

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE EUROPENE
„CONSTANTIN STERE”**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 338.43(498):339.727.24(043.3)

SILVIA MAZĂRE

**IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA
DEZVOLTĂRII RURALE ÎN ROMÂNIA**

Specialitatea: 521.03.Economie și management (în domeniul de activitate)

Teză de doctor în științe economice

Conducător științific



Cristina COPĂCEANU,
doctor în științe economice,
conferențiar universitar

Autor



Silvia MAZĂRE

CHIȘINĂU, 2023

© SILVIA MAZĂRE, 2023

CUPRINS

ADNOTARE (română, engleză și rusă)	4
LISTA TABELELOR	7
LISTA FIGURILOR	9
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	12
1. ABORDĂRI TEORETICO - CONCEPTUALE PRIVIND IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE	19
1.1. Teorii și concepte privind dezvoltarea rurală	19
1.2. Instrumente de politici rurale și managementul dezvoltării rurale	32
1.3. Fundamentarea teoretică și studii empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale fondurilor de sprijin asupra dezvoltării rurale	44
1.4. <i>Concluzii la Capitolul 1</i>	52
2. IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE ÎN ROMÂNIA	54
2.1. Evoluția fondurilor europene pentru dezvoltarea rurală a României	54
2.2. Instrumente și modele pentru monitorizarea și evaluarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale	62
2.3. Aspecte metodologice în evaluarea dezvoltării rurale românești	76
2.4. <i>Concluzii la Capitolul 2</i>	91
3. SPORIREA IMPACTULUI FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE	92
3.1. Particularitățile percepției fondurilor europene pentru dezvoltarea rurală. Analiză comparată între Județul Neamț din România și Raionul Strășeni din Republica Moldova - metodologia Eurobarometru	92
3.2. Analiza indicatorilor statici și dinamici a dezvoltării endogene a zonelor rurale din Județul Neamț sub impactul fondurilor europene	100
3.3. Analiza distribuției nivelului de absorbție a fondurilor europene destinate zonelor rurale din Județul Neamț	109
3.4. Factorii de impact și expertiza vernaculară în sporirea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în baza studiului de caz Județul Neamț	117
3.5. Modele și soluții de impact pentru managementul eficienței fondurilor europene în baza studiului de caz Județul Neamț	129
3.6. <i>Concluzii la Capitolul 3</i>	134
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	136
BIBLIOGRAFIE	140
ANEXE	166
CERTIFICATE DE IMPLEMENTARE A REZULTATELOR CERCETĂRII	263
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	267
CV-UL CANDIDATULUI	268

ADNOTARE
la teza de doctor în științe economice
„Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România”, autor Silvia MAZĂRE,
specialitatea: 521.03. Economie și management în domeniul de activitate, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 140 de pagini de text de bază, bibliografie din 341 de titluri, 27 figuri, 48 tabele, 68 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice și confirmate prin 4 certificate de implementare.

Cuvinte-cheie: fonduri europene, agricultură, forță de muncă, resurse financiare, piața muncii, fonduri alocate, investiții în agricultură, mediu, dezvoltarea rurală.

Domeniul de studiu: Științe economice.

Scopul lucrării: Evaluarea impactului fondurilor europene și elaborarea recomandărilor de sporire a impactului și managementului eficienței fondurilor europene în vederea dezvoltării spațiului rural din România.

Obiectivele cercetării:

1. Identificarea impactului fondurilor europene pe piața forței de muncă din mediul rural;
2. Evaluarea impactului proiectelor finanțate de UE;
3. Analiza efectelor produse pentru a determina nivelul de îndeplinire a obiectivelor scontate;
4. Determinarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării spațiului rural prin utilizarea metodologiei Eurobarometru;
5. Examinarea indicatorilor statici și dinamici a dezvoltării endogene a zonelor rurale, sub impactul fondurilor europene;
6. Aprecierea nivelului de absorbție a fondurilor europene destinate zonelor rurale;
7. Stabilirea mecanismelor de sporire a impactului fondurilor europene din perspectiva dezvoltării spațiului rural.

Noutatea și originalitatea științifică. În premieră s-a realizat un studiu științific privind: fundamentarea teoretică și sinteza studiilor empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin din fonduri europene asupra dezvoltării rurale; analiza metodelor folosite în evaluarea dezvoltării rurale românești pentru diferite nivele NUTS; realizarea și aplicarea metodologiei Eurobarometru privind identificarea problemelor în implementarea programelor de dezvoltare rurală și a factorilor de impact în baza măsurării percepției pentru cazul Județul Neamț; argumentarea unei abordări strategice în managementul investițiilor din fonduri europene pentru dezvoltarea spațiului rural prin introducerea *noțiunii de expertiză vernaculară*; ajustarea modelului de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, *bazat pe metoda matricei contabile sociale*.

Problema științifică soluționată. Au fost obținute date originale privind sporirea impactului și managementul eficienței fondurilor europene asupra dezvoltării rurale, prin intermediul expertizei vernaculare și aplicarea metodei matricei contabile sociale.

Semnificația teoretică constă în identificarea unor modele și soluții de impact care vor contribui la sporirea managementului eficienței fondurilor europene, în vederea transferului acestor performanțe asupra dezvoltării spațiului rural din România.

Valoarea aplicativă. Prin această lucrare, susținem că analiza impactului proiectelor este necesară pentru a verifica dacă acestea produc efectele dorite, dacă contribuie, în mod corespunzător, la îndeplinirea obiectivelor programelor și politicilor europene. Cunoștințele dobândite prin evaluările de impact sunt utile, beneficiarilor de finanțări europene, dar și instituțiilor responsabile de implementarea programelor și proiectelor europene, precum Organismele intermediare, Autoritățile de management, Guvernul României și Comisia Europeană. Cercetarea se adresează și populației de rând, care, într-o accepțiune generală, reprezintă un grup extins al beneficiilor generate de proiectele implementate din finanțări comunitare. În particular, mediul academic și sectorul consultanței reprezintă o categorie aparte de diseminare a rezultatelor cercetării doctorale.

Implementarea rezultatelor științifice. Principalele rezultate științifice au fost diseminate prin intermediul conferințelor naționale și internaționale, cât și în articolele publicate în revistele de specialitate. Recomandările propuse, întru sporirea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării spațiului rural au fost valorificate prin 4 certificate de implementare.

ANNOTATION
for the doctoral thesis in economic sciences
„The impact of European funds on rural development in Romania”, author Silvia Mazăre,
specialty: 521.03. Economics and management in the field of activity, Chisinau, 2023

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 140 pages of basic text, bibliography of 341 titles, 27 figures, 48 tables, 68 appendices. The results obtained are published in 10 scientific papers and confirmed by 4 implementation certificates.

Key words: European funds, agriculture, workforce, financial resources, labor market, allocated funds, investments in agriculture, environment, rural development.

Research area: Economics.

The purpose of the research: Evaluating the impact of European funds and developing recommendations to increase the impact and management of the efficiency of European funds in order to develop the rural space in Romania.

The objectives of the research:

1. Identifying the impact of European funds on the rural labor market;
2. Evaluation of the impact of projects financed by the EU;
3. Analysis of the effects produced to determine the level of achievement of the expected objectives;
4. Determining the impact of European funds on the development of rural areas by using the Eurobarometer methodology;
5. Examining the static and dynamic indicators of the endogenous development of rural areas, under the impact of European funds;
6. Assessment of the level of absorption of European funds intended for rural areas;
7. Establishing mechanisms to increase the impact of European funds from the perspective of rural development.

Novelty and scientific originality. For the first time, a scientific study was carried out regarding: the theoretical foundation and synthesis of empirical studies of the impact of different dimensions of support programs from European funds on rural development; analysis of the methodologies used in the evaluation of Romanian rural development for different NUTS levels; realization and application of the Eurobarometer methodology regarding the identification of problems in the implementation of rural development programs and impact factors based on the measurement of perception for the case of Neamt county; arguing for a strategic approach in the management of investments from European funds for the development of rural space by introducing the *notion of vernacular expertise*; adjusting the model for recording and evaluating the impact of European funds on the social-economic development of rural areas, *based on the social accounting matrix method*.

Scientific problem solved. Original data were obtained on increasing the impact and efficiency management of European funds on rural development, through vernacular expertise and the application of the social accounting matrix method.

The theoretical significance consists in the identification of models and impact solutions that will contribute to increasing the management of the efficiency of European funds, in order to transfer these performances to the development of the rural space in Romania.

The applied value of the paper. Through this work, we argue that impact analysis of projects is necessary to verify if they produce the desired effects, if they contribute, appropriately, to the fulfillment of the objectives of European programs and policies. The knowledge acquired through impact assessments is useful to the beneficiaries of European funding, but also to the institutions responsible for implementing European programs and projects, such as Intermediate Bodies, Management Authorities, the Government of Romania and the European Commission. The research is also addressed to the common population, which, in a general sense, represents an extended group of the benefits generated by the projects implemented from community funding. In particular, the academic environment and the consulting sector represent a separate category for the dissemination of doctoral research results.

The implementation of the scientific results. The main scientific results were disseminated through national and international conferences, as well as in articles published in specialized magazines. The proposed recommendations, in order to increase the impact of European funds on the development of rural areas, were capitalized through 4 implementation certificates.

АННОТАЦИЯ
на докторскую диссертацию по экономическим наукам
«Влияние европейских фондов на развитие сельских районов Румынии»,
автор Сильвия МАЗЭРЕ, специальность: 521.03. Экономика и менеджмент в сфере
деятельности, Кишинев, 2023 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, 140 страниц основного текста, библиография из 341 наименований, 27 рисунка, 48 таблиц, 68 приложения. Полученные результаты опубликованы в 10 научных работах и подтверждены 4 свидетельствами о внедрении.

Ключевые слова: европейские фонды, сельское хозяйство, рабочая сила, финансовые ресурсы, рынок труда, аграрная политика, выделенные средства, инвестиции в сельское хозяйство, окружающая среда, сельское развитие.

Область исследования: Экономика.

Цель исследования: Оценка влияния европейских фондов и разработка рекомендаций по увеличению воздействия и управлению эффективностью европейских фондов для развития сельского пространства в Румынии.

Научно-исследовательские задачи:

1. Определение влияния европейских фондов на сельский рынок труда;
2. Оценка воздействия проектов, финансируемых ЕС;
3. Анализ производимых эффектов для определения уровня достижения намеченных целей;
4. Определение влияния европейских фондов на развитие сельских территорий с использованием методологии Евробарометра;
5. Изучение статических и динамических показателей эндогенного развития сельских территорий под влиянием европейских фондов;
6. Оценка уровня освоения европейских средств, предназначенных для сельской местности;
7. Создание механизмов для увеличения воздействия европейских фондов с точки зрения развития сельских районов..

Научная новизна и оригинальность. Впервые было проведено научное исследование относительно: теоретического обоснования и синтеза эмпирических исследований воздействия различных аспектов программ поддержки из европейских фондов на развитие сельских районов; анализ методологий, используемых при оценке развития сельских районов Румынии для различных уровней NUTS; реализация и применение методологии Евробарометра в отношении выявления проблем в реализации программ развития сельских районов и факторов воздействия на основе измерения восприятия на примере округ Нямец; отстаивание стратегического подхода в управлении инвестициями европейских фондов развития сельского пространства путем *введения понятия народной экспертизы*; корректировка модели учета и оценки влияния европейских фондов на социально-экономическое развитие сельских территорий на основе *матричного метода социального учета*.

Решенная научная проблема. Были получены исходные данные о повышении воздействия и эффективности управления европейскими фондами на развитие сельских районов за счет народной экспертизы и применения матричного метода социального учета.

Теоретическая значимость заключается в выявлении моделей и решений воздействия, которые будут способствовать повышению эффективности управления европейскими фондами, чтобы перенести эти показатели на развитие сельского пространства в Румынии.

Ценность работы. В рамках этой работы мы утверждаем, что анализ воздействия проектов необходим для проверки того, производят ли они желаемые эффекты, вносят ли они соответствующий вклад в достижение целей европейских программ и политик. Знания, полученные в результате оценки воздействия, полезны для бенефициаров европейского финансирования, а также для учреждений, ответственных за реализацию европейских программ и проектов, таких как промежуточные органы, органы управления, правительство Румынии и Европейская комиссия. Исследование также адресовано простому населению, которое, в общем смысле, представляет собой расширенную группу выгод, генерируемых проектами, реализуемыми за счет средств сообщества. В частности, академическая среда и сектор консалтинга представляют собой отдельную категорию для распространения результатов докторских исследований.

Внедрение научных результатов. Основные научные результаты распространялись на национальных и международных конференциях, а также в статьях, опубликованных в специализированных журналах. Предложенные рекомендации, чтобы увеличить влияние европейских фондов на развитие сельских районов, были капитализированы через 4 сертификата внедрения.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.	Tipologia regională OECD	24
Tabelul 1.2.	Tipuri de regiuni rurale	31
Tabelul 1.3.	Politica Agricolă Comună	33
Tabelul 1.4.	Instrumentele PAC	33
Tabelul 1.5.	Tipologia de intervenții RD	38
Tabelul 1.6.	35 de Instrumente DR	41
Tabelul 1.7.	Trei praguri minime la nivelul priorităților generale Europa 2020 (creștere durabilă, incluzivă și inteligentă)	43
Tabelul 2.1.	Regiuni de dezvoltare (Unități de implementare a politicii de dezvoltare regională la nivel territorial)	54
Tabelul 2.2.	Etapele de creare a Fondurilor Europene	55
Tabelul 2.3.	Sursele de constituire a FEADR pentru perioada 2007-2013	58
Tabelul 2.4.	Alocările din Fondul de coeziune pentru fiecare stat membru UE	59
Tabelul 2.5.	Tipuri de programe de dezvoltare rurală în UE-15 după Agenda 2000	65
Tabelul 2.6.	Variabile cu impact pozitiv și impact negativ	75
Tabelul 2.7.	Indicatori pentru determinarea competitivității la nivel de regiune, pe componente - raportarea regiunilor la media națională	77
Tabelul 2.8.	Indicatori pentru determinarea competitivității la nivel de comunitate locală	78
Tabelul 2.9.	Acordarea unui scor de preferință/ importanță caracteristicilor componente ale indicatorului potențialului de dezvoltare socio-economică	85
Tabelul 2.10.	Matricea de comparație	86
Tabelul 2.11.	Distribuția localităților rurale (la nivel de sat) din Județul Neamț după tipul dezvoltării umane locale	88
Tabelul 3.1.	Domeniile tematicii sondajului pentru zonele rurale din Județul Neamț	92
Tabelul 3.2.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q1	94
Tabelul 3.3.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q3	94
Tabelul 3.4.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q2	95
Tabelul 3.5.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q9	97
Tabelul 3.6.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q6	98
Tabelul 3.7.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q7	98
Tabelul 3.8.	Rezultatele sondajului, întrebarea Q8	99
Tabelul 3.9.	Gruparea comunelor județului Neamț după numărul locuitorilor	100
Tabelul 3.10.	Populația pe medii, județul Neamț pers.	101
Tabelul 3.11.	Populația după domiciliu pe grupe de vârstă și categorii de localități, județul Neamț	101
Tabelul 3.12.	Veniturile populației, județul Neamț. Câștigul salarial nominal mediu brut și net lunar pe activități economice, lei/salariat	102
Tabelul 3.13.	Indicatori transporturi, poștă și telecomunicații. Județul Neamț	103
Tabelul 3.14.	Comerț internațional. Județul Neamț, Export/Import, mii euro	104

Tabelul 3.15.	Întreprinderi active, incl. pe clase de mărime, număr de salariați	106
Tabelul 3.16.	Evoluția indicatorilor produsului intern	106
Tabelul 3.17.	Fondul de locuințe, județul Neamț	109
Tabelul 3.18.	Alocare financiară POIM, mld.euro	112
Tabelul 3.19.	Proiecte contractate - programul POIM, Județul Neamț	112
Tabelul 3.20.	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM) 2014-2020, Jud. Neamț	115
Tabelul 3.21.	Probleme cu caracter sectorial sau orizontal întâlnite în procesul de pregătire, implementare și management a proiectelor POIM	119
Tabelul 3.22.	Cooperarea cu actorii relevanți,%	121
Tabelul 3.23.	Politici rurale 3.0	123
Tabelul 3.24.	Percepția influenței actorilor asupra proiectelor	126
Tabelul 3.25.	Percepția influenței proiectelor asupra actorilor	127
Tabelul 3.26.	Influența medie a relației proiecte-actori	128
Tabelul 3.27.	Interviuri	129
Tabelul 3.28.	Variabilele modelului	131
Tabelul 3.29.	Model 1 tabel input-output la nivel de județ	132
Tabelul 3.30.	Model 2 tabel input-output la nivel de județ	132

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1.	Evoluția politicilor de dezvoltare rurală	22
Figura 1.2.	Caracteristicile economiilor rurale (cu densitate scăzută)	23
Figura 1.3.	Cele șapte caracteristici cheie ale Leader	29
Figura 1.4.	Dimensiunile teoretice ale rețelei	30
Figura 1.5.	Ierarhia obiectivelor politicii de dezvoltare rurală	37
Figura 2.1.	Sistemul nou de programare	64
Figura 2.2a.	Diferite sisteme de programare	68
Figura 2.2b.	Diferite sisteme de programarea dezvoltării rurale în UE	68
Figura 2.3.	Programul Europe 2020	70
Figura 2.4.	Dimensiuni și indicatori pentru a măsura dezvoltarea umană locală a localităților mici	72
Figura 2.5.	Impactul specific al apartenenței comunelor la un anumit județ asupra sporului natural local 2016-2018	82
Figura 2.6.	Structura ierarhică curentă a indicatorului potențialului de dezvoltare socio-economică a zonelor rurale	85
Figura 2.7.	Formarea indicatorului de evaluare a potențialului socio-economic de dezvoltare al comunei	86
Figura 2.8.	Harta potențialului socio-economic al zonelor rurale	87
Figura 2.9.	Modele gravitaționale utilizate pentru deducerea priorității și măsurarea impactului	90
Figura 3.1.	Sondajul Eurobarometru Flash 491”O viziune pe termen lung pentru zonele rurale”, 2021	93
Figura 3.2.	VAB pe activități economice, mil. lei	108
Figura 3.3.	Fonduri europene primite pe fiecare Program Operațional, România (EUR)	110
Figura 3.4.	Proiecte finanțate din fonduri europene 2014-2020 până la 30.06.2021. Județul Neamț	111
Figura 3.5.	Stadiul alocări și contractări la nivelul POIM	112
Figura 3.6.	Stadiul alocări la nivelul POC (2014-2020)	114
Figura 3.7.	Stadiul alocări la nivelul POCA și POCU	116
Figura 3.8.	Principalele dificultăți cu care se confruntă proiectele rurale (frecvența cazurilor, %)	117
Figura 3.9.	Factorii de impact în realizarea proiectelor finanțate din fonduri europene	118
Figura 3.10.	Distribuția proiectelor contractate după numărul de zile de la depunere la contractare	120
Figura 3.11.	Instrumentele pentru facilitarea accesului la finanțare din partea beneficiarilor	121
Figura 3.12.	Importanța relativă a rețelelor de actori la diferite etape ale proiectului	125
Figura 3.13.	Sursele de creștere în modelele endogene	133

LISTA ABREVIERILOR

AM	Autoritatea de Management
AP	Acord de Parteneriat
BEI	Banca Europeană de Investiții
CE	Comisia Europeană
DLRC	Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității
DMI	Domeniul major de intervenție (cu referire la POR 2007-2013)
DPC	Direcția Patrimoniu Cultural
ETF	Evaluare Tehnico-Financiară
EUR	Euro
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FEI	Fondul European de Investiții
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
HG	Hotărâre de Guvern
IAT	Indicele de atractivitate turistică
IF	Instrumente Financiare
IIMM	Inițiativa pentru IMM-uri
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IN	Indicator
INFC	Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală
INP	Institutul Național al Patrimoniului
INS	Institutul Național pentru Statistică
ÎE	Întrebarea evaluării
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
MEN	Ministerul Educației Naționale
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MO	Monitorul Oficial
OECD	Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare
OI	Organism Intermediar
ONG	Organizație Non-Guvernamentală (sau la plural)
OT	Obiectiv Tematic
OT	Oferta Tehnică
PATN	Planul de Amenajare a Teritoriului Național
PDR	Plan de Dezvoltare Regională
PI	Prioritate de Investiții
PME	Planul Multianual de Evaluare
PNDR	Planul Național de Dezvoltare Rurală
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PO	Programul Operațional
POC	Programul Operațional Competitivitate
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POIIMM	Programul Operațional Inițiativa pentru IMM-uri

POR	Programul Operațional Regional
POR MySMIS	Sistemul de monitorizare informatică pentru Programul Operațional Regional
SBA	Small Business Act
SIDU	Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană
SNC	Strategia Națională pentru Competitivitate
SNCP	Strategia pentru Cultură și Patrimoniu Național
SNIMM	Strategia Națională pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii
SUERD	Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
UAT	Unitate Administrativă Teritorială
UE	Uniunea Europeană
UM	Unitate de măsură
UMP	Unitatea de Management a Proiectului
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Cultură și Știință

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. Interesul actual pentru dezvoltarea globală și regională este determinat de necesitatea abordării și rezolvării în cadrul politicilor economice naționale a unor dificultăți noi, generate în contextul proceselor de restructurare și reformă declanșate în regiunile centrale și estice ale continentului Europa. În ceea ce privește dezvoltarea rurală din România, la nivelul anului 2007, aceasta se caracteriza prin: investiții puține în educație, tehnologii, dezvoltare, cercetare și consultanță; activități economice slab dezvoltate; produse agroalimentare locale slab promovate; rezultatele muncii în fermele mici și mijlocii nesatisfăcătoare și descurajatoare; lipsa de informații; administrațiile publice locale și regionale implicate prea puțin datorită personalului necalificat și nemotivat financiar; schimbările climatice care afectează agricultura; comunicare aproape inexistentă cu exteriorul, nefavorabilă exporturilor. Zonele rurale ale României erau mult în urma zonelor urbane prin accesul la infrastructură, servicii și informații și prin numărul mare de persoane foarte sărace. Aderarea și integrarea la Uniunea Europeană a fost așteptată și dorită foarte mult de populația României, dorința de dezvoltare și de apropiere către țările dezvoltate i-a făcut pe români să privească cu optimism către viitor. Nivelul de trai era foarte scăzut iar țara căuta soluții pentru a se regasi. Începând cu anul 2007, politicile agricole comune ale Uniunii Europene au propus programe și proiecte diverse, naționale, regionale și locale, pe toate planurile, pentru a îmbunătăți economia și traiul României.

În acest sens, această lucrare realizează o analiză a zonelor rurale din România, cu o cercetare specifică pentru județul Neamț dar și o comparație cu raionul Strășeni ca zonă rurală din Republica Moldova. Teza reprezintă o cercetare fundamentală a fondurilor europene implementate prin intermediul programelor de finanțare din fonduri europene. Această analiză este utilă tuturor beneficiarilor de finanțări europene, antreprenorilor și persoanelor fizice care doresc să atragă fonduri europene pentru dezvoltare, dar și instituțiilor publice, organisme intermediare, autorități de management.

Astfel, una dintre țintele urmărite în cadrul cercetării este *evidențierea impactului fondurilor europene asupra mediului rural din România*. Un alt scop al lucrării îl reprezintă propunerea de metode noi de evaluare a zonelor locale, care ar trebui să ajute la modul de creare al programelor de finanțare. Acestea ar trebui formulate și implementate conform specificului zonal, ținându-se cont de mai multe aspecte sociale și teritoriale.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor asociate. Reezind din actualitatea și importanța temei cercetate, putem menționa că situația privind dezvoltarea rurală în România capătă noi valențe în contextul evaluării și aprecierii impactului

fondurilor europene alocate. În acest context, menționăm că din anul 2007, România se confruntă cu probleme mari pe toate planurile, iar zona rurală și agricultura erau cu mult în urma țărilor dezvoltate ale Uniunii Europene. Agricultura de subzistență se realiza cu utilaje neperformante, cu oameni bătrâni și nemotivați, era dominată de exploatații familiale mici. Din păcate, foarte mulți tineri au plecat din țară pentru un trai mai bun și astfel s-a pierdut din forța de muncă tânără și competitivă. Decalajul țării față de media Uniunii Europene era foarte mare, dar politica agricolă a dezvoltat programele operaționale în speranța reducerii acestui decalaj. Începând cu lipsa infrastructurii dar și cu lipsa de informații, țara avea nevoie de fondurile europene, dar și de proiectele implementate deja în alte țări.

În acest sens, menționăm că începând cu primul an al integrării României în Uniunea Europeană, anul 2007, și până în anul 2022, s-au derulat două perioade de programare 2007-2013 și 2014-2020 și s-au atras resurse din toate fondurile europene pentru dezvoltare accesibile. S-au aprobat proiecte pentru îmbunătățirea infrastructurii, pentru achiziționarea de utilaje noi și performante în agricultură, pentru consultanță în accesarea de fonduri europene, pentru făurirea de afaceri noi familiale, pentru atragerea tinerilor în mediul rural, pentru educație și formare, pentru protejarea mediului. Activitățile economice au început să se dezvolte și să fie competitive, comunicarea cu exteriorul a îmbunătățit exportul, rezultatele muncii fermierilor au început să fie satisfăcătoare, tinerii s-au întors în țară pentru a lucra alături de membrii familiei, produsele agricole au devenit mai bune din punct de vedere calitativ și competitiv.

Lucrarea prezintă teorii și concepte privind dezvoltarea rurală, instrumente de politici rurale, evoluția fondurilor europene și modele și soluții de impact pentru managementul eficienței fondurilor europene. Se analizează zona rurală a României și se identifică impactul fondurilor europene asupra dezvoltării acesteia.

Programele operaționale și politicile agricole comune s-au raportat la realitățile existente în zona comunitară, viziunea acestora fiind o consecință firească a contextului istoric pentru fiecare țară în parte și a ținut cont de specificitatea economiilor statelor membre. Ele au urmărit integrarea țărilor în Uniunea Europeană dar păstrând specificul zonelor și îmbunătățind punctele unice și identificabile ale acestora. Bineînțeles că s-au întâmpinat și diverse dificultăți în implementarea multor proiecte, erori umane dar și de procedură, unele previzibile, altele nu. Procesele de restructurare și reformă declanșate au avut și au în continuare ca scop principal asigurarea unui nivel de trai decent pentru locuitorii din țările membre ale Uniunii Europene.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Abordările teoretice și practice privind fondurile europene alocate dezvoltării rurale, au fost cercetate în lucrările renumiților savanți precum: Kilkenny M., Margarian A., Masot N., Volanen R., Nemes G., Douwe P.J., Bianco J.,

Bock B., Servillo L., Kumpulainen K., Scott M., Pollerman K., Halfacree K., Plüschke-Altöf B., Dwyer J., Mantino F., Debertin D.L., Benga E., Krugman P., Krugman P., Rizov M., Pulina P., Cristiano S., ș.a. Totodată, problematica respectivă a fost cercetată și de către savanții români și moldoveni, după cum urmează: Belli N., Rusali M., Bleahu A., Bujor T., Sandu D., Cojanu V., Botezatu E., Peleanu I., Zănfir E., Bădescu I., Zamfir C., Molnar M., Paveliuc-Olariu C., Pavel A., Moldovan B.A., Juravle A., Șerban A., Gavrilescu C., Corad B., Iamandi-Cioinaru C., Man T., Marin M., Moldovan C., Neculau G., Teșliuc E., Grigoraș Vl., Stănculescu M.S., Vremiș M., Nicoara R., ș.a.

Literatura științifică consacrată aspectelor teoretice și practice privind impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale, constituie punctele de pornire care au stat la baza elaborării cercetării respective. Concomitent, trebuie de menționat că aspectul ce ține de impactul fondurilor europene din perspectiva dezvoltării rurale rămâne incert și nu a fost supus cercetării detaliate în România, ceea ce a determinat aria de cercetare și definitivare în domeniul respectiv.

Scopul lucrării rezidă în evaluarea impactului fondurilor europene și elaborarea recomandărilor de sporire a impactului și managementului eficienței fondurilor europene în vederea dezvoltării spațiului rural din România.

Având la bază scopul lucrării, pentru realizarea cercetării am stabilit următoarele **obiective**:

1. Identificarea impactului fondurilor europene pe piața forței de muncă din mediul rural;
2. Evaluarea impactului proiectelor finanțate de UE;
3. Analiza efectelor produse pentru a determina nivelul de îndeplinire a obiectivelor scontate;
4. Determinarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării spațiului rural prin utilizarea metodologiei Eurobarometru;
5. Examinarea indicatorilor statici și dinamici a dezvoltării endogene a zonelor rurale, sub impactul fondurilor europene;
6. Aprecierea nivelului de absorbție a fondurilor europene destinate zonelor rurale;
7. Stabilirea mecanismelor de sporire a impactului fondurilor europene din perspectiva dezvoltării spațiului rural.

Ipoteza de cercetare constă în posibilitatea dezvoltării rurale prin sporirea impactului fondurilor europene. Autorul consideră că eficiența fondurilor europene va spori odată cu îmbunătățirea factorilor de impact, analiza vernaculară și managementul fondurilor europene, în baza studiului de caz Județul Neamț din România.

Metodologia cercetării științifice. În vederea atingerii obiectivelor prezentei cercetări vor fi utilizate următoarele metode de cercetare: *metoda de analiză și sinteză, inducția și deducția, analogia* – care sunt principalele metode de cercetare științifică, utilizate în mod direct în fazele inițiale ale lucrării, iar ulterior sunt folosite ca bază pentru metodele de cercetare economice,

matematice și statistice. Pentru realizarea lucrării de doctorat a fost utilizată și *analizată literatura națională și internațională de specialitate*, dar și rapoartele Uniunii Europene, Institutului European din România, Autorităților de Management ale Comisiei Europene, sursele guvernamentale interne și internaționale, dar și din sectorul neguvernamental. De asemenea, au fost utilizate metodologiile de analiză financiară, de eligibilitate sau analiza cost-beneficiu (conform metodologiei CE) cu toate componentele sale: analiza financiară, economică, de sensibilitate sau analiza de risc. Totodată, ținând cont de specificul cercetării, metoda de cercetare este cu precădere aplicativă, interdisciplinară, descriptivă și cauzală.

Noutatea și originalitatea lucrării, derivă din scopul, obiectivele trasate, revizuirea literaturii, rezultatele investigațiilor efectuate, care constau în:

- a) fundamentarea teoretică și sinteza studiilor empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin din fonduri europene asupra dezvoltării rurale;
- b) analiza metodologiilor folosite în evaluarea dezvoltării rurale românești pentru diferite nivele NUTS;
- c) realizarea și aplicarea metodologiei Eurobarometru privind identificarea problemelor în implementarea programelor de dezvoltare rurală și a factorilor de impact în baza măsurării percepției pentru cazul Județul Neamț;
- d) argumentarea unei abordări strategice în managementul investițiilor din fonduri europene pentru dezvoltarea spațiului rural prin introducerea *noțiunii de expertiză vernaculară*;
- e) ajustarea modelului de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, *bazat pe metoda matricei contabile sociale*.

Problema științifică importantă soluționată în teză rezidă în analiza efectelor create de fondurile introduse în agricultură. Au fost obținute date originale privind sporirea impactului și managementul eficienței fondurilor europene asupra dezvoltării rurale, prin intermediul expertizei vernaculare și aplicarea metodei matricei contabile sociale.

Semnificația teoretică a tezei constă în abordarea teoriilor și conceptelor privind dezvoltarea rurală; identificarea instrumentelor de politici rurale din perspectiva managementului dezvoltării rurale; sistematizarea studiilor teoretice și empirice privind impactul diferitor dimensiuni ale fondurilor de suport pentru dezvoltarea rurală; argumentarea instrumentelor și modelelor necesare pentru monitorizarea și evaluarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale.

Valoarea aplicativă a cercetării rezidă în:

- realizarea unui sondaj conform metodologiei Eurobarometru, cu scopul identificării problemelor specifice spațiului rural;
- propunerea unui model de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, bazat pe *metoda matricei contabile sociale*;
- cuantificarea gradului de dezvoltare endogenă a zonelor rurale din Județul Neamț sub impactul fondurilor europene;
- determinarea nivelului de absorbție a fondurilor europene destinate zonelor rurale din Județul Neamț;
- aplicarea factorilor de impact și expertiza vernaculară în sporirea impactului managementului eficienței fondurilor europene aferente dezvoltării rurale, bazate pe Județul Neamț;
- simularea modelelor și soluțiilor de impact pentru managementul eficienței fondurilor europene, în baza datelor Județului Neamț.

Rezultatele tezei de doctorat, se adresează atât beneficiarilor de fonduri structurale și de coeziune din mediul public sau privat, cât și instituțiilor responsabile de implementarea, monitorizarea, evaluarea acestor surse de finanțare sau de formularea și derularea strategiilor de dezvoltare la nivel local, regional și național. Totodată, rezultatele cercetării doctorale sunt utile pentru populația de rând, mediul academic, studenți, doctoranzi și experți din domeniul de cercetare.

Structura și conținutul tezei. Lucrarea a fost structurată într-o ordine logică, astfel încât să asigure realizarea scopului și obiectivelor trasate. Prin urmare, teza este compusă din adnotare, introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie și anexe.

În *Introducere* se abordează actualitatea și importanța temei abordate, descrisă situația în domeniul de cercetare cu identificarea problemelor asociate, sunt enunțate scopul și obiectivele cercetării, ipoteza de cercetare, sinteza metodologiei de cercetare, noutatea și originalitatea științifică a lucrării cu descrierea situației în domeniu, problema științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, precum și aprobarea rezultatelor obținute.

Capitolul 1 „Abordări teoretico - conceptuale privind impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale” reflectă abordarea multidimensională a conceptului de dezvoltare rurală, cu focusarea pe instrumente de politici și managementul dezvoltării rurale. Totodată, accentele au fost îndreptate spre fundamentarea teoretică și studiile empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin asupra dezvoltării rurale.

Capitolul 2 „Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România”, se bazează pe studierea evoluției fondurilor europene pentru dezvoltarea rurală a României, cu accent pe regiunile de dezvoltare și etapele de creare a fondurilor europene, totodată au fost cercetate instrumentele și modelele care permit atât monitorizarea cât și evaluarea impactului fondurilor europene destinate dezvoltării rurale, iar pe final au fost scoase în evidență aspectele metodologice aplicate pentru evaluarea dezvoltării rurale românești. După o vastă analiză a fondurilor europene au fost evidențiate instrumentele și seturile de indicatori specifici dezvoltării rurale, aplicate domeniului agricol din România.

*Capitolul 3 „Sporirea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale”, reflectă analiza cantitativă și calitativă a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale, precum și analiza comparativă a Județului Neamț din România și raionul Strășeni din Republica Moldova aplicând metodologia Eurobarometru. Bazându-se pe rezultatele sondajului, autorul a scos în evidență provocările comune cu cele ale zonelor rurale din Uniunea Europeană și identificate problemele specifice spațiului rural al Județului Neamț și raionul Strășeni. Totodată, valoarea aplicativă importantă asociată tezei o reprezintă modelul de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, *bazat pe metoda matricei contabile sociale*. În acest sens, au fost identificați factorii de impact, abordată analiza vernaculară și propuse modele și soluții de impact pentru eficientizarea managementului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în baza studiului de caz Județul Neamț.*

Concluziile și recomandările relatează cele mai semnificative concluzii formulate în rezultatul cercetării impactului fondurilor europene alocate pentru dezvoltarea rurală în România, iar recomandările înaintate poartă un caracter de propunere și sugestii pentru instituțiile responsabile de implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor europene, în vederea sporirii impactului fondurilor europene. Concluziile și recomandările înaintate de rezultatele obținute pe parcursul cercetării, reieșind din analiza situației comparative dintre România și Republica Moldova, precum și în baza simulărilor efectuate au permis realizarea scopului și obiectivelor trasate.

Aprobarea rezultatelor investigației. Principalele rezultate științifice au fost diseminate prin intermediul conferințelor naționale și internaționale, cât și în articolele publicate în revistele de specialitate. Recomandările propuse, întru sporirea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării spațiului rural au fost valorificate prin 4 certificate de implimentare.

Ideile de bază au fost prezentate în cadrul mai multor manifestări științifice, printre care cele mai semnificative se enumeră:

1. Conferința științifică internațională „*Știința și provocările secolului XXI*”, din 10 noiembrie 2022; titlul articolului „*Analiza programelor operaționale implementate în România*”, Chișinău, Republica Moldova.
2. Conferința națională cu participare internațională „*Economia creativă. Marketingul inovării*”, Ediția a VIII-a, din 26 mai 2022; titlul articolului „*Rural development strategies*”, București, România.
3. Conferința internațională științifico – practică „*Global and Regional Aspects of Sustainable Development*”, din 26-28 februarie 2021; titlul articolului *Rural development through agrotourism*, Copenhaga, Danmarca.
4. Simpozion internațional „*Sănătate prin Educație*”, din iunie 2020; titlul articolului „*Soluții și mecanisme procedurale și administrative aplicate de AFIR pentru eficientizarea gestionării fondurilor europene PNDR 2020*”, Bacău, România.

1. ABORDĂRI TEORETICO - CONCEPTUALE PRIVIND IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE

1.1. Teorii și concepte privind dezvoltarea rurală

Dezvoltarea rurală reprezintă o abordare cuprinzătoare și coordonată a teritoriilor rurale în diferite componente: sociale (demografie, servicii etc.), economice (activități, domeniu de ocupare, resurse) și de mediu, având ca scop valorificarea mai bună a complementarităților dintre oraș și țară și sporirea resurselor specifice zonelor rurale, în același timp reprezentând o componentă a Politicii Agricole Comune a Uniunii Europene, revizuită și aprobată de Consiliul European de la Berlin în 1999, fiind centrată pe 3 axe: îmbunătățirea competitivității agriculturii și a multifuncționalității acesteia; promovarea protecției mediului în agricultură, precum și a măsurilor forestiere care contribuie la dezvoltarea durabilă, și participarea la dezvoltarea economică a zonelor rurale. Varietatea mare a definițiilor conceptului de dezvoltare durabilă, se bazează pe implicarea factorilor economici, sociali, politici și de mediu, și impune regândirea criteriilor de analiză a strategiilor de dezvoltare prin echilibrarea drepturilor de proprietate și prețuri corecte, precum și democratizarea deciziilor despre mediu și economie. Astfel, dezvoltarea durabilă a ruralului are drept ax central echilibrul dintre om și natură, care nu este un raport fix, și care trebuie reprodus, menținut și ajustat la experiența concretă de țară [26, 27].

Conceptul de dezvoltare durabilă apare în Raportul Brundtland [280] al Comisiei Mondiale a ONU pentru Mediu, definindu-l ca dezvoltare care „întâmpină nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a le satisface pe ale lor” [314]. Conceptul, presupunând că creșterea nu este sinonimă cu dezvoltarea, știința și tehnologia nu duc inevitabil la o îmbunătățire a condiției umane, iar ideologia solidarității, justiției redistributive și eticii egalitariste împreună cu înțelepciunea umanității va atenua impunerea limitelor creșterii economice [108].

Conceptul de dezvoltare sustenabilă promovat de forurile ONU se referă, în principal, la [315]:

- dezvoltare economică echitabilă și echilibrată [315].
- un nivel ridicat al angajării, al coeziunii sociale și al includerii [315].
- asumarea responsabilității pentru folosirea resurselor naturale și protecției mediului [315].
- politici coerente, deschise și transparente.
- cooperare internațională pentru promovarea dezvoltării sustenabile la nivel global [315].

Termenul *dezvoltare rurală durabilă* în viziunea cercetătorilor Bujor T., și Grinciuc L. [45, p.262], „poate fi definit ca o îmbunătățire generală a bunăstării economice și sociale a locuitorilor rurali și a mediului instituțional și fizic în care ei trăiesc”. Dezvoltarea zonelor rurale este prezentată ca un proces în care regiunea este implicată în mod activ, în vederea implicării tuturor

inițiativelor pentru utilizarea eficientă și economă a resurselor proprii, în avantajul atât social, cât și economic [45, p.262]. Noțiunea de „dezvoltare” se asociază cu cea de „creștere”, cu toate că ele nu sunt identice [45, p.262].

Conceptul actual de „*dezvoltare rurală*” este bazat pe cel de dezvoltare durabilă și are câteva caracteristici de bază [33, p.290]:

- (i) *Dezvoltarea rurală sustenabilă*, presupune dezvoltare economică echitabilă și echilibrată, cu un nivel ridicat al coeziunii sociale și al includerii și asumarea responsabilității pentru folosirea resurselor naturale și a protecției mediului [33, p.290].
- (ii) *Dezvoltarea rurală extensivă sau integrată*, care se referă la dezvoltarea mediului rural prin extinderea mijloacelor de comunicare și informare și prin extinderea activităților din mediul rural spre sectorul non-agricol și promovarea agriculturii extensive, a cărei coordonată esențială este transferul informațional (conceptul de agricultură extensivă aici este diferit de cel tradițional, care definea opusul agriculturii intensive) [33, p.290]
- (iii) *dezvoltarea rurală multisectorială*, care se referă la crearea de rețele și parteneriate între organizații internaționale, agenții naționale sau organizații ale societății civile, în vederea abordării multisectoriale [33, p.290].

Menționăm, că noțiunea de dezvoltare rurală este insuficient detaliată sau incompletă în literatura de specialitate, conceptul de dezvoltare rurală, precum și alte concept conexe, bazându-se pe diverse aspecte ale spațiului rural. Astfel, zona rurală este un concept definit în direcții diferite și prin diferiți parametri. Conform raportului OCDE din 2006 [291] privind noile abordări ale dezvoltării rurale, „rural” nu mai este sinonim cu declin, ceea ce submină noțiunile de zone rurale ca sfere separate ale economiei și societății cu o creștere semnificativă fără legătură directă cu prosperitatea relativă a agriculturii, menționându-se că în agricultură a fost angajată mai puțin de 10% din forța de muncă rurală, iar sprijinul destinat agriculturii rar s-a dovedit eficient în stimularea dezvoltării rurale mai extinse, astfel fiind identificat un nou model de dezvoltare rurală, bazat pe abordări multisectoriale ale dezvoltării și facilității locale, presiuni pentru reforma politicii agricole și tendințe de descentralizare a guvernărilor naționale, menite să identifice și exploateze potențialul variat al localităților rurale.

Conform definiției din 2012 a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) utilizate de unele Programe Europene de Dezvoltare Rurală naționale și regionale în perioada 2007-2013, zona rurală reprezintă spațiul în care mai mult de 50% din populație trăiește în comune rurale [197], Comitetul Regiunilor [204] menționând în 1997 80% din teritoriu și aproximativ 25% din populație, criteriul OECD fiind o populație mai mică de 150 de locuitori pe kilometru pătrat, în timp ce Eurostat păstrează o limită de 100 de locuitori pe kilometru pătrat, iar

cartografia propusă de Consiliul Europei evită cifre precise pentru a defini o zonă rurală atunci când majoritatea populației sale trăiește din agricultură, exploatarea pădurilor, acvacultură și pescuit, dar practică alte activități economice și culturale.

Potrivit cercetătoarei Bleahu A., în Europa, ruralul, de regulă, se bazează pe 4 modele rurale, etnografice și geografice [33, p.290]:

- (i) *Modelul tradiționalist*, care relevă valorile, comportamentele și simbolurile rurale tradiționale [33, p.290].
- (ii) *Modelul meliorist*, conform căruia mediul rural ca formă genetică insuficient evoluată a societății trebuie adusă la nivelul structurilor urbane. Cercetările din acest domeniu măsoară, în general, decalajele dintre urban și rural, din perspectiva veniturilor, educației, confortului și a productivității [33, p.291].
- (iii) *Modelul ecologic*, care relevă specificitatea, particularitățile și avantajele modului de viață contemporan rural [33, p.291].
- (iv) *Modelul cronoregresiv*, utilizat, în monografiile de așezări rurale [33, p.291].

În același timp, nu există o definiție unică a cuvântului „rural”. Unele țări (Franța, Spania, Italia, Irlanda, Germania), se bazează pe stabilirea unui nivel de populație, alte țări (Olanda, Danemarca, Belgia, Luxemburg, Regatul Unit) – pe dezvoltarea teritoriului [279]. Unele regiuni și state membre ale UE au adoptat definiții rurale mai nuanțate, care reflectă nevoile lor specifice și care au evoluat de-a lungul timpului, includ utilizarea unei game mai largi de surse de date, inclusiv date privind naveta, piața muncii sau rețeaua de transport. De exemplu, Austria și Spania folosesc în principal tipologia urban-rural a UE, Noua Zeelandă face diferența între zonele rurale cu influență urbană mare, moderată sau scăzută și cele considerate rural-îndepărtate, bazându-se atât pe densitatea populației, locul de muncă și datele despre navetă [282], iar conform Legii Spaniei din 2007 despre dezvoltarea durabilă a mediului rural [2], zona rurală este aria geografică formată din suma localităților cu o populație sub 30.000 de locuitori și o densitate sub 100 locuitori/km², localitățile rurale fiind considerate localitățile integrate în mediul rural cu o populație sub 5.000 de locuitori, iar în 2000 - conceptul de zonă rurală ca un întreg teritoriu regional [207, art.2]. Discuțiile asupra schimbărilor în dezvoltarea rurală, în special despre natura schimbărilor în economiile rurale și abordările de politică rurală, au ca subiect predominant schimbarea de la abordarea axată fundamental pe sectorul agricol spre cea axată pe teritoriile rurale și activitatea economică mai diversificată [137], în evoluția dezvoltării rurale distingându-se 4 modele (Fig.1.1).

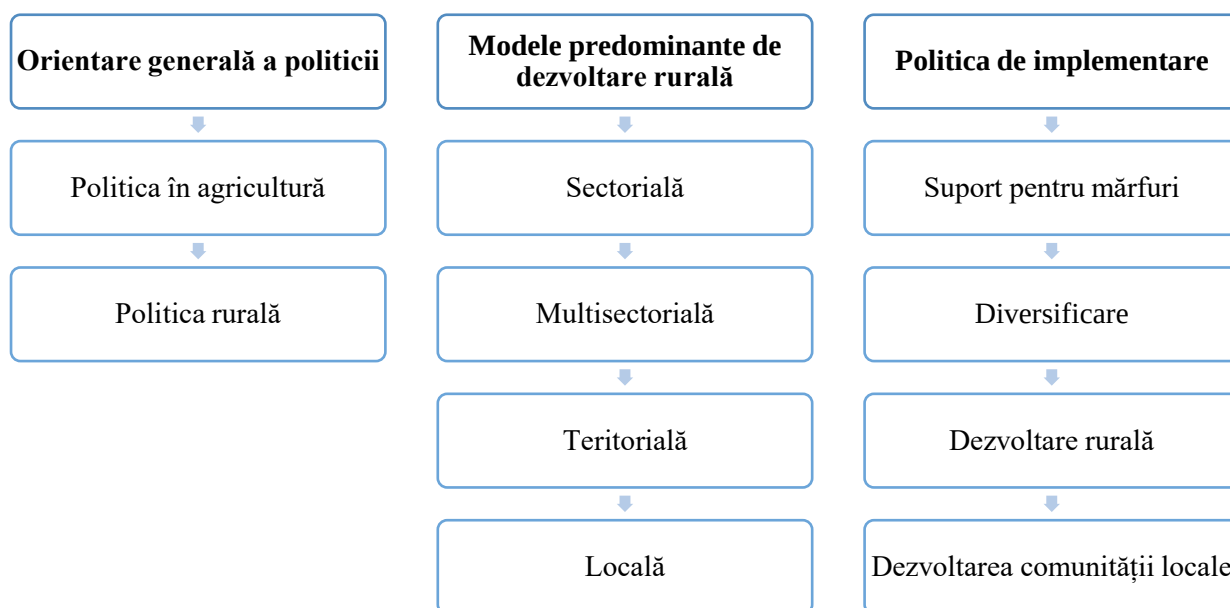


Figura 1.1. Evoluția politicilor de dezvoltare rurală

Sursa: [87]

Astfel, de la modelul postbelic, *centrat pe sectorul agricol*, când creșterea producției alimentare este considerată prioritară, iar alte obiective (de exemplu, creșterea ocupării forței de muncă și a serviciilor rurale) - rezultat direct din sprijinul de producție acordat sectorului agricol s-a trecut la abordări *multisectoriale*, când se recunosc limitele sprijinului pentru producția agricolă, agricultura este privită ca unul dintre câteva sectoare economice prin care pot fi atinse obiectivele de dezvoltare și există încurajări pentru diversificarea agriculturii, *teritoriale*, când se recunosc interacțiunile mai largi din economia rurală și importanța problemelor sociale, de mediu, economice, și *locale*, când diferențierea dintre zonele rurale și variația circumstanțelor individuale în interiorul zonelor promovează căutarea unor acțiuni care să recunoască specificitatea soluțiilor la majoritatea nivelurilor locale [87].

Conform viziunii OECD, economiile rurale (numite cu densitate scăzută) se caracterizează prin trei dimensiuni principale [282] (Fig.1.2): distanța fizică față de piețe și costurile aferente de transport și conectivitate, astfel, că importanța competitivității în regiunile, în care piața internă este mică, economia este foarte specializată în producția de mărfuri, iar costurile de transport, în special în interiorul țărilor, sunt absorbite de firmele locale; modul în care dotarea naturală specifică modelează oportunitățile economice locale, „geografia primei naturi”.

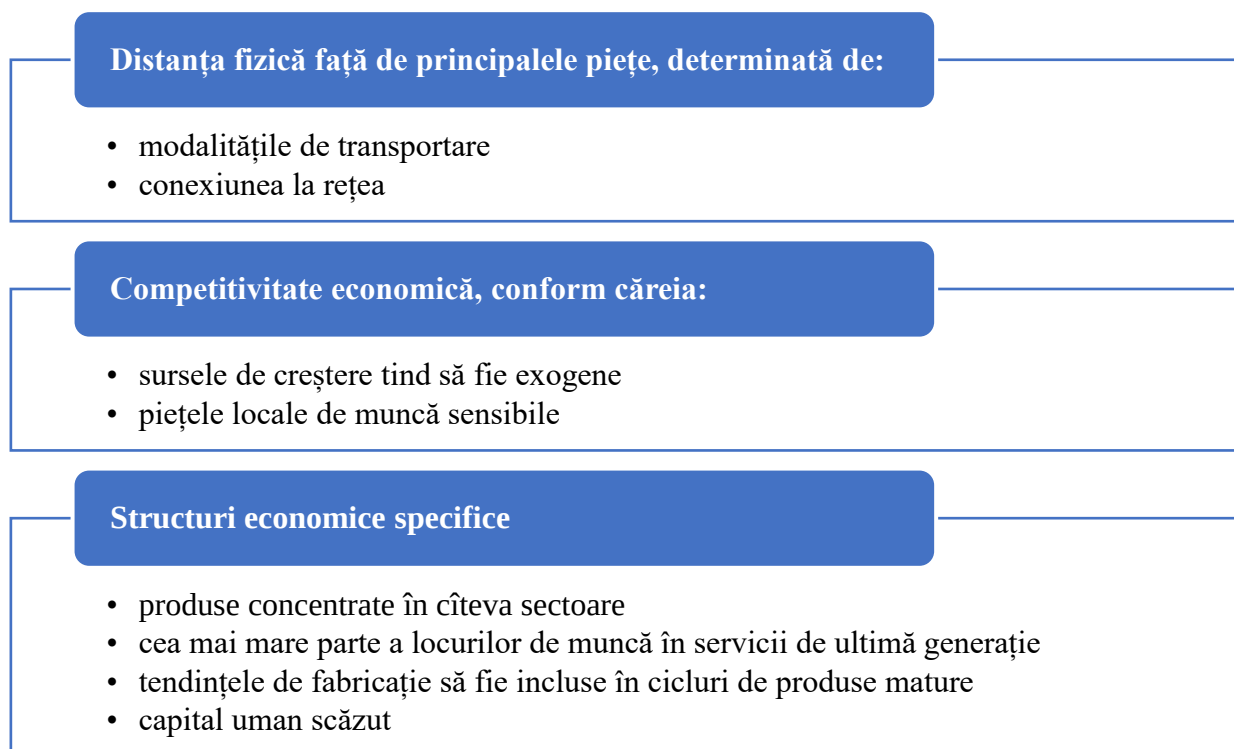


Figura 1.2. Caracteristicile economiilor rurale (cu densitate scăzută)

Sursa: [282]

Conform lui Kilkenny [90] se deosebesc următoarele trăsături importante ale zonelor rurale, care ar putea explica caracterul lor distinctiv: (i) importanța relativă a unui sector de servicii care, din cauza piețelor locale mici, se confruntă cu constrângeri severe; (ii) relevanța facilităților specifice ca „atribute non-piață legate de teren” și (iii) funcția produselor din industria resurselor naturale ca bunuri intermediare, în timp ce bunurile finale sunt uneori specifice locației (de exemplu, specialități regionale), precum și importanța specializării și a producției de nișă. Astfel, chiar și pe piețele locale mici pot fi realizate economii de scară și pot fi obținute profituri care să permită producția în zone îndepărtate, în ciuda costurilor ridicate de transport [105].

În mod tradițional, zonele rurale au avut caracteristici deosebite, care au ajutat la individualizarea și definirea lor, atât în raport cu populația lor, cât și cu activitatea lor preponderent agrară, dar astăzi structura lor economică și populația lor activă pe sectoare nu diferă mult de orașe, ce condiționează dificultatea și necesitatea de a efectua analize multivariate pentru definirea acestora. Conform tipologiei regionale OECD regiunile rurale se referă la nivelul teritorial 3, fiind clasificate în regiuni rurale apropiate de orașe și regiuni rurale îndepărtate de zonelor urbane funcționale (FUA) în funcție de caracteristici, provocări și oportunități (Tab.1.1).

Tabelul 1.1. Tipologia regională OECD

<i>Tipul zonei rurale</i>	<i>Caracteristicile</i>	
<i>Regiunile rurale din cadrul unei FUA</i>	fac parte integrantă din zona de navetă a centrului urban și dezvoltarea lor este pe deplin integrată într-o FUA	
<i>Regiunile rurale apropiate de un FUA</i>	au legături puternice cu un FUA din apropiere, dar nu fac parte din piața muncii a acesteia, existând fluxuri de bunuri, servicii de mediu și alte tranzacții economice între ele, economiile urbane și regionale nefiind integrate, iar o mare parte din creștere este legată de creșterea FUA	
<i>Regiuni rurale îndepărtate de un FUA</i>	au conexiuni la FUA prin schimbul de bunuri și servicii pe piață, interacțiuni personale limitate și rare în afara regiunii rurale, conexiuni bune în interiorul regiunii, economia locală este dependentă de exportul producției activităților primare („economia cu densitate scăzută”), creșterea este provenită din construirea pe domenii de avantaj absolut și comparativ, îmbunătățirea conectivității la piețele de export, potrivirea competențelor cu domeniile de avantaj și îmbunătățirea furnizării de servicii esențiale.	
<i>Tipul</i>	<i>Provocări</i>	<i>Oportunități</i>
<i>Regiunile rurale din cadrul unei FUA</i>	pierderea controlului asupra viitorului; activitățile se concentrează în mediul urban; pierderea identității rurale	viitor mult mai stabil; potențialul de a capta beneficiile zonelor urbane, evitând în același timp negativul
<i>Regiunile rurale apropiate de un FUA</i>	conflicte între noii rezidenți și localnici; poate fi prea departe pentru unele firme, dar prea aproape pentru altele	potențialul de a atrage gospodăriile cu venituri mari care caută o calitate înaltă a vieții; acces relativ ușor la servicii avansate și cultura urbană; acces bun la mijloace de transport
<i>Regiuni rurale îndepărtate de un FUA</i>	economii înalt specializate supuse expansiunii și crizelor; conectivitate limitată și distanțe mari între localități; costuri ridicate ale serviciilor pe cap de locuitor; avantaj absolut în producerea rezultatelor bazate pe resurse naturale	atractiv pentru firmele care au nevoie de acces într-o zonă urbană, dar nu în mod zilnic; poate oferi medii unice care pot fi atractive pentru firme și indivizi

Sursa: [247]

Zonele rurale joacă roluri diferite în economia națională, puține sunt capabile să beneficieze de dinamica auto-implicabilă din motive istorice sau idiosincratice, aflată în centrul multor teorii mai noi privind dezvoltarea regională. Luând în considerare, că nu zonele rurale atrag cei mai importanți factori de producție sau creează și transferă cele mai relevante cunoștințe, mobilitatea scăzută a factorilor, dacă nu își pot depăși atractivitatea relativ scăzută pentru investițiile externe, ar putea fi considerată a doua opțiune rațională pentru zonele rurale de a profita cel mai bine cu sprijinul deciziilor coordonate ale actorilor locali. Prin urmare, abordarea dezvoltării endogene poate fi considerată o a doua opțiune potrivită pentru regiunile rurale. Însă, în condițiile când activitățile redistributive ale statului nu pot fi înlocuite cu politici care ar susține dezvoltarea

endogenă, conceptul de dezvoltare endogenă nu are fundament teoretic suficient, modele și o definiție riguroasă [105].

Abordările care subliniază unilateral potențialele endogene ale regiunilor fără a lua în considerare mediul extern și structura internă a regiunilor respective sunt prea simpliste. Non-localul poate determina potențialul de creștere endogenă, poate permite actorilor locali să-și coordoneze deciziile și să contribuie astfel la utilizarea eficientă a factorilor locali, însă este insuficient pentru a compensa forța cauzalității cumulative ce stă la baza teoriilor ”noii creșteri” sau ”noii geografii economice”, în timp ce sprijinul pentru coordonarea locală poate fi chiar în detrimentul dezvoltării din punct de vedere macroeconomic, ceea ce submină ideea guvernantei locale și de subsidiaritate extinsă. Pentru a înțelege efectele alocative neintenționate a sprijinului coordonării între firme și implicațiile asupra bunăstării, când capacitatea de coordonare mai largă a societății locale în dezvoltarea economică depinde de dorința de a coopera a actorilor economici, este nevoie de analize suplimentare [105].

Există numeroase tipologii de clasificare a zonelor rurale în funcție de stat sau de organisme de clasificare, expresia „mediu rural” cuprinzând realități foarte diverse. De exemplu, în Spania există diferite tipologii de zone rurale, iar zonele rurale defavorizate pot fi trei: zone montane cu dificultăți naturale pentru desfășurarea activităților agricole (cum ar fi altitudinea, panta excesivă etc), zone defavorizate cu risc de depopulare și cu soluri cu potențial productiv scăzut, utilizabile aproape exclusiv pentru creșterea animalelor extensive și zone cu limitări specifice, unde este convenabil continuarea anumitor activități agricole, cel puțin pentru conservarea mediului [108].

Conform art. 130 din Tratatul privind Uniunea Europeană [293, art.130] se prevede sarcina de a reduce diferențele dintre nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni și întârzierea regiunilor rurale defavorizate, de conservare a acestuia deoarece reprezintă o moștenire economică, de mediu, umană și istorică care susține un mod de înțelegere a vieții, o cultură și un peisaj străvechi care sunt semne distinctive ale vechii Europe [175] ca mediu funcțional și dinamic, funcțiile atribuite spațiului rural european fiind următoarele: (i) funcția economică, pentru a garanta spațiului rural un sistem de producție agricolă și zootehnică care să permită satisfacerea nevoilor de hrană ale populației, asigurând în același timp fermierilor și familiilor acestora un nivel adecvat de venit; (ii) funcția ecologică, pentru a conserva sursele naturale de viață, precum solul, apa și aerul, de a proteja biotipurile și spațiile verzi, de a conserva peisajul și biodiversitatea, și (iii) funcția socioculturală, care se referă la activitățile asociative locale și dezvoltarea relațiilor dintre populația urbană și populația rurală [106]. Aceasta este posibil printr-un proces de dezvoltare rurală integrată, endogenă, durabilă și participativă, capabil să corecteze dezechilibrele teritoriale

existente și să asigure populației rurale o mai bună calitate a vieții și bunăstare socială, permițând stabilitatea acestora în zonele rurale.

La baza conceptelor de bază și conceptelor conexe de dezvoltare rurală stă influența unui șir de factori. Spre exemplu, conceptul Băncii Mondiale definește *dezvoltarea rurală ca procesul prin care sărăcia rurală* este atenuată prin creșterea susținută a productivității și a veniturilor lucrătorilor rurali și a gospodăriilor cu venituri mici [283], astfel subliniind relevanța creșterii veniturilor și producției locale și nu realizarea unei mai bune distribuții a resurselor, lucru ce a găsit explicația în cadrul conceptului de dezvoltare endogenă.

Conceptul de dezvoltare endogenă, cuprinde diferite abordări compatibile și complementare [24, p.206], apărute în anii 1980, care înglobează o serie de viziuni asupra dezvoltării în cadrul aceluiași domeniu teoretic și al politicilor de dezvoltare bazate pe teritoriu, subliniind importanța rezultatului unui sistem economic fără influența factorilor externi [151, p.3], și urmărind să promoveze capacitățile interne ale unei comunități pentru a întări societatea și economia acesteia din interior spre exterior fără dependență externă, cu scopul de a o face sustenabilă în timp. În acest context, valoarea spațiului rural este condiționată de matricea economică generală a societății în ansamblu, ceea ce înseamnă că agricultura și mediul rural, în afară de propria lor dinamică endogenă, sunt în continuă schimbare, schimbările din societate în ansamblu, inclusiv piețele și dezvoltarea tehnologiei, fiind reflectate și în agricultură, și în peisajul rural, lucru valabil și pentru mecanismele care susțin agricultura și contribuie la consolidarea specificului agriculturii europene și a valorilor și intereselor încorporate în aceasta prin ”liniile de apărare” a sistemelor agricole europene, în jurul cărora se fac mai multe discuții [209], [179] și care sunt menite să protejeze valorile și interesele importante pentru Europa - motivul pentru care au fost concepute, implementate, adaptate și readaptate o serie de politici agrare mai întâi la nivel regional și național, mai târziu la nivel european [64].

Trebuie de menționat, că valoarea agriculturii ca parte a spațiului rural este întâlnită la diferite niveluri, iar împreună cu peisajul și biodiversitatea încorporată [85] constituie parte din capitalul natural și cultural, și parte intrinsecă a moștenirii și culturii europene. Concomitent, accesibilitatea acestui capital prin facilități precum agroturismul, trasee pietonale lungi, oportunitatea de a cunoaște și consuma ”specialități locale”, este abordată ca o resursă importantă, ce unește urbanul și ruralul. Însă schimbările demografice, diviziunea spațială a muncii foarte dezvoltată și populația agricolă puternic redusă, contribuie la reducerea interrelațiilor directe, precum și la extinderea considerabilă în spațiu și timp a celorlalte legături dintre mediul rural și urban [217] (Anexa 1. Legăturile funcționale rural-urban implică multe tipuri de interconexiuni), fiecare tip de interacțiune cuprinzând o geografie diferită și formând o „regiune funcțională” [282],

iar odată cu noile „rețele socio-tehnologice” în evoluție și distincția rural-urban fiind estompată [128, p.407], [105].

Conceptul dezvoltării rurale integrate, reprezintă o abordare metodologică care are ca obiectiv includerea grupurilor sociale defavorizate din mediul rural în dinamica îmbunătățirii condițiilor de viață, ce presupune intervenția economică și socială, evaluarea situației concrete pe factori (resurse naturale, resurse umane, organizare socială, structură economică, tehnologie, organizare instituțională, servicii) și identificarea punctelor slabe în baza interrelației dintre factori pentru a elabora un complex de măsuri în funcție de caracteristicile specifice zonei concrete [75]. Conceptul de dezvoltare rurală integrată este dezvoltat la începutul anilor 70 de FAO pentru țările în curs de dezvoltare, definindu-se ca un ansamblu de măsuri publice și neguvernamentale în scopul extinderii și facilitării adoptării tehnicilor moderne în rural, privind creșterea productivității, producțiilor și veniturilor, creșterea bunăstării, a nivelului de viață economică și socială, folosirea, dezvoltarea și protecția mediului odată cu crearea de locuri de muncă și trai agreabile și permanente și integrarea populației rurale în activitățile economice, sociale și politice din țară [152, p.20]. În cadrul teoriei dezvoltării rurale integrate a lui Nemes [82] sunt identificate două niveluri ale politicilor de dezvoltare rurală: nivelul politicilor și nivelul aspirațiilor locale, ce reflectă două modele de dezvoltare rurală: birocraticul central (de sus în jos↓) și euristicul local (de jos în sus↑), lipsa de integrare sau cooperare în elaborarea și implementarea politicilor prin impunerea birocraticului central, ce, în final, duce la eșecul inițiativelor de dezvoltare [136].

Concepția dezvoltării rurale integrate în cadrul unei strategii de dezvoltare rurală s-a conturat în 1996 la conferința ”Rural Europe-Future Perspectives” din Cork, Irlanda [290], în contextul valorificării potențialului spațiului rural și unei abordări participative, multisectoriale și multidisciplinare (Anexa 2. Declarația de dezvoltare rurală), pornind de la impactul puternic al ruralului asupra economiei naționale prin faptul că zonele rurale găzduiesc 1/4 din populație și reprezintă mai mult de 80% din teritoriul UE, se caracterizează printr-o mare varietate de activități, peisaje (păduri și terenuri agricole, situri naturale nealterate, sate și orașe mici, centre regionale, mici industrii), agricultura rămâne o interfață majoră între oameni și mediu, fermierii având o datorie ca administratori ai multor resurse naturale ale zonei rurale. În același timp este înțeles că agricultura, ca componentă a politicii de dezvoltare rurală, și silvicultura nu mai sunt predominante în economia europeană, ponderea economică relativă a acestora continuând să scadă, în consecință, dezvoltarea rurală adresându-se tuturor sectoarelor socioeconomice din mediul rural, iar politica agricolă comună adaptându-se noilor realități și provocări în ceea ce privește cererea și preferințele consumatorilor, evoluția comerțului internațional prin o mai mare flexibilitate și descentralizare a implementării politicii, extinderea UE, trecerea de la suportul prețurilor la

sprijinul direct, consolidarea capacității locale pentru dezvoltarea durabilă în zonele rurale și integrarea inițiativelor locale în piețele globale [290].

Astfel, programul pune accentul pe importanța unui nou început în politica de dezvoltare rurală, pentru a face zonele rurale mai atractive pentru oameni, zone în care să trăiască și să lucreze și să devină centre ale unei vieți mai semnificative pentru o diversitate tot mai mare de oameni de toate vârstele, prin susținere și cooperare ca parteneri în îndeplinirea fiecăruia dintre obiectivele declarației și intensificarea rolului programului în promovarea dezvoltării rurale durabile într-un context internațional, totodată explorând fundalul sentimentelor actuale de discomfort în actualul model agricol sau rural european [64].

Conceptul dezvoltării rurale poate fi bazat și pe modelul migrator, în care locuitorii din mediul rural migrează în mediul urban, provocând exodul rural - un fenomen relevant, voluntar, care presupune abandonarea zonelor rurale [32] precum și a sectoarelor economice legate de acestea, în principal agricultura și se explică prin mai bune oportunități de angajare în orașe, condiții de locuințe, modele de proprietate rurală și moștenire, structura socială rurală și valori culturale, printre alți factori [119]. Transformările, ca urmare a trecerii de la o economie agrară de subzistență la una de servicii, cu o reducere drastică a activelor agricole, care au emigrat în masă în zonele de concentrare industrială, au în consecință o regresie demografică puternică și îmbătrânirea populației și dau naștere la diferențe socio-economice puternice între zonele rurale și urbane, acestea din urmă devenind singurele centre care generează locuri de muncă, activități și venituri.

Dezvoltarea rurală poate fi bazată pe principiul dihotomiei între global și local prin conexiunea dintre strategiile locale (Fig.1.3) și utilizarea de noi tehnologii, care sporesc globalizarea localizării și schimbul de bune practici (spre exemplu, programele LEADER și PRODER) [129], [130, p.23] complementând și promovând dualitatea între global și local [130]. Globalizarea ca un concept conex este definită ca ascensiune progresivă a rețelelor sociale, economice și culturale de interacțiuni care depășesc granițele statelor și au consecințe relevante și neomogene asupra sferei politice pentru fiecare societate, țară sau grup social [178], iar localizarea - ca un nou concept conex de dezvoltare, apărut ca efect secundar al globalizării pentru a păstra economia locală și influența politică și economică în comunități [135], care promovează o mai mare proeminență a agenților locali în managementul programelor de dezvoltare, transformându-i în protagoniștii propriului proces de dezvoltare.

Este evident că o dezvoltare bazată pe diversificarea activităților nu poate fi întreprinsă din mici nuclee rurale izolate, dar este posibilă o „dezvoltare în comun”, astfel, apartenența la UE și sistemul economic include economiile naționale în acest sistem global, în care orice modificare în

oricare dintre economiile lider ale lumii are un impact direct asupra tuturor și în orice zonă teritorială, termenul „sat global” fiind folosit pentru a explica modul în care evenimentele care au loc în anumite părți ale lumii, în special în lumea dezvoltată, au numeroase consecințe asupra procesului de dezvoltare a teritoriilor îndepărtate fizic [130, p.23].



Figura 1.3. Cele șapte caracteristici cheie ale Leader (Comisia Europeană 2006)

Sursa: [218]

Noua abordare a dezvoltării rurale (numită Noua paradigmă rurală), aprobată de OECD [282] în 2006 și susținută de Comisia Europeană în Al 6-lea Program-cadru [292], ca un cadru conceptual, bazat pe *teoria rețelelor*, leagă dezvoltarea rurală de activitatea și dezvoltarea rețelei, care trebuie abordată ca o sumă de elemente interdependente și inseparabile, explicate doar din interior datorită particularităților și evoluției constante, și poziționează politica rurală ca o strategie de investiții pentru promovarea prin modelul rețelelor a competitivității în teritoriile rurale, fiind preluată de la sociologi pentru a explica noile realități din domeniu, cuprinzând în procesul de cercetare toate elementele care formează zonele rurale (agricultură, resurse naturale, societate, economie etc.) interrelaționate și interconectate între ele și în continuă evoluție [136, p.16], întrucât schemele teoretice tradiționale, preluate din științele naturale prin abordarea lor statică din afară nu exprimă procesul dezvoltării privit tradițional ca o politică de creștere la nivelurile european, național, regional și local, și pentru a releva diversificarea economiei rurale în revitalizarea regiunilor rurale din Europa.

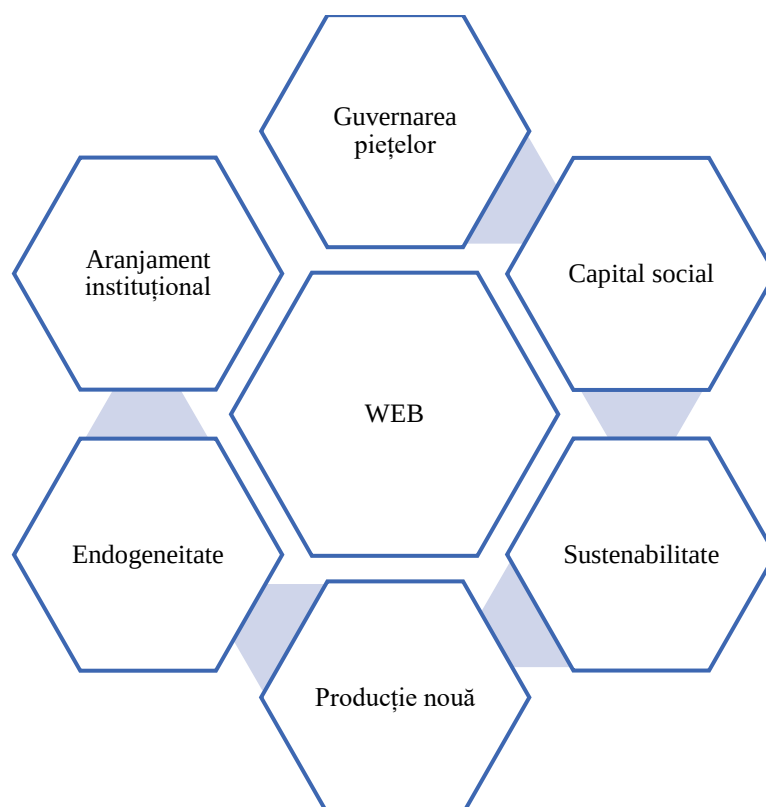


Figura 1.4. Dimensiunile teoretice ale rețelei

Sursa: [136, p.20]

Conceptul web-ului (Fig.1.4) este definit ca modelul de interrelații, interacțiuni, schimburi și externalități reciproce în cadrul societăților rurale [136, p.2], care au loc în mediul rural între sectorul agricol, mediul social și economic și dinamica dezvoltării rurale.

Luând în considerare că în ultimele decenii zonele rurale europene au avut schimbări în dinamica coproducției, numită schimbarea zonelor rurale de la a fi un „loc de producție” la un „loc de consum”, când agricultura a scăzut și zonele rurale au devenit un loc unde se desfășoară alte activități (turismul sau alte servicii), precum și schimbări în relația om-natură (cazul noilor moduri de exploatare agricolă), care au condus la abandonarea resurselor naturale (de exemplu, peisajele) sau chiar daune, dezvoltarea rurală este privită ca un proces de coproducție, de interacțiune, o cale de căutare de noi legături și tipuri de interrelație om-natură în vederea recuperării zonelor rurale, noi moduri rurale de diversificare economică a economiilor rurale (turismul rural sau industriile legate de agricultură), cu impact asupra mediului natural, în special, ecosistemelor, modului în care se dezvoltă viața socială, economică și instituțională la nivel local. Menționăm, că diversificarea economiei rurale poate urma două modele: primul - crearea de noi întreprinderi cu activități alternative celor tradiționale; agricultură, zootehnie, pescuit și silvicultură, al doilea, mai eficient datorită economiilor la costul de producție și creșterii productivității capitalului întreprinderii și capitalului teritorial (ca suma capitalurilor natural, social, economic, cultural,

conceptul capitalului fiind parte componentă a conceptului web, Fig.1.4) - crearea întreprinderilor multifuncționale, ce presupune introducerea de noi produse și servicii în activitate [136].

Reieșind din faptul că rețeaua este compusă din 6 dimensiuni (Fig.1.4), care pot fi identificate doar din punct de vedere teoretic, empiric separarea acestora fiind imposibilă din cauza interdependențelor constante și multiple, precum și că dezvoltarea rurală, care este rezultatul conectării economiei rurale și resurselor rurale și care poate fi explicată prin teoria coproducției, poate exista dacă există o co-evoluție a rețelei alături conform teoriei rețelelor, politicile și acțiunile trebuie să fie orientate către obiective, singurele capabile să influențeze dezvoltarea [136].

Tabelul 1.2. Tipuri de regiuni rurale

Zone agricole specializate	zone cu un sistem agricol puternic, intensiv si mecanizat. Restul activităților din economia locală nu sunt în legătură cu agricultura.
Zone periferice	unde agricultura nu a fost niciodată un sector economic relevant sau este în scădere în acest moment, cu principalele consecințe exodul rural și sărăcirea
Zone rurale noi	unde atât agricultura cât și alte sectoare ale unei economii diversificate se dezvoltă în același timp ca parte a aceleiași evoluții. O caracteristică relevantă în noile zone rurale este prezența importantă a companiilor cu produse multiple
Zone segmentate	în aceste cazuri, agricultura se dezvoltă la fel ca și alte sectoare ale economiei rurale, dar fără interconexiuni. În loc de companii cu mai multe produse, există întreprinderi care oferă servicii fără conexiuni între ele
Suburbie nouă	zonele în care activitatea agricolă este în scădere. Apar noi dinamici de stabilire a populației si a activităților economice, datorită influenței marilor aglomerări urbane.
Țara Viselor	aceasta este o categorie suplimentară caracterizată de creșteri și scăderi neprevăzute condiționate de modificarea parametrilor. Este cazul zonelor turistice de lux unde popularitatea zonei se schimbă imprevizibil si rapid.

Sursa: [136, p.4]

Anexa 3 (Tipologia regiunilor rurale: dinamica) reprezintă dinamica, care urmează tipurile de regiuni rurale (Tab.1.2), zonele rurale aflându-se într-o continuă evoluție și remodelare datorită performanței elementelor care formează rețeaua, web-ul devenind un element de analiză a zonelor rurale pentru a identifica și înțelege eficiența strategiilor de dezvoltare rurală, cele mai reușite strategii fiind cele în care toate dimensiunile au implicație. Reieșind din studiile care au demonstrat că evoluția agriculturii și-a arătat incapacitatea pentru dezvoltarea zonelor rurale, mai mulți autori consideră că sunt necesare schimbări în sectorul agrar [100], ce obligă la propuneri de modele care tind să recupereze activitățile abandonate, să creeze altele care profită de noile tehnologii și de schimbările în cerere, stimulează actorii să le ducă la îndeplinire și mobilizează acești actori în contextul local cu instrumentele adecvate.

1.2. Instrumente de politici rurale și managementul dezvoltării rurale

Evoluția politicilor și viziunilor de dezvoltare rurală a UE [174] a determinat roluri deosebite zonelor rurale aferente responsabilității și identitatea locală, trecând de la modele exogene de sus în jos și endogene de jos în sus până la modele cu dinamică mixtă endo-exo-genă [38] cu abordare locală [35], care transformă localul într-un actor de rând al rețelei dintr-un mecanism decizional nou [166] de realizare a politicilor rurale și care transferă responsabilitatea [93] de la stat la comunitățile locale pentru realizarea acestora, ca spre exemplu, programul EC LEADER, bazată pe metoda de dezvoltare promovată de M.Scott din 2004 [95], [164] și care contribuie la dezvoltarea strategiilor locale la nivelul comunităților [140], [141, p.19] în condițiile când standardizarea politicii și programelor europene a format un spațiu discursiv [143] cu anumite abordări a dezvoltării rurale [183]. Teoretizarea spațiului rural atât ca spațiu tangibil, cât și netangibil [83], a presupus „reinventarea” zonelor rurale de la un termen specific național la o reprezentare oficială [81] prin înțelegeri comune, practici comune, modele culturale și de gândire, înțelegerea modului în care ruralul tradițional exista într-un spațiu al agriculturii sau modului modern în care agricultura există în spațiul rural, precum și a modului în care zonele rurale sunt marginalizate din cauza locuitorilor lor prin lipsa de acțiune [139], în final devenind o chestiune de a instiga „mișcări de autoajutorare” [52], de a iniția programe de dezvoltare rurală pentru educarea antreprenorială a comunităților [53], [93].

Politica comunitară de dezvoltare rurală este definită prin Regulamentul I privind dezvoltarea rurală (RDR), aprobată în anii 2000-2006, aceasta cuprinzând activitățile care vizează reconversia și îmbunătățirea activităților agricole, care, la rândul lor includ consolidarea terenurilor, instalarea de servicii de consiliere agricolă, comercializarea produselor agricole de calitate, dezvoltarea unor servicii rurale importante, reînnoirea satelor și protecția patrimoniului, încurajarea activităților turistice și meșteșugărești, managementul strategiilor de dezvoltare rurală integrată prin parteneriate locale. Politica agricolă comună (Tab.1.3) are 4 instrumente și cuprinde doi piloni, cel dintâi este dedicat „măsurilor de piață” și „ajutoarelor de suprafață” [316], urmărind îmbunătățirea managementului și verificării permanente a politicii de dezvoltare rurală, cel de-al doilea pilon, apărut în 2000, fiind dedicat dezvoltării rurale (Tab.1.4). Potrivit Parlamentului European (2013) [316], obiectivul PAC II este „de a pune în aplicare un cadru coerent și durabil care să garanteze viitorul zonelor rurale, bazat, în special, pe capacitatea acestora de a furniza o serie de servicii publice [316], care depășește simpla producție de alimente și asupra potențialului economiilor rurale de a crea noi surse de venit și locuri de muncă, protejând totodată moștenirea culturală, de mediu și patrimonială a lumii rurale” [316]. Politica agricolă singură nu abordează

noile funcții pe care zonele rurale le-au dezvoltat atât pentru populația rurală, cât și pentru societate în ansamblu [264].

Tabelul 1.3. Politica agricolă comună

Politica agricolă comună
sprijină fermierii și îmbunătățește productivitatea agricolă pentru o aprovizionare stabilă cu alimente la prețuri accesibile
protejează agricultorii din Uniunea Europeană, astfel încât aceștia să-și poată asigura un trai decent
contribuie la combaterea schimbărilor climatice și la gestionarea durabilă a resurselor naturale
conservă zonele rurale și peisajele de pe întreg teritoriul
menține vitalitatea economiei rurale prin promovarea locurilor de muncă din sectorul agricol, din cel agroalimentar și din sectoarele asociate

Sursa: [264, 317]

De aceea, principalele condiții pentru o politică de diversificare a economiei rurale eficientă ar trebui să fie: (i) promovarea unei baze articulate de resurse umane și sociale, (ii) menținerea diversității între zonele rurale ca un atu european, (iii) sprijinirea economiilor și societăților rurale pentru a stabili legături semnificative și schimburi cu lumea externă, (iv) integrarea preocupărilor de mediu în relație cu sectoarele non-agricole și cu standardele moderne de viață [260, p.10].

Tabelul 1.4. Instrumentele PAC

Instrumentele PAC
sprijinul pentru venit acordat agricultorilor
sprijinul pentru venit prin plăți directe
măsurile de piață
măsurile de dezvoltare rurală

Sursa: [264, 317]

Dezvoltarea rurală a fost un obiectiv al UE încă de la crearea CEE, cu toate acestea, abia în 1975, dezvoltarea rurală a fost abordată în mod specific (Anexa 4. Repere în evoluția politicilor de dezvoltare rurală), [225, p.26]. În dezvoltarea temei instrumentelor de politici rurale și managementul dezvoltării rurale în literatura de specialitate este abordat subiectul tipologiei intervențiilor de dezvoltare rurală, elaborată în baza conceptului de capital rural, prin care dezvoltarea rurală este privită ca managementul dezvoltării, în special, protejării, îmbunătățirii și

mobilizării activelor (bunurilor) și potențialelor rurale [225, p.111], precum și a domeniilor specifice ale politicilor DR [159].

Politicile de dezvoltare rurală pot avea mai multe domenii specifice [152, p.51]:

- *Structuri agrare*, care cuprind 3 subdomenii: 1. structura proprietății funciare, care vizează circulația pământului ca marfă și eficiența proprietății private asupra pământului; 2. structura exploatațiilor agricole, care reprezintă forma de exploatare a utilității pământului (gospodărie țărănească, gospodărie familială, fermă comercială, fermă agricolă profesională) și are sarcina de a produce mărfuri și asigura reproducerea fertilității pământului; 3. structura producției agricole. Astfel, experiențele externe și specificul național sunt argumente pentru susținerea ideii că o structură agrară eficientă se bazează pe gospodării individuale consolidate și susținute într-un sistem asociativ, sprijinite de serviciile necesare pentru utilizarea optimă a pământului pentru a căpăta un caracter comercial și competitiv.

- *forestieră*, care reprezintă a doua ramură economică a spațiului rural după potențialul economic, având funcția materială (economică). Are implicații pentru mai multe sectoare ale economiei inclusiv industria construcțiilor, fibrelor, energetică, agricultură, turism, și funcția nematerială, manifestată prin protecția mediului.

- *ape*, care vizează gestionarea resuselor de apă naturală, provenite din 3 surse principale (Dunărea, râurile interne, apele subterane) pentru asigurarea utilității lor ca resursă de apă potabilă, apă pentru activitățile economice și sociale, resursă piscicolă, pentru agrement.

- *prețuri agricole*, scopul domeniului constă în corectarea distorsiunilor pieței și echilibrarea raportului dintre indicii prețurilor produselor agricole și industriale necesare agriculturii în favoarea producătorilor agricoli, în sensul în care relația generală dintre prețurile output-urilor/input-urilor din agricultură și raporturile comerciale dintre agricultură și alte sectoare ale economiei să stimuleze creșterea în zonele rurale, prin instrumentul subvențiilor.

- *finanțări rurale*, experiențele recente au arătat că susținerea externă din fonduri nerambursabile sau împrumuturi avantajoase a unora dintre măsurile politice din domeniul rural este o practică care a adus beneficii atât financiare, cât și pentru stimularea dezvoltării capacității actorilor rurali de a atrage surse de finanțare printr-o atitudine participativă și a deprinderii abilităților de pregătire a proiectelor în scopul absorbției fondurilor disponibile [152, p.51]. Finanțarea având rol crucial în crearea unui mediu favorabil investițiilor private atât din surse interne, cât și pentru investitorii externi în domeniile de interes public, când serviciile publice sunt la un nivel mult inferior celor urbane și când fenomenul de subinvestire este pregnant.

La nivelul Uniunii Europene sunt promovate trei instrumente de dezvoltare durabilă a mediului rural [33, p.298]:

1. *Programul LEADER*, venit pe linie UE (MADR-PNDR 2010), scopul căruia este de a susține agenții economici din zonele rurale pentru sustenabilitatea pe termen lung [33, p.298]. Drept urmare, fiind create noi structuri de tip GAL (grupuri locale de acțiune, LAGs), care sunt în fapt, microregiuni rural-urbane cu rol important în reducerea decalajelor microregionale dintre sat și oraș [33, 157].
2. *TRDI* (Temporary Rural Development Instrument) pentru cele 10 țări noi membre ale UE, susținut de EAGGF, și cuprinde un set de instrumente omogene specifice politicilor, destinate protecției mediului, pensionării anticipate, împăduririi și acordării de plăți compensatorii [33, p.298].
3. *SAPARD* pentru România și Bulgaria sau Programul Special de Preaderare cu principalele obiective: suportul în domeniul agrar și dezvoltării rurale în perioada de pre-aderare; soluționarea problemelor pe termen lung, în vederea ajustării sectorului agricol și a ruralului în întregime; introducerea „*acquis communautaire*” în domeniul politicilor agricole [33, p.298].

În România, criteriul principal pentru zonele defavorizate este nivelul de sărăcie, determinat după [318]: (i) resursa umană; (ii) nivelul de angajabilitate și (iii) condițiile de trai [154, 318]. Politica comunitară de dezvoltare rurală este formată din 3 categorii de măsuri: **1.** de restructurare a sectorului agricol și finanțarea acestora în legătură cu mediul și gestionarea spațiului rural, în special, al sectorului agricol. **2.** pentru economia rurală. **3.** pentru dezvoltarea locală (Anexa 5. Măsurile de dezvoltare rurală) [4].

Măsurile pot fi clasificate în 2 grupe, inclusiv măsuri de însoțire pentru reforma din 1992, care cuprind pensionarea anticipată, măsuri de agromediu și împădurire, regimul zonelor defavorizate, și măsurile de modernizare și diversificare a exploatațiilor agricole, care cuprind investiții în exploatații agricole, instalarea tinerilor fermieri, formare, sprijin pentru investiții în instalații de procesare și comercializare, pentru silvicultură, promovarea și reconversia agriculturii, și se concretizează în Planuri de dezvoltare rurală la nivel regional (Italia, Spania, România) sau național (Franța).

Elaborarea politicilor este adesea realizată pe baza nevoilor politice, a principiilor și teoriilor care simplifică și idealizează procesele reale. Faptul că nicio politică agricolă nu a reușit să facă sectorul „sustenabil” în nicio țară dezvoltată, ar trebui să fie un motiv suficient pentru o regândire conceptuală. Noua formă de organizare economică și socială rezultată din interacțiunea forțelor

locale și globale dă naștere economiei rurale, care poate fi conceptualizată ca un sistem socio-spațial caracterizat prin diferențiere sectorială și localizare spațială.

În acest sens, economia rurală apare ca un sector nou diferit de agricultură și industrie prin amploarea și modelul relațiilor intersectoriale, și de sectorul urban prin legăturile sale cu teritoriul și mediul fizic [25, p.2].

Strategiile de dezvoltare rurală pot fi *de creștere*, ce presupune creșterea PIB/loc în ritm mai mare ca creșterea populației, considerată una din componentele de bază ale conceptului dezvoltării rurale, iar rolul statului constă în susținerea dezvoltării infrastructurii fizice și sociale și a unui climat favorabil pentru antreprenoriatul rural, astfel ca beneficiile să se scurgă către săraci [168], ce însă în condițiile mecanismelor de piață a dovedit inconsistența sa; *de bunăstare*, ce are o orientare paternalistă și la fel nu a rezistat criticilor; *responsabile*, când participarea comunității și controlul activităților proiectate sunt indicatorii de performanță; sau *integrate*, ce prezintă un mix de strategii orientat spre crearea capacității comunității de a crea parteneriate cu guvernul în rezolvarea problemelor, ceea ce implică o matrice complexă de structuri descentralizate, calificări, coordonare instituțională, intervenție socială și sisteme manageriale, precum și sisteme de directive privind siguranța alimentară care vizează întregul sector agricol și agroalimentar și standarde internaționale privind trasabilitatea produselor alimentare.

Fig.1.5 oferă viziune generală asupra ierarhiei obiectivelor politicii DR, asigurând astfel o înțelegere mai bună a instrumentelor și luarea în considerare a obiectivelor adecvate pentru intervenția politică și principalele modalități în care aceste obiective sunt urmărite prin diferite moduri sau abordări de livrare [67, p.125].

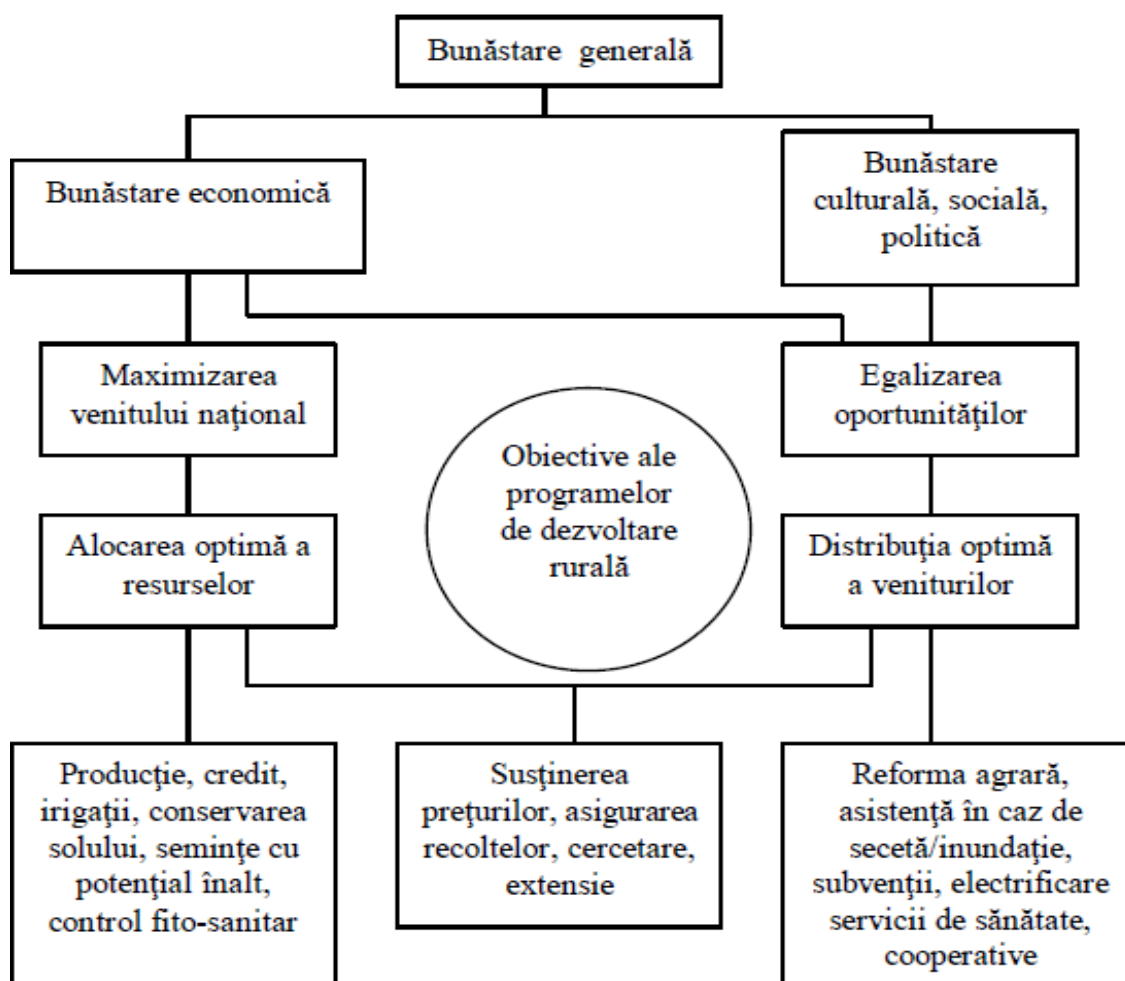


Figura 1.5. Ierarhia obiectivelor politicii de dezvoltare rurală

Sursa: [152, p.41]

Din perspectiva discuțiilor despre conceptul de capital, care se aplică dezvoltării rurale (sau capital rural), resursele rurale pot fi grupate după tipuri de capital, fiecare având potențial de a dezvolta politica DR pentru a obține o DR durabilă, asigurând activitățile naturale, socio-culturale și economice echilibrate și durabile în zonele rurale, în modul următor: capital fizic (industrial sau de producție); capital financiar; capital uman; capital social; capital natural și cultural, formele de capital fiind determinanții pentru dezvoltarea durabilă. Această abordare este în conformitate cu Agenda de la Lisabona pentru creștere și competitivitate [193], care depinde de cantități adecvate de capitaluri adecvate, precum și de utilizarea acestora în moduri dinamice și inovatoare, și în concordanță cu Strategia de la Göteborg pentru dezvoltare durabilă [192], care necesită satisfacerea nevoilor actuale ale societății fără a afecta generațiile următoare [314].

Prin urmare, s-a focusat pe protejarea capitalului neregenerabil și creșterea capitalului regenerabil, în special în ceea ce privește mediul natural, folosind noțiunile de capital acumulat, procese de depreciere a capitalului (risipă, uzură), apreciere (formarea stocurilor în timp), de utilizare sau mobilizare (reversibil sau ireversibil) în furnizarea de bunuri și servicii, consolidare

a capitalului, în special uman, social și cultural în studierea obiectivelor de calitate a vieții, acces la resurse etc.

Reieșind din înțelegerea obiectivelor dezvoltării rurale: (i) creșterea disponibilității și distribuției mărfurilor de bază; (ii) creșterea veniturilor și a puterii de cumpărare a populației rurale prin asigurarea unei mai bune educații, locuri de muncă productive și bine remunerate, a facilităților culturale și recreative [319]; (iii) extinderea gamei de opțiuni prin eliberarea indivizilor de dependența socială [152, p.51], scopul intervențiilor politicilor DR poate fi formulat ca sporirea dezvoltării rurale durabile prin crearea de valoare adăugată, prin: (i) protejarea rezervelor sau resurselor de capital existente de amenințările reale sau potențiale (declin, degenerare sau pierderi ireversibile) la adresa cantității sau calității acestora; (ii) constituirea sau consolidarea rezervelor de capital; (iii) mobilizarea resurselor într-un mod durabil; (iv) vizarea formelor de capital cu cel mai mare potențial în dezvoltarea rurală durabilă [67, p.112].

Tipologia de intervenții, clasificate în funcție de tipurile de capital, nevoi sau oportunități aferente, cuprinde o listă de 26 de tipuri de intervenții bazate pe 3 obiective DR și 5 categorii de capital rural și poate deriva o listă de instrumente în conformitate cu obiectivele generale ale UE, Agenda de la Lisabona și Strategia Göteborg (Tab.1.5).

Tabelul 1.5. Tipologia de intervenții RD

Scopul 1: Îmbunătățirea creșterii economice și a competitivității

Intervenții pentru capitalul fizic:

1. furnizarea de capital fizic în ceea ce privește infrastructura publică necesară pentru creșterea și dezvoltarea afacerilor rurale;
2. sprijin direcționat pentru capitalul fizic privat în zonele și situațiile cu cea mai mare adăugare în care beneficiile pe termen lung și cele publice sunt susceptibile de a fi strâns asociate cu o activitate economică de succes din sectorul privat; aceasta ar include capital pentru a permite inovarea în urmărirea unei dezvoltări cu adevărat durabile, care generează simultan beneficii economice, sociale și de mediu.

Intervenții pentru capitalul financiar:

3. asigurarea accesului la capital financiar (credite și/sau împrumuturi), în special acelor grupuri sau sectoare care se confruntă cu costuri de tranzacție semnificative (de exemplu, inovatori, micro-întreprinderi) sau care fac obiectul unei subevaluări a activelor lor în ceea ce privește oportunitățile de a obține finanțare prin piețele convenționale de desfacere.

Intervenții pentru capitalul uman:

4. sprijin pentru îmbunătățirea competențelor și aptitudinilor actorilor rurali pentru a le permite acestora să contribuie mai pe deplin la dezvoltarea economică de succes (acestea pot fi antreprenoriale, inovatoare, tehnice sau manageriale);
5. sprijin pentru menținerea forței de muncă rurale prin oferirea de oportunități atractive și accesibile de viață și de muncă în zonele rurale și facilitarea reînnoirii intergeneraționale, în sectoarele cheie (acest lucru se suprapune în mod clar cu intervențiile din obiectivele 2 și 3).

Intervenții pentru capitalul social:

-
6. facilitarea generării și supraviețuirii rețelelor economice și a grupurilor de acțiune în cadrul și între sectoare pentru a stimula inovarea rurală și noua activitate antreprenorială și pentru a susține tradiții culturale și sociale valoroase cu potențial economic, acolo unde acestea sunt în declin.

Intervenții pentru capitalul natural și cultural:

7. noua economie de mediu - stimularea unor noi modalități de creare și menținere a activităților economice pentru managementul durabil și mobilizarea resurselor naturale și culturale; adăugarea de valoare și exploatarea noilor oportunități de piață pentru produse și servicii care implică gestionarea durabilă a resurselor naturale și culturale.

Scopul 2: Sustenabilitatea mediului

Intervenții pentru capitalul fizic:

1. asigurarea unei infrastructuri publice adecvate pentru a permite sau susține managementul resurselor naturale (compostarea colectivă a deșeurilor, energie rurală regenerabilă, conservarea apei, tratare, reciclare);
2. restricționarea dezvoltării fizice atunci când aceasta va avea un impact negativ inacceptabil asupra durabilității mediului (adică proiecte cu costuri de mediu care depășesc beneficiile pentru societate).

Intervenții pentru capitalul financiar:

3. resurse care să permită dezvoltarea unor abordări inovatoare – credite, granturi sau împrumuturi pentru beneficiari pentru cercetarea și dezvoltarea de noi economii de mediu (reciclare, economisire a energiei, generare și transport de energie alternativă și regenerabilă, agricultura ecologică, etc).

Intervenții pentru capitalul uman:

4. dezvoltarea cunoștințelor, pregătirii și competențelor în principiile și practicile pentru a susține calitatea și disponibilitatea serviciilor ecosistemice și a capitalului natural;
5. gestionarea dezvoltării economice mai largi, astfel încât să minimizeze impacturile negative ale creșterii sau declinului populației asupra mediului natural.

Intervenții pentru capitalul social:

6. promovarea aprecierii și înțelegerii mai ample a mediului rural colectiv, atât pentru populația rurală, cât și pentru societatea civilă în general;
7. sprijinirea acțiunilor colective și a rețelelor care gestionează direct resursele naturale rurale în moduri durabile, în beneficiul public mai larg – acestea pot fi comerciale sau voluntare.

Intervenții pentru capitalul natural și cultural:

8. protejarea și consolidarea stocului de biodiversitate, apă, sol și aer situat în zonele rurale sau influențat de acțiuni rurale, împotriva tendințelor sau amenințărilor predominante;
9. asigurarea funcționării continue a serviciilor ecosistemice în zonele rurale de care beneficiază societatea mai largă (de exemplu, hidrologice, legate de climă);
10. sprijinirea managementului resurselor rurale pentru atenuarea schimbărilor climatice, respectând în același timp alte active de mediu (producția adecvată de energie regenerabilă, extinderea animalelor, conservarea și extinderea înverzirii și pădurilor);
11. sprijinirea întreținerii și punerea în valoare a peisajelor valorizate și a trăsăturilor de importanță istorică și culturală din zonele rurale, prin management activ și sensibil, acolo unde acest lucru nu se poate (încă) realiza prin activitate comercială.

Scopul 3: Diversitate rurală și calitatea vieții în baza intervențiilor politice și gestiunii a 5 categorii principale de capital rural

Intervenții pentru capitalul fizic:

1. furnizarea de servicii de bază pentru a se asigura că toți rezidenții din mediul rural au un nivel rezonabil de acces, chiar și în zonele cele mai îndepărtate, unde sectorul privat nu va oferi (acest lucru ar putea fi realizat prin intermediul furnizorilor din sectorul public sau voluntar);
-

-
2. crearea și întreținerea de locuri publice de întâlnire, clădiri polivalente și spații de agrement în mediul rural.

Intervenții pentru capitalul financiar:

3. sprijinirea schemelor locale care urmăresc să păstreze controlul și influența rurală asupra fluxurilor de finanțare în ceea ce privește utilizarea și gestionarea resurselor rurale, ca mijloc de îmbunătățire a guvernantei și a implicării în acțiuni de dezvoltare durabilă (de exemplu, comerțul local și schemele valutare).

Intervenții pentru capitalul uman:

4. sprijinirea furnizării de educație, formare, învățare pe tot parcursul vieții (de asemenea, dezvoltare profesională continuă – DPC) în zonele rurale, care sporesc oportunitățile și plăcerea locuitorilor din mediul rural, antreprenorilor și lucrătorilor;
5. furnizarea de informații adecvate și sprijin consultativ de autoajutorare pentru sănătate și bunăstare în zonele rurale, pentru a aborda dezavantajele rurale în comparație cu nivelurile de furnizare din zonele urbane.

Intervenții pentru capitalul social:

6. menținerea și îmbunătățirea grupurilor rurale, rețelelor și interacțiunilor sociale pentru a reduce excluziunea socială;
7. sprijinirea acordării voluntare și colective de sprijin pentru grupurile dezavantajate, inclusiv persoanele în vârstă, tinerii și copiii, pentru a le spori accesul la oportunități de îmbunătățire a calității vieții. Aceasta ar putea include programe de schimb de muncă/îngrijitori (îngrijirea copiilor, muls de ajutor, îngrijirea la domiciliu) pentru a crește accesul la oportunități de educație sau formare.

Intervenții pentru capitalul natural și cultural:

8. finanțarea activităților și evenimentelor locale care creează gradul de conștientizare și celebrează bunurile și caracteristicile naturale și culturale unice și apreciate ale zonelor rurale, oferind oportunități pentru oamenii din mediul rural și urban de a experimenta bucuria de bunuri naturale și culturale rurale în moduri durabile.

Sursa: [67, p.125]

Literatura economică, împarte instrumentele de politică în următoarele grupe: 1. instrumente de reglementare, care afectează drepturile de proprietate (interdicții, crearea de noi drepturi de utilizare sau acces); 2. instrumente economice, ce afectează costurile și beneficiile relative ale indivizilor care aleg să întreprindă acțiuni pozitive (stimulative sau de recompense), de exemplu plăți (investiții unice, sau plăți regulate multianuale), împrumuturi sau garanții pentru împrumuturi, reduceri fiscale sau compensații fiscale, și negative (destimulative), de exemplu impozite sau taxe; 3. instrumente de informare sau consiliere - cele care permit oamenilor să ia decizii mai bune, pe baza unei înțelegeri mai complete a problemelor sau situațiilor. În practică, majoritatea politicilor includ o combinație de instrumente într-unul sau mai multe „pachete” [254].

Gama de instrumente disponibile a politicii europene de dezvoltare rurală se limitează, în general, la investiții sau plăți regulate, împrumuturi sau garanții pentru împrumuturi și informații și consiliere, pe când gama potențială de instrumente de politică de dezvoltare rurală poate cuprinde patru categorii principale de instrumente:

1. fonduri pentru gestionarea proceselor de reglementare de către organismele publice care promovează obiectivele de dezvoltare rurală (de exemplu, reforma funciară sau consolidarea funciară);
2. plăți regulate pentru livrarea de bunuri sau servicii în mod continuu, efectuate către persoane private, grupuri sau autorități publice (de exemplu, sprijin pentru venituri, întreținerea peisajului, managementul biodiversității, întreținerea transportului rural, sprijin pentru grupuri de sate sau evenimente regulate);
3. fonduri unice de investiții, împrumuturi sau garanții de împrumut pentru stimularea acțiunilor sau proiectelor, oferite persoanelor private, grupurilor sau autorităților publice, de exemplu, ajutoare pentru modernizarea fermelor, finanțare pentru cercetare și dezvoltare în tehnici eficiente de management de mediu, sprijin pentru planificarea și înființarea rețelelor de turism rural, asistență tehnică;
4. finanțare pentru furnizarea de informații sau consiliere pentru promovarea obiectivelor RD, de exemplu, consiliere privind mediul agricol sau planificarea de noi afaceri rurale de succes, informații despre sănătatea publică pentru comunitățile îndepărtate sau alte determinate de abordările aplicate la diferite niveluri ale ierarhiei politicilor (Fig.1.5) care ar putea genera alte diferențieri în alegerea instrumentelor (Tab 1.6).

Tabelul 1.6. 35 de Instrumente DR

Scop: competitivitate economică

Capital fizic și financiar:

- reforma funciară, consolidarea sau cumpărarea pentru a facilita dezvoltarea și creșterea viabilității exploatațiilor (de asemenea, beneficiază de capitalul uman);
- scheme de servicii rurale pentru creșterea accesului pentru grupurile defavorizate;
- scheme locale de asociere de credit;
- granturi și împrumuturi acordate autorităților publice pentru dezvoltarea infrastructurii rurale;
- granturi și împrumuturi agenților privați pentru dezvoltarea infrastructurii și facilităților noi – vizând în special sectoare și probleme cu cea mai mare adăugare sau bunuri publice;
- consiliere și informații pentru a sprijini aplicarea eficientă a acestora în activitatea de CD, inclusiv mentorat, informare IT, cum să dezvolte scheme financiare.

Capital uman și social:

- sprijin pentru dezvoltarea profesională a antreprenorilor și a managerilor de resurse;
 - costuri de înființare și investiții pentru formare, consiliere, cercetare și dezvoltare locală și aplicată (inclusiv demonstrație), mentorat și alte servicii de sprijin;
 - sprijin pentru ratele tinerilor fermieri și pensionarea anticipată, în cazul în care adăugarea este evidentă;
 - ajutor pentru zonele defavorizate care compensează îndepărtarea și păstrează abilitățile de management;
 - consiliere și sprijin pentru planificarea succesiunii;
 - înființarea de grupuri pentru inovare, planificare și cercetare și dezvoltare pentru a le susține activitatea;
-

-
- managementul și crearea de rețele pentru grupuri stabilite dacă finanțarea privată nu este viabilă.

Capital natural și cultural:

- noi investiții în economia de mediu în achiziționarea sau închirierea terenurilor, investiții în culturi energetice/tehnologii regenerabile și cercetare de piață, evenimente de grup și formare sau mentorat pentru promovarea acțiunilor antreprenoriale;
- plăți regulate pentru a sprijini generarea de energie regenerabilă în mediul rural și colectarea deșeurilor pentru compostare și alte activități antreprenoriale sensibile la mediu, care nu acoperă (încă) în totalitate costurile;
- sfaturi privind bunele practici și inovare.

Scop: durabilitatea mediului în utilizarea terenurilor

Capital fizic și financiar:

- cumpărarea sau închirierea terenurilor pentru a permite conservarea naturii;
- grupuri de sprijin pentru a stimula o planificare mai eficientă a managementului de mediu și pentru a direcționa finanțarea capitalului acolo unde oferă cele mai mari beneficii;

Capital uman și social:

- ajutor pentru crearea de rețele și grupuri multisectoriale pentru promovarea metodelor durabile;
- ajutor pentru formarea de noi competențe și sprijin continuu pentru păstrarea și dezvoltarea competențelor, pentru îmbunătățirea performanței de mediu;
- finanțare pentru cursuri de formare a consilierilor și fermierilor, planificarea și organizarea de evenimente;
- fonduri obișnuite și/sau de investiții pentru scheme de certificare, pentru a ridica standardele de mediu;
- consiliere și informații privind bunele practici în creșterea conștientizării și înțelegerii mediului în rândul consumatorilor din mediul rural și al societății civile.

Capital natural și cultural:

- gestionarea bunurilor de mediu și culturale cu valoare ridicată a bunurilor publice;
- conservarea energiei, reciclarea, compostarea, managementul durabil al apei, producerea combinată la scară mică de căldură și energie din deșeuri și alte activități la nivelul municipalităților;
- strategii și programe de lucru privind schimbările climatice, inclusiv achiziționarea de pământ (turbă) pentru carbon;
- depozitare, plăți pentru activități de management centrate pe atenuare, investiții în mai benefice tehnologii și instruire.

Scop: Diversificarea economiei rurale și calitatea vieții

Capital fizic și financiar:

- ajutoare pentru achiziționarea de terenuri pentru asigurarea infrastructurii publice;
- ajutor pentru a ajuta grupurile comunitare și parteneriatele non-profit să dezvolte facilități comunale pentru comerț, comunicare și activități de agrement polivalente;
- sprijin pentru cercetare pentru monitorizarea fluxurilor economice locale în cadrul diferitelor aranjamente de guvernare (pentru a identifica cel mai bun mod de a crește potențialul de creștere endogenă);
- ajutor pentru inițiative de reducere a scurgerilor financiare din economiile rurale și/sau de stabilire locală, credite sau scheme comerciale pentru a încuraja antreprenariatul rural.

Capital uman și social:

- formare, consiliere și demonstrație pentru creșterea ocupării forței de muncă și a competențelor antreprenoriale;
- sprijin pentru grupurile comunitare care vizează excluderea socială în așezările rurale.

Capital natural și cultural:

- ajutor pentru dezvoltarea (investiții) și apoi menținerea (plăți regulate) a evenimentelor sau tradițiilor cu semnificație culturală și de mediu și sărbătorire în centrul lor.

Instrumente transversale:

- sprijin pentru stabilirea de parteneriate strategice locale de tip LEADER, folosind metode de jos în sus și participative;
- sprijin pentru cooperarea inter-instrumentală și transsectorială, interteritorială și crearea de rețele pentru cele mai bune practici de dezvoltare rurală durabilă.

Sursa: [67, p.145]

Unii autori [67, p.145] menționează, că nu toate tipurile de instrumente sunt aplicabile pentru fiecare tip de intervenție, propunându-se o grilă (Anexa 6. Grilă pentru identificarea instrumentelor RD), ce prezintă 70 de combinații unice de tipuri de intervenție în baza a 35 de instrumente DR.

Cercetările demonstrează că este necesară o discuție specifică asupra pragurilor minime la nivelul obiectivelor UE, ce reprezintă o problemă în definirea strategiei RD și generează mai multe constrângeri în implementarea strategiei UE la nivel național și regional, pragurile minime oferind două rezultate importante în perioada de programare: abordarea suficient de echilibrată a obiectivelor UE în toate PSN și PDR și condiții pentru o politică comună de RD la nivelul UE prin concentrarea PDR pe nevoi teritoriale mai largi ale zonelor rurale, în măsura în care au împiedicat o viziune sectorială dominantă [104].

Conform studiului DG AGRI [67], pragurile minime de cheltuieli sunt concepute pentru a se asigura că fiecare program acordă atenția cuvenită fiecăreia dintre aceste priorități principale ale UE pentru RD și pot avea efecte benefice atât în cadrul PDR, cât și la nivelul UE, analiza echilibrului dintre cheltuielile planificate pentru măsuri „sectoriale” și „teritoriale” arătând că prima este dominantă în toate statele membre, cu toate că Țările de Jos, Malta alocă aproximativ 40%, Estonia, Letonia, Germania - 25% sau mai mult din cheltuielile planificate măsurilor teritoriale, iar Belgia și Luxemburg - peste 90% măsurilor sectoriale. În medie, UE 27 alocă 18% pentru măsuri teritoriale, UE15 puțin peste 15% și 12 state membre noi 21,5% [57].

Tabelul 1.7, ilustrează nivelul de praguri minime indicative elaborate pe baza priorităților generale Europa 2020 și pragurile „istorice” pentru perioada de programare [103].

**Tabelul 1.7. Trei praguri minime la nivelul priorităților generale Europa 2020
(creștere durabilă, incluzivă și inteligentă)**

		% din totalul fondurilor UE
Creștere durabilă	Competitivitatea în sistemele forestiere agroalimentare Calitatea alimentelor Combaterea schimbărilor climatice Managementul durabil al resurselor naturale	25%

Creștere incluzivă	Diversificarea și vitalitatea zonelor rurale Incluziunea socială Consolidarea capacităților locale și de guvernare Dezvoltarea rețelelor	20%
Creștere inteligentă	Transferul cunoștințelor de cercetare și dezvoltare Accesul la societatea digitală	5%

Sursa: [103, p.60]

Autorii [103] susțin că aceste 3 praguri ar trebui să fie cel mai adecvat nivel pentru stabilirea pragului minim de către CE, statele membre și regiunile alocând fonduri printre cele 10 priorități comune de dezvoltare rurală în cadrul priorităților generale Europa 2020, această nouă structură și pragurile minime fiind, totuși, destul de diferite de situația actuală și având implicații importante asupra *managementului PDR* în sistemul de programare 2007-2013 (i) prin determinarea pragurilor minime de cheltuieli la nivelul Axei și la nivelul priorităților generale ale UE 2020 sau al grupului de priorități RD; (ii) prin adoptarea în cadrul fiecărei priorități generale UE 2020 a celor 10 priorități comune stabilite pentru RD sau prioritățile specifice RD în conformitate cu strategia statelor membre, ce ar admite o anumită flexibilitate în alocarea fondurilor FEADR în limitele unei grile comune de priorități specifice UE pentru dezvoltarea rurală; (iii) prin includerea în planul financiar în PDR și în Cadrul național de dezvoltare rurală a defalcării totale a FEADR pentru fiecare prioritate specifică, care ar trebui să fie orientativă, cu posibilitatea unei flexibilități financiare anuale în punerea în aplicare a priorităților; (iv) prin monitorizarea și evaluarea strategică, care ar urmări verificarea și evaluarea progreselor anuale în atingerea Țintelor financiare, de rezultat și de impact, stabilite pentru fiecare prioritate de dezvoltare rurală.

1.3. Fundamentarea teoretică și studii empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale fondurilor de sprijin asupra dezvoltării rurale

Reforme succesive ale Politicii Agricole Comune (PAC), extinderile Uniunii Europene (UE) și presiunile bugetare sporesc necesitatea unor studii empirice pentru a evalua rolul finanțării din fonduri europene în modelarea performanței dezvoltării rurale. Discuțiile teoretice privind efectele sprijinului pot fi reduse în multe cazuri la discuții privind efectele generate de diferite niveluri și plafoane de sprijin și eficiența socio-economică a costurilor programelor europene de sprijinire a investițiilor în dezvoltarea rurală, dacă se reiese din diferențe de comportament al beneficiarilor de suporturi financiare, care sunt afectate atât înainte de sprijin, cât și după primirea acestuia, nivelul de competitivitate a UAT și regiunii, în final, sprijinul este destinat să acopere

costurile legate de diferite tipuri de investiții. Se consideră, că, beneficiarul principal al suportului financiar este societatea în ansamblu, dacă acesta duce la o activitate investițională dorită, creșterea productivității, angajării forței de muncă, etc, care nu s-ar fi întâmplat fără ajutor. Deci, dacă beneficiarul ar fi realizat proiectul de investiții chiar și fără suport, sprijinul ar avea un cost alternativ ridicat, ce înseamnă că resursele ar fi putut genera o valoare societală mai mare fiind investite în alt domeniu sau altă activitate, și, dimpotrivă, nivelurile de suport mai mari decât necesarul duc la deadweight [62]. Ar fi fost optim dacă ar fi fost posibilă discriminarea perfectă a beneficiarilor pentru ca să se ofere exact nivelurile de sprijin de care este nevoie pentru a realiza un anumit proiect, mai ales că procesul de solicitare a sprijinului implică, de asemenea, muncă, timp, bani și alte resurse [29], având în consecință, costuri alternative ridicate, deoarece nu implică producție și inovare [84].

Prezența programelor de sprijin poate duce neapărat la efecte societale, sprijinul oferind stimulente beneficiarilor să își crească veniturile din suport sau șansele de a primi sprijin devenind experți în programe de suport, implicându-se în activități de rentă prin manipularea sau utilizarea condițiilor economice sau juridice în loc de activități de producție sau altele aferente scopurilor programelor de suport [44]. Totuși, suportul favorabil pentru diferite activități poate duce la stimularea schimbării domeniului de activitate în favoarea aplicării la programe de sprijin sau stimularea unei anumite activități și destimularea activităților noi. Astfel, s-a observat, că cu cât nivelurile de suport oferite în cadrul programelor sunt mai mari, cu atât mai puternică este atracția pentru primirea sprijinului în loc de depunerea efortului pentru competitivitate [148].

Existența sprijinului este orientată pe stimularea investițiilor mai rapide. Teoria economică, studiind comportamentul investițional, susține teza conform căreia investiția devine profitabilă în condițiile când valoarea suportului plus valoarea capitalului nou depășesc costurile pentru capitalul nou, inclusiv costurile de ajustare, suportul generând creșterea investițiilor doar pe perioada ofertei, după care rata investiției revine la nivelul "natural", astfel, limitarea în timp a ofertei investiționale are un efect mai mare decât o ofertă permanentă prin invitarea la o investiție imediată. Efectul în acest caz este determinat parțial de anticiparea investițiilor [22], [111].

Studiile arată că diferite tipuri de sprijin au grade diferite de efecte de hazard moral (risc moral) [172], aceasta înseamnând în primul rând mai multe șanse de folosire a mijloacelor de suport pentru activități neproductive/ineficiente decât dacă ar fi fost mijloace neatruse. Această situație poate duce la o tendință de a acționa mai neglijent sau mai riscant. Prin urmare, efectul sprijinului poate fi mai mic decât cel așteptat. Dimpotrivă, aversiunea la risc înseamnă că se cere un venit așteptat mai mare de la investiția ce implică riscul ca o compensație pentru asumarea riscului. În cazul când expunerea la risc este mai mică și, corespunzător, disponibilitatea de a

investi - mai mare, sprijinul pentru investiții poate genera efecte pozitive. Aceasta este valabil mai ales pentru proiecte cu efect societal, când efectele sunt diseminate între comunități și regiuni, fiind mai mari decât beneficiul curent al beneficiarului inițial al programului de sprijin, în special în domeniile agricultură [62], [89], [107], servicii publice sau cercetare-dezvoltare, acoperind astfel costurile și riscurile proiectului. De aceea este important de a determina potențialul operațional/intelectual/logistic/etc. al beneficiarului de suport [173].

Sprijinul financiar din programe europene poate slăbi, de asemenea, motivația dacă sprijinul în sine este capabil să compenseze veniturile și profiturile scăzute, condiționând astfel o eficiență mai scăzută și o competitivitate redusă. Aceasta înseamnă că, pentru că există sprijin disponibil, regiunile/ comunitățile/ domeniile/ industriile/ afacerile eligibile ineficiente să rămână ineficiente sau să se faciliteze intrarea pe piață a noilor actori ineficienți [31], și, ca consecință, să nu se câștige în competitivitate pentru a concura cu producătorii internaționali sau locali mai avantajați și să nu se atingă obiectivele acțiunilor de sprijin [91], cea mai mare parte a sprijinului pentru investiții din cadrul programului de dezvoltare rurală [146] fiind destinată să acopere o parte din costurile asociate cu restructurarea, inovații, cercetarea și alte dezvoltări tehnologice [131], [308].

Deoarece ajutorul acoperă anumite costuri, sprijinirea prin program poate duce la o schimbare a combinației de diferiți factori de producție pentru minimizarea costurilor [84], uneori având efect negativ asupra angajării, în funcție dacă factorul finanțat funcționează ca completare sau substitut. În consecință, sprijinul poate duce la combinații de investiții ineficiente dacă oferă un stimulent pentru o suprainvestire în capital în detrimentul altor factori [31], riscul unei combinații ineficiente crescând cu niveluri de sprijin mai mari.

Totodată, sprijinul și compensarea care ajută la acoperirea costurilor fixe schimbă relația între costurile fixe și variabile. Astfel, ajutorul poate duce la creșterea competitivității comunităților/afacerilor rurale mari în detrimentul celor mai mici [148], care ar putea fi compensați cu niveluri de suport mai mari. În acest caz, sprijinul financiar pentru mici, pentru ca să poată concura, este costisitor și ineficient și ar trebui să se adreseze în primul rând celor care, cu ajutorul sprijinului, pot și vor să crească și să devină astfel competitivi pe termen lung sau proiectelor care generează un anumit tip de efecte pozitive de diseminare [92]. Astfel, evaluarea efectelor de distribuție a veniturilor ale politicii agricole comune (PAC) pentru fermieri și proprietari de terenuri nu confirmă ipoteza teoretică conform căreia proprietarii de terenuri beneficiază de o mare parte din subvențiile PAC, fermierii câștigând 66–72%, 77–82% și 93–109% din valoarea totală a plăților CDP, SPS și RDP (cuplate cultură/animal, PDR cuplate și decuplate), respectiv, subvențiile PAC fiind capitalizate doar marginal în chiria terenurilor [54]. Modul în care proiectul eligibil și beneficiarul este afectat de granturi depinde de piața pe care operează [114, p.152].

În cazul în care programul de sprijin acoperă părți din costurile fixe „obișnuite”, toate celelalte lucruri fiind egale, ajutorul va avea ca rezultat un profit mai mare/sau o pierdere mai mică. Un astfel de sprijin nu afectează producția și nici nu întărește competitivitatea pe termen lung a companiei, afacerile care înregistrează pierderi supraviețuiesc datorită finanțării suport și pe termen scurt. Dacă sprijinul finanțează parțial cercetare-dezvoltare sau capital nou, superior care crește productivitatea, afacerea poate deveni mai competitivă atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, astfel de investiții conducând la o schimbare permanentă a structurii costurilor.

Cu toate acestea, suportul poate avea o serie de efecte secundare. Dacă programele de sprijinire sunt stabilite astfel, încât afacerile mari să profite, atunci aceasta denaturează [251] obiectivele adevărate ale politicilor de dezvoltare rurală și condiții mai dificile pentru actorii care nu doresc să solicite sprijin. În acest sens, industria agricolă în special, fiind una dintre cele care s-a apropiat de o piață perfectă, în ultimii ani, unele studii [132] arată că piețele agricole sunt mai complexe și în slabă concordanță cu modelul competitiv perfect [79]. Astfel, sprijinul ar trebui să fie îndreptat către afacerile care nu dețin deja cote de piață mari sau semnificative. Alternativ, diferite niveluri de sprijin pot fi acordate diferitelor companii în funcție de poziția lor pe piață.

Efectele finanțării din fonduri europene asupra actorilor nebeneficiari și asupra societății în ansamblu depind de efectele sprijinului asupra beneficiarilor. Dacă o companie beneficiară, datorită finanțării ajutorului, scade prețul asupra produselor lor, aceasta duce la efecte pozitive atât pentru consumatori, cât și pentru companiile nebeneficiare care utilizează aceste produse în producția lor sau care produc bunuri care acționează ca un complement. Efectele agregate ale ajutorului asupra tuturor beneficiarilor și nebeneficiarilor și toți consumatorii creează un nou echilibru pe toate piețele în același timp. Când finanțarea de sprijin are ca scop consolidarea competitivității, autoritatea de implementare ar trebui să examineze mai întâi concurenții companiei eligibile, de asemenea, fiind important de înțeles de ce se consideră important ca un anumit beneficiar să aibă o competitivitate sporită finanțată prin ajutor față de concurenți. Ajutorul care duce la scăderea prețului pentru un anumit produs poate duce la câștigarea cotei de piață a producției finanțate prin grant în detrimentul producției de import, ceea ce este de obicei ideea fondurilor. Cu toate acestea, efectele sunt relativ mici asupra cererii, ceea ce înseamnă că multe dintre aceste finanțări au efecte limitate [112, p.11].

Este inefficient din punct de vedere socio-economic de admis specializarea diferitelor zone rurale pe diferite tipuri de produse dacă acestea au avantaje comparative în producție. Dacă concurenții sunt companii străine, sprijinul poate fi justificat de dorința de independență, creșterea ofertei etc., dar acest lucru nu justifică niveluri diferite de sprijin cu excepția cazului în care

autosuficiența la nivel regional/local este un scop. În același timp, trebuie întotdeauna luate în considerare costurile alternative.

Sprijinul poate încetini dezvoltarea și creșterea economică, dacă acestea sunt capabile să mențină o tendință descendentă. Sprijinul poate duce la o utilizare ineficientă a resurselor și la întârzierea sau amânarea unei conversii eficiente a resurselor în locuri în care acestea ar avea o productivitate mai mare [148].

Eșecurile finanțării din fonduri se pot explica reieșind din teoria externalităților despre efectul „spill over” către terți, în condițiile când nu se iau în considerare efectele migrării efectelor externe pozitive și negative. Un exemplu ar fi sectorul agricol, numit multifuncțional [245], care pe lângă producerea de alimente, contribuie și la menținerea peisajelor deschise și a comunităților mici, considerate externalități pozitive din producție. Prin urmare, ar trebui oferite niveluri mai ridicate de sprijin producțiilor care generează acest tip de efect pozitiv de diseminare [113], [115].

Ar trebui oferite niveluri mai înalte de sprijin și companiilor individuale care produc bunuri care generează alte tipuri de efecte pozitive, de exemplu, pentru că sunt mai sănătoase sau mai ecologice, sprijinul și alte instrumente politice permițând controlul unei producții care generează efecte societale pozitive într-o anumită direcție dorită. Un alt efect pozitiv de diseminare este transferul de cunoștințe și informații între companii și în/între zone rurale. Industria agricolă are și externalități negative, o consecință fiind degenerarea extinsă a resurselor naturale și creșterea emisiilor. Cu toate acestea, sprijinul pentru conversia la producția ecologică poate fi necesară pentru implementarea acestor schimbări, care generează adesea costuri ridicate pentru fermieri prin producție mai mică, cheltuieli legate de certificare și administrare etc. Sprijinul pentru consolidarea stimulentele pentru fermieri de a-și schimba producția la o alternativă mai bună din punct de vedere al mediului generează și beneficii pentru societate pe termen lung prin externalitățile pozitive pe care le presupune [146].

Recentele cercetări în economia regională și rurală confirmă importanța efectelor de aglomerare, a economiilor de scară, a accesului la piețe, a forței de muncă și a dezvoltării tehnologice pentru competitivitate și creștere economică [161], [287].

Acești factori, în îmbinare cu fenomenele de urbanizare și migrație a forței de muncă din zonele rurale, poate duce la polarizare sporită între diferite tipuri de zone rurale. Pentru a reduce aceasta, factorii de decizie pot oferi companiilor din regiunile în declin sau mai puțin dezvoltate un sprijin mai mare, un argument comun folosit în acest sens pentru a apăra diferite niveluri de sprijin este că regiunile/companiile mai puțin favorizate au nevoie de mai mult sprijin pentru a concura cu companii și regiuni mai de succes, însă înainte de a accepta acest argument, ar trebui să se examineze de ce compania/ regiunea are performanțe mai slabe și ce câștiguri socio-

economice provin din supraviețuirea lor. Dacă producția generează beneficii societale prin intermediul unor tipuri de externalități în producție sau consum, finanțarea de sprijin poate fi totuși favorabilă [89].

Mai multe studii susțin că finanțarea investițiilor care ajută la acoperirea costurilor legate de servicii și infrastructură poate genera efecte de propagare pozitive extinse. Cu toate acestea, efectele de propagare pozitive ale diferitelor proiecte sunt diferite în funcție de locul în care sunt realizate proiectele, din acest motiv, multe programe de suport oferă diferite niveluri de suport actorilor în funcție de localizarea lor geografică. Sprijinul poate crea o valoare societală mai mare dacă este direcționat într-o măsură mai mare către locurile în care un anumit tip de serviciu trebuie îmbunătățit și unde stimulentele pentru finanțarea comercială sunt mici.

Pe baza analizei teoretice se poate afirma că programele de sprijin au atât efecte pozitive, cât și negative, însă este dificil de determinat efectul agregat al diferitelor niveluri de suport pe baza teoriei. Prin urmare, trebuie de recurs la cercetarea empirică, însă studii empirice care să studieze în mod explicit nivelurile de sprijin și rolul lor în efectele suportului sunt puține și reflectă efecte foarte conflictuale ale suportului și necesită mai multe cercetări pentru a discerne importanța nivelurilor de sprijin pentru efectele suportului.

Câteva studii au evaluat sprijinul pentru investiții în cadrul PAC. Un studiu realizat de Nilsson (2017), [131] analizează efectele sprijinului pentru investiții asupra productivității beneficiarilor suedezi în cazul în care sprijinul este acordat la 30% sau maximum 50% din cheltuielile eligibile în evaluarea programului de dezvoltare rurală 2007 –2013. Studiul constată un efect pozitiv asupra productivității doar pentru companiile individuale care au primit sprijin pentru investiții, ținând cont de faptul că 78% de întreprinderi din sectorul agricol sunt individuale. Sprijinul care generează cele mai mari valori societale sunt cele care se adresează companiilor mici și care au o valoare locală directă - cum ar fi investițiile în producție ecologică sau adaptarea la climă, între dimensiunea suportului în raport cu veniturile companiei și productivitate existând o relație negativă. Efecte pozitive asupra productivității companiei are suportul mic, efectele diminuându-se odată cu creșterea nivelurilor de suport, iar creșterea suplimentară a sprijinului afectând negativ productivitatea. Aceste rezultate sunt confirmate în alte studii pentru alte tipuri de suport [148].

De exemplu, studiul lui Ratering constată un efect pozitiv al sprijinului pentru investiții asupra productivității în Cehia, subliniind că efectele sociale vor fi mai mari, mai ales în zonele mai puțin dezvoltate [146]. Alte studii au demonstrat că sprijinul din cadrul PAC are atât efecte pozitive, cât și negative [120], [149]. Un studiu arată că sprijinul pentru investițiile în tehnologii inovatoare crește productivitatea în rândul fermierilor de lapte din Germania [162].

Alt studiu portughez a evaluat dacă subvențiile afectează eficiența tehnică a 1 943 de firme portugheze din agrobusiness în perioada 2007-2015 prin aplicarea modelelor stocastice de frontieră și a modelelor cu efecte fixe pentru calcularea eficienței medii a acestor firme. Rezultatele au arătat efecte diferite între sectoarele agribusiness-ului. Modelul de frontieră stocastică a relevat că finanțările au un impact pozitiv și semnificativ asupra eficienței tehnice a trei sectoare: producția animală, fabricarea produselor alimentare și fabricarea hârtiei, în plus, cu excepția firmelor din sectorul forestier și silvicultură, firmele portugheze din agrobusiness au avut niveluri medii de eficiență mai ridicate, ceea ce oferă dovezi că subvențiile ar putea fi importante și pot contribui pozitiv la eficiența tehnică a firmelor portugheze [153].

Blomquist și Nordin (2017), [34] studiind efectul sprijinului PAC asupra dezvoltării regionale, au examinat sprijinul direct acordat fermierilor pe baza cantității de teren agricol pe care îl folosesc, și constată că regiunile care au primit relativ mai mult sprijin au înregistrat o creștere relativ mai mare a ocupării forței de muncă în alte sectoare decât sectorul agricol. Sectorul agricol are astfel un așa-numit efect de „spill-over” asupra ocupării forței de muncă în alte sectoare și efectul este mai mare în regiunile cu șomaj mai mare.

Un studiu realizat de Becker (2010), [161] analizează efectele sprijinului PAC asupra regiunilor mai puțin dezvoltate din majoritatea țărilor UE și constată că sprijinul pentru regiunile mai puțin dezvoltate duce la creșterea PIB-ului local pe cap de locuitor. Totuși, acest efect asupra creșterii economice nu are loc imediat, ci apare doar după cel puțin 4 ani. Efectele asupra creșterii PIB, spun cercetătorii, se datorează în mare parte investițiilor sociale benefice în infrastructură și altele asemenea, și mai puțin creșterilor productivității. În studiu nu s-au găsit efecte asupra ocupării forței de muncă regionale, autorii explicând că aceste efecte pot dura mai mult decât o perioadă de program (care este intervalul de timp pe care îl examinează).

Studiul realizat de Brunstad (2007) [41] examinând sprijinul pentru agricultură și efectele sale potențiale de dispersie, constată necesitatea asigurării accesului la alimente și păstrării peisajelor deschise, ce se datorează faptului că cererea de produse agricole autohtone determinată de piață este prea scăzută pentru a satisface nivelul necesar de aprovizionare. Însă Mary (2013) nu constată niciun efect al ajutorului pentru investiții în pilonii 1 și 2 asupra productivității fermelor rurale franceze [107]. Studiul fermierilor de lapte din Suedia, Germania și Elveția [188] constată că niveluri de sprijin mai mari în raport cu veniturile au un efect negativ asupra eficienței tehnice. De asemenea, ei constată că companiile din toate cele trei țări devin din ce în ce mai dependente de finanțarea de sprijin și că cu atât mai mult fermierii dependenți de sprijin, cu atât au rezultate mai proaste. Autorii cred că acest lucru se datorează stimulentei și motivației slăbite. Studiile din Suedia, Țările de Jos și Germania constată, de asemenea, că un sprijin mai mare în raport cu

veniturile are efecte negative sau nesemnificative asupra eficienței tehnice și/sau productivității companiilor de produse lactate [39].

Astfel, sectorul agricol, generând efecte pozitive de dispersie, ar trebui finanțat suplimentar. Cu toate acestea, nivelul actual de sprijin este mult mai mare decât ceea ce poate fi justificat cu efecte externe pozitive sub forma unei autosuficiențe crescute și conservarea. În același timp, cercetarea altor efecte pozitive, cum ar fi ocuparea forței de muncă, conservarea comunităților sau creșterea animalelor sunt insuficiente.

Literatura empirică găsiind rezultate contradictorii cu privire la posibilele efecte pozitive de răspândire ale suportului, justifică parțial sprijinul pentru investiții prin efectele societale sub formă de creștere economică sporită, pe care le pot genera. Au fost, de asemenea, studiate efectele altor programe de sprijin similare, inclusiv din industria prelucrătoare, care vizează în mod specific regiunile mai puțin dezvoltate. Unele studii arată că sprijinul pentru regiunile mai puțin dezvoltate a condus la o creștere a investițiilor în regiunile țintă [46] și la creșterea ocupării forței de muncă în regiunile țintă, sprijinul acordat companiilor din regiunile mai puțin dezvoltate fără ca să aibă vreun efect asupra productivității [58], chiar dacă numărul investițiilor crește, acestea nu cresc productivitatea.

Cercetările empirice anterioare au arătat că companiile a căror producție este mai prietenoasă cu mediul, au performanțe mai bune și competitivitate mai mare [94]. Aceasta înseamnă că un sprijin mai mare/niveluri de sprijin mai ridicate pentru proiectele care contribuie la finanțarea producției/adaptării ecologice pot fi justificate prin faptul că investițiile în adaptarea mediului sunt foarte intensive în capital și necesită spațiu financiar extins [21].

Un studiu realizat de Bergström (2000) constată că cu cât o companie primește mai mult sprijin, cu atât este mai ineficientă. Pe termen scurt, în primul an de la primirea suportului, creșterea productivității companiei crește, apoi se întoarce și după 3 ani, companiile subvenționate sunt mult mai ineficiente în comparație cu companiile similare nebeneficiare. Companiile finanțate prin sprijin au, de asemenea, mai multe șanse de faliment, astfel dezvoltarea mai slabă a productivității în rândul beneficiarilor se datorează combinațiilor ineficiente de factori de producție și deficiențelor tehnice [31]. Cu toate acestea, ajutorul are un anumit efect pozitiv asupra creșterii economice, determinată de finanțarea utilizării mai multor inputuri în producție, dar fără nicio îmbunătățire a utilizării, deci, chiar dacă creșterea e mai mare prin primirea de sprijin, productivitatea nu a crescut și, prin urmare, nici competitivitatea pe termen lung. Sprijinul poate avea astfel efecte complet opuse decât cele dorite și în loc să ajute companiile le împiedică să își atingă potențialul maxim.

Evaluările sprijinului pentru investiții în cadrul programului de dezvoltare rurală suedeză, la fel, au constatat efecte de sprijin atât negative, cât și pozitive asupra productivității companiilor. Sprijinul pentru modernizare (cu niveluri de sprijin de 30–50%) are efecte pozitive asupra productivității totale a factorilor, fiind cu 13% mai mare la beneficiari comparativ cu companiile mici sau care sprijină investițiile parțial finanțate pentru producția ecologică. Relația negativă dintre efectele de productivitate și dimensiunea sprijinului nu este semnificativă pentru investiții destinate adaptării la mediu și la climă. Faptul că evaluările găsesc rezultate contradictorii se poate datora faptului că analizează diferite perioade de timp, astfel, că efectele pozitive se primesc în ultima parte a perioadei de program. Pentru că evaluările folosesc perioade de timp relativ scurte în analize, nu este clar cum afectează suportul pe termen lung competitivitatea [148]. Evaluarea sprijinului pentru investiții în infrastructură a arătat că efecte pozitive asupra dezvoltării rurale sunt și se manifestă prin egalizarea condițiilor de concurență între companii din diferite locuri, iar investițiile în activități turistice de maximum 50% din cheltuielile eligibile generează efecte pozitive semnificative atât asupra ocupării forței de muncă, cât și asupra productivității, însă numai pentru companiile din municipiile urbane [287].

1.4. Concluzii la Capitolul 1

Capitolul 1 s-a axat nemijlocit pe cercetarea aspectelor teoretice aferente conceptului de dezvoltare rurală, instrumentelor de politici rurale și managementului dezvoltării rurale, precum și pe studiile empirice despre impactul diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin asupra dezvoltării rurale.

În condițiile când (i) noțiunea de dezvoltare rurală este insuficient detaliată sau incompletă în literatura de specialitate, conceptul de dezvoltare rurală, precum și alte concepte conexe, bazându-se pe diverse aspecte ale spațiului rural; (ii) există numeroase tipologii de clasificare a zonelor rurale în funcție de stat sau organisme de clasificare; (iii) discuțiile asupra naturii schimbărilor în economiile rurale și abordările de politică rurală au ca subiect predominant schimbarea de la abordarea axată pe sectorul agricol spre cea axată pe teritoriile rurale și activitatea economică mai diversificată, (iv) zonele rurale joacă roluri diferite în economia națională; (v) teoretizarea spațiului rural a presupus „reinventarea” zonelor rurale de la un termen specific național la o reprezentare oficială prin înțelegeri comune, practici comune, modele culturale și de gândire, discuțiile teoretice privind efectele sprijinului pot fi reduse la discuții privind efectele generate de diferite niveluri și plafoane de sprijin și eficiența socio-economică a costurilor

programelor europene de sprijinire a investițiilor în dezvoltarea rurală, dacă se reiese din diferențe de comportament al beneficiarilor de suporturi financiare, care sunt afectate atât înainte de sprijin, cât și după, nivelul de competitivitate al UAT-ului și regiunii, sprijinul fiind destinat acoperirii costurilor legate de diferite tipuri de investiții.

De asemenea, este important de menționat că bunăstarea generală rurală a unei țări pornește de la bunăstarea locală, că în momentul actual nevoia de dezvoltare sustenabilă pornește de la crearea germenilor, decreștere pentru economia locală, ca generator de bunăstare. Sinergia creată local prin intermediul fondurilor europene introduse în economia locală, rurală, determină un efect sinergetic. Economia rurală, ca parte componentă a economiei locale, se dezvoltă prin intermediul factorului instituțional și al factorului uman. Totodată, impactul fondurilor europene asupra dezvoltării competențelor forței de muncă în particular și a individului în general, joacă un rol extrem de important în economia locală-rurală. Pe baza analizei teoretice se poate afirma că programele de sprijin au atât efecte pozitive, cât și negative, însă este dificil de determinat efectul agregat al diferitelor niveluri de suport. În același timp studii empirice care să studieze în mod explicit nivelurile de sprijin și rolul lor în efectele suportului sunt puține și reflectă efecte foarte conflictuale ale suportului.

2. IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE ÎN ROMÂNIA

2.1. Evoluția fondurilor europene pentru dezvoltarea rurală a României

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială a României (CSDTR), conform Legii 151/1998 [1] și politicii regionale (de coeziune) a Uniunii Europene post-2020 [288, 261], are 9 linii directoare: 1. valorificarea periferalității prin asumarea identității de conector și releu la nivel continental și intercontinental [288]; 2. racordarea la rețeaua europeană a polilor și coridoarelor de dezvoltare teritorială [288]; 3. structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane [288]; 4. afirmarea solidarității urban-rural [288]; 5. dezvoltarea adecvată a diferitelor categorii de teritorii [288]; 6. dezvoltarea rurală; 7. consolidarea și dezvoltarea legăturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale [288]; 8. creșterea competitivității teritoriale; 9. protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural [288], anul 2007, data aderării României la UE, marcând o nouă epocă în dezvoltarea rurală [320].

În acest context, România a trebuit să își adapteze rapid economia agricolă și de dezvoltare rurală [320], să-și pregătească instituțiile care vor aplica PAC pentru a se putea integra în piața internă a UE și a adopta în totalitate PAC [320]. Aceasta reprezentând timp de peste 50 de ani cea mai importantă politică a UE, comună pentru toate țările UE, administrată din bugetul UE. Accentul a fost pus pe subvențiile alocate domeniului agriculturii (pilonul I PAC) întru dezvoltarea economiei rurale și protejarea mediului înconjurător (pilonul II al PAC) [320].

Menționăm, că aderarea la UE a fost punctul de pornire a reformei economiei din zonele rurale din România, datorită nevoii de aliniere la zona rurală europeană (Numărul programelor de dezvoltare rurală în UE după Agenda 2000 este prezentat în Anexa 7) [320]. Zonele rurale europene au la bază [320]: protejarea mediului, locuințe confortabile populației și agricultură performantă [320].

În acest sens, conform Documentului de poziție, Capitolul 21, prin asociere au fost constituite 8 regiuni de dezvoltare fără personalitate juridică, ce reprezintă unități de implementare a politicii de dezvoltare regională la nivel teritorial (Tab. 2.1) [55, 321].

Tabelul 2.1. Regiuni de dezvoltare (Unități de implementare a politicii de dezvoltare regională la nivel teritorial)

Regiuni de dezvoltare	Județe
1. Nord - Est	Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui
2. Sud - Est	Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea
3. Sud Muntenia	Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman

4. Sud - Vest	Oltenia: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea
5. Vest	Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș
6. Nord - Vest	Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu - Mare, Sălaj
7. Centru	Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu
8. București - Ilfov	Municipiul București, Ilfov

Sursa: [55, p.15]

Primii pași în vederea integrării României în UE au vizat deschiderea celor 31 de capitole de negociere, printre care Capitolul 7 *Agricultura*, negocierile axate pe starea agriculturii și a economiei rurale: spațiul rural dominat de agricultură și o infrastructură (de transport, comunicații, socială și comercială) în mare parte învechită și deficitară; agricultura cu tehnologii depășite într-o proporție mare, cu performanțe tehnice și economice scăzute față de media UE; veniturile foarte mici ale agricultorilor români, cu impact negativ asupra întregului spațiu rural, toate aceste aspecte creând un cerc vicios al subdezvoltării în agricultură. Pe acest fond era de așteptat ca sprijinul pentru investițiile private în exploatațile agricole să beneficieze de legătura dintre dezvoltarea economică a sectorului agricol și dezvoltarea rurală, în schimb România și-a asumat anumite angajamente, dintre care: organizarea și funcționarea Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA), organizarea și funcționarea Sistemului Integrat de Administrare și Control (IACS) și implementarea Programului SAPARD (Tab.2.2).

Tabelul 2.2. Etapele de creare a Fondurilor Europene

Fondurile alocate României de UE în perioada de preaderare, anii 2002-2007
Programul SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) –destinat sprijinirii pregătirilor de aderare ale țărilor din Europa Centrală și Europa de Est [322]
Fondurile alocate României de UE în perioada de postaderare, anii 2007-2013
FEGA - Fondul European pentru Garantare Agricolă [323]
FEADR (Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală) – se concentrează pe soluționarea problemelor specific zonelor rurale din UE
Fondurile alocate României în perioada 2014-2020
FEDR (Fondul european de dezvoltare regională) - promovează dezvoltarea echilibrată în regiunile UE [324]
FSE (Fondul social European) – sprijină proiectele legate de ocuparea forței de muncă în toată Europa și investește în capitalul uman al UE [324]
FEADR - Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală [324]
FC (Fondul de coeziune) – finanțează proiecte de transport și de mediu în țările cu venitul national brut pe cap de locuitor sub 90% din media UE (Bulgaria, Croația, Cipru, Estonia, Grecia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Portugalia, Cehia, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria [324]

FEPAM (Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime) – finanțează zonele de coastă, maritime [324]
Proiecte după anul 2020
Cadru Financiar Multianual al Uniunii Europene 2021-2027

Sursa: compilat de autor

Fondurile alocate României de UE în perioada de preaderare, anii 2002-2007. Programul SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) [3] este unul din trei instrumente ale UE, destinat sprijinirii pregătirilor de aderare ale țărilor din Europa Centrală și Europa de Est [322]. Programul se concentrează în mod special pe domeniul agriculturii [322]. Programul SAPARD a demarat în a.2002, prin două proiecte în agricultură, piscicultură și infrastructură rurală [322]. Introducerea SAPARD în România a fost cu greu acceptată datorită dosarelor stufoase, guvernul reorganizând SAPARD în Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit [322].

Fondurile alocate României de UE în perioada anilor 2007-2013 cuprind 3 programe operaționale (PO: Regional, Dezvoltarea Capacității Administrative, DCA; Asistență Tehnică, AT) și 4 programe operaționale sectoriale (POS: Mediu; Transport; Creșterea Competitivității Economice, CCE; Dezvoltarea Resurselor Umane, DRU), cu alocarea totală pentru 2007-2013 de aproximativ 19,057 mld euro (19,2 mld euro în 2007) sau circa 84,7 mld lei și structură orientativă: POS Mediu - circa 23%, POS Transport - 23%, PO Regional - 20%, POS DRU - 18%, PO DCA - 1% și POAT - 0,9% din totalul resurselor.

În domeniul agriculturii, în baza Planului Național Strategic pentru România, au fost create fondurile: i) Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) pentru finanțarea măsurilor de piață [5], ii) Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) pentru stimularea dezvoltării rurale [5]. FEADR conține descrierea modului concret de finanțare a investițiilor din fondurile europene agricole.

Reeșind din principiile Politicii agricole comune (PAC) *unicitatea pieței, solidaritatea financiară și preferința comunității*, putem menționa și principalele obiective ale acestora: creșterea capacității de producție în agricultură, asigurarea echității populației agricole ca nivel de trai, reziliența piețelor de desfacere, securitatea aprovizionării și prețuri rezonabile pentru consumatorul final [327]. Pe lângă acestea sunt stabilite noi reguli de monitorizare a programelor [6, 325] ce rezultă din următoarele documente de reglementare a politicii de dezvoltare rurală:

1. *Orientările strategice ale Uniunii Europene.* Document, elaborat de Comisie, definește, pe baza unui bilanț al situației existente, prioritățile UE. El fixează obiective și indicatori de bază pentru măsurarea realizării acestor obiective. Conține o fișă de analiză a situației fiecărui stat

membru în ceea ce privește obiectivele comunitare, orientările strategice făcând obiectul unei revizuirii la jumătatea parcurgerii etapei [325, p.35].

2. *Planul strategic național*. Documentul hotărăște prioritățile de acțiune ale statului membru ținând cont de orientările strategice ale Uniunii și de specificul național. Planul nu face obiectul unei adoptări formale de către Comisie [325, p.36].

3. *Programele de dezvoltare rurală*. Programul acoperă tot sau o parte din teritoriul național. Țările care au ales politici regionale pot aproba un cadru național care conține elementele comune ale acestora. Fiecare program este adoptat după avizare de către comitetul STAR (Comitetul Structurilor Agricole și al Dezvoltării Rurale al Uniunii Europene) [325, p.36].

Pe lângă 3 axe - obiectivele politicii de dezvoltare rurală, din Comunicatul de Perspective Financiare pentru perioada 2007-2013 [325, p.36], aprobate ca concluzie la conferința de la Salzburg din 2003 și Orientările strategice ale Consiliului European de la Lisabona și Göteborg (Axa 1: ameliorarea competitivității agriculturii și silviculturii prin susținerea restructurării, inovării și dezvoltării [325, p.36]; Axa 2: îmbunătățirea mediului înconjurător și a zonelor rurale prin intermediul sprijinului pentru managementul terenurilor (inclusiv acțiunile de dezvoltare rurală legate de programul Natura 2000 [325, p.36]; Axa 3: îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și promovarea activităților economice prin măsuri care au ca obiectiv sectorul agricol și alte zone rurale, cunoscută ca „Dezvoltare Rurală Extinsă [325, p.36]), a 4-a axă, numită „Axa LEADER”, cuprinde detalierea obiectivelor fiecărei dintre cele 3 axe, astfel, fiecare program conținând „abordarea de tip LEADER”. Structura pe axe a alocărilor este neomogenă, astfel, axele 1 și 3 au câte 10% din totalul programelor de finanțare ale UE, axa 2 - 25%, axa LEADER - 2,5% [325, p.37], iar alocările pentru asistență tehnică pot fi până la 4% din programele de finanțare pentru implementarea programelor, inclusiv finanțarea rețelelor naționale [325, p.37].

Sprijinirea implementării măsurilor de dezvoltare rurală, în special, grupurilor locale de acțiune ca bază pentru Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală duc la constituirea unei rețele de dezvoltare rurală la nivelul european și fiecărui stat membru [325, p.37] constituită din organizațiile și administrațiile din domeniul dezvoltării rurale. Ratele de co-finanțare ale UE se stabilesc la nivelul 20-50% din cheltuielile publice totale și 75% în regiunile de convergență, pentru fiecare axă, pentru axa 2 și axa LEADER - până la 55% și 80% în regiunile de convergență, exprimând prioritățile UE, pentru regiunile periferice ratele maxime de co-finanțare crescând cu 5 puncte [325, p.37].

FEOGA [5, pct.1] format din două fonduri distincte: *FEGA* [5], prin care se finanțează sau cofinanțează organizarea comună a pieței (OCP), sprijinirea directă a fermelor și FEADR [6] prin care se cofinanțează îmbunătățirea mediului rural [326]. Toate cheltuielile agricole (cheltuielile obligatorii (CO) ale bugetului comunitar din Secțiunea „Garantare” și cheltuielile FEOGA-Orientare clasate ca neobligatorii (CNO) în temeiul tratatului de funcționare a UE, conform Noului Tratat (TFUE) se decid împreună de ambele componente ale autorității bugetare (Parlamentul European și Consiliul).

FEADR [14], [17], [19], [20] se constituie după formula: valorile actuale de finanțare [63] plus 1/2 din creditele LEADER plus o creștere de ajustare de extindere (FEADR = FEOGA Garanții pentru Dezvoltare Rurală + FEOGA Orientare obiectiv 1 + jumătate din alocațiile LEADER + credite DR ale noilor state membre) (Tab.2.3) [325, p.37].

Tabelul 2.3. Sursele de constituire a FEADR pentru perioada 2007-2013

Total FEADR, din care (origine):	Miliarde euro
	88,75
FEOGA G (Garantare Agricolă)-cheltuieli obligatorii	56
FEOGA O (Orientare)-cheltuieli neobligatorii	31,3
LEADER	1,45

Sursa: [325 p.37]

În vederea înscrierii alocărilor în bugetul general se realizează o repartizare anuală indicativă, ținând cont de fondurile păstrate pentru zonele eligibile aferente obiectivului Convergență, de problemele anterioare și situațiile sensibile [325, p.37]. Fondurile PAC au fost cheltuite în *trei moduri*: sprijin pentru veniturile fermierilor și asistență pentru respectarea practicilor agricole durabile, măsuri de sprijinire a pieței sub formă de prevederi de siguranță (pilonul I) și programe de dezvoltare rurală (pilonul II) [325, p.37].

Fondurile alocate României în perioada 2014-2020. În propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune, PAC se dorește a fi și în perioada următoare o politică de importanță majoră [236], bazându-se în continuare (96,1%) pe Pilon I și Pilon II, cea mai mare parte revenind PACI, din alocarea financiară de 39% din bugetul total al UE. În urma transferurilor între PACI și PACII în 2015 a fost modificat cadrul financiar multianual privind agricultura [12]. Toate fondurile europene în perioada 2014-2020 [328] au fost administrate de țările UE prin acorduri de parteneriat [328], complementar, dezvoltarea agriculturii fiind finanțată și prin plățile directe din FEGA, iar ajutoarele pentru categoriile de persoane defavorizate - din FEADR.

Conform Noului cadru financiar multianual [15], ce stabilește un buget pentru „Conservarea și gestionarea resurselor naturale” (inclusiv PAC) de aproximativ 40%, reglementarea piețelor agricole și plățile directe reprezintă 30% din măsurile de dezvoltare rurală - 9% din totalul creditelor de angajament prevăzute astfel, bugetul destinat agriculturii și dezvoltării rurale pentru 2020 constituind 49 de mlrd euro sau 35% din bugetul total, inferior cotei PAC [195] la începutul perspectivelor financiare (40,5% în 2014). Beneficiari principali ai FEADR (Franța -11,4 mild euro, Italia -10,4 mild euro, Germania -9,4 mild euro și Polonia -8,7 mild euro) din 100 mild euro din cadrul financiar multianual și 61 mild euro din fonduri publice alocate dezvoltării rurale (În Tab. 2.4 sunt prezentate datele privind alocările din Fondul de coeziune). Cel puțin 30% din finanțarea FEADR se alocă în domeniile mediului și climei, dezvoltării zonelor forestiere și îmbunătățirii viabilității pădurilor, măsurilor de agromediu, agriculturii biologice și plăților Natura 2000, cel puțin 5% - inițiativei LEADER, sumele și ratele de sprijin fiind stabilite în Anexa II a Regulamentului (de exemplu, ajutoarele anuale la înființare pentru tinerii fermieri pot atinge 70 mii euro, ajutoarele totale anuale pentru sistemele din domeniul calității – 3 mii euro sau 900 euro pentru agricultura biologică la culturile perene), obiectivele sprijinului corelând cu Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020 [266].

Tabelul 2.4. Alocările din Fondul de coeziune pentru fiecare stat membru UE

Stat membru	Buget pentru perioada			
	2014-2020		2021-2027	
	mil EUR	%	mil EUR	%
Bulgaria	2 278,3	3,594	1 467	3,447
Cehia	6 258,9	9,874	7 389	17,363
Estonia	1 073,3	1,693	952	2,237
Grecia	3 240,5	5,112	3 508	8,243
Croația	2 559,5	4,038	1 372	3,224
Cipru	288,9*	0,456	207	0,486
Letonia	1 349,4	2,129	1 204	2,829
Lituania	2 048,9	3,232	1 645	3,865
Ungaria	6 025,4	9,505	3 015	7,085
Malta	217,7	0,343	192	0,451
Polonia	23 207,9	36,611	10 750	25,261
Portugalia	2 861,7	4,514	3 946	9,272
România	6 934,9	10,940	4 094	9,620
Slovenia	895,3	1,412	834	1,960
Slovacia	4 168,2	6,575	1 868	4,389
Total	63 390	100	42 556*	100

* Inclusiv asistență tehnică (114 milioane EUR)

Sursa: calculat de autor în baza datelor Comisiei Europene despre Fondul de Coeziune [202]

Proiecte pentru perioada 2021-2027. Propunerile privind arhitectura redusă cu 10% a fondurilor [16], [329] și de coeziune post-2020 [329], lansate de Comisia Europeană la 29.05.2020, au avut un context destul de nefavorabil, bugetele politicilor de coeziune și agricolă comună fiind reduse, în special din cauza golului bugetar [329] cauzat de Brexit de aproximativ 12 mlrd euro anual, în același timp reducându-se numărul de obiective ale politicii de coeziune, ceea ce ar conduce la o mai mare claritate și simplificare [329]. Astfel, fondurile alocate în inovare și digitalizare [329] au cote de 65÷85%, în funcție de nivelul de dezvoltare al țării, celelalte - destinate dezvoltării infrastructurii, sporirea gradului de angajare al populației și dezvoltării naționale [329]. Pe de altă parte, menținerea legăturii dintre mecanismele de guvernare economică ale UE (precum procedura de deficit excesiv) și acordarea de fonduri europene [329] pot suspenda total sau parțial angajamentele financiare pentru un stat care nu aplică măsuri de remediere a dezechilibrelor fiscal-bugetare [329]. Suspendarea normei de reacreditare a autorităților de management [13] la nivel național în noua perioadă de programare bugetară reduce pierderile de timp [329], în care decontările de către Comisia Europeană sunt oprite, iar revenirea la regula n+2, conform căreia fondurile planificate pentru un an trebuie valorificate în 2 ani [329]. Este o acțiune benefică [329], deoarece responsabilizează autoritățile după ce regula n+3 din 2014-2020, a scos în evidență o absorbție mică a fondurilor [329].

În acest context, cadrul Financiar Multianual al UE 2021-2027 [329] presupune o majorare cu 8% a fondurilor europene nerambursabile pentru România [329], care se numără printre 8 țări UE care primesc fonduri majorate [329], de la 25,2 mild euro la 27,2 mild euro. Generată de schimbarea metodologiei [329] de alocare [18] a fondurilor, ce demonstrează necesitatea continuării efortului apropiere economică a României cu celelalte state membre UE [329] (spre deosebire de Polonia și Ungaria, pentru care reducerile au constituit 23% și 24%) [329]. Nivelul de absorbție a fondurilor constituie aproximativ 5% [329]. Suplimentar UE alocă 25 mild euro pentru a sprijini reformele [329] pentru a spori economia, din care 2,16 mild euro exclusiv statelor nemembre ale zonei euro cu obligația de a adopta moneda euro - 1,34 mild euro în cazul României, inclusiv 0,39 mild euro pentru pregătirea aderării la zona euro [329].

Incapacitatea de a gestiona investițiile din fondurile europene este o problemă încă din 2007, în perioada anilor 2007-2013 România [329] pierzând 1,64 mlrd euro [262] din fondurile de coeziune alocate [329], fapt care a determinat introducerea de noi criterii suplimentar la criteriul PIB, care stau la baza alocărilor naționale [329]:

- *șomajul general*. România înregistrează 20% nivel șomaj în rândul tinerilor. Uniunea Europeană compensează imposibilitatea țării de a oferi suport tinerilor acordând fonduri suplimentare [329].
- *nivelul educației*. Țările care se confruntă cu probleme în sistemul educațional și sunt sub nivelul mediu european, primesc sprijin financiar suplimentar [329].
- *schimbările climatice*. Pentru diminuarea nivelului de poluare, zonele ineficiente energetic primesc suport financiar mai mare pentru reducerea emisiilor de CO², precum și întru eficientizarea energetică [329].
- *primirea și integrarea migranților*. Țările care primesc populație migratoare primesc finanțare majorată pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare (Italia, Spania, Grecia) [329].

Raportul de convergență privind aderarea la zona euro [208], [329] publicat de către Comisia Europeană, arată că România îndeplinește doar criteriul legat de finanțele publice [329] din 5 criterii necesare (criteriile legate de stabilitatea prețurilor, cursul de schimb și ratele dobânzilor pe termen lung [329], convergența legislației naționale cu cea europeană [329]), guvernarea actuală întârziind cu măsurile respective, România îndeplinind anterior 3 criterii: finanțele publice, inflația și rata dobânzilor pe termen lung [329], când creșterea record a inflației până la 5,2% a generat scumpirea creditelor bancare, și a determinat clasificarea României pe ultimul loc în UE [329]. Totodată, conform estimărilor România parcurge greu etapele solicitate de UE, de aceea este prioritară diminuarea deficitului bugetar [329].

Conform viziunii Strategiei de dezvoltare teritorială a României 2035 [288] zonele rurale interconectate cu economia teritoriului național, pot deveni poli de dezvoltare durabilă a teritoriului prin promovarea unei noi paradigme de dezvoltare locală pe direcțiile următoare [288]:

- (i) dezvoltarea infrastructurii [288];
- (ii) formarea instituțiilor publice performante în zonele slab dezvoltate, în domeniile educație, sănătate și infrastructură pentru creșterea nivelului de trai [288];
- (iii) stimularea investițiilor [288];
- (iv) valorificarea potențialului din zona rurală [288];
- (v) proiectarea și implementarea unor măsuri care să vizeze grupurile marginalizate și minoritare [288].

La nivel regional și internațional [288]: (i) fortificarea conexiunilor între sectoarele dezvoltate și slab dezvoltate, în vederea eficientizării resurselor [288]; (ii) diminuarea distanței între piețele de

desfacere, cu accent pe dezvoltarea și optimizarea infrastructurii [288] (Anexa 8. Planul de acțiuni al Strategiei de Dezvoltare a Județului Neamț 2014-2023) [288, 255].

2.2. Instrumente și modele pentru monitorizarea și evaluarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale

Măsura în care agricultura este legată de economia mai largă din regiuni este un factor determinant important al legăturilor pe care s-ar putea aștepta să le aibă finanțarea dezvoltării rurale cu caracteristicile regionale [229]. Studiul [116] arată, că nu există o măsură universal acceptată de evaluare a dezvoltării rurale care să reflecte caracterul multidimensional al stării spațiului rural, fiecare metodă de evaluare fiind folosită în funcție de scopul măsurării, iar evaluarea dezvoltării rurale trecând printr-un proces substanțial de definire și sistematizare, inclusiv o standardizare puternică, pe parcursul diferitelor perioade de programare [48].

Politicile de Dezvoltare Rurală Europeană (DR), introduse în a doua jumătate a anilor 1980 ca parte a reformei politicilor structurale europene, dedicate competitivității fermelor și creșterii durabile în zonele rurale [71], [104], [138], [170], odată cu adoptarea abordării LEADER, [300] îmbină viziunea strategică teritorială cu participarea integrată la nivel local [96], [144] și continuă să sprijine fermierii pentru un sector agricol durabil și competitiv, intrând din iunie 2018 într-o nouă perioadă de programare a dezvoltării rurale menită să o facă mai receptivă la provocări [223], iar din octombrie 2020 - în etapa finală a procesului de aprobare, așa-numitul proces de trilog, care plasează primul și al doilea pilon PAC într-un cadru unic, propune un nou model de livrare (NDM), reprezentând mecanismul de implementare pentru îmbunătățirea trecerii de la sistemul bazat pe conformitate la sistemul bazat pe performanță [109], astfel Planul Strategic Național (PSN) [256] apare ca un instrument de simplificare a implementării PAC, în special unde se aplică modelul regionalizat. Menționăm, că numai în perioada 2014-2020 un cadru comun de monitorizare și evaluare acoperă întreaga PAC, diferitele abordări ale conceptului presupunând responsabilitatea pentru pilonul II la nivelul statelor membre, iar pentru pilonul I-CE.

Analiza studiilor [194], [210], [211], [212], [213], permite o imagine generală asupra evoluției evaluării politicii europene de dezvoltare rurală. Astfel, de-a lungul diferitelor perioade de programare ale dezvoltării rurale, abordările și cererile pentru evaluare s-au schimbat uneori radical, demonstrând o relație între abordările politice de dezvoltare rurală și standarde [66], [169], [216], de evaluare, evaluarea devenită un element central și instrument [9], [101], [205], [206] fundamental în procesele de programare și implementare a intervențiilor [47], [101], sincronizat

cu ciclul programului (Anexa 9. Ciclul de evaluare în perioada de programare 2007–2013). În acest sens, Reg. (EEC) No.2052/88 poate fi considerat o fază experimentală a evaluării cu niveluri foarte diferite de conștientizare despre utilitatea și potențialul evaluării [47], [103], [125], fără o viziune comună și coordonare atât la nivel comunitar, cât și la nivel de țară, precum și fără un cadru logic de intervenție ca punct central al procesului de standardizare a evaluării [61], [101].

Calitatea scăzută a rapoartelor de evaluare, utilizarea slabă a rezultatelor evaluării [103], [125] contribuția slabă a evaluării la elaborarea unor programe mai bune [101], incapacitatea abordării specificului dezvoltării rurale, a condus la închiderea politicilor structurale și concepția noii politici rurale, între reforma PAC și politica de coeziune [104], precum și la modificarea conceptului de evaluare a impactului intervențiilor [231].

Existența din 2000 a două sisteme diferite în cadrul politicii rurale a UE, primul - sprijinit în cadrul politicii de dezvoltare regională (sau politica de coeziune), al doilea - sprijinit în cadrul PAC, a fost critică în determinarea principalelor diferențe între țări și regiuni în strategiile și obiectivele dezvoltării rurale [102], având implicații foarte puternice atât pentru abordările și metodele de programare, cât și pentru procedurile de implementare [102].

Astfel, Noul sistem de programare a dezvoltării rurale [102] prezenta câteva avantaje în ceea ce privește eficiența cheltuielilor și flexibilitatea în proiectarea și implementarea programării, generând efecte pozitive asupra calității abordării zonelor rurale, în special în ceea ce privește: (i) răspândirea abordării participative la nivel local în baza experienței de tip Leader, dezvoltate în programele principale anterioare; (ii) integrarea între măsuri sau între sectoare, când dezvoltarea rurală în cadrul sistemului de garanție a cunoscut doar experiențe limitate de acest tip, precum „Contrat Territorial d’exploitation” (CTE) în Franța; (iii) proiectarea și pregătirea implicând un parteneriat economic și social mai larg, când dezvoltarea rurală în cadrul sistemului de garantare adesea era concepută și elaborată în mare parte de administrațiile agricole și grupurile de presiune sectoriale (Fig.2.1).

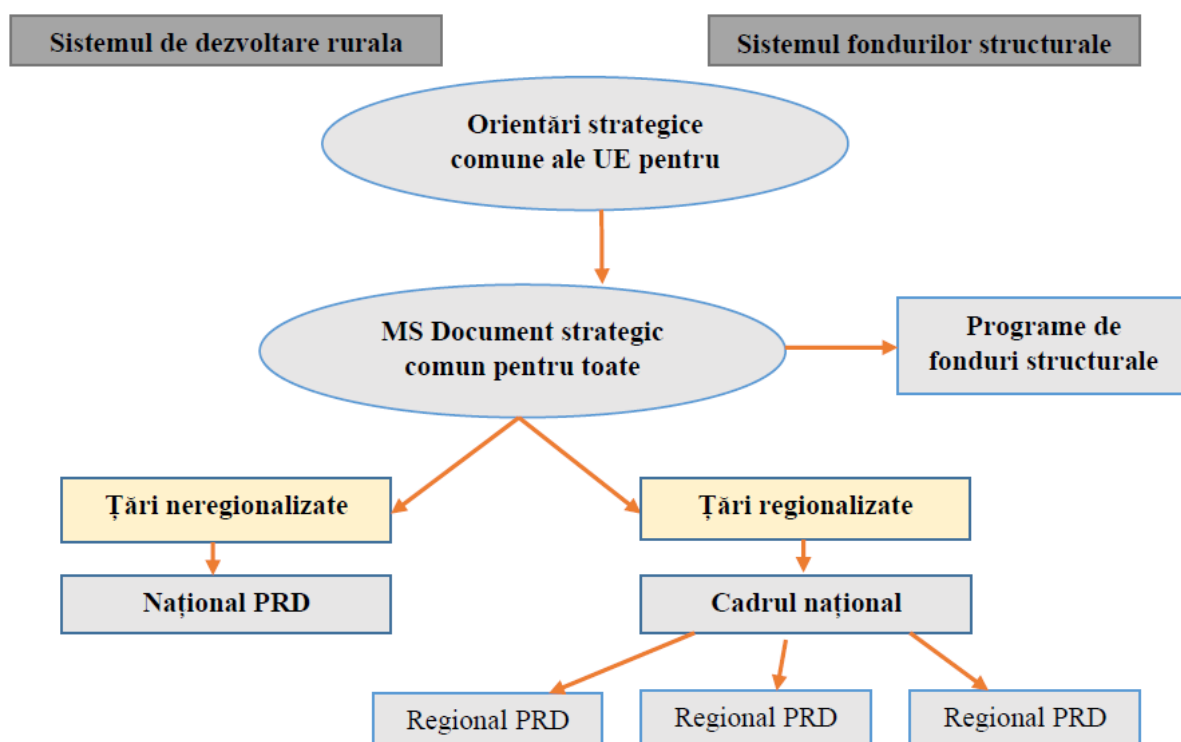


Figura 2.1. Sistemul nou de programare (PRD - Programe Regionale de Dezvoltare)

Sursa: [103, p.47]

Consolidarea abordării prin meniu în formularea programelor de dezvoltare rurală [4] prevedea 22 (26 extins) de măsuri standard care definesc intervențiile dintre care statul membru și regiunile ar putea alege în conceperea programului și construirea strategiei operaționale, în special: investiții agricole, tineri fermieri, instruiți, pensionare anticipată, zone mai puțin favorizate, agromediu, prelucrare și marketing, împădurire, alte măsuri silvice I-V și măsuri pentru teritoriile rurale, alte măsuri [102].

Unele dintre tipurile de măsuri reprezintă setul de măsuri diferite: de exemplu, grupul I-V reprezintă toate măsurile adresate teritoriilor rurale și diversificării și includ lista intervențiilor eligibile (irigații, sate rurale, agroturism, turism rural, infrastructuri rurale etc.), ce au o pondere de 1/3 din cheltuielile programate ale UE pentru regiunile incluse în Obiectivul 1 (Tab.2.5) și care ar putea fi considerată un indicator al importanței strategice acordate diversificării zonelor rurale, în același timp confirmând viziunea sectorială încă dominantă în cadrul strategiilor naționale și regionale de dezvoltare rurală [43, p.12], [65], [67], [160].

Tabelul 2.5. Tipuri de programe de dezvoltare rurală în UE-15 după Agenda 2000

Zone eligibile	Programe principale (Mainstream)	Programe pilot și inovatoare
A. Toate regiunile din afara Obiectivului 1	Planuri de dezvoltare rurală (PDR)	Programe LEADER+
B. Regiunile în urmă (Obiectiv 1)	Planuri de dezvoltare rurală (PDR)	Programe LEADER+

Sursa: [42]

Repartizarea responsabilităților a presupus un model prin care rolul de coordonare, control și evaluare generală a politicilor de dezvoltare rurală cofinanțate de Fondurile UE revin Comisiei Europene (CE), în timp ce statele membre și regiunile câștigă definirea programelor și implementarea măsurilor, serviciile CE păstrând o influență puternică asupra calității și strategiei generale a PDR la programare și implementare, reunind diferite măsuri structurale și teritoriale preexistente sub o umbrelă comună concentrate pe: (i) multifuncționalitatea agriculturii, recunoscându-i rolul variat în afara producției de alimente și a gamei de servicii oferite de fermieri; (ii) abordare multisectorială și integrată a economiei rurale pentru a diversifica activitățile, crea noi surse de locuri de muncă și proteja patrimoniul rural; (iii) ajutoare subsidiare, promovarea descentralizării, consultării la nivel regional/local/de parteneriat; (iv) transparență în elaborarea și gestionarea programelor în baza legislației simplificate și mai accesibile [263].

Modificările în evaluarea fondurilor structurale SF (Reg.(CE) Nr.1260/99) [10] și dezvoltării rurale RD (Reg.(CE) Nr.1257/99) [4] în perioada 2000–2006, bazate pe întrebări, criterii și indicatori din STAR VI/8865/99 [203] și STAR VI/12004/00 [48], pe lângă evaluările ex ante și ex post, cuprind o evaluare în itinere cu scopul de a asista în timp util implementarea PDR și posibila reprogramare [47] conform Reg.(CE) 950/96 [7] și 951/96 [8], măsurilor obligatorii de agromediu derivate din primul pilon PAC, noi instrumente cu caracter teritorial și cele din art.33 din Reg.(CE) 1257/99 [4], astfel că orientările de evaluare și STAR 12204/00 [48] oferă o abordare sistematică a evaluării intervențiilor. În același timp, soluțiile de gestionare a procesului de evaluare (de exemplu, grupurile de coordonare), cu o implicare activă a actorilor (autorități locale, parteneriate socioeconomice, comunitatea științifică, de exemplu, Italia - Sistema Nazionale di Valutazione) [285] au ca scop împărtășirea procedurilor și practicilor de evaluare între evaluatori și administrațiile publice (Anexa 10. Evaluarea dezvoltării rurale europene în diferite perioade de programare).

Prin Reg.(CE) nr.1698/2005 [6] pentru 2007–2013 atenția este acordată abordării strategice, care asigură o relație strânsă între evaluarea nevoilor (Anexa 11. Evaluarea nevoilor sectorului agricol, forestier, de mediu, îmbunătățirea economiei rurale și a calității vieții, de dezvoltare locală

și acțiuni integrate, în programe RD și documente de strategie), despre care din literatură reiese clar că nivelul de înțelegere atât a modului de caracterizare a nevoilor, cât și a modului de abordare a acestora este puțin dezvoltată, identificarea obiectivelor și alegerea măsurilor, evaluarea devenind un instrument strategic de cunoaștere pentru îmbunătățirea programării și implementării în atingerea obiectivelor dezvoltării rurale [104], [126] oferind o metodologie omogenă pentru evaluarea mai eficientă a programelor de dezvoltare rurală (PDR) și o mai bună responsabilizare a cheltuielilor publice [30], [169].

Pentru realizarea analizei nevoilor și a potențialului de dezvoltare a comunităților locale se poate folosi un model în baza *diagramei interconectării domeniilor de activitate VENN* [252], care cuprinde 5 domenii principale de activitate: social, economic, urbanism, mediu, infrastructură. Prin adoptarea CMEF pentru a oferi un design comun și armoniza evaluările statelor membre prin referințe comune metodologice și procedurale a fost propus un sistem de indicatori comuni de referință, rezultate și impact (Anexa 12. Exemplu de indicatori de impact și rezultat pentru obiectivele de climă, mediu și agricultură), ce ar asigura calitatea, agregarea și compararea la nivelul UE [61], [110] cu anumită autonomie a evaluatorilor [123], [214]. Pentru că evaluarea este mai relevantă în ciclul de programare [66], abordarea continuă ajută la configurarea evaluării ca proces, oferind autorităților de management (AM) cunoștințele pentru a îmbunătăți implementarea [60] PDR, evaluarea fiind considerată mai mult un proces de învățare [36], [47], [59], [76], [147].

Perioada de programare 2014-2020 fiind caracterizată de schimbări în termeni de politică, spre exemplu, legătura dintre dezvoltarea rurală DR și fonduri structurale SF într-un cadru strategic comun, ambii piloni ai PAC (FEGA și FAEDR) au contribuit la cele trei obiective generale: producție alimentară viabilă; management durabil al resurselor; dezvoltare teritorială echilibrată (Anexa 13. Logica de intervenție pentru dezvoltarea rurală 2014–2020) [48]. Astfel, acoperind PAC în cadrul CMEF [219] și Sistemul comun de monitorizare și evaluare (CMES), care conține regulile și procedurile din cadrul CMEF, Pilonul II a ajutat la măsurarea performanței PAC [215] și a oferit referința definitivă, structurată și comună pentru practicile de evaluare în dezvoltarea rurală [125], [250].

Manualul tehnic [219] propune o interpretare rigidă a CMES, bazată pe sistemul comun de indicatori [11, art.14], menit să ofere informații cheie cu privire la implementarea generală a PAC, la realizările, rezultatele și impactul acestora prin cuantificarea acțiunilor din diferite PDR, descrierea realizărilor, evidențierea instrumentelor eficiente și verificarea modului în care au fost atinse obiectivele, precum și un plan indicator pentru evaluarea performanței (Anexa 14. Abordarea programării multianuale în Cadrul de monitorizare și evaluare a performanței), lăsând loc pentru specificitățile fiecărui program [110], în special pentru problemele teritoriale [142].

PE ca o componentă obligatorie a PDR este instrumentul de planificare a tuturor activităților de evaluare în perioada de programare, oferind un grad de autonomie și flexibilitate evaluării, urmărind conceptul de evaluare continuă [47], [49], [66], [77], [163], [177], [181], [185] și stimulând depășirea cerințelor minime de redactare (Anexa 15. Obiectivele generale și specifice ale PAC în perioada 2023–2027), atât cu trimitere la obiectivele de evaluare ale UE cât și cu evaluări specifice [220], utilizat de către statele membre pentru realizarea și urmărirea activităților de evaluare și pentru raportarea activităților și a rezultatelor în AIR. Totuși, regulamentul transformă PE într-o funcție auxiliară monitorizării și raportării, iar plasarea evaluării în cadrul AIR șterge ariile dintre monitorizare și evaluare, AIR îmbunătățite înlocuind evaluarea intermediară, însă crescând costurile [50] și reducând calitatea rezultatelor evaluării [221], [222].

Prin Reg.(CE) nr.1698/2005 de Dezvoltare Rurală II, elaborat pentru anii 2007-2013, a fost aprobat sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din noul FEADR [6], bazat pe crearea rețelelor rurale la nivelul fiecărui stat membru UE, și, care cuprinde 4 axe (Fig.2.2a): 1. îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricole și forestiere, care cuprind: (i) îmbunătățirea cunoștințelor și consolidarea potențialului uman (instruire, asistență la instalare etc.); (ii) restructurarea și dezvoltarea capitalului fizic, precum și promovarea inovației, în special, modernizarea fermelor, îmbunătățirea infrastructurii etc., (iii) îmbunătățirea calității producției și produselor, în special ajutor în adaptarea la standarde, sprijin pentru grupurile de producători etc.; 2. îmbunătățirea mediului și a peisajului rural, care presupun alocații compensatorii pentru handicapuri naturale permanente (ICHN), măsuri de utilizare sustenabilă a pădurilor (împădurire inițială, agrosilvicultură etc.); 3. traiul populației rurale, ce presupune măsuri care urmărește ramificarea economiei, îmbunătățirea furnizării de servicii de bază sau valorificarea patrimoniului; 4. continuarea programului Leader ca o inițiativă a UE de sprijinire a proiectelor DR locale în scopul reanimării sectoarelor rurale și înființării de noi locuri de muncă [330].

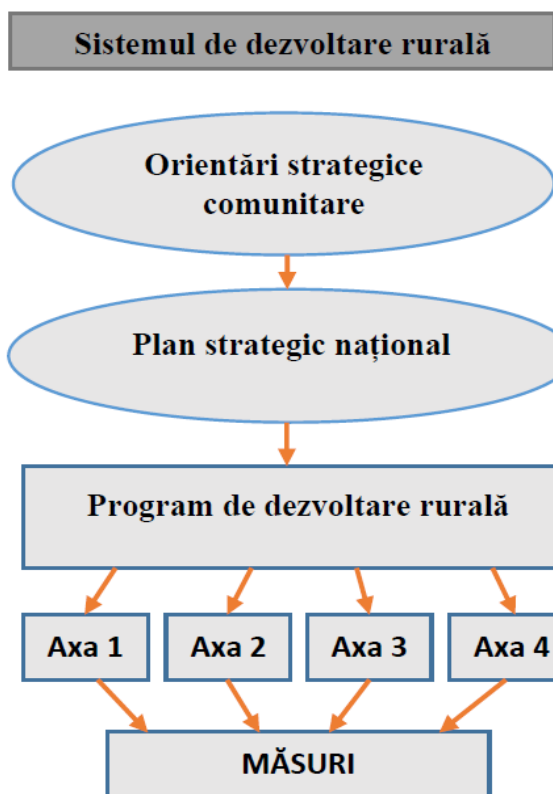


Figura 2.2a. Diferite sisteme de programare

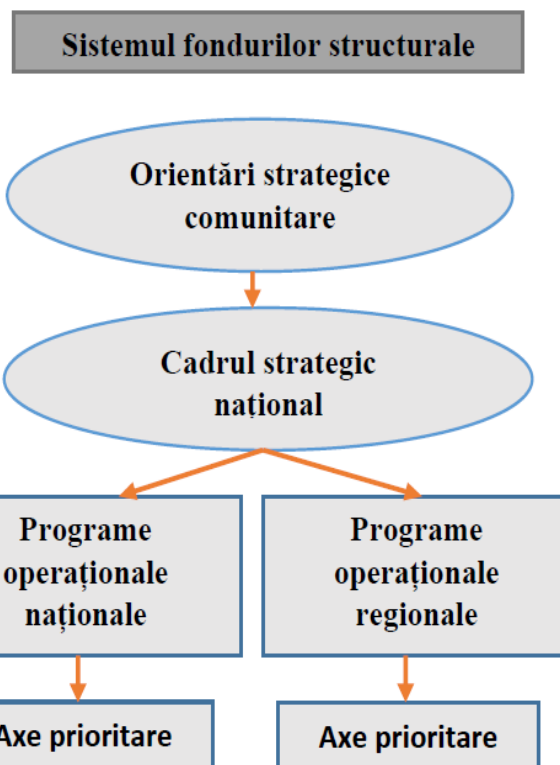


Figura 2.2b. Diferite sisteme de programare a dezvoltării rurale în UE

Sursa: [103, p.49]

În timp ce dezvoltarea rurală corespunde celui de-al doilea pilon al PAC, politica de coeziune contribuie și la dezvoltarea zonelor rurale din Europa, intervenind prin intermediul fondurilor structurale (Fig.2.2b) [331]. Acestea ar contribui cu 71 de miliarde de euro zonelor rurale în perioada 2007-2013 [331], în plus față de 91 de miliarde de euro pentru al doilea pilon al PAC [331].

În cadrul noii PAC, acțiunile de dezvoltare rurală se includ în cadrul planurilor strategice naționale ale PAC începând cu 2023, acțiunile de dezvoltare rurală fiind mai receptive la vulnerabilitățile existente sau care ar putea să apară, cum ar fi schimbări climatice și reînnoirea generațiilor în agricultură, cu accent pe fortificarea domeniului agricol. Acțiunile de dezvoltare rurală vor aduce, de asemenea, o contribuție puternică la prioritățile și strategiile cheie, cum ar fi Pactul verde european [189] și viziunea pe termen lung pentru zonele rurale [190].

În plus, Regulamentul privind dezvoltarea rurală exclude coexistența programelor naționale și regionale, considerându-se că nu au niciun sens, pentru că unele provocări de mediu au caracter transfrontalier și transregional (de exemplu, schimbări climatice, biodiversitate, resurse de apă), lucru valabil și pentru provocările non-mediu (de exemplu, rețele, infrastructuri de marketing etc.),

când ar putea exista necesitatea unui program național specific pentru a genera o utilizare mai eficientă a resurselor financiare fără dublarea eforturilor regiunilor vecine [103, p.50].

După introducerea dimensiunii „teritoriale” a coeziunii, conceptul de „teritorialitate” este legat de „formularea și implementarea politicilor și acțiunilor UE și implementarea pieței interne”(art.175), rolul dezvoltării rurale RD fiind abordat ca un instrument, care vizează însoțirea și legarea de politicile de sprijin a veniturilor și politicile de piață ale PAC [103].

Luând în vedere viziunea largă și multisectorială a programului Europa 2020, precum și rolul dublu al politicii DR: (i) să însoțească și să integreze politicile de sprijin a veniturilor și politicile de piață ale PAC; (ii) să ia în considerare obiectivele generale ale politicii de coeziune economică și socială definite în tratat, și integrate cu prioritățile definite pentru agenda de la Lisabona [193] și Göteborg [192] pentru competitivitate și dezvoltare durabilă, sprijinul pentru investiții în dezvoltarea rurală trebuie bazat pe criterii de selecție exigente, iar conceptul de competitivitate trebuie privit teritorial, care să îmbine tehnicile de producție, valorile, relațiile dintre întreprinderile rurale și actorii instituționali, imaginea teritoriului, cultura și patrimoniul local, care, în final, să permită competitivitatea agroalimentară pe piața globală. La fel și structura rigidă a axelor actuale în PDR - a provocat critici pe scară largă în cadrul programului Europa 2020 [103, p.25] până la eliminarea noțiunii de axe în favoarea conceptului de priorități [224], ce implică acțiuni în domenii specifice de intervenție (Fig.2.3) și lăsarea de spațiu grupării diferitelor măsuri în funcție de legăturile lor specifice cu țintele prioritare [67], eliminarea axelor înseamnă că o măsură poate fi funcțională în realizarea mai multor priorități (Fig.2.1), iar alegerea măsurilor potrivite pentru urmărirea priorităților strategice fiind adoptată de autoritatea de gestionare a programului și nu în amonte în orientările UE sau regulamentul general.

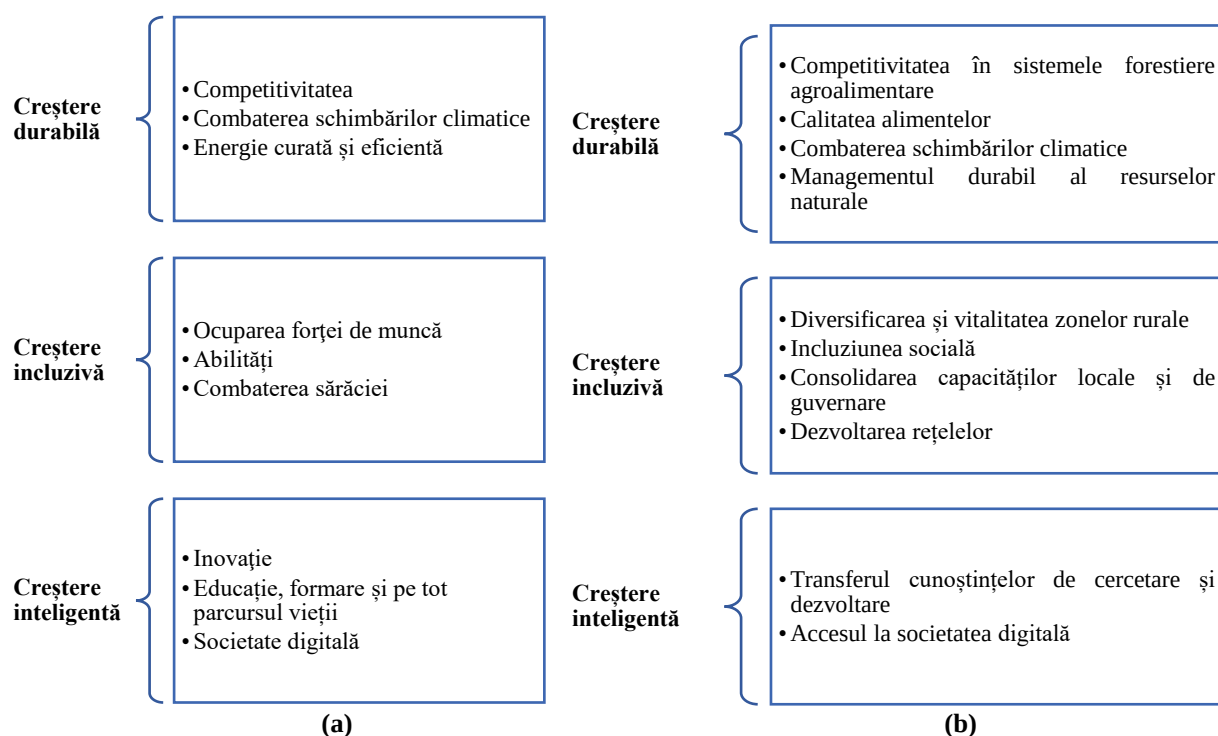


Figura 2.3. Programul Europe 2020: (a) prioritățile 3 C și (b) prioritățile viitoare de dezvoltare rurală.

Sursa: [103, p.29 și p.48]

Necesitatea îmbunătățirii coordonării dintre dezvoltarea rurală (RD) și politica de coeziune la nivelul programelor naționale și regionale oferă câteva perspective mai clare pentru a ilustra îmbunătățirile în sistemul de programare și a impus nevoia de a proiecta programele la nivelul operațional (PDR) în baza identificării clare a unor elemente comune, dacă programele sunt menținute separate pentru fiecare fond UE, în cadrul fiecărui program fiind înființate și descrise structuri specifice (de exemplu, Mecklenburg-Pomerania de Vest din Germania, programele au fost coordonate de structuri de management comun), lăsându-se statelor și regiunilor spațiu de manevră: definirea zonelor rurale și a legăturilor cu zonele urbane; priorități teritoriale; complementaritatea între obiectivele și măsurile finanțate prin FEADR, FEDR, FSE, FEE; priorități tematice și criterii de selecție pentru proiectele de dezvoltare locală, care urmează să fie finanțate din diferite Fonduri; caracteristicile sistemului comun de evaluare.

Monitorizarea și evaluarea dezvoltării ruralului are importanță din următoarele rațiuni: pentru a cunoaște nivelul și ritmul de dezvoltare [152]; pentru a stabili dimensiunea bunăstării economice și sociale a populației rurale [152], ca referință în planificare și ca instrument de monitorizare, evaluare și control al programelor implementate [152 p.54]; pentru facilitarea comparației spațiale și temporale a dezvoltării [152]; pentru a răspunde criteriilor de eligibilitate în programele de sprijin financiar [152].

În condițiile când nu există un anumit indicator care să capteze laturile (economice, sociale/bunăstării populației, politice, dezvoltării umane etc.) dezvoltării rurale, pentru reflectarea diverselor caracteristici ale dezvoltării rurale sunt utilizați indicatori din două clase: **1.** ai nivelului dezvoltării rurale și **2.** ai distribuției venitului (Anexa 16. Indicatorii cantitativi de măsurare a dezvoltării rurale).

Nivelul dezvoltării rurale la nivelul unui județ este o funcție a cantității de bunuri și servicii pe locuitor, consumate de populația sa rurală în perioada de referință, indiferent de sursa de venit. În acest sens, serviciile sociale și facilități publice consumate reprezintă un venit real, constituind o parte a nivelului bunăstării populației rurale [152].

Evaluarea corectă a distribuției venitului trebuie să respecte două condiții: să nu fie afectată de creșterea proporțională egală a veniturilor, astfel că dacă distribuția din anul analizat este o versiune a anului precedent în care venitul a demonstrat creștere, atunci ambii ani au același grad de inegalitate, și, să se ia în considerare schimbările disproporționate la toate nivelurile venitului, astfel că dacă veniturile gospodăriilor cu venituri scăzute cresc proporțional mai mult ca veniturile gospodăriilor cu venituri mai mari, atunci aceasta să fie reflectată în reducerea pozitivă a indicelui de inegalitate.

Fenomenele ce definesc dezvoltarea rurală pot fi măsurate prin metode calitative (Anexa 17. Indicatorii calitativi de măsurare a dezvoltării rurale), care includ sondaje, interviuri, anchetări, ce presupun percepția: pragului absolut de sărăcie, gradului de inegalitate, șomajului, calității educației publice, sănătății, serviciilor sociale, serviciilor culturale, extinderea gamei de opțiuni disponibile populației rurale etc.

Indicele dezvoltării umane locale (LHDI), dezvoltat de BM, permite realizarea comparațiilor între toate sublocalitățile (unități SIRUTA) din toate comunele și din orașele cu mai puțin de 30.000 de locuitori, 3 din 6 indicatori (educație, ocupare și locuire) care măsoară nivelul de dezvoltare, sărăcia sau deprivarea din localitățile mici, fiind testați în România la nivel de comună și oraș [154].

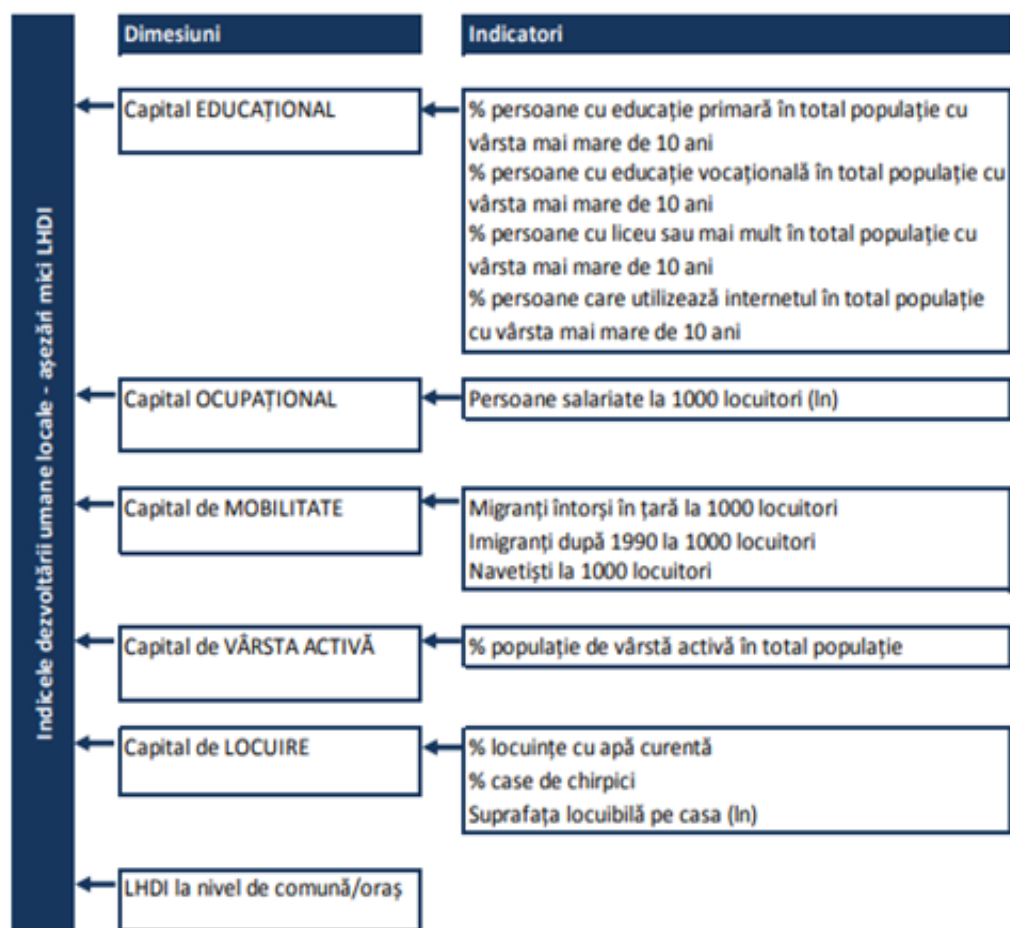


Figura 2.4. Dimensiuni și indicatori pentru a măsura dezvoltarea umană locală a localităților mici

Sursa:[154, p.157]

Deprivarea se poate calcula prin Indicele Deprivării Multiple (IDM) în baza la 38 de indicatori pentru 7 dimensiuni (ocupare, venituri, educație, locuire, sănătate, infracționalitate și mediu în 2015, 2010, 2007, 2004 sau lipsa de venit, lipsa locului de muncă, lipsa educației, a competențelor și a formării, lipsa de sănătate și dizabilitățile, criminalitatea, barierele în calea locuințelor și a serviciilor, deprivarea mediului de viață - în 2019 (Anexa 18). Rezumatul domeniilor, indicatorilor și metodelor statistice utilizate pentru crearea indicilor deprivării 2019) în Marea Britanie [121] sau, de exemplu, prin Indicele de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM) [232] în baza a 57 indicatori relativi pentru 8 dimensiuni (indicatori socio-demografici, mediul înconjurător, comerț, agricultura, eficiența energetică, infrastructura locală, accesul la serviciile de educație, accesul la serviciile de sănătate), care indică plasamentul/locul ocupat de fiecare localitate în dependență de nivelul de dezvoltare social-economică (Anexa 19. Indicele IDAM).

Fondurile de dezvoltare rurală sunt destinate în principal economiei agricole. Studiul arată, că nu există o măsură universal acceptată de evaluare a dezvoltării rurale care să reflecte caracterul

multidimensional al stării spațiului rural, fiecare metodă de evaluare fiind folosită în funcție de scopul măsurării. De exemplu, analiza de corelație pentru testarea puterii asocierii independente dintre 35 caracteristici (Anexa 20. Lista indicatorilor pentru analiza programelor și unităților teritoriale statistice de nivelul 3 (NUTS3 level)) nediferențiate la nivel de program și 5 variabile generale de cheltuieli (4 axe și totale) în studiul fondurilor UE 2000-2006 [67], efectuată în baza coeficientului de corelație Spearman's Rank, a arătat că caracteristicile sunt corelate semnificativ cu cheltuielile totale (pe toate 4 axe), cu un nivel de încredere de peste 90%, iar pentru cheltuielile totale, cele mai semnificative 5 variabile au fost: nivelul de ocupare a forței de muncă în sectorul terțiar (negativ,%); ponderea SAU în agricultura ecologică (pozitiv,%); ponderea fermierilor cu altă activitate cu profit (pozitiv,%); AWU a forței de muncă agricolă (pozitiv, unități de muncă anuale); numărul total de locuri cazare turistice (pozitiv, număr de paturi).

În aplicarea indicatorilor există unele limitări sau din cauza nediferențierii caracteristicilor și limitării puterii explicative sau din cauza limitărilor metodologiei de analiză disponibile [67, p.45], spre exemplu, incapacitatea de a distinge caracteristicile rurale de cele urbane la nivel de program împiedică analiza axei 3. În același timp, gradul ocupării forței de muncă în agricultură și procentul de VAB în sectorul primar sugerează că, probabilitatea identificării unei relații între finanțarea dezvoltării rurale și gama mai largă de caracteristici regionale este mică, din cauză că ponderea VAB în sectorul primar este destul de mică din VAB total, totuși acest sector reprezintă încă cea mai mică contribuție la ocuparea forței de muncă în ansamblu. Aceasta înseamnă că probabilitatea identificării unei relații între finanțarea dezvoltării rurale și gama mai largă de caracteristici regionale examinate este mică. Există, de asemenea, problema dacă aceste analize sunt semnificative la o scară spațială atât de mare, unde zonele programului pot fi la fel de mari ca un întreg stat membru și chiar și regiunile NUTS 3 pot include centre urbane mari ale căror caracteristici le pot depăși pe cele ale hinterlandului lor rural.

Numărul de paturi turistice dintr-o regiune NUTS 3, de exemplu, le va include pe cele din zonele urbane și rurale și acest lucru va reduce probabilitatea de a găsi o relație semnificativă între acestea și finanțarea dezvoltării rurale. Acesta este, de asemenea, cazul chiar și atunci când luăm în considerare caracteristici precum procentul de ocupare a forței de muncă în sectorul primar: o mare concentrare de muncitori agricoli într-o zonă NUTS 3, care include și zone urbane semnificative, va fi mascată de impactul acestora din urmă. Totodată, corelațiile arătând relații între variabile, de exemplu, cheltuielile de dezvoltare rurală și o serie de caracteristici, nu explică cauzalitatea, asocierile rezultând dintr-o asociație independentă cu caracteristici care nu au fost analizate.

Pentru măsurarea dezvoltării rurale se pot folosi indicatori privind proprietățile locale, de exemplu, prețul mediu al locuințelor etc. [182], însă, pentru că acești indicatori sunt utilizați mai puțin pentru comunități rurale [133], impactul politicilor/programelor/proiectelor trebuie măsurat în mod empiric [133] structura, modul de dezvoltare, datele disponibile sunt foarte diferite între țări și regiuni [133].

Indicele dezvoltării economice rurale (Rural Economic Development Index, RECI), propus pentru un studiu al comunităților rurale din Canada, poate oferi informații importante pentru conștientizarea felului în care zona locală [133] are legătură cu mediul astfel încât să fie posibil de identificat punctele forte și slabe [133, 167]. Este vorba despre studiul impactului pe termen scurt (până 10 ani) și lung (10÷20 ani) a programului de finanțare, pentru modernizarea rețelelor de apă și canalizare în zona rurală din Oklahoma [88], [133].

Regresia multivariată și metoda efectului mediu al tratamentului (ATE) are loc în baza indicatorilor/variabilelor de măsurare a creșterii și dezvoltării economice [133]. Variabile independente [133] (etnia/rasa, procentul populației cu bacalaureat, gradul de depărtare/izolare față de mediul urban etc.), nu reflectă situația reală privind zonele care au beneficiat sau nu de finanțare [133].

Limitele Simple t-test-ului nu permit evaluarea clară a impactului infrastructurii și a cauzalității [133], în același timp utilizarea metodei celor mai mici pătrate [133] a dus la aceleași rezultate - creșterea indicatorilor nu este generată de realizarea proiectelor destinate rețelelor de apă și canalizare.

Utilizarea ATE bazată pe regresia logistică de testare a diferențelor [133] a relevat rate pozitive în beneficiul comunelor care au implementat proiecte simple. Astfel, conform studiului pe termen scurt [133] deși nu a fost identificat nici un impact al programului asupra nivelului veniturilor și sărăciei populației, totuși, efectul s-a extins asupra valorii medii a locuințelor [133].

Un *indice multi-dimensional al dezvoltării rurale* a fost elaborat pentru nivelul comunităților rurale (nivelul NUTS 4) [133] și regional (NUTS 2) în baza a 991 de variabile relevante pentru Polonia și 340 - pentru Slovacia, pe 6 dimensiuni ale dezvoltării rurale: *economică, socială, de mediu, demografică, administrație publică și infrastructură* [133], și de calitate a vieții în spațiul rural relaționate cu migrația [133].

Studiul [133] a evidențiat faptul, că indicele este unul variabil, de aceea necesită o modificare prin completarea cu unele variabile noi și caracteristici calității traiului uman și se formează alți indici complecși. În urma analizei factoriale și agregării indicatorilor individuali axată pe metoda componentelor principale [133], s-a constatat lipsa necesității alegerii unui singur factor, pentru

obținerea unui indice compozit pentru fiecare din dimensiuni, s-au stabilit variabilele cu impact pozitiv și impact negativ (Tab.2.6).

Tabelul 2.6. Variabile cu impact pozitiv și impact negativ

Variabilele cu impact pozitiv [133]		Variabilele cu impact negativ [133]	
Polonia	Slovacia	Polonia	Slovacia
Veniturile personale.	Ponderea populației cu vârsta de muncă în totalul populației.	Nivelul redus al veniturilor.	Numărul de ONG-uri.
Disponibilitatea de clădiri rezidențiale.	Ponderea firmelor private.	Ponderea crescută a sectorului public în furnizarea serviciilor.	Procentul ridicat al femeilor în șomaj.
Accesul la infrastructura publică	Nivelul consumului.	Disproporția în funcție de sex a populației rurale.	Ponderea mare a numărului de proprietăți agricole/un teritoriu dat
Procentul sectorului privat în totalul serviciilor.	Cantitatea de deșeuri colectate selectiv/capita.	Șomajul în rândul tinerilor.	Rata mortalității ridicată, în special a bărbaților etc.
Accesibilitatea societăților din zona rurală.	Accesul populației rurale la infrastructura socială (piscine, baze sportive, telecomunicații etc.).	Nivelul de ajutoare oferite în rândul elevilor din învățământul gimnazial.	
	Structura mediului de afaceri local.		
	Indicatori legați de mediul natural și climă.		

Sursa: elaborat în baza [122], [133]

Indicele accesului pentru mediul rural (Rural Access Index) [133], [150], elaborat într-o analiză a Băncii Mondiale, determină numărul de persoane care locuiesc pe distanță de 2 kilometri sau parcurge în 20-25 de minute de mers pe jos [133]. Indicele arată importanța conectivității în măsurarea gradului de dezvoltare economică a comunităților, reieșind din efectele negative ale izolării asupra bunăstării, izolarea contribuind la apariția sărăciei și marginalizării, lipsind comunitățile de servicii de bază și limitând accesul membrilor la educație, sănătate, oportunități de angajare [133].

2.3. Aspecte metodologice în evaluarea dezvoltării rurale românești

Conform [288] Strategiei de dezvoltare teritorială a României 2035, activitățile de evaluare compară realizările de la anumite momente [288] de parcurs al implementării strategiei (activitățile implementate și modul în care au fost implementate) cu țintele anterior propuse, inclusiv modul de implementare a politicilor specifice [288]. Sistemul de monitorizare propus prin Strategia de dezvoltare teritorială a României cuprinde 3 componente principale [288] :

1. Monitorizarea dinamicilor teritoriale, care are în vedere analiza stării teritoriului național la diferite intervale de timp prin utilizarea Metodologiei de calcul și aplicare a indexului de dezvoltare teritorială a României [239, 288] și Observatorului Teritorial, ceea ce reprezintă un sistem informațional integrat, utilizat ca instrument pentru fundamentarea tehnică a deciziilor privind dezvoltarea teritoriului național pentru îmbunătățirea calității și eficienței serviciilor specifice furnizate de minister [241], [288] către administrația publică locală, în vederea reducerii duratei de livrare a serviciilor publice în domeniile de competență ale MDRAP [288].
2. Monitorizarea gradului de realizare a măsurilor, activităților și proiectelor stabilite la nivelul SDTR [288], care urmărește monitorizarea prevederilor strategice și operaționale de la nivelul strategiei, inclusiv a matricei țăintelor stabilite [288].
3. Monitorizarea și evaluarea impactului teritorial al programelor de investiții pe componente [288]: a) monitorizarea programelor naționale; b) monitorizarea programelor operaționale prin intermediul unei metodologii de evaluare a impactului teritorial [288].

Monitorizarea și evaluarea strategiei privind evoluția stării teritoriului se bazează pe Indexul de Dezvoltare Teritorială (IDT) [288], creat ca index sintetic de măsurare a gradului de dezvoltare a unei localități din perspectivă multidimensională [288]. IDT este axat pe dimensiunile: *i*)competitivitate teritorială; *ii*)coeziune teritorială; *iii*)dezvoltare durabilă, care reprezintă indici compoziți fiecare constituit dintr-o serie de variabile/ indicatori disponibili în statistica oficială, la nivel de unitate administrativ – teritorială (UAT) [288]. Acesta permite măsurarea gradului de dezvoltare [288] prin raportare la media de dezvoltare a unui anumit teritoriu alcătuit din mai multe UTA similare (localități urbane de un anumit tip, localități rurale de un anumit tip) [288], astfel, fiind evidențiate teritoriile aflate sub sau peste media de dezvoltare a zonei respective [288], clasificarea/ierarhizarea localități în raport cu media de dezvoltare la nivel național și/ sau dintr-un anumit teritoriu [288], precum și relevarea gradului de dezvoltare a teritoriului specific (ex. zone rurale - orașe mici) [288] prin raportare la media indicelui de dezvoltare pentru perioada de referință anterioară [288].

Competitivitatea teritorială la nivel de regiune se determină în baza indicelui competitivității regionale conform unei matrice”hard” [238] din 13 indicatori, ponderați în 3 grupuri de indici (economic, social, tehnologic) bazați pe date disponibile din statistica regională, precum și date obținute prin chestionare la nivel sub-regional și local (Tab.2.7).

Tabelul 2.7. Indicatori pentru determinarea competitivității la nivel de regiune, pe componente - raportarea regiunilor la media națională

Regiunea	Indicatorul economic, IE						Indicatorul social, IS					Indicatorul tehnologic,IT				In di ce l	Cl	Cl	as
	PIB/locuitor	Creșterea PIB	Productivitatea muncii	Exporturile nete	Venitul net pe locuitor	Indicatorul economic agregat	Dispersia ratelor regionale de ocupare	Ocuparea forței de muncă (total)	Ocuparea forței de muncă (femei)	Indicele speranței medii de viață	Indicatorul social agregat	Cheltuielile totale de cercetare dezvoltare	Populația ocupată în sectoare high-tech	Educația terțiară cu calificare în cercetare	Indicatorul tehnologic agregat				
Nord –Est*	0,69	0,54	0,70	-0,02	0,89	0,64	0,988	0,865	1,138	0,996	0,96	0,385	0,605	1,260	0,71	0,76	6	8	
Sud - Est	0,91	0,63	0,94	-0,07	0,94	0,79	0,989	1,059	0,896	0,993	1,01	0,308	0,372	0,200	0,29	0,71	8	5	
Sud-Muntenia	0,84	0,90	0,83	-0,22	0,96	0,80	0,958	0,997	0,990	0,996	0,98	1,103	0,576	0,040	0,63	0,80	5	6	
Sud-Vest	0,83	0,63	1,21	0,18	0,99	0,91	0,931	0,967	1,040	1,002	0,97	0,308	0,645	0,060	0,33	0,75	7	7	
Vest	1,15	1,37	1,35	0,02	0,96	1,06	0,975	1,018	0,969	0,998	0,99	0,590	1,477	0,660	0,88	0,99	2	2	
Nord-Vest	0,97	0,63	0,96	-0,18	0,91	0,81	1,023	1,032	0,977	0,984	1,01	0,385	0,791	1,980	0,99	0,92	3	4	
Centru	1,04	0,93	1,03	-0,34	0,89	0,90	1,059	1,074	0,914	1,011	1,04	0,513	0,924	0,560	0,65	0,87	4	3	
București-Ilfov	1,91	1,78	1,30	-1,08	1,31	1,41	1,098	0,970	1,038	1,048	1,03	2,897	3,419	2,740	3,01	1,78	1	1	
Coef. de ponderare						0,4					0,3				0,3				

* Județul Neamț, ca și celelalte județe din România, beneficiază de finanțare prin fondurile UE, orientate pe politica de solidaritate financiară față de zonele mai sărace ale UE, pentru a reduce decalajele de dezvoltare față de zonele mai dezvoltate, făcând parte din Macroregiunea 2 (NUTS-I), Microregiunea Nord-Est (NUTS-II) (Anexa 21. Macro și microregiunile României conform NUTS)

Sursa: [238]

Compararea rezultatelor indicelui de competitivitate regională calculate de GEA, cu clasamentul regiunilor după PIB/locuitor demonstrează specificitatea indicelui de competitivitate regională conform obiectivelor prioritare ale Agendei Lisabona, evidențiind regiunile care ar trebui să investească mai mult în cercetare-dezvoltare și educația terțiară, insuficiența măsurii convenționale bazate pe creștere (PIB/loc) în identificarea nivelului de competitivitate, precum și

necesitatea găsirii unor indicatori complementari, care să exprime direct starea și potențialul competitiv la un nivel regional cât mai adecvat [55]. Competitivitatea la nivel de comunitate se determină în baza a 15 indicatori, grupați în 5 categorii conform unei matrice „soft”, pentru analiza cărora se folosesc softuri de analiză factorială.

Tabelul 2.8. Indicatori pentru determinarea competitivității la nivel de comunitate locală

Categorii de indicatori de competitivitate locală (matricea ”soft”)	
Date de nivel de comunitate locală	Date de nivel de regiune
DEZVOLTARE / COMBATERE A SĂRĂCIEI PRIN PROIECTE, DEZPRO	
1. Număr proiecte realizate în localitate la 1000 gospodării 2. Număr proiecte în curs de desfășurare la 1000 gospodării 3. Număr proiecte în curs de aprobare la 1000 gospodării	1. Număr proiecte realizate în localitate la nivelul primăriei 2. Număr proiecte realizate în localitate la nivel de ONG, grupuri de cetățeni, sector privat, în parteneriat 3. Valoarea totală a proiectelor de infrastructură realizate în localitate 4. Număr proiecte în curs de desfășurare în localitate 5. Număr proiecte propuse din localitate, aflate în curs de aprobare
COEZIUNE SOCIALĂ, COEZ	
1. Număr persoane care primesc venitul minim garantat VMG la 1000 locuitori 2. Număr șomeri care primesc ajutor de șomaj la 1000 locuitori 3. Număr gospodării care stau în locuințe insalubre, improvizate (unități de locuire din necesitate)	6. Număr persoane care primesc venitul minim garantat VMG 7. Număr cereri neaprobată pentru VMG 8. Număr șomeri care primesc ajutor de șomaj 9. Număr gospodării care stau în locuințe insalubre, improvizate (unități de locuire din necesitate)
COMUNICARE, COMUN	
7. Procent gospodării conectate la internet 8. Procent din lungimea totală a drumurilor din localitate care sunt modernizate 9. Primăria are o pagină de WEB- 1 da, 0 nu	10. Procent gospodării conectate la internet 11. Procent școli conectate la internet 12. Procent din lungimea totală a drumurilor din localitate care sunt modernizate 13. Primăria are o pagină de WEB- 1 da, 0 nu
COMPETITIVITATE ECONOMICĂ, COMPET	
10. Locuri de muncă nou create la 1000 locuitori 11. Sosiri în localitate la 1000 locuitori 12. Venituri proprii în total venituri la bugetul local, %	14. Locuri de muncă nou create 15. Locuri de muncă disponibile pentru angajare
DEZVOLTARE SOCIALĂ, DEZSO	
13. Locuințe nou construite la 1000 locuitori 14. Autoturisme proprietate personală la 1000 locuitori 15. Rata mortalității infantile	16. Număr persoane plecate la lucru în străinătate 17. Număr autoturisme proprietate personală

Sursa: [238]

Există un șir de indicatori care derivă de la un set de variabile definite la nivelul unei unități teritoriale [191]. Însă, în România există puține studii în ceea ce privește construirea unui indice de măsurare a dezvoltării economice locale, în special rurale. Cele mai cunoscute studii sunt [133]:

- Indicele de Dezvoltare Umană [191], [305]
- Indicele de Dezvoltare a localității [191], [305]

- Indicele de Percepție a corupției [191, 243]
- Indicatorul compozit de măsurare a capitalului uman/intelectual al unei țări (Bontis,N) [191, 296], etc.

Indicele Dezvoltării Umane Locale (IDUL) sau Indicele Capitalului Comunitar (IDC) a fost propus de Sandu D. [155] pe baza metodologiei Indicelui Dezvoltării Umane (IDU) a ONU, utilizat în sistemul PNUD [133]. IDUL și IDU includ indicatori care măsoară educația, performanțele economice și starea de sănătate a populației [133], IDUL conținând în formă agregată valorile indicatorilor corespunzători tipurilor de capital existente la nivelul oricărei comunități: capital uman, capital de stare de sănătate, capital vital și capital material [133] (Anexa 22. Indicele Dezvoltării Umane Locale și Anexa 23. Metodologia de construire a IDUL).

Prin includerea în IDUL a indicatorilor de capital material și vârstă medie, acesta devine și un instrument de măsurare a capitalului comunitar (local) [133] - cu ajutorul analizei factoriale, valorile indicatorilor [133] sunt agregate într-un indicator ce estimează capitalul comunitar [133]. Scorul factorial obținut este convertit pentru a avea un interval de variație 0÷100 [133] (după formula scorului Hull=50+14* valoarea scorului factorial). Studiile relevă comparația raporturilor dintre PIB-ul/cap de locuitor (2001 și 2010) și IDUL (2002 și 2011) [133]. Prin urmare, IDUL se corelează destul de bine cu creșterea economică [133]. De asemenea, o creștere a valorilor IDUL între 2002 și 2011 este mult mai pronunțată în zonele/comunitățile urbane [133] decât în cele rurale [86].

Indicele dezvoltării umane locale permite o evaluare cantitativă a nivelului de dezvoltare a localităților. Pornind de la indicatorii incluși în cele 4 dimensiuni care formează acest indice se poate elabora și o tipologie a dezvoltării umane locale, folosită ca variabilă de stratificare în gruparea comunităților. Procedural, la baza clasificării se află o analiză cluster de tip k-means [240, p.6] cu valorile fiecărui cluster prestabilite, în care cele patru dimensiuni ale dezvoltării umane locale sunt divizate în localitățile din jud. Neamț, ce permite identificarea unor categorii pe baza relațiilor dintre dimensiunile dezvoltării locale.

Indicele dezvoltării umane locale (LHDI - Local Human Development Index) [240] dezvoltat, pornind de la indicele dezvoltării umane UNDP [240], [294], este calculat pe baza datelor statistice la nivel de țară, HDI fiind definit drept o măsură descriptivă [240] a performanțelor în 3 dimensiuni ale dezvoltării umane: viață lungă și sănătoasă, acces la cunoaștere și standard de viață decent [240], [294] (Anexa 24. Structura indicelui dezvoltării umane (HDI) [240]).

Metodologia utilizată, poate fi ajustată pentru regiuni, județe și localități [240], în dependență de datele statistice unificate la nivelul acestor zone [240]. Adaptarea indicelui

dezvoltării umane la contextul românesc, realizată de D.Sandu [240, p.5] la o variantă calculată la nivel de sat [240], [276], comune și orașe [157] exprimă nivelul de dezvoltare în baza a 4 dimensiuni ce măsoară diferite aspecte ale capitalului [240] unei comunități: capitalul uman, capitalul de sănătate, capitalul vital și capitalul material [240] (Anexa 25. Structura indicelui dezvoltării umane locale (LHDI) [240]).

Comparația celor două figuri din Anexa 24 și 25, scoate în evidență diferențe nesemnificative dintre cei doi indici, deoarece sunt luate în calcul aceleași dimensiuni (indicele local evidențiază mai clar capitalul de sănătate și cel vital), pe care le apreciază cu aceeași indicatori [240]. Diferența semnificativă se rezumă la dimensiunea capitalului material, care este cuantificat prin venitul național brut (în dolari PPP) [240]. Deoarece, la nivelul localităților nu există un indicator unic, gradul de dezvoltare economică este determinat cu ajutorul: numărului de autovehicule/1000 de locuitori, cantități de gaze naturale consumate anual pe cap de locuitor și suprafața fiecărei locuințe [240].

Ipoteza de măsurare este că o localitate cu statut administrativ [157], comună sau oraș, este cu atât mai dezvoltată cu cât stocurile de capital comunitar [69], [157] relevante pentru bunăstarea socială, sunt mai mari [157]: nivelul mediu de educație al locuitorilor, starea medie de sănătate, starea materială a gospodăriilor, consumul public sunt mai ridicate, iar vârsta medie a populației - mai redusă (Anexa 26. Indicatori indicelui IDSL pentru capitalul comunitar al localității, România, 2008) [157]. Indicele IDSL folosește aceleași proceduri de calcul ca și indicele dezvoltării umane [240], fiecare din 7 indicatori primari folosiți este standardizat prin normalizarea min-max, ulterior agregat în baza unui scor factorial [157].

Ponderile cu care au intrat în calcularea indicelui fiecare dintre indicatorii componenți, egale cu valorile scorului factorial [157] se calculează prin media geometrică în indicele dezvoltării umane locale – un calcul ce poate fi folosit [240] la compararea relațiilor cu alte variabile și caracterizată de un procent înalt de stabilitate [155], [240]. Indicatorii fiind grupați unifactorial în cadrul unei variabile latente [157] cu valoarea proprie de 39% [157], iar indicele KMO - de 0.727 pentru numărul total de cazuri pe care a fost aplicată analiza de tip PFA de 3166 comune și orașe [157]. Studiul a stabilit că pentru comune, tendința este ca indicele să aibă valori mai ridicate dacă acestea sunt mai apropiate de oraș și de un drum european [157].

O variantă a IDSL bazată pe numai [157] 6 indicatori (IDSL6) fără categoria de mărime-rezidență a localității este folosită în cadrul unui model explicativ complex [157] al *sărăciei rurale*. Sărăcia rurală este favorizată de accesibilitatea redusă spre centrele urbane, de calitatea proastă a infrastructurii de acces și de ocuparea preponderent agricolă a populației [157]. În același timp, mărimea localității și statutul ei rezidențial nu asigură un loc de top în ierarhia dezvoltării sociale

locale [157]. La nivel de regiune, Moldova cu jud. Neamț a înregistrat în 2008 o valoare a IDSL de 51, referindu-se la grupa de județe mediu dezvoltate, din cauza fenomenului de atracție a elitelor locale [157] către oraș și de sărăcire a comunelor din județe [157] sub aspectul capitalului uman prin emigrarea tineretului și declinul navetismului sat-oraș [157], datorită dinamicii plecărilor la lucru în străinătate mai devreme decât alte localități sudice sau de câmpie (Anexa 27. Nivelul de dezvoltare socială a județelor (rural), România, 2008) [157].

În 2012-2018, diferența dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește intensitatea raportului de *dependență de bătrâni* este în scădere. Diferența de dependență demografică dintre zonele urbane și cele rurale este mult mai clară la nivel de județ (Anexa 28. Decalajele la nivel de județ între zonele urbane și cele rurale în ceea ce privește ratele de dependență a persoanelor în vârstă (EDR), România, 2018), jud. Neamț având un decalaj de dependență EDR (elderly dependency ratio) de 4 p.p. (26% în mediul rural față de 22% în urban), ce conform uneia din ipoteze ar indica un efect relativ slab al orașului sau o rețea urbană relativ structurată, spre deosebire de alte județe din Moldova (Vaslui, Botoșani, Vrancea) [156], ratele de dependență a vârstnicilor diferind în funcție de statutul urban-rural, situația internă a localităților, componența populației și capitalul material comunitar. Gradul de dependență a vârstnicilor este mai scăzut în comunele cu stoc de studii superioare, efectul educației la nivel comunitar fiind în scădere de-a lungul timpului, pentru populația în vârstă fiind caracteristic un stoc de educație mai scăzut și ocupații cu venituri mai mici. De regulă, localitățile de același tip formează un grup din punct de vedere al performanțelor demografice, comunitățile îmbătrânite se află în declin demografic prin mecanisme asociate cu scăderea naturală (Anexa 29. Distribuția populației din România pe 4 categorii de vitalitate demografică locală, VDL).

Localitățile cu o performanță demografică maximă, după cum rezultă din analiza cantitativă din Anexa 30 (Predicția localităților din România pe 4 și 5 categorii de vitalitate demografică) sunt situate doar în regiunea de dezvoltare București-Ilfov. Conform clasamentului cu 5 categorii de localități, cea mai mare concentrație cu o performanță demografică maximă se află în județele Sibiu, Brașov, Timiș, Constanța și sudul județelor Mureș și Arad, toate constituind zone structurate în jurul orașelor mari (București sau Constanța) sau în relație cu unele conurbații (Sibiu-Brașov, Timișoara-Arad). În cazul localităților din mediul rural, se analizează distribuția localităților pe 6 categorii (săracă, săracă și vârstnică, săracă și tânără [240], cu dezvoltare socială inegală, mediu dezvoltată, dezvoltată) de dezvoltare umană locală. Nivelul de trai din județul Neamț rural [240], este determinat în mare parte de rata scăzută de angajabilitate a populației în sectoare salariale [240]. De asemenea, nivelul înalt de migrare a populației, în special în satele cu populație tânără

și apropiate de orașe a dus la îmbătrânirea zonelor rurale (Scorurile medii pe cele 4 dimensiuni pe fiecare din cele 6 categorii de dezvoltare sunt prezentate în Anexa 31) [240].

Unii autori [156] consideră, că configurația regionalizărilor demografice din mediul rural este o funcție a sistemelor urbane care le influențează. Efectul specific județean asupra sporului natural la nivelul comunei, fiind o măsură a impactului specific pe care județul ca unitate regională îl are asupra diferitelor fațete ale performanței demografice, este efectul modului în care este structurat sistemul urban în județ, cu ierarhia și relațiile dintre orașe, corectarea efectelor negative județene asupra comunelor presupunând luarea în considerare a unor politici regional-urbane care ar țină cont de orașe și comune care interacționează între ele pe piața muncii și în spațiul social. Fig.2.5 arată intensitatea efectului specific al apartenenței comunelor la un anumit județ asupra ratei lor naturale de creștere în perioada 2016-2018 ca variabilă dependentă, fără regiunile de dezvoltare, plus indicele experienței migrației locale și indicele dezvoltării umane locale 2011 LDVI pentru 4 categorii), cifrele din grafic sunt coeficienți de regresie parțială aferenți județului de referință, $N=2838$, $R^2=0,565$, astfel, apartenența unei comune la județul Neamț, ținând sub control toate celelalte variabile independente din model, crește rata de creștere naturală a comunelor, în medie cu 2,3 la o mie. Efectul nefavorabil pentru creșterea naturală, întâlnit în 6 din 8 județe ale Moldovei, inclusiv Neamț (Iași, Suceava, Bacău, Vaslui, Vrancea) poate fi datorat și factorilor culturali, legați de tradiția de lungă durată a fertilității crescute.

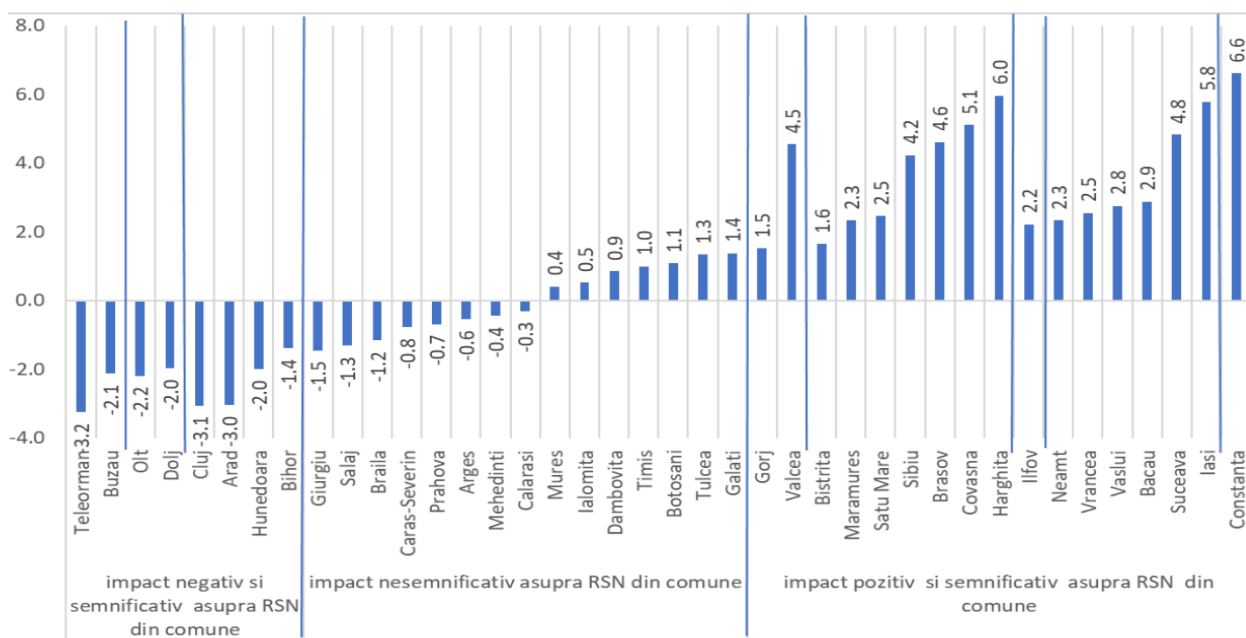


Figura 2.5. Impactul specific al apartenenței comunelor la un anumit județ asupra sporului natural local 2016-2018

Sursa: [156, p.32]

Fiecare județ se încadrează în categoria performanțelor demografice semnificative asociată cu județul de referință, clasificările din hartă (Anexa 32. Profilul demografic dominant al comunelor pe județe, 2016-2018) indicând tipul dominant de comune. Județele dominate de comune, spre exemplu, Iași, Vaslui, Bacău, au performanță demografică ridicată, dar sunt relativ sărace, în Neamț fiind identificată media rurală națională.

Valorile din Anexa 33 (Profilul ariilor de dezvoltare socială, 2008) sunt medii, standardizate cu [157] scorul $Hull = 50 + 14 * \text{scorul } z$ astfel încât să aibă o variație între 0 și 100, pe arie socială pe județe, unde U - mediu urban și R - mediu rural în cadrul județului [157]. Coeficientul de corelație Pearson calculat între aria socială ca variabilă fictivă și variabila de pe rând indică relații statistice semnificative (în celulele în negru - situațiile de maximă sărăcie și în sur - situațiile de maximă dezvoltare). Valoarea medie a stocului [157] de educație pentru aria Neamț rural este de 47 (media județeană a valorilor standardizate Hull), datele fiind comparabile, se poate afirma că dezvoltarea rurală (IDSLR rural) este mai mare la SB, BV (78) [157].

Ambele modele de regresie liniară (Anexa 34. Predictorii ai dezvoltării sociale la nivel de localitate) [157] au ca variabilă dependentă o variantă redusă a IDSL, cea care face abstracție de unul dintre indicatorii constitutivi, respectiv indicele de rezidență și mărime a localității [157].

Valoarea IDSL determinată prin 6 din 7 indicatori în modelul dat este o măsură a dezvoltării sociale care face abstracție de statutul rezidențial și demografic al localității și o măsură a dezvoltării sociale „pure” a localității, unii din predictorii fiind măsurați la nivelul localității, iar alții au ca referință județul. Drept categorie de referință fiind considerată regiunea 3 (Sud-Muntenia), regiunile V (Banat, Hunedoara, Arad) și VII (Transilvania centrală și sudică) au tendința spre rate de dezvoltare [157] semnificativ mai mari decât Regiunea II (Dobrogea, Vrancea-Galați, Buzău-Braila), iar regiunea I - mai mică. În același timp, etnicitatea inclusă în modelul de analiză nu este asociată cu predictorii semnificativi ai dezvoltării sociale, în schimb, ponderea populației non-ortodoxe din localitate - pozitiv asociată, PIB-ul și ponderea populației ocupate în agricultură – au un coeficient statistic nesemnificativ.

Trebuie de menționat, că profilul de mișcare naturală al României identificat în studiul din 2018 se caracterizează printr-un nivel foarte ridicat al mortalității infantile apropiat de 6‰ (media UE 3,5‰), niveluri scăzute ale speranței de viață la naștere (75 ani față de media UE - 81 ani), creștere naturală scăzută, apropiată de nivelurile scăzute specifice Europei de Est (Ungaria, Croația, Lituania, Letonia), unde, totuși, declinul demografic rezultat din mișcarea naturală negativă este asociat cu o sănătate mai bună. România face parte din grupul celor 5 țări (Bulgaria, Italia, Grecia și Portugalia) cu cea mai scăzută performanță a mișcării naturale din UE (Anexa 35. Mișcarea naturală și performanțe de vârstă în UE, 2018).

Sprijinirea antreprenoriatului rural, ca o parte a strategiilor și programelor de dezvoltare locală a comunităților rurale, precum și modul de viață rural împreună cu natura în forma ei primară, a condiționat apariția trendului de pensionare dinspre centrele urbane către zonele rurale (tendința de migrație urban-rural a populației de vârstă a treia) [97, p.65], observat prin monitorizarea plăților guvernamentale din sistemul de asigurări sociale, ceea ce a dus la dezvoltarea afacerilor non-agricole (servicii de asistență la domiciliu, catering, case de vacanță, turism rural, facilități etc.) și creșterea atractivității socio-economice a zonei rurale.

Conform studiului Institutului de Economie Agrară a Academiei Române privind răspunsul societăților agricole la schimbările economice și de mediu [97, p.66], care a permis determinarea *distribuției activităților non-agricole* în cadrul companiilor agricole din România (Anexa 36. Distribuția activităților non-agricole în cadrul companiilor agricole din România), s-a constatat că în regiunea de dezvoltare Nord-Est, datorită specificității terenului și a exploatațiilor agricole este un număr mare de societăți cu activități secundare în procesarea lemnului (6,9%), realizare a furajelor (3,9%), agroturismul constituind doar 1%. În condiții de criză și rata ridicată a șomajului din mediul rural, care limitează opțiunile tradiționale de dezvoltare economică ale comunităților rurale, găsirea de noi oportunități economice care ar capitaliza la maxim resursele naturale, materiale și umane existente, se poate realiza prin agroturism și turism rural și activitățile antreprenoriale asociate ca o alternativă din cele mai populare [68], [97, p.66], cu un grad de independență managerială [73], [97, p.66].

Studiul privind potențialul socio-economic de dezvoltare [133], [191] a zonelor rurale realizat de ASE, propune un set de *indicatori* [133], grupați în funcție de 5 criterii [133]: potențialul endogen, caracteristici fizico-geografice, capital uman, activități economice și echipare tehnico-edilitară [133] (Anexa 37. Indicatorii utilizați pentru determinarea indicelui potențialului de dezvoltare socio-economică a comunelor) [191].

Pentru aplicarea metodei AHP [191] de analiză ierarhică este necesară definirea structurii ierarhice a indicatorului potențialului de dezvoltare socio-economică în funcție de obiectiv (Fig.2.6), compararea tuturor combinațiilor de câte 2 grupe/sub-grupe și acordarea unui scor de preferință/ importanță (Tab.2.9) [191].

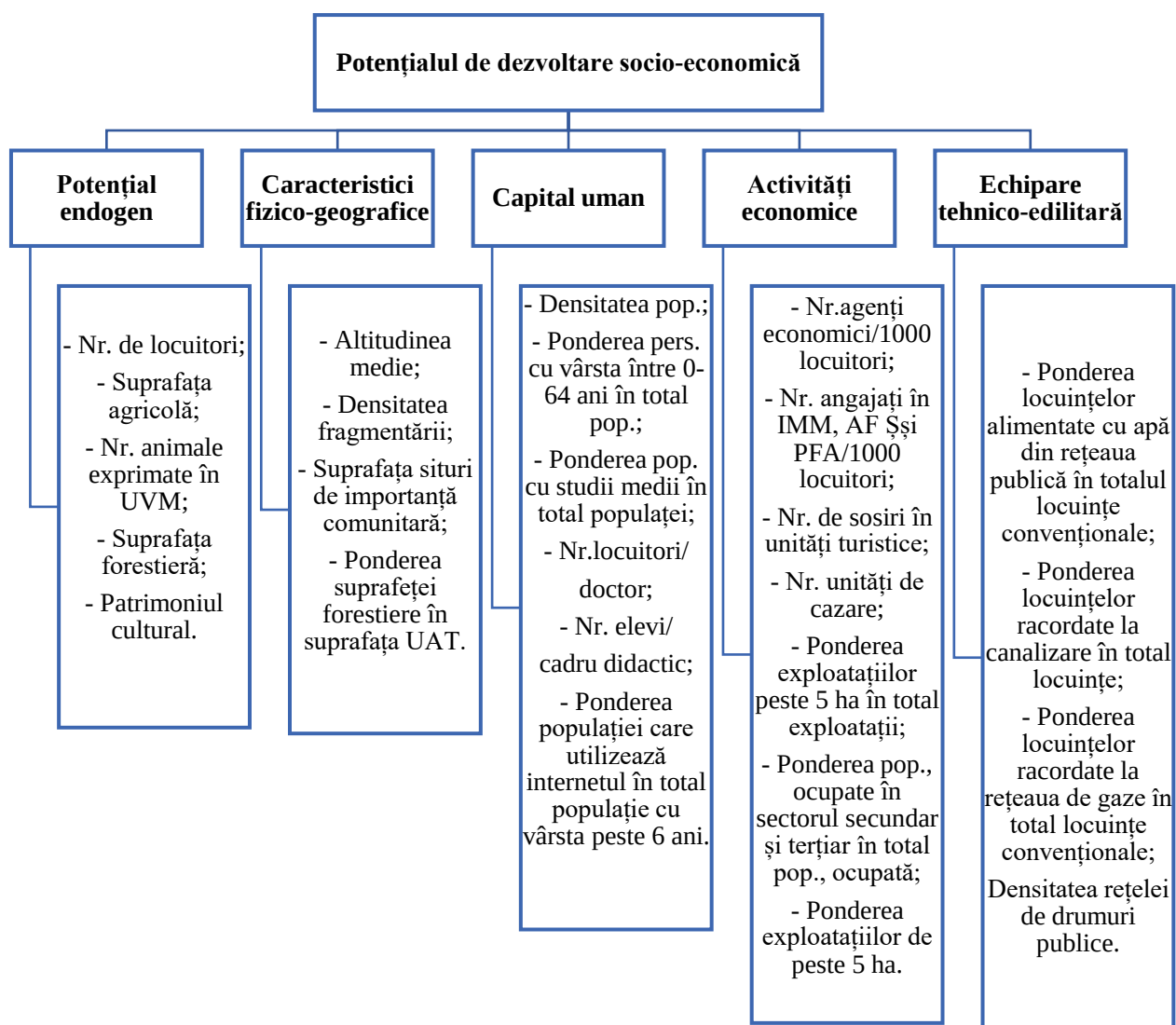


Figura 2.6. Structura ierarhică curentă a indicatorului potențialului de dezvoltare socio-economică a zonelor rurale

Sursa: [191, p.76]

Tabelul 2.9. Acordarea unui scor de preferință/ importanță caracteristicilor componente ale indicatorului potențialului de dezvoltare socio-economică

Categorie I	Categorie I importanta ↔ Categorie II mai importantă									Categorie II
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Potențial endogen										Caracteristici fizicogeografice
Caracteristici fizicogeografice										Capital uman
Capital uman										Activitatea economică
Activitatea economică										Echipare tehnico-edilitară
Echipare tehnico-edilitară										

Sursa: [191, p.77]

În urma aplicării procedurii de ajustare a criteriului de importanță prin metoda de expertiză, se construiește o matrice de comparație pereche (Tab.2.10).

Tabelul 2.10. Matricea de comparație

Categorie	Potențial endogen	Caracteristici fizico-geografice	Capital uman	Activitatea economică	Echipare tehnico-edilitară	Total
Potențial endogen	1	<i>Scor mediu calculat ca medie aritmetică sau geometrică</i>				
Caracteristici fizico-geografice		1				
Capital uman			1			
Activitatea economică				1		
Echipare tehnico-edilitară					1	
Total						

Sursa: [191, p.77]

Schema de agregare prin metoda AHP a indicatorilor într-o valoare compozită cu utilizarea valorilor obținute în urma analizei răspunsurilor experților implicate [191] și pentru comunele selectate (Fig.2.8 harta) în proiect este prezentată în Fig.2.7.

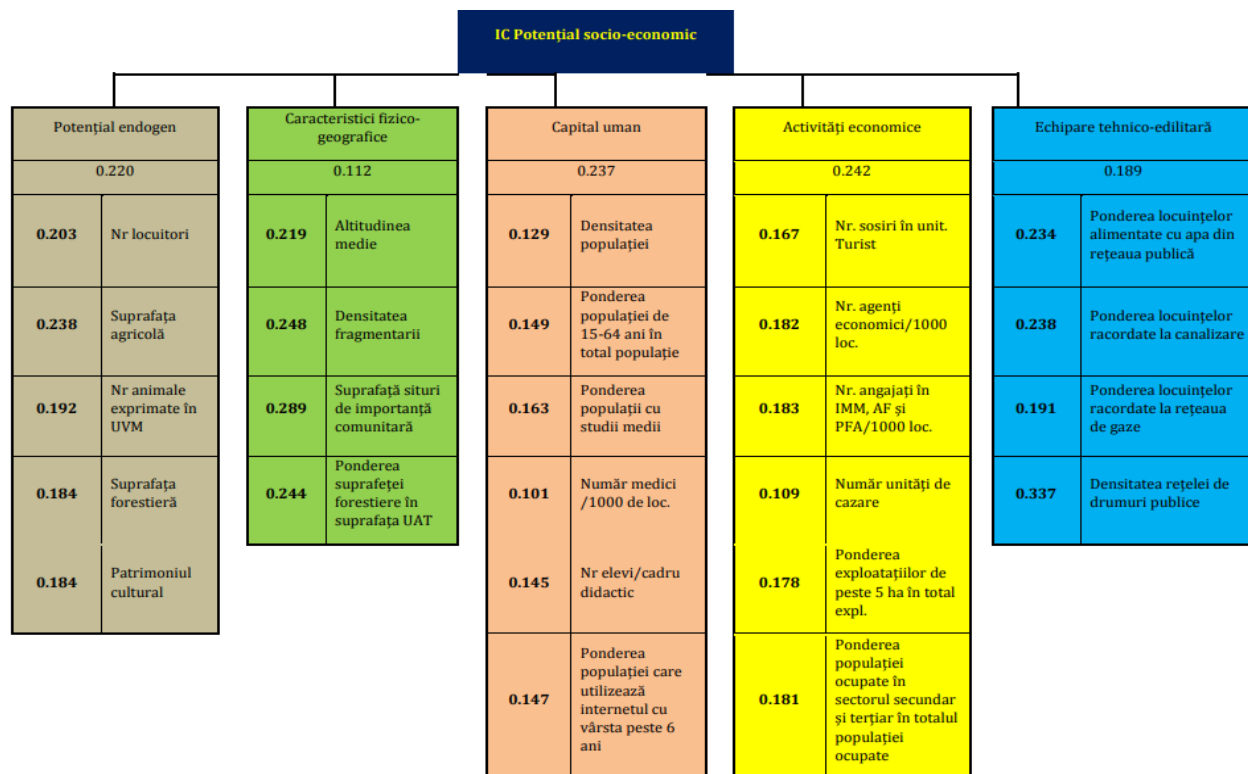


Figura 2.7. Formarea indicatorului de evaluare a potențialului socio-economic de dezvoltare al comunei

Sursa: [191, p.81]

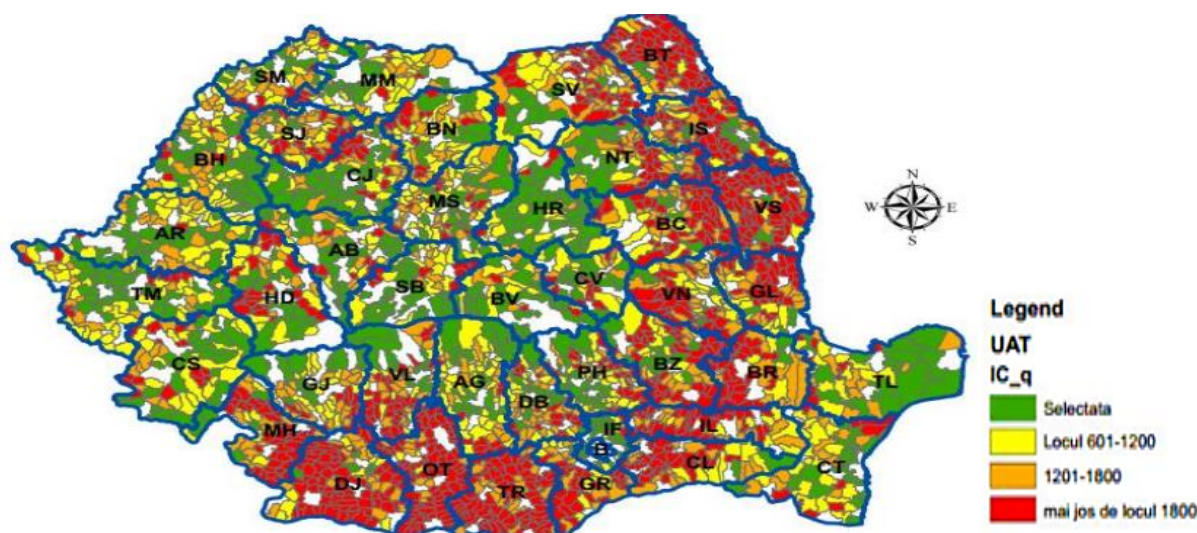


Figura 2.8. Harta potențialului socio-economic al zonelor rurale

Sursa: [191, p.176]

În final, ierarhia comunelor în funcție de potențialul socio-economic de dezvoltare are forma de tabel (Anexa 38. Ierarhia comunelor în funcție de potențialul socio-economic de dezvoltare (selectat de autor pentru cazul jud. Neamț)) [191]. Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de fiecare indicator selectat [191] este prezentată în Anexa 39 [191, p.23-69].

Analiza *potențialului de diversificare a activităților economice la nivel de comună* [191], conform studiului ASE, se bazează pe 6 indicatori și se concentrează pe surprinderea tendințelor existente în dezvoltarea economică din localitățile rurale [191, p.17-18]:

- număr agenți economici (IMM, AF, PFA) la 1000 de locuitori - indicatorul exprimă, din perspectivă demografică, densitatea agenților economici la nivelul UTA [191] și aspectele cu privire la baza antreprenorială, nivelul de dezvoltare economică și modul în care economia locală răspunde la cererea de consum a populației rezidente [191];
- număr angajați în IMM, PFA și AF la 1000 de locuitori - reflectă cantitativ capacitatea agenților economici de a furniza locuri de muncă [191];
- ponderea populației ocupate în sectoarele terțiar și secundar (cumulate) în total populație ocupată exprimă capacitatea de diversificare a activităților economice și implicit de obținere de venituri relativ ridicate [191];
- o slabă reprezentare a sectoarelor industrial și de servicii poate fi asociată unui grad scăzut de independență în ceea ce privește asigurarea bunurilor și serviciilor necesare populației [191];
- o economie în care s-au manifestat deja tendințe de diversificare și consolidare este mai atractivă din punctul de vedere a investitorilor și are un potențial mai ridicat de creștere [191];

- număr de unități de cazare, arată numărul de structuri de primire turistică și gradul de atractivitate turistică al zonei, care alături de infrastructura specifică și fondul turistic, alcătuiesc oferta reală turistică [191];
- indicatorul are relevanță deosebită pentru comunele de munte sau din zone cu potențial ridicat, unde turismul este o componentă importantă a economiei locale [191];
- număr sosiri, reprezintă un barometru a intensității activităților turistice din zonă [191];
- localitățile dezvoltate turistic sunt puternic tranzitate, ce se reflectă în numărul de sosiri în unitățile de cazare [191];
- ponderea exploatațiilor agricole cu dimensiuni peste 5 ha în total exploatații - reprezintă segmentul clasei de mijloc din agricultură românească [191], care, în general, nu generează venituri care să fie potențial investite [191] și nu reprezintă interes ca parteneri comerciali. Sunt vulnerabile la presiunile pieței în lipsa mijloacelor de producție și resurselor bănești, având șanse reduse de a se capitaliza și moderniza [191], ceea ce condiționează stimularea acestora prin PNDR.

Conform Atlasului [154, p.241] în Județul Neamț în anul 2016, 8 sate, inclusiv 5 din unitatea administrativă Alexandru Cel Bun, 1 din Dumbrava Roșie și 2 din orașul Bicaz, se caracterizau cu cel mai mare indice LHDI (distribuția localităților după tipul dezvoltării umane din județ pe baza Recensământului populației și al locuințelor, 2011, este prezentată în Tab.2.11).

Tabelul 2.11. Distribuția localităților rurale (la nivel de sat) din Județul Neamț după tipul dezvoltării umane locale

Tipul dezvoltării umane locale	Sat (SIRUTA unit)		Populație	
	Număr	%	Număr	%
Cea mai mică dezvoltare	63	19,0	14798	4,5
Dezvoltare medie - scăzută	100	30,1	64804	19,8
Dezvoltare medie	100	30,1	143086	43,7
Dezvoltare medie- ridicată	61	18,4	92261	28,2
Dezvoltare comprehensivă (LHDI)	8	2,4	12436	3,8
TOTAL	332	100	327385	100

Sursa: [154, p.241]

Harta localităților rurale și urbane mici (unități SIRINF) cu excepția celor cu populația sub 50 de locuitori, după nivelul dezvoltării umane locale, în Județul Neamț în baza datelor recensământului din 2011 este prezentat în Anexa 40 (Localități rurale și urbane mici (unități SIRINF), după nivelul dezvoltării umane locale, Județul Neamț).

La nivel national, conform Atlasului [154], 6,2% din populația rurală, 5,3% din toate gospodăriile și 5,2% din toate locuințele se află în *zone rurale marginalizate* (Anexa 41. HARTA 1. 29: Localități rurale (unități SIRINF) cu zone marginalizate, Județul Neamț).

Ponderea populației neangajată în câmpul muncii, care nu urmează studii sau formare, în grupa de vârstă 20 - 64 ani este de 64% în zonele nemarginalizate, crește până la 88% în zonele rurale marginalizate și chiar și mai mult. În zonele marginalizate drumurile sunt neamenajate, locuințele sunt expuse riscurilor de mediu [330], iar serviciile publice (apă, canalizare, gaz, electricitate etc.) sunt de calitate joasă sau inexistente (Anexa 42. Profilul zonelor rurale marginalizate și zonelor nemarginalizate din România, pe indicatori).

Conform calculelor BM privind Recensământul populației și locuințelor din 2011 [307] a pragurilor naționale, criteriile marginalizării aferente zonelor rurale [154, p.21] sunt:

- capitalul uman: persoane cu vârste de 15-64 de ani (absolvit cel mult 8 clase) - 59,3%;
- angajarea populației: persoane cu vârste de 15-64 de ani, neîncadrate în muncă sau educație - 72,1% [318];
- locuire: proporția locuințelor fără curent electric 2,7%; proporția locuințelor supra aglomerate (indicator Eurostat) -26,1% și proporția locuințelor fără apă curentă - 87,9%.

Studiul BM "Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România" [154, p.19] a indicat, că marea majoritate a studiilor despre marginalizare în România se concentrează pe zonele rurale [154, p.19], sunt bazate pe tehnici de cercetare calitativă și iau în calcul „sărăcia comunității” sau „neajunsurile comunității” la nivelul unității administrative (de regulă la nivelul comunei) [154, p.19], însă o definiție juridică a „zonelor marginalizate” nu există.

Pentru surprinderea aspectelor legate de *infrastructura de bază* [191, p.18] a localităților se utilizează următorii 4 indicatori:

- densitatea rețelei de drumuri publice - indicator de măsurare a accesibilității [191];
- ponderea locuințelor alimentate cu apă din rețeaua publică din total locuințe [191]. Existența unei rețele publice de alimentare cu apă la nivel de comună reprezintă un avantaj, în special din perspectiva potențialilor investitori și contribuie la creșterea potențialului de dezvoltare [191];
- ponderea locuințelor racordate la canalizare în total locuințe comună. Realizarea sistemelor de canalizare constituie un atu în dezvoltarea zonelor rurale [191];
- ponderea locuințelor racordate la rețeaua de gaze. Arată din perspectiva accesului la serviciile de bază nivelul de dezvoltare și civilizație al populației; existența posibilității de racordare la sistemul de alimentare cu gaze, crește șansele zonei de a atrage investitori [191].

Pentru a analiza legăturile de infrastructură pot fi dezvoltate *modele gravitaționale*, spre exemplu, infrastructura existentă (Fig.2.9a) și rețeaua rutieră propusă în Planul de Amenajare a Teritoriului Național (Fig.2.9b) [191].

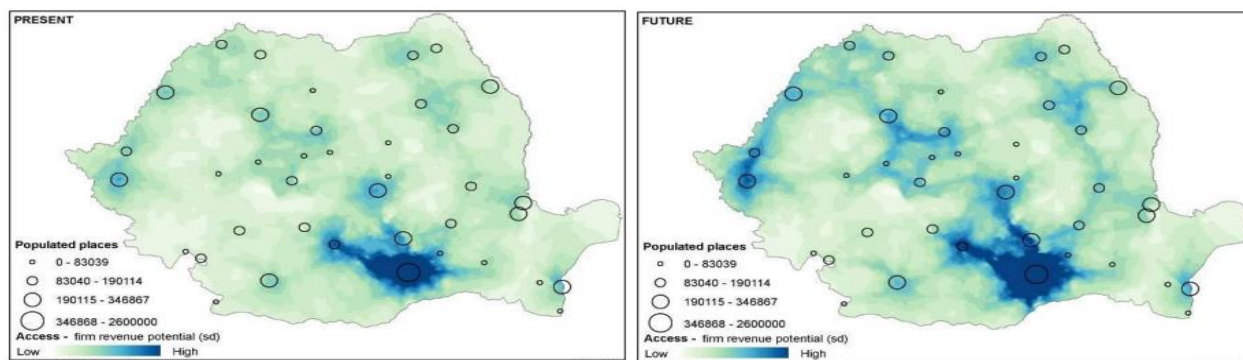


Figura 2.9. Modele gravitaționale utilizate pentru deducerea priorității și măsurarea impactului
Sursa: [278, p.16]

Pentru realizarea analizei nevoilor și a potențialului de dezvoltare a comunităților locale se poate folosi *diagrama interconectării domeniilor de activitate VENN* [252], astfel, studiul dezvoltării rurale durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui pentru 5 domenii principale de activitate: social, economic, urbanism, mediu, infrastructura a arătat următoarele:

- în domeniul social, care cuprinde 5 arii de expertiză: cultura și tradiția, arta, educația, asistența socială, sănătatea, condițiile de locuit, ordinea și siguranța publică, conform diagramei VENN (Anexa 43. Diagrama VENN pentru domeniul (a) social, (b) economic, (c) urbanism, (d) mediul, (e) infrastructura) se observă rolul dominant al educației pentru ariile de expertiză examinate;
- în domeniul economic, care cuprinde 7 arii de expertiză: industrie, agricultură, silvicultură, comerț și alimentație publică, servicii, agroturism, construcții, conform diagramei VENN (Anexa 43) se observă legături slabe între ariile de expertiză examinate;
- în domeniul urbanism, care cuprinde 3 arii de expertiză: managementul teritoriului, PUG și PUZ, amenajarea teritoriului, conform diagramei VENN se observă influențe indirecte între ariile de expertiză examinate (Anexa 43);
- în domeniul mediul, care cuprinde 4 arii de expertiză: calitatea mediului (apă, aer, sol), protecția sănătății umane, utilizarea durabilă a resurselor naturale, managementul integrat al deșeurilor, conform diagramei VENN, se observă o relație de tip linear între ariile de expertiză analizate, fiecare influențând-o pe următoarea (Anexa 43);
- în domeniul infrastructura, care cuprinde 5 arii de expertiză: tehnico-edilitar, energetică, rețea de transport, spații verzi, administrație și societate civilă, conform diagramei VENN (Anexa

43) se observă interacțiuni între toate ariile de expertiză, care influențează direct și/sau indirect și celelalte domenii de activitate analizate.

Astfel, toate 5 domenii de activitate analizate în cadrul studiului sunt în permanentă interacțiune, determinând modificări în viziunea de dezvoltare rurală din zonă [134, p.129].

2.4. Concluzii la Capitolul 2

În cadrul acestui capitol au fost puse accentele asupra impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România. Conform Strategiei de dezvoltare teritorială a României 2035 [288], activitățile de evaluare compară realizările de la anumite momente de parcurs al implementării strategiei cu țintele anterior propuse, inclusiv modul de implementare a politicilor specifice, sistemul de monitorizare cuprinzând 3 componente principale: (i) monitorizarea dinamicilor teritoriale, (ii) monitorizarea nivelului de atingere a obiectivelor, activităților și proiectelor stabilite la nivelul SDTR, (iii) monitorizarea și evaluarea impactului teritorial al programelor de investiții pe componente: a) monitorizarea programelor naționale; b) monitorizarea programelor operaționale [288].

În condițiile când: (i) aderarea la UE a fost una din condițiile și impulsurile reale necesare pentru formatarea dezvoltării rurale din România; (ii) incapacitatea de a gestiona investițiile din fondurile europene rămâne o problemă încă din 2007, România pierzând miliarde de euro din fondurile alocate, (iii) nu există un anumit indicator care să capteze laturile (economice, sociale/bunăstării populației, politice, dezvoltării umane etc.) dezvoltării rurale și care să reflecte caracterul multidimensional al stării spațiului rural, fiecare metodă de evaluare fiind folosită în funcție de scopul măsurării; (iv) nivelul dezvoltării rurale la nivelul unui județ este o funcție a cantității de bunuri și servicii pe locuitor consumate de populația sa rurală în perioada de referință, indiferent de sursa de venit, iar serviciile sociale și facilitățile publice consumate reprezintă un venit real, constituind o parte a nivelului bunăstării populației rurale; (v) în aplicarea indicatorilor există unele limitări din cauza nediferențierii caracteristicilor, limitării puterii explicative și limitărilor metodologiei de analiză disponibile; (vi) după introducerea dimensiunii „teritoriale” a coeziunii, conceptul de „teritorialitate” este legat de „formularea și implementarea politicilor și acțiunilor UE și implementarea pieței interne”, iar conceptul de competitivitate privit teritorial, îmbină tehnicile de producție, valorile, relațiile dintre actorii rurali și cei instituționali, imaginea teritoriului, cultura și patrimoniul local, este necesară continuarea identificării soluțiilor de gestionare a procesului de evaluare, cu o implicare activă a actorilor pentru îmbunătățirea procedurilor și practicilor de evaluare între evaluatori și administrațiile publice și sporirea impactului investițiilor din fondurile europene asupra dezvoltării zonelor rurale.

3. SPORIREA IMPACTULUI FONDURILOR EUROPENE ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE

3.1. Particularitățile percepției fondurilor europene pentru dezvoltarea rurală. Analiza comparată între Județul Neamț din România și Raionul Strășeni din Republica Moldova - metodologia Eurobarometru

Reieșind din presupunerea că zonele rurale ale Județului Neamț din România sau din Republica Moldova, Raionul Strășeni fiind ales pentru o analiză comparativă, se confruntă cu o serie de provocări comune cu cele ale zonelor rurale din Uniunea Europeană, de la conectivitate mai scăzută și lipsa de servicii până la oportunități mai reduse de angajare, și pentru a identifica problemele specifice spațiului rural al Județului Neamț, în perioada iulie - octombrie 2021 am realizat un sondaj (formularul chestionarului și rezultatele sondajului sunt prezentate în Anexele 44 și 45) conform metodologiei utilizate la nivel național la elaborarea raportului Eurobarometru Flash 491 "O viziune pe termen lung pentru zonele rurale" [227] elaborat în baza metodologiei interviurilor telefonice (fixe și mobile) UE27 - 25841 | RO - 1010 în perioada 09.04 - 18.04.2021 pentru Direcția Generală pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală a CE, care timp de 15 ani are ca scop atragerea atenției asupra nevoilor specifice ale zonelor rurale din 27 state membre UE pentru a îmbunătăți coordonarea politicilor care afectează zonele rurale și calitatea absorbției fondurilor europene.

Sondajul a inclus 7 întrebări și a cuprins câte 100 de respondenți din 57 localități rurale (sate cu funcții de comune - Anexa 46 Localitățile din județul Neamț) și 26 sate (Anexa 47 Sate din Raionul Strășeni participante la sondaj) din Raionul Strășeni din Republica Moldova. În Tab.3.1 sunt prezentate domeniile celor 6 tematici ale sondajului și formularea întrebărilor.

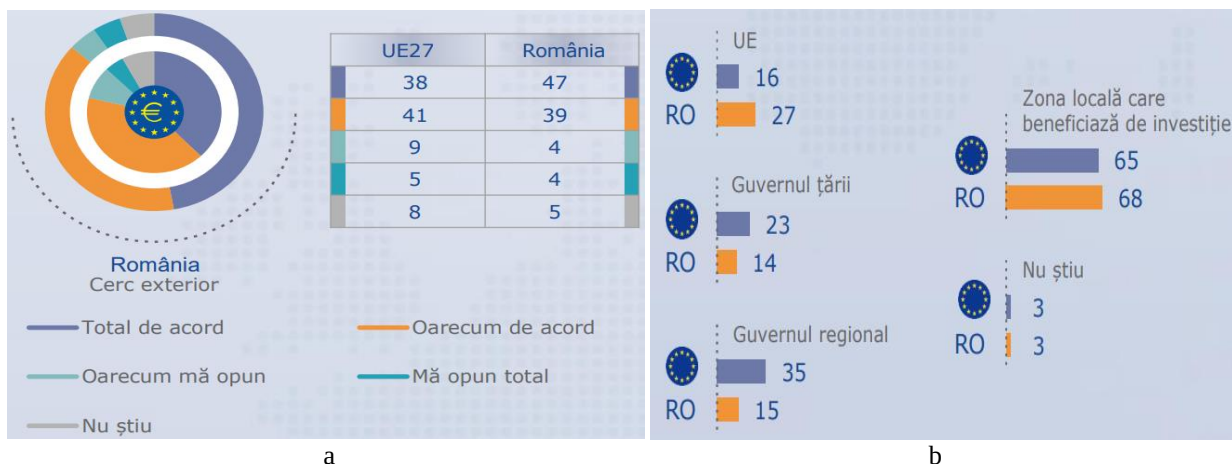
Tabelul 3.1. Domeniile tematicii sondajului pentru zonele rurale din Județul Neamț

Localități rurale (comune) din Județul Neamț	Domeniile tematicii sondajului						
	1. Atenție specială acordată zonelor rurale în deciziile care privesc cheltuielile publice		2. Ce este important pentru dezvoltarea zonelor rurale?	3. Implicare în deciziile care afectează zonele locale	4. Consecințele pandemiei COVID-19	5. Sensibilizarea cu privire la riscurile schimbărilor or climatice asupra zonelor rurale	6. Sensibilizarea cu privire la acțiunile UE care urmăresc abordarea problemelor de mediu
	Q1 Când Uniunea Europeană ia decizii privind cheltuielile	Q3 Când UE investește în zonele rurale din România, în opinia	Q2 Ce nevoi specifice zonelor rurale din România considerați că necesită cea	Q9 În ce măsură sunteți de acord că... (%)	Q6 După încheierea tuturor restricțiilor actuale privind	Q7 Care dintre următoarele, dacă există, constituie o problemă	Q8 Aveți cunoștință despre acțiuni ale UE care urmăresc

	publice, se iau în considerare nevoile specifice ale zonelor rurale. Sunteți de acord sau vă opuneți acestei acțiuni a UE? (%) [331]	dumneavoastră, cine ar trebui să decidă cum sunt cheltuiți banii din investiții? (%) [331]	mai mare atenție? (%) [331]		COVID-19, cât de probabil veți desfășura următoarele activități comparativ cu perioada de dinainte de pandemie? (%) [331]	în zona dumneavoastră locală/în zonele rurale din Jud. Neamț? (%) [331]	abordarea acestor probleme de mediu din zonele dumneavoastră locale/zonelor rurale din Jud. Neamț? (%) [331]
--	--	--	-----------------------------	--	---	---	--

Sursa: elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru Flash UE27 - 25841|RO – 1010, [227], [331]

Conform raportului Eurobarometru [227], 79% dintre respondenții UE susțin UE luând în considerare zonele rurale în cheltuielile publice ale UE (Fig.3.1a), decidentul privind cheltuielile investițiilor fiind considerată zona locală care beneficiază de investiție (Fig.3.1b) - 68% români, 67% bulgari, 85% - polonezi, 20%-unguri, 63% croați. Deși sprijinul este exprimat de majoritatea respondenților din toate statele membre, există o mare variație în proporția „sprijină puternic” această practică.



**Figura 3.1. Sondajul Eurobarometru Flash 491
„O viziune pe termen lung pentru zonele rurale”, 2021**

Sursa: [227]

Rezultatele sondajului în județul Neamț rural arată că aproximativ 92% din respondenți (în Republica Moldova, respectiv 80%), în comparație cu 86% la nivel de țară și 79% la nivel UE, exprimă acordul privind cheltuielile pentru zonele rurale din bugetul public European (Tab.3.2).

Tabelul 3.2. Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q1

Q1 Când Uniunea Europeană ia decizii privind cheltuielile publice, se iau în considerare nevoile specifice ale zonelor rurale. Sunteți de acord sau vă opuneți acestei acțiuni a UE? (%) [331]											
N ro=5700 N md = 2600		Q1R1 Total de acord		Q1R2 Oarecum de acord		Q1R3 Oarecum mă opun		Q1R4 Mă opun total		Q1R5 Nu știu	
		Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni
Total, pers.		5 032	1950	221	130	47	26	51	26	349	468
%		88,28	75	3,88	5	0,82	1	0,89	1	6,12	18

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

La întrebarea despre decidentul cheltuielilor aproximativ 82% din respondenții din județul Neamț în comparație cu 68% la nivel de țară și 65% - UE (în Republica Moldova, respectiv 70%), au susținut că ar trebui să decidă zona rurală beneficiarul fondurilor europene (Tab.3.3).

Tabelul 3.3. Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q3

Q3 Când UE investește în zonele rurale, în opinia dumneavoastră, cine ar trebui să decidă cum sunt cheltuiți banii din investiții? (%) [331]											
N ro =5700 N md = 2600		Q3R1 UE		Q3R2 Guvernul țării		Q3R3 Guvernul regional		Q3R4 Zona locală care beneficiază de investiție		Q3R5 Nu știu	
		Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni
Total, pers.		344	208	156	52	304	260	4662	1820	234	260
%		6,03	8	2,74	2	5,33	10	81,79	70	4,11	10

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

Nevoia cheie a zonelor rurale menționată cel mai frecvent de 44% dintre respondenți din 16 state membre este infrastructura de transport și conexiunile (Fig.3.1c), de exemplu, 51% români, 50% bulgari, 45% polonezi, 40% unguri, 29% croați, între 52% și 59% din respondenți răspund că este dificil sau imposibil să se deplaseze cu transportul public în zona lor locală.

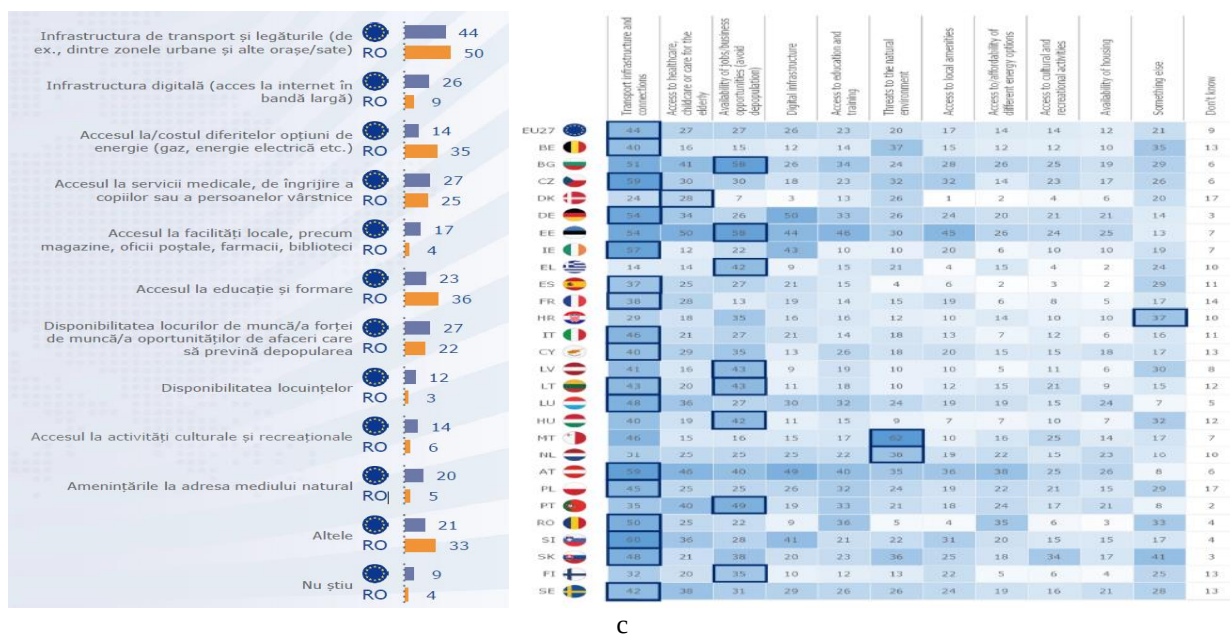


Figura 3.1. Sondajul Eurobarometru Flash 491 ”O viziune pe termen lung pentru zonele rurale”, 2021 (Baza: cei care sprijină UE, luând în considerare zonele rurale în deciziile de cheltuieli publice, n=20.942)

Sursa: [227]

La nivelul județului Neamț, problema transportului rural au menționat 13,5% din respondenți, accesul la energie- aproximativ 12%, facilități locale - 10%, facilități speciale copiilor și vârstnicilor- 9%, educație, inclusiv profesională - 9%, disponibilitatea locurilor de muncă și oportunități de afaceri – aproximativ 12%, probleme de mediu - 5% (Tab. 3.4), în Republica Moldova, respectiv 11%, 10%, 9%, 10%, 11% și 6%.

Tabelul 3.4. Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q2

Q2 Ce nevoi specifice zonelor rurale considerați că necesită cea mai mare atenție în deciziile privind cheltuielile publice ale UE? (%) [331]												
N ro=5700 N md= 2600	Q2R1 Infrastructura de transport și legăturile (de ex., dintre zonele urbane și alte orașe/sate) [331]	Q2R2 Infrastructura digitală (acces la internet în bandă largă)	Q2R3 Accesul la/costul diferitelor opțiuni de energie (gaz, energie electrică etc.) [331]	Q2R4 Accesul la servicii medicale, de îngrijire a copiilor sau persoanelor vârstnice	Q2R5 Accesul la facilități locale, precum magazine, oficii poștale, farmacii, biblioteci [331]	Q2R6 Accesul la educație și formare [331]	Q2R7 Disponibilitatea locurilor de muncă/a forței de muncă/a oportunităților de afaceri care să prevină depopularea [331]	Q2R8 Disponibilitatea locuințelor	Q2R9 Accesul la activități culturale și recreative [331]	Q2R10 Amenințările la adresa mediului natural	Q2R11 Altele	Q2R12 Nu știu
Total, pers.												
Neamț	770	649	664	534	584	515	665	604	371	301	18	15
Strășeni	286	312	286	234	260	260	286	260	208	156	26	26
%												
Neamț	13,5	11,39	11,65	9,37	10,24	9,03	11,67	10,6	6,51	5,28	0,32	0,26
Strășeni	11	12	11	9	10	10	11	10	8	6	1	1

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru

Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

În zonele rurale, respondenții ar dori să vadă mai multe servicii locale de autobuz (56-57%), serviciile de autobuze interurbane sunt cel mai frecvent menționate de respondenți din sate și din zonele rurale nedepărtate (40%). Infrastructura digitală ca o problemă este considerată de 9% români (12% din respondenți din zona rurală Neamț), 26% bulgari și polonezi, 11% unguri, 16% croați, [227] toate celelalte nevoi fiind menționate de un număr considerabil mai mic de respondenți.

Referitor la implicarea în deciziile care afectează zonele locale 63% din respondenții români, incl. 66% din spațiul rural (33% bulgari, 47% polonezi, 57% unguri, 63% croați) au fost mai decizi în comparație cu 51% UE (Fig.3.1d). Cetățenii UE sunt divizați când sunt întrebați dacă pot influența deciziile care le afectează zona locală, 51% fiind de acord și 47% dezacord, 78% din respondenți ar dori să fie mai implicați în deciziile care le afectează zona locală, cele mai înalte niveluri de acord sunt observate în Slovacia (86%), Grecia și Polonia (ambele 85%). 63% din respondenți spun că ar dori să se implice mai mult participând la consultările cetățenilor, 56% ar participa la întâlniri sau evenimente organizate în zona lor locală sau s-ar implica în proiecte comunitare, 42% ar dori să fie mai implicați prin intermediul rețelelor de socializare.

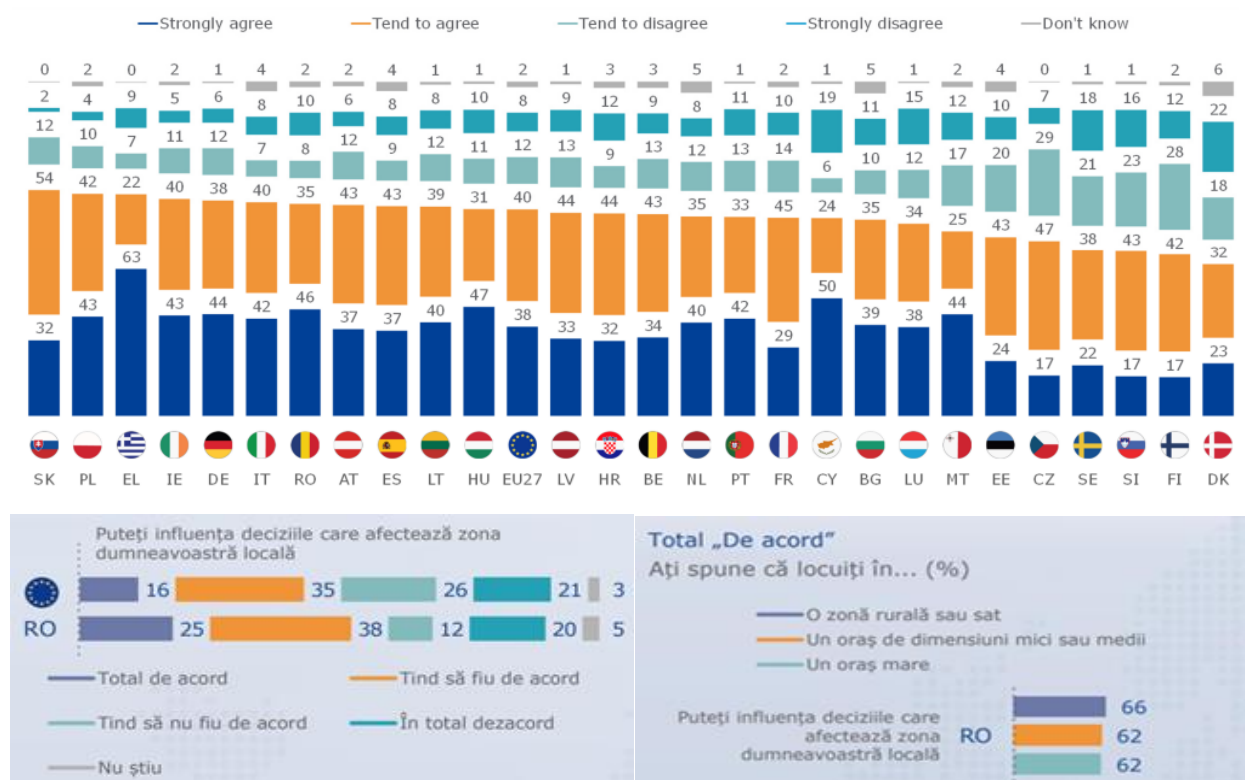


Figura 3.1. Sondajul Eurobarometru Flash 491

”O viziune pe termen lung pentru zonele rurale”, 2021 (Baza: toți respondenții n=25.841)

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru

Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227]

Doar 7,6% din respondenții rurali din Neamț și-ar dori că creadă că ar putea influența deciziile ce afectează zona rurală în care locuiesc (Tab.3.5), majoritatea însă (82%) nu sunt convinși că ar putea avea vreo influență (în Republica Moldova, respectiv 80%).

Tabelul 3.5. Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q9

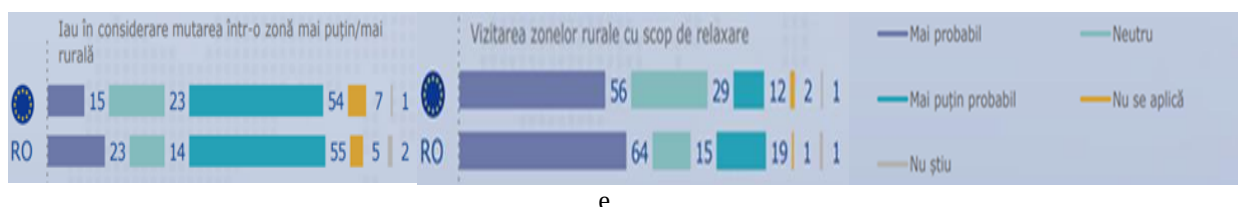
Q9 În ce măsură sunteți de acord că puteți influența deciziile care afectează zona rurală [331] ?(%)								
N ro=5700 N md= 2600	Q9R1 Total de accord		Q9R2 Tind să fiu de acord de acord		Q9R3 Tind să nu fiu de acord		Q9R5 Nu știu	
	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni
Total, pers.	230	260	431	260	4679	2080	360	260
%	4,03	10	7,56	10	82,09	80	6,32	10

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru

Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227]

Cu privire la consecințele pandemiei, 1/3 dintre respondenți spun că după încheierea restricțiilor vor avea mult mai multe șanse să viziteze zonele rurale pentru petrecerea timpului liber, iar aproximativ 1/12, în comparație cu înainte de pandemie, probabil vor lua în considerare mutarea într-o zonă mai rurală [331] (pentru rezidenții urbani) sau într-o zonă mai puțin rurală [331] (pentru rezidenții rurali) (Fig.3.1e) [227].

Mutarea într-o zonă rurală admit cu o mare probabilitate 23% din români respondenți (22% - bulgari, 14% - polonezi, 12% - unguri, 14% - croați).



**Figura 3.1. Sondajul Eurobarometru Flash 491
"O viziune pe termen lung pentru zonele rurale", 2021**

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru

Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227]

Datele sondajului arată că doar 4% respondenți din Neamț rural și 5% din Strășeni (Tab.3.6) iau în considerare mutarea posibilă într-o zonă mai rurală, aceasta presupunând schimbarea domiciliului într-o zonă și mai rurală decât în care se locuiește la momentul sondajului, majoritatea răspunsurilor menționând oportunitățile noi pentru a cunoaște mai bine diferite zone rurale ale țării cu scop de relaxare (88% și 80% respectiv Neamț și Strășeni).

Tabelul 3.6.Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q6

Q6 După încheierea tuturor restricțiilor actuale privind COVID-19, cât de probabil veți desfășura următoarele activități comparativ cu perioada de dinainte de pandemie? (%) [331]										
Nro=5700 Nmd=2600	Q6R1 Iau în considerare mutarea într-o zonă mai puțin/mai rurală [331]					Q6R2 Vizitarea zonelor rurale cu scop de relaxare [331]				
	Q6R11 Mai probabil	Q6R12 Neutru	Q6R13 Mai puțin probabil	Q6R14 Nu se aplică	Q6R15 Nu știu	Q6R21 Mai probabil	Q6R22 Neutru	Q6R23 Mai puțin probabil	Q6R24 Nu se aplică	Q6R25 Nu știu
Total, pers.										
Neamț	231	344	4662	159	304	5032	47	51	350	220
Strășeni	130	130	2080	1301	30	2080	26	26	260	208
%										
	4,05	6,04	81,79	2,79	5,33	88,28	0,82	0,90	6,14	3,86
Strășeni	5	5	80	5	5	80	1	1	10	8

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

În ceea ce privește problemele de mediu, 65% dintre cetățenii UE respondenți răspund că o problemă imediată pentru zonele rurale din țara lor este creșterea temperaturilor și condițiile meteo extreme, precum și distrugerea habitatelor naturale, pierderea animalelor sau speciilor de plante (Fig.45j) sau nu prezintă o problemă prea mare, sau nici o problemă pentru mai puțin de 20% din respondenți. 52% din respondenți cred că mai degrabă există o problemă imediată și urgentă legată de dependența de combustibili fosili decât de forme mai curate de energie.

Respondenții din zonele rurale din județul Neamț nu consideră că ar fi vreo problemă legată de creșterea temperaturilor sau intensitatea fenomenelor meteo extreme (88%, 15% - Strășeni), la fel și problema distrugerii habitatelor naturale (82%, 0- Strășeni), în același timp recunoscând existența amenințărilor la adresa mediului natural (câte 5% pentru ambele arii) și deplasând în răspunsuri soluționarea acestor probleme pe viitor (Tab.3.7), în Republica Moldova, respectiv 5%.

Tabelul 3.7.Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q7

Q7 Care dintre următoarele, dacă există, constituie o problemă în zona dumneavoastră locală/în zonele rurale? (%) [331]										
N ro=5700 N md=2600	Q7R1 Creșterea temperaturilor sau condițiile meteo extreme [331]					Q7R2 Distrugerea habitatelor naturale sau pierderea animalelor sau speciilor de plante [331]				
	Q7R11 O problemă imediată și urgentă	Q7R12 Mai degrabă, o problemă pentru viitor [331]	Q7R13 Nu neapărat o problemă	Q7R14 Nu reprezintă deloc o problemă [331]	Q7R15 Nu știu	Q7R21 O problemă imediată și urgentă	Q7R22 Mai degrabă, problemă pentru viitor	Q7R23 Nu neapărat o problemă	Q7R24 Nu reprezintă deloc o problemă	Q7R25 Nu știu
Total, pers.										
Neamț	47	51	220	5032	350	159	304	4662	231	344
Strășeni	2080	130	0	390	0	2080	130	0	390	0
%										
Neamț	0,82	0,90	3,86	88,28	6,14	2,79	5,33	81,79	4,05	6,03
Strășeni	80	5	0	15	0	80	5	0	15	0

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

În același timp, despre acțiunile UE care urmăresc abordarea problemelor de mediu din zonele lor locale (zonele rurale) din România cunosc doar 19% din respondenți (32% - Bulgaria, 9% - Ungaria, 8% - Croația), mai puțin decât numărul respondenților din UE (29%), iar 76% din respondenții români cu 14 p.p. mai mulți decât media UE (64% bulgari, 38% polonezi, 60% unguri, 65% croați) nu sunt informați despre aceste acțiuni de mediu [227].

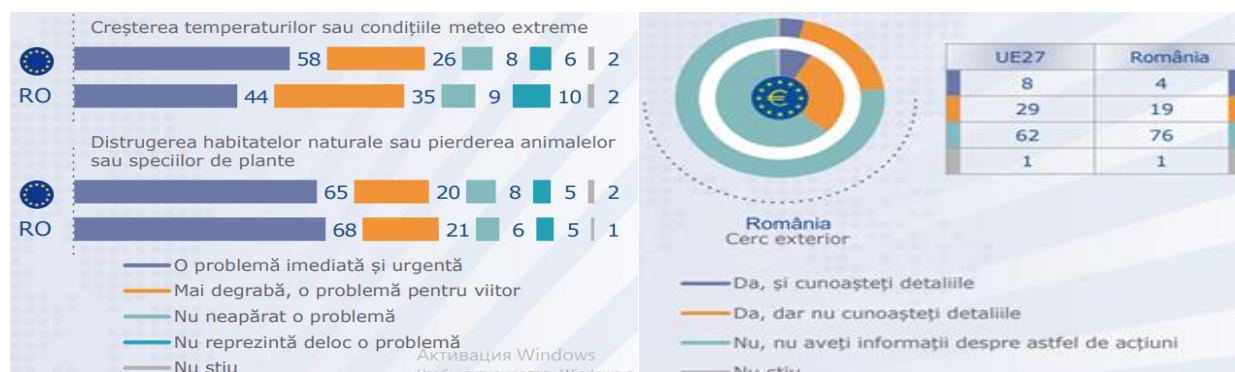


Figura 3.1. Sondajul Eurobarometru Flash 491
”O viziune pe termen lung pentru zonele rurale”, 2021
 Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
 Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227]

Sondajul arată că 82% (10% - Strășeni) din respondenții din Neamț nu au informații despre acțiunile UE în domeniul mediului, aprox.7% (25% - Strășeni) sunt informați, dar nu cunosc detaliile acțiunilor, și tot cam atâtea (6% și 10% respectiv) nu se interesează de problemele mediului (Tab.3.8).

Tabelul 3.8. Rezultatele sondajului, Județul Neamț, România și Raionul Strășeni, Republica Moldova, întrebarea Q8

Q8 Aveți cunoștință despre acțiuni ale UE care urmăresc abordarea acestor probleme de mediu din zonele rurale? (%) [331]								
N ro=5700 N md= 2600	Q8R1 Da, și cunosc detaliile		Q8R2 Da, dar nu cunosc detaliile		Q8R3 Nu, nu am informații despre astfel de acțiuni		Q8R4 Nu știu	
	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni	Neamț	Strășeni
Total, pers.	230	1430	431	650	4679	260	360	260
%	4,03	55	7,56	25	82,09	10	6,32	10

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Eurobarometru
 Flash UE27 - 25841 | RO – 1010, [227], [331]

Astfel, studiul a confirmat, că zonele rurale ale Județului Neamț din România și cele din Raionul Strășeni din Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări comune cu cele ale zonelor rurale din UE, de la conectivitate mai scăzută și lipsa de servicii până la oportunități mai reduse de angajare, totuși, demonstrând unele particularități în ceea ce privește percepția

programelor europene pentru dezvoltarea rurală, îndeosebi acordul privind cheltuielile pentru zonele rurale din bugetul public European, beneficiarul fondurilor europene ca decidentul cheltuielilor, implicarea în deciziile care afectează zonele locale, influențarea deciziilor ce afectează zona rurală în care locuiesc sau lipsa informării despre acțiunile UE în domeniul mediului la nivel local.

3.2. Analiza statică și dinamică a dezvoltării endogene a zonelor rurale din Județul Neamț sub impactul fondurilor europene

Valoarea spațiului rural este condiționată de matricea economică generală a societății în ansamblu, în cadrul conceptului de dezvoltare endogenă însemnând o continuă schimbare a agriculturii și a mediului rural în afară de propria lor dinamică endogenă, care sunt reflectate în întregul peisaj rural, caracterizat de un sistem larg de indicatori (numărul de locuitori, veniturile, de agri-mediu, domeniile de activitate economică etc.).

Zona rurală a județului Neamț cuprinde 78 de comune cu peste 344 mii de locuitori, cea mai mare parte (47,5%) fiind distribuită în localitățile cu numărul de locuitori 3000-6000 (Tab.3.9).

Tabelul 3.9. Gruparea comunelor județului NEAMȚ după numărul locuitorilor

	Comune		Locuitori, om	
	Nr.	%	Nr.	%
Total Jud. Neamț	78	100	344737	100
1000 - 1999 pers.	9	11,5	15445	4,5
2000 – 2999 pers.	15	19,2	35956	10,4
3000 - 3999 pers.	15	19,2	52961	15,4
4000 – 4999 pers.	13	16,7	56928	16,5
5000 - 5999 pers.	10	12,8	53704	15,6
6000 – 6999 pers.	4	5,1	25436	7,4
7000 – 7999 pers.	3	3,9	22020	6,4
8000 – 8999 pers.	5	6,4	42218	12,2
9000 – 9999 pers.	3	3,9	28186	8,2
11000 și peste pers.	1	1,3	11883	3,4

Sursa: [303]

Conform datelor Tab.3.10 sporul natural al populației județului Neamț în perioada 2012-2018 a fost stabil negativ, inclusiv și al populației din zona rurală. În același timp, datele pentru aceeași perioadă privind mișcarea migratorie a populației au demonstrat reducerea soldului schimbărilor de domiciliu și de reședință, pe de o parte, și creșterea soldului migrației internaționale.

Tabelul 3.10. Populația pe medii, județul NEAMȚ pers.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018 Populație rezidentă
Sporul natural al populației pe medii								
Județul NEAMȚ, total, incl:	-2452	-808	-1482	-2040	-1952	-2166	-2467	-2570
Rural	-2028	-847	-1241	-1610	-1590	-1731	-2075	-2152
Mișcarea migratorie a populației								
Soldul schimbărilor de domiciliu,*incl:		-806	-660	-731	-917	-1413	-1208	
rural		385	457	535	422	-261	-122	
Soldul schimbărilor de reședință,*incl:		-3996	-4230	-3635	-3299	-2873	-2697	
rural		-2379	-2566	-2594	-2560	-2418	-2380	
Soldul migrației internaționale**		-70	43	43	-136	-66	531	

*stabiliri cu domiciliul/reședința minus plecări cu domiciliul/reședința

** imigranți definitivni minus emigranți definitive

Sursa: [235]

Conform statisticii județene ponderea populației rurale în județul Neamț în anii 2013-2019 (Tab.3.11) practic este stabilă (între cel puțin 60,46% în 2013 și cel mult 60,88% în 2018). Aceeași stabilitate demonstrează 3 grupe de vârstă (15 – 19, 30 – 34 și 40 - 44 ani), grupa de 35-39 ani și toate cele 6 grupe după vârsta de 60 de ani- descreștere, iar 5 grupe (20-24, 25-29, 45-49, 50-54 și 55-59 ani) - creștere.

Tabelul 3.11. Populația după domiciliu pe grupe de vârstă și categorii de localități, județul NEAMȚ

	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	pers.	%	pers.	%	pers.	%	pers.	%	pers.	%	pers.	%	pers.	%
Total Jud. Neamț	583519		580933		578708		576521		573895		570816		566870	
Incl. comune, total	352799	60,46	351802	60,56	350829	60,62	350592	60,81	349241	60,85	347516	60,88	344737	60,81
15 - 19 ani - total, incl. comune	32809/22631	68,98	32414/22384	69,06	32645/22550	69,08	32524/22491	69,15	32356/22342	69,05	31909/21991	68,92	31415/21516	68,49
20 - 24 ani - total, incl. comune	40251/24990	62,08	38038/24359	64,04	35525/23454	66,02	34374/23161	67,38	33082/22666	68,51	32406/22282	68,76	32069/22072	68,83
25 - 29 ani - total, incl. comune	44199/24981	56,52	44887/25583	56,99	45020/25970	57,68	43820/25870	59,04	41339/24897	60,23	38583/23940	62,05	36527/23145	63,36
30 - 34 ani - total, incl. comune	45278/25589	56,51	43412/24536	56,52	42189/23891	56,63	40689/23186	56,98	41290/23729	57,47	42463/24448	57,57	43164/24867	57,61
35 - 39 ani - total, incl. comune	48509/29131	60,05	48875/28940	59,21	48345/28254	58,44	48060/27834	57,91	46736/26936	57,63	44388/25567	57,60	42550/24524	57,64
40 - 44 ani - total, incl. comune	48303/29890	61,88	46435/29238	62,96	46142/29120	63,11	46314/29181	63,01	46976/29084	61,91	47936/29073	60,65	48293/28883	59,81
45 - 49 ani - total, incl. comune	38802/22206	57,23	43402/25118	57,87	47159/27626	58,58	50159/29807	59,42	51991/31309	59,70	47533/29755	62,60	45692/29073	63,63
50 - 54 ani - total, incl. comune	35134/18115	51,56	33662/17826	52,95	32581/17763	54,52	31340/17689	56,44	31337/18281	58,34	37954/22081	58,18	42470/24903	58,64
55 - 59 ani - total, incl. comune	37721/17823	47,25	38133/18304	48,00	37239/18182	48,82	36299/18232	50,23	35178/18080	51,39	33646/17834	53,00	32290/17489	54,16
60 - 64 ani - total, incl. comune	34141/18037	52,83	33492/17202	51,36	33953/16935	49,88	34693/16980	48,94	35219/17088	48,52	35373/17119	48,40	35749/17544	49,07
65 - 69 ani - total, incl. comune	22433/13961	62,23	24375/14630	60,02	26761/15609	58,33	27966/15829	56,60	29488/16233	21,14	31205/16749	53,67	30531/15863	51,96
70 - 74 ani - total, incl. comune	23215/15734	67,77	22025/14874	67,53	20145/13418	66,61	20267/13223	65,24	19940/12744	63,91	19721/12290	62,32	21529/12977	60,28
75 - 79 ani - total, incl. comune	21263/15080	70,92	21532/15110	70,17	21790/15199	69,75	20915/14528	69,46	19949/13789	69,12	18956/12878	67,94	17943/12117	67,53
80 - 84 ani - total, incl. comune	13173/9567	72,63	13519/9793	72,44	13809/9937	71,96	14269/10220	71,62	14695/10421	70,91	15111/10706	70,85	15344/10714	69,82
85 ani și peste - total, incl. comune	7887/5769	73,15	8400/6126	72,93	8747/6395	73,11	9194/6667	72,51	9602/6920	72,07	9951/7114	71,49	10372/7390	71,24

Sursa: calculele autorului și datele INSSE [303]

Deși indicatorul veniturile populației nu are categorii delimitate general-rural (Tab.3.12), totuși, datele statistice, luând în considerare specializarea tradițional rurală a activității agricultură, silvicultură și pescuit, demonstrează în perioada 2013-2018 o creștere substanțială a salariului net lunar mai ales în anul 2016 (21,54% și 12,72% în 2018), iar ținând cont de creșterea sectorului turismului rural, s-ar putea de presupus că în perioada dată creșterea salariului net se înregistrează, însă în volum mult mai mic (37,94% în 2016 și 4,63% în 2018).

Tabelul 3.12. Veniturile populației, județul NEAMȚ. Câștigul salarial nominal mediu brut și net lunar pe activități economice, lei/salariat

	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net
Regiunea Nord – Est	1808	1321	1974	1437	2146	1562	2363	1718	2814	2038	3817	2317
Jud. NEAMȚ, incl:	1650	1198	1752	1274	1887	1359	2182	1575	2585	1866	3447	2083
<i>Agricultură, silvicultură și pescuit</i>	1632	1188	1812	1310	1974	1425	2395	1732	2760	1981	3707	2233
<i>Creșterea față de anul precedent,%</i>			11,02	10,27	8,94	8,78	21,33	21,54	15,24	14,38	34,31	12,72
Industrie - total	1688	1230	1741	1262	1834	1482	2049	1486	2308	1677	3025	1853
Construcții	1214	899	1258	927	1488	1205	1730	1244	1862	1357	2552	1540
Comert*	1290	939	1354	987	1537	1211	1798	1302	2272	1644	2681	1631
Transport și depozitare	1628	1183	1695	1235	1736	1434	2103	1524	2362	1706	2988	1789
<i>Hoteluri și restaurante</i>	1028	755	1064	777	1216	875	1647	1207	1746	1273	2201	1332
<i>Creșterea față de anul precedent,%</i>			3,50	2,91	14,28	12,61	35,44	37,94	6,01	5,47	26,06	4,63
Informații și comunicații	2296	1675	2074	1510	2282	1667	2670	1959	2714	1992	3711	2276
Intermedieri financiare și asigurări	3071	2219	2935	2113	3353	2415	3387	2457	3776	2732	4713	2867
Tranzacții imobiliare	1471	1069	1654	1214	1854	1311	2009	1458	2378	1732	3361	2012
Activități profesionale, științifice și tehnice	1756	1265	2016	1459	2056	1464	2384	1720	2506	1822	3244	1950
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	1268	940	1523	1112	1990	1419	1770	1283	2128	1547	3038	1850
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	2821	2042	3143	2260	3227	2303	3448	2472	4625	3296	6426	3825
Învățământ	1845	1304	1905	1363	2028	1452	2419	1729	2886	2045	4293	2562
Sănătate și asistență socială	1860	1352	2120	1589	2146	1534	2890	2063	3838	2764	5600	3349
Activități de spectacole, culturale și recreative	1453	1065	1643	1200	1539	1121	1726	1259	2186	1583	2960	1787
Alte activități de servicii	1218	885	2725	1959	2831	2037	2985	2142	3769	2722	5129	3081

* cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor

Sursa: calculele autorului și datele INSSE [303]

Indicatorii agri-mediu pentru județul Neamț cuprind date despre suprafața totală a fondului funciar, inclusiv: suprafața agricolă (totală, arabilă, pășuni, fânețe, vii și pepiniere viticole, livezi și pepiniere pomicole), suprafața cultivată cu principalele culturi, producția ramurii agricole, suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații și suprafața agricolă irigată, precum și date despre păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră. Din datele Anexei 48 (Indicatori agri-mediu, Județul Neamț) se observă, că dinamica celor mai mulți indicatori în perioada anilor 2013-2018 (date mai recente decât 2018 nu sunt publicate la momentul actualizării studiului, înc.2022) se situează în limitele conjuncturii pieței agricole, inclusiv la rapiță, soia boabe sau exploatații agricole individuale la sfecla de zahăr. La fel, nu se observă evoluții substanțiale la efective de animale, cu excepția ovinelor (+15 mii de capete), albinelor (+2 mii de familii) sau la dotarea sectorului cu tehnică agricolă, cu excepția plugurilor pentru tractoare (+aprox.200 un.), combine cereale (+40

un.), combine furaje (+11 un.) și prese pentru balotat (+42 un.). Producția ramurii agricole în 2018 își menține indicatorii la nivelul anului 2013, cu excepția serviciilor agricole care au demonstrat o creștere de peste 44%. Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații și suprafața agricolă irigată, precum și suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului, lucrări de drenaj nu s-au modificat, în timp ce indicele producției agricole s-a redus de la 12,3% în 2013 la 99,3% în 2018. În ceea ce privește pădurile și terenurile cu vegetație forestieră se observă creșterea sectorului privat (cu 27%) și creșterea terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale (cu 82%).

Conform datelor Tab.3.13 în perioada 2012-2018 lungimea drumurilor modernizate a crescut cu 5,5%, lungimea drumurilor naționale nu s-a schimbat ca și lungimea drumurilor modernizate. În același timp, lungimea drumurilor județene și comunale a crescut cu 3,45%, inclusiv a drumurilor modernizate cu 20,9%. Indicatorul densității drumurilor publice s-a modificat cu 5,17%. Indicatorii căilor ferate, inclusiv a celor electrificate, au rămas neschimbați. Numărul unităților poștale s-a diminuat până la 143 în 2013 de la 135 în 2018.

Tabelul 3.13. Indicatori transporturi, poștă și telecomunicații. Județul NEAMȚ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Drumuri publice și cale ferată, km															
Lungimea drumurilor publice – total, incl:						1984	2009	2039	2039		2039	2038			
Drumuri modernizate						541	547	566	566		568	571			
Lungimea drumurilor naționale, incl. autostrăzi și drumuri europene, incl:						419	418	419	419		419	419			
Drumuri modernizate						407	407	407	407		407	409			
Lungimea drumurilor județene și comunale, incl:						1565	1591	1620	1620		1620	1619			
Drumuri modernizate						134	140	159	159		161	162			
Densitatea drumurilor publice la 100 km ² de teritoriu						32,9	33,6	34,1	34,6		34,6	34,6			
Lungimea căilor ferate – total, incl:							173	173	173	173	173	173			
căi ferate electrificate							89	89	89	89	89	89			
Densitatea liniilor pe 1000 km ² de teritoriu							29,3	29,3	29,3	29,3	29,3	29,3			
Unități de poștă							143	142	142	138	140	135			
Numărul total de conexiuni de telefonie, mii												84,1			

Sursa: [303], [332]

Județul Neamț este prezent pe piețele externe cu 6 grupe de mărfuri: produse din lemn, mobilă, textile și articole textile, articole din piatră, ipsos, ceramică, sticlă și alte materiale similare, metale și articole din metale, mașini, aparate și echipamente electrice, inclusiv de iluminat, aparate de înregistrat și reprodus sunetul și imaginile (Tab.3.14). În perioada 2013- 2018 (date mai recente nu au fost publicate la momentul încheierii studiului dat) județul Neamț a înregistrat o creștere de

6,53% pentru exporturi față de creșterea de 51,81% a importurilor. Exporturile produselor din lemn fără mobilier au înregistrat o creștere negativă de -24,73%. Creșterea importului produselor textile (130,17%) a depășit creșterea exporturilor (103,44%), inclusiv la filamente (209,52% import față de 119,41% export). Dimpotrivă, exportul produselor din piatră, ipsos, ceramică, sticlă și alte materiale similare (280,11%) a depășit importul (107,16%). Exportul metalelor și articolelor din metale comune s-a redus cu 40,98% în condițiile creșterii puternice a importului la această grupă de marfă (252,74%). Comerțul cu mașini, aparate și echipamente electrice, de înregistrat și reprodus sunetul și imaginile s-a redus atât pe fluxul de export (-8,8%), cât și cel de import (-4%). Nu s-au înregistrat schimbări în exportul mărfurilor la categoria diverse, inclusiv mobilă, aparate de iluminat, componente (100,9%), în același timp importul a crescut cu 13,7%.

Tabelul 3.14. Comerț internațional. Județul NEAMȚ, Export/Import, mii euro

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/ 2013	2020	2021
Județul NEAMȚ							412254/ 288096	398283/ 300682	408051/ 355001	394985/ 376027	434472/ 411159	439189/ 437361	106,53%/ 151,81%		
Produse din lemn, exclusiv mobilier							46372/	45022/	42456/	33066/	43276/	34903/	-24,73%		
Textile și articole din textile*, incl:							164010/ 98530	156380/ 100761	162736/ 93347	160066/ 99900	167617/ 101066	169657/ 128256	103,44%/ 130,17%		
Filamente sintetice sau artificiale							33244/ 24717	34894/ 25894	31495/ 26799	36366/ 29451	39646/ 30625	39698/ 51786	119,41%/ 209,52%		
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare*							3941/ 11918	4832/ 8242	7958/ 11449	8670/ 10009	8708/ 11979	11039/ 12772	280,11%/ 107,16%		
Metale comune și articole din acestea**							127333/ 21024	121260/ 39165	73592/ 44070	37493/ 32438	60130/ 33645	75156/ 53136	-40,98%/ 252,74%		
Mașini, aparate și echipamente electrice aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile****							19997/ 63423	14519/ 47429	15711/ 58637	18410/ 53913	17697/ 60419	18236/ 60882	-8,81%/ -4,01%		
Mărfuri și produse diverse (mobilă; aparate de iluminat și alte articole similare (incl. componente)							15457/ 6662	17264/ 5429	17393/ 5288	15682/ 6152	15604/ 7593	15597/ 7575	100,90%/ 113,70%		

Notă. În tabel sunt incluse doar grupele de export/import paralele; Grupele: Produse minerale, Produse ale industriei

Chimice, Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea [333], Mijloace și materiale de transport se regăsesc doar în categoria import;

* Include: export - Fibre sintetice sau artificiale discontinue, Articole și accesorii din îmbrăcăminte din tricotate, Articole și accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate; import- Lână, păr fin sau grosier de animale [333], Bumbac;

** Include: export - Articole din piatră, Produse ceramice; import- Sticlă și articole din sticlă [333];

*** Include: export - Produse din fontă, fier și oțel; import- Fontă, fier și oțel, Produse din fontă, fier și oțel;

**** Include: export - Reactori nucleari, boilere, mașini și dispozitive mecanice; import- Reactori nucleari, boilere, mașini și dispozitive mecanice, Mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora [333];

Sursa: [303], [333]

Tabelul din Anexa 49 (Indicatori domenii de activitate economică, Județul Neamț) reflectă datele privind evoluția indicatorilor domeniilor de activitate economică a județului Neamț în perioada 2013 - 2018 (date mai recente nu sunt publicate la momentul încheierii studiului nostru). Astfel, în agricultură, silvicultură și pescuit, domeniu tradițional rural, s-a înregistrat o creștere de 10,3%, industria extractivă – de 9,48%, industria prelucrătoare - 3,29%, construcții - 12,42%, comerț - 1,65%, transport și depozitare – 32,9%, hoteluri și restaurant -1,69%. Domeniul TIC în această perioadă a crescut cu 23,53%, de intermediari financiare și asigurări - cu 11,36%, tranzacții imobiliare - cu 21,33%, activități profesionale și științifice - cu 19,26%, servicii administrative și suport - cu 10%, învățământ - cu 28,57%, sănătate și asistență socială - cu 100%, activități culturale și spectacole - cu aproape 78%, alte activități - cu peste 24%.

În ceea ce privește evoluția turismului rural, creșterea considerabilă a fost atinsă la indicatorul numărul structuri de cazare (49,3%) datorită creșterii numărului de pensiuni agroturistice (rurale) cu 35,29%. În același timp, capacitatea de cazare a crescut cu doar 12,69%, inclusiv la moteluri (cu 33,11%), vile turistice (cu 16,84%), pensiuni agroturistice (cu 39,91%), scăzând la hoteluri, cabane turistice, tabere, pensiuni urbane. Numărul de turiști total/români cazați în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare a crescut cu 53,62% și 55,84% respectiv, inclusiv la hoteluri (cu 32,24%), moteluri (68,75%), cabane turistice (cu 136,35%), vile turistice (cu 131,03%), tabere (cu 33,5%), pensiuni turistice urbane (cu 74,35%) și pensiuni agroturistice rurale (cu aprox.57%).

Evoluția situației pentru anul 2018, publicate în 2020, în domeniul turismului rural pe profilul comunelor este destul de neomogenă. Din 57 comune intrate pe lista statisticii oficiale, 25 nu au capacități de cazare turistică. În același timp, peste 67% din capacități ale județului sunt situate în zona rurală (4786 din 7117), din care aproape 50% sunt agropensiuni, 17, 43% - hoteluri, 3,74% - moteluri și 3%- vile turistice. Cele mai mari capacități de cazare turistică sunt situate în comunele: Ceahlău - 32,9%, Alexandru cel Bun – 13,2%, Agapia și Bălțătești -câte 7,1%, Răucești - 4,6%, Dumbrava Roșie - 3,8%, Vânători-Neamț - 3,3%, Tarcău - 2,6%, Hangu-2,5%, Poiana Teiului - 2,4% și Dulcești - 2,1%.

Din datele Tab.3.15 se observă că în anii 2017-2018 practic în toate domeniile economice a avut loc creșterea numărului de întreprinderi active, cu excepția domeniului energetic, apei și salubritate, hoteluri și restaurante și activități culturale, cea mai mare pondere revenind întreprinderilor cu numărul de personal 0-9 și 10-49.

Tabelul 3.15. Întreprinderi active, incl. pe clase de mărime, număr de salariați

	2017					2018					2018/ 2017
	total	0-9	10-49	50-249	250 și peste	total	0-9	10-49	50-249	250 și peste	
Întreprinderi active, incl:	8847	7874	813	141	19	9024	8041	838	128	17	102,00%
Agricultură, silvicultură și pescuit	429	365	58	6		439	375	61	3		102,33%
Industria extractivă	27	22	5			26	20	5	1		96,30%
Industria prelucrătoare	1254	952	221	69	12	1255	965	218	62	10	100,08%
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	12	8	4			9	5	4			75,00%
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	57	46	8	2	1	54	44	7	2	1	94,74%
Construcții	821	714	95	11	1	851	740	97	13	1	103,65%
Comerț *	3064	2834	207	22	1	3076	2840	216	191		100,39%
Transport și depozitare	678	612	55	10	1	719	646	63	9	1	106,05%
Hoteluri și restaurante	549	483	60	6		541	478	58	5		98,54%
Informații și comunicații	198	184	13	1		210	197	12	1		106,06%
Intermedieri financiare și asigurări	92	82	5	5		98	87	6	5		106,52%
Tranzacții imobiliare	182	172	8	2		182	170	11	1		100,00%
Activități profesionale, științifice și tehnice	746	734	11	1		774	760	13		1	103,75%
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	204	174	23	4	3	220	189	25	4	2	107,85%
Învățământ	56	52	4			63	57	6			112,50%
Sănătate și asistență socială	189	169	19	1		218	196	20	2		115,34%
Activități de spectacole, culturale și recreative	121	112	8	1		112	101	10	1		92,56%
Alte activități de servicii	168	159	9			177	171	6			105,36%

* cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor

Sursa: [235], [303]

Conform datelor Tab 3.16, ponderea PIB județean în Produsul Intern Regional a avut o dinamică apropiată de valorile nesensibile pentru efortul de valorificare a potențialului economic real, demonstrând o creștere de la 13,48% în 2013 la 13,53% în 2017 (date mai recente decât anul 2017 nu sunt publicate la momentul încheierii studiului dat), adică cu 0,05 p.p., valoarea PIB județean pe locuitor crescând cu 41,02% în această perioadă (45,90% pe regiune).

Tabelul 3.16. Evoluția indicatorilor produsului intern

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Produsul Intern Brut															
Produsul Intern Regional, mil.lei							65222,2	67636,7	71626,9	77337,4	88847,7				
PIB județean, mil.lei							8792,7	8961,8	9790,6	10546,6	12022,4				
PIB pe locuitor, lei/locuitor							19900,5 18970,9	20658 19446,9	21937,2 21393,2	23805,3 23246	27498,4 26752,2				
Valoarea Adăugată Brută, mil.lei:							57516,8 7750,3	59834 7922,8	62957 8597,3	69354,3 9450,4	80398,8 10867,2				
Regiunea Nord-Est															
Jud.Neamț, mil.lei															

VAB pe activități economice, mil. lei:														
Agricultură, silvicultură și pescuit						877	794,2	750,7	794	987,3				
Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare						2159	1927,5	2168,3	2201,7	2459,6				
Construcții						438,7	400,9	443,8	486,8	483,8				
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante						1597,4	1790,9	2153	2515,9	2948				
Informații și comunicații						133,5	107,4	123,7	125,4	129,4				
Intermedieri financiare și asigurări						151	131,2	137,6	167,3	127,1				
Tranzacții imobiliare						717,3	743,7	854,8	942,8	1025				
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport						277,7	310,5	385,7	363,2	423,7				
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială						1236,6	1432	1287,5	1587,3	1953				
Activități culturale și spectacole; reparații de produse de uz casnic și alte servicii						162	284,5	292	266	330,3				

Sursa: [235]

Valoarea adăugată brută a crescut cu 40,22% față de 39,78% la nivel de regiune, inclusiv pe activități economice (Fig.3.2): agricultura, silvicultură și pescuit - cu 12,58%, industria extractivă și prelucrătoare - cu 13,92%, construcții- cu 10,28%, comerț - cu 84,55%, tranzacții imobiliare - cu 42,90%, activități profesionale și științifice, tehnice și servicii administrative și suport - cu 52,57%, activități culturale – cu 103,89%, iar asigurări sociale, învățământ - cu 57,93%. Două domenii au înregistrat reducerea VAB- TIC- cu -3,07%, intermedieri financiare și asigurări - cu -15,83%.

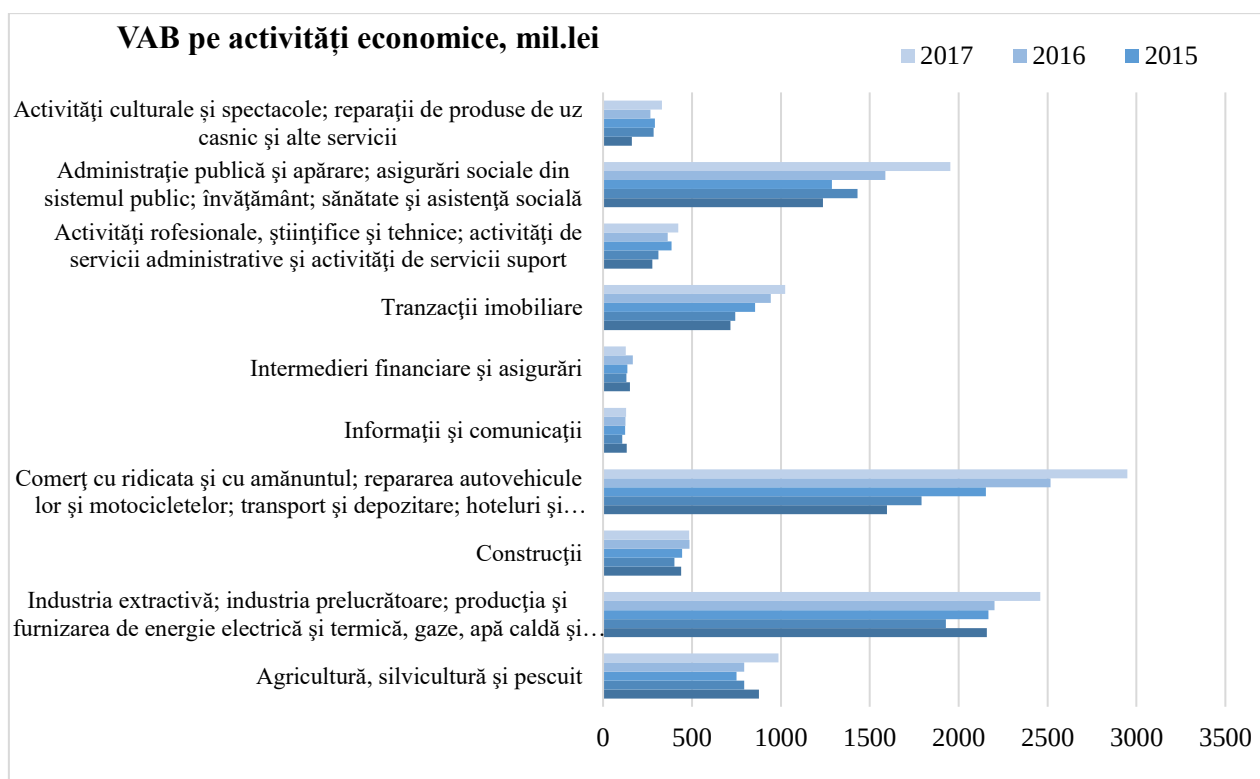


Figura 3.2. VAB pe activități economice, mil.lei

Sursa: elaborat în baza [235]

În perioada 2013-2018 numărul mediu al salariaților din județul Neamț, pe activități economice, a crescut cu 14,23%, inclusiv în agricultură, silvicultură și pescuit – cu 6,47%, iar industrie- cu 12,06% (Anexa 50. Salariați pe activități economice, județul Neamț pers). Conform datelor, efectivul salariaților a crescut cu 2,09% la nivel de județ, reducându-se în agricultură, silvicultură și pescuit - cu 0,25%, hoteluri și restaurant - cu 2,19%, și crescând în industrie - cu 2,08%, TIC- cu 3,01%, transporturi și depozitare - cu 2,2%, comerț - cu 2,51%, comerțul fiind cel mai mare consumator de resurse umane din județ (20,67% sau 18344 pers. în 2018).

Numărul șomerilor înregistrați beneficiari de indemnizații s-a redus puternic în perioada 2013-2018, în special a celor cu experiență- cu 58,93% și fără – cu 78,76%. În același timp numărul șomerilor înregistrați fără indemnizații s-a redus doar cu 11,89%, rata șomajului constituind în 2018 4,6% (cu -1,6 p.p. față de 2013).

Conform datelor Tab.3.17 fondul de locuințe din zona rurală a județului în perioada anilor 2013-2018 s-a redus considerabil, inclusiv la: locuințe terminate - cu 48,44%, suprafața construită - cu 49,94%, suprafața locuibilă – cu 50,35%, în același timp suprafața utilă a crescut de 7,38 ori.

Tabelul 3.17.Fondul de locuințe, județul NEAMȚ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Locuințe, locuințe terminate— total, nr, incl. rural							220025/ 1075/ 927	220786/ 929/ 767	221514/ 938/ 789	222281/ 895/ 703	223016/ 890/ 724	223466/ 627/ 478			
Suprafața construită, mp, incl. rural							197746/ 167623	15897/ 130813	163726/ 132956	153310/ 106382	161083/12 7807	110853/ 83914			
Suprafața utilă, mp, incl. rural							151023/12 8889	121864/ 101274	125655/ 102724	119184/ 92090	125473/ 100745	85792/ 65558			
Suprafața locuibilă, mp, incl. rural							94524/ 80797	79607/ 66532	76732/ 62859	73564/ 57617	75352/ 61806	51135/ 40119			

Sursa: Calculat de autor în baza datelor neamt.insse.ro

Sursa: elaborat în baza [303]

Datele despre distribuția apei potabile în zona rurală a județului Neamț în anii 2013-2018 (Anexa 51. Distribuția apei potabile, rețeaua de canalizare, gaze naturale și energie termică, județul Neamț) demonstrează o creștere (cu 3 localități) a rețelei de distribuție și o creștere a lungimii totale simple a rețelei de distribuție- cu 179,8 km sau 21,1%. Numărul de localități cu canalizare publică a crescut în această perioadă cu 6, date despre lungimea totală a conductelor nu sunt publicate. Numărul de localități gazificate s-a redus de la 14 în 2013-2014 la 12 în 2015-2017 și 13 în 2018, datele despre dinamica pe ani a lungimii rețelei nu sunt publicate.

Conform datelor pentru anul 2018, 46,1% din lungimea totală a rețelei de distribuție a gazelor este situată în zona rurală, 65,4% - rețelei de apă potabilă și 24,1%- canalizare publică. Energia termică se distribuie centralizat în două localități din județ- Alexandru cel Bun și Tașca. Datele despre investițiile brute ale unităților locale active [303] din județ nu sunt divizate pe criteriul rural-urban, analiza domeniilor de activitate în spațiul rural fiind imposibilă.

3.3.Analiza distribuției nivelului de absorbție a fondurilor europene destinate zonelor rurale din Județul Neamț

La nivel național (Anexa 52a.Harta proiectelor implementate cu finanțare din fonduri europene până la data de 30 septembrie 2021 la nivel de județ, mil EUR) s-au contractat un număr de 9682 proiecte cu finanțare totală de 35,43 miliarde EUR (Anexa 52b.Fonduri europene primite de România de la CE (EUR)) și cheltuieli eligibile de 34,47 miliarde EUR, cofinanțarea CE fiind de 28,06 miliarde EUR, iar contribuția națională - de 2,75 miliarde EUR. Stadiul absorbției raportat la 05.03.2022 este de 56,08% [226].

Conform datelor diagramei (Fig.3.3) cea mai mare pondere în finanțarea proiectelor din totalul de fonduri europene de 20072,28 mil EUR o au programele POAD (34,36%), POIM (26,17%), POR (18,47%) și POCU (12,65%).

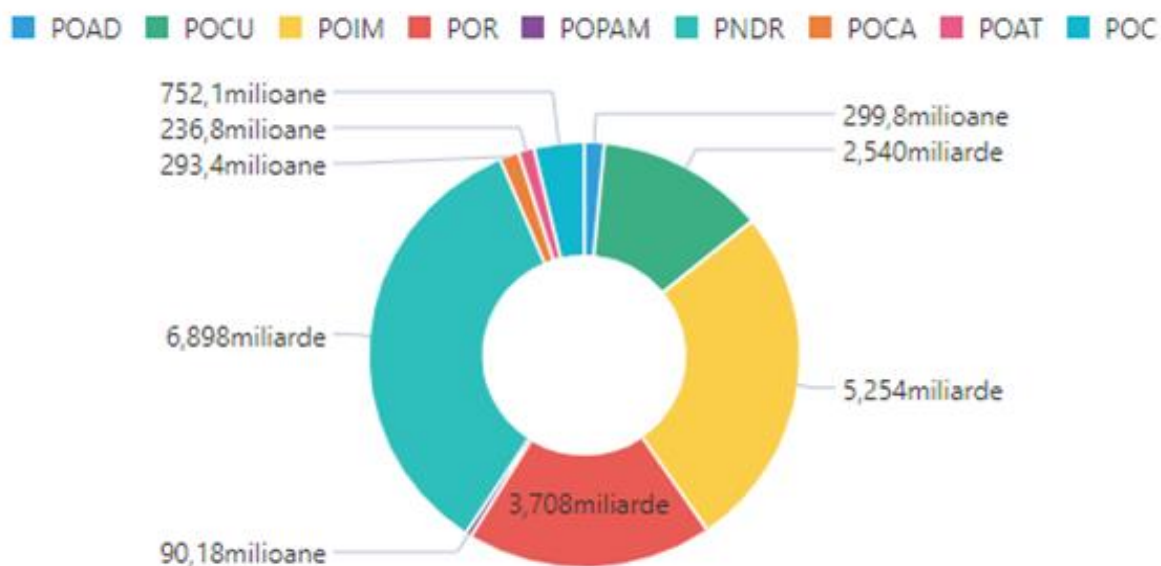


Figura 3.3. Fonduri europene primite pe fiecare Program Operațional, România (EUR)

Sursa: preluat din [226]

Bugetul total destinat finanțării proiectelor din România conform datelor din Anexa 53 (Bugetul total pe teme, România, actualizat la 5.03.2022, miliarde de euro) este orientat pe 13 teme majore. Cele mai mari bugete ERDF sunt destinate temelor economiei cu consum redus de carbon, infrastructurii TIC, transport și energie, precum și competitivității IMM, bugetele EAFRD, la fel sunt destinate temelor competitivității IMM, schimbărilor climatice, protecției mediului și incluziunii sociale. Fondurile CF sunt destinate temelor infrastructurii TIC, transport și energie, precum și protecției mediului și eficienței resurselor.

Pe parcursul anilor, începând cu 2015, se atestă creșterea nivelului de absorbție a fondurilor alocate (Anexa 54, 55 și 56), astfel, conform datelor pentru 03.03.2022, au fost cheltuite peste 50% din finanțări, inclusiv peste 60% la CF (la 31.12.2021).

În perioada anilor 2014-2020 din fonduri europene au fost finanțate proiecte pentru județul Neamț în valoare de 1,003 mld.lei (Fig.3.4), inclusiv programele operaționale POIM -0,42 mld.lei (sau 4,2% din total fonduri), POR-0,789 mld.lei (78,6%), POCU-0,139 mld.lei (13,9%), POC-0,019 mld.lei (1,9%), POCA-0,011 mld.lei (1,2%) și POAT - 0,025 mld.lei (0,2%). Lista beneficiarilor este prezentată în Anexa 57 (Lista beneficiarilor și operațiunilor pentru proiectele contractate pe Programe Operaționale, Județul Neamț). În Anexele 58, 59, 60 și 61 sunt prezentate bugetele proiectelor operaționale implementate la nivel național și situația centralizatoare a

contractelor semnate, aflate în derulare și finalizate în Județul Neamț pentru data de 30.06.2021. În Anexa 62 sunt prezentate formele asociative de absorbție a fondurilor europene cele mai caracteristice pentru Județul Neamț, iar în Anexa 63 Harta clusterelor din România.

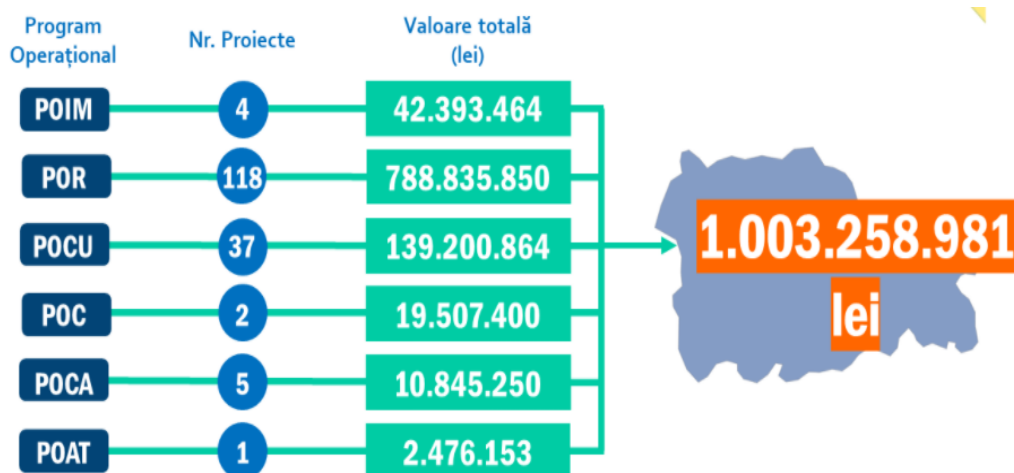


Figura 3.4. Proiecte finanțate din fonduri europene 2014-2020 până la 30.06.2021. Județul Neamț

Sursa: preluat din [302]

Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) 2014-2020 [259], [334] răspunde provocărilor de dezvoltare ale României identificate la nivel național în Acordul de Parteneriat 2014-2020 și în acord cu Cadrul Strategic Comun și Documentul de Poziție al serviciilor Comisiei Europene în ceea ce privește infrastructura și resursele [334]. Datorită legăturilor și asemănărilor între tipurile de investiții în infrastructură [334], promovarea investițiilor care adresează nevoile în domeniul infrastructurii și resurselor a fost propusă spre finanțare în cadrul unui singur program operațional [334]. Obiectivul global este dezvoltarea continuă a infrastructurii de transport, de mediu, de energie și estimarea riscurilor aliniate la standarde europene [334], identificarea oportunităților de gestionare eficientă a situațiilor excepționale, pentru a asigura creșterea economică [334]. Pentru România, suma totală alocată conform datelor UE este de 10845,00 mil. EUR (Anexa 64. Alocări pentru 9 Axe Prioritare în cadrul POIM), din care suma totală contractată este de 9871,00 mil. EUR (Fig. 3.5 și Tab.3.18).

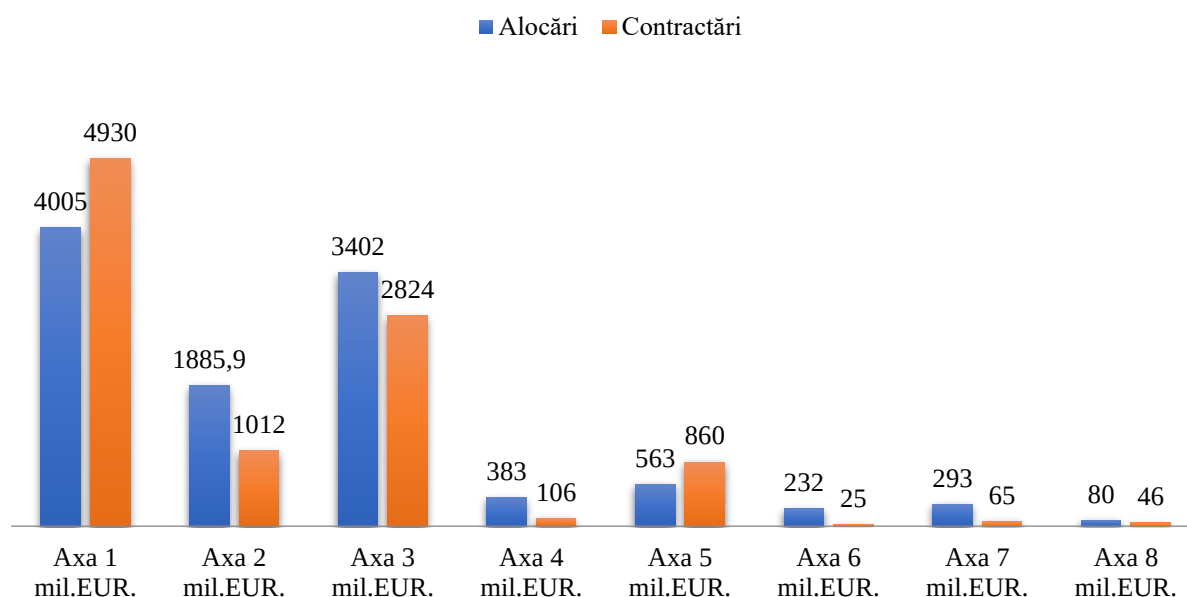


Figura 3.5.Stadiul alocări și contractări la nivelul POIM

Sursa: [259]

Tabelul 3.18.Alocare financiară POIM, mld.euro

	Date guvern	Date UE
Total, incl:	10,65	10,8
Fond de Coeziune	6,54	6,94
Fond European de Dezvoltare Regională	2,10	2,28
Cofinanțare	0,483 88*	1,62

*483,88 mil euro Fond European de Dezvoltare Regională – REACT EU [335].

Sursa: elaborată de autor după [259], [267], [335]

Programul POIM are 4 beneficiari în județul Neamț (Tab.3.19) cu valoarea totală de 42 393 464 EUR, din care 17 928 339 EUR sunt fonduri europene și 3 057 462 EUR - contribuție națională.

Tabelul 3.19.Proiecte contractate - programul POIM, Județul Neamț

Nr.	1	2	3	4	Total
Tip apel/data lansării /data închidere apel de proiecte [336]			Necompetitiv (cu depunere continuă, pe bază de liste de proiecte preidentificate)/ 19.04.2016/2023 [336]		
Nume beneficiar	CNAIR	Compania judeteana APASERV S.A.	Unitatea Administrativ-Teritorială Neamț	UAT MUN.ROMAN	
Rezumat proiect	Obiectivul general-îmbunătățirea competitivității economice a României prin dezvoltarea infrastructurii de transport care facilitează integrarea economică în UE contribuind astfel la dezvoltarea pieței interne cu scopul de a crea condițiile pentru creșterea volumului investițiilor, promovarea transportului durabil și a	Obiectivul general al Masurii- îmbunătățirea infrastructurii de mediu din Piatra Neamț, în scopul de a îndeplini obligațiile trasate prin Parteneriatul de Aderare. Asigurarea calitatii corespunzătoare a apei potabile în municipiul Piatra Neamț [336].	Obiectivul general- reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene în vederea creșterii, pe termen mediu a fluxurilor de capital, a mobilității forței de muncă, a accesibilității spre și în interiorul țării, determinând o dezvoltare durabilă a acesteia implicit,	Creșterea capacității de gestionare a crizei sanitare COVID-19 prin dotarea SPITALULUI MUNICIPAL DE URGENȚĂ ROMAN cu echipamente și aparatură medicală, dispozitive	

	coeziunii în rețeaua de drumuri europene [336]. Obiective specifice: 1.Realizarea Studiului de Fezabilitate 2.Realizarea proiectului pentru Autorizarea Executării Lucrarilor de Construire (PAC/DTAC) și asistența tehnică până la obținerea autorizației de construire de către Beneficiar (CNAIR) 3.Realizarea Proiectului Tehnic de Executie 4.Intocmirea documentației de atribuire a contractului de execuție lucrări 5.Asistența tehnică acordată Beneficiarului în vederea susținerii cererii de finanțare [336]	Îmbunătățirea calității râului Bistrita. Îmbunătățirea infrastructurii de apă și apă uzată, prin optimizarea capacității de furnizare apei și de preluare a apelor uzate precum și prin reducerea pierderilor și a deversărilor necontrolate [336].	crearea de noi oportunități de locuri de muncă, inclusiv în zonele rurale [336]. Obiectivul specific: reabilitarea și modernizarea a 12,960km drum județean DJ 156A, km 43+700-56+640, situat în județul Neamț, care face legătura între localitățile Roznov și Caciulești-Girov [336].	medicale și de protecție [336]	
Data de începere a proiectului [336]	01.01.2021	19.10.2016 (CF semnat în 16.03.2018)	11.07.2017 (CF semnat în 11.06.2018)	12.08.2020	
Data de finalizare a proiectului [337]	31.12.2021	30.06.2022	30.06.2021	31.12.2021	
Rata de cofinanțare UE, %	85	85	85	100	
Regiune	Nord-Est	Regiunea 1 Nord-Est	Regiunea 1 Nord-Est	Regiunea 1 Nord-Est	
Tip beneficiar		Organisme publice cf legii 64/2010 [337]	public		
Valoare totală eligibilă, incl. pe proiecte:	874 371	17 066 939	12 405 014	8 631 171	38977495
Fonduri UE	743 216	14 506 898	10 544 262	8 631 171	34425546
Contribuția națională	0	2 389 371	1 860 752	0	4 250 124
Contribuția proprie a beneficiarului	131 156	170 669	0	0	301 825
Contribuție privată		0	0		0
Cheltuieli neeligibile	161 708	3 242 718	0	11 543	3 415 969
Valoarea veniturilor nete generate (NFG)		0	0	0	0
Total valoare proiect	1 036 079	20 309 657	12 405 014	8 642 714	42393464
Stadiu proiect (în implementare/finalizat)	în implementare	în implementare	în implementare	în implementare	
Plăți către beneficiari (lei), incl.pe proiecte:					
Fonduri UE		9 040 799	8 887 539		17928339
Contribuția națională		1 489 073	1 568 389		3057462

Sursa: Datele autorului conform rapoartelor POIM [259], [272], [336], [337]

Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020 [338], adoptat de CE la 23.06.2015 și administrat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, care urmează după Programul Operațional Regional 2007-2013 și este printre programele care accesează fondurile europene provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020 [339].

Orientarea pentru viitor în ceea ce privește nevoia de dezvoltare conform POR 2014-2020 [338] ține cont de situația economică și socială a regiunilor României, care a permis determinarea problemelor caracteristice spațiului rural [338] și anume: cercetarea și inovarea; sectorul IMM-urilor insuficient dezvoltat; eficiență energetică; resurse de patrimoniu; turism; infrastructură

rutieră; infrastructurile educaționale, de sănătate și de servicii sociale subdimensionate; nivel scăzut al înregistrărilor cadastrale; necesitatea îmbunătățirii capacității administrative a Autorității de Management a POR [338].

POR 2014–2020 constă în creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de trai ale zonelor locale și regionale, prin: susținerea domeniului privat, dezvoltarea și sustenabilitatea infrastructurii și serviciilor [338] (Anexa 65. Alocări pentru 9 Axe Prioritare în cadrul POR) fiind transpuse în 11 axe prioritare (plus o axă de asistență tehnică) [338].

Programul Operațional Competitivitate (POC) [258] ajută investitorii și identifică problemele privind nivelul competitivității economice, în cercetare și inovare, precum și în tehnologia informației și a comunicațiilor. Susține IMM-urile în depășirea crizelor și consecințelor economice [258]. Aceste intervenții asigură sustenabilitatea și dezvoltarea competitivității economiei în zonele rurale din România [258]. POC finanțează direcțiile [258]: (i) bioeconomie (ce înseamnă un accent sporit pe economia circulară rurală), (ii) TIC, spațiu și securitate (ce înseamnă digitalizarea agriculturii și domeniilor conexe prin dezvoltarea de clustere), energie, mediu și schimbări climatice (ce înseamnă îmbunătățirea managementului energetic în tehnologiile agricole și protecția mediului) și (IV) eco-nano-tehnologii și materiale avansate (ce înseamnă un spectru foarte larg de soluții pentru sporirea productivității în agricultură, protecție sanitară sau altele). Finanțarea are loc în baza a 2 linii bugetare specifice, inclusiv 1 080 699 494 Euro FEDR - Regiuni mai puțin dezvoltate: 716.309.236,00 Euro - axa 1 și 555.101.935,00 Euro –axa 2 (Fig.3.6).

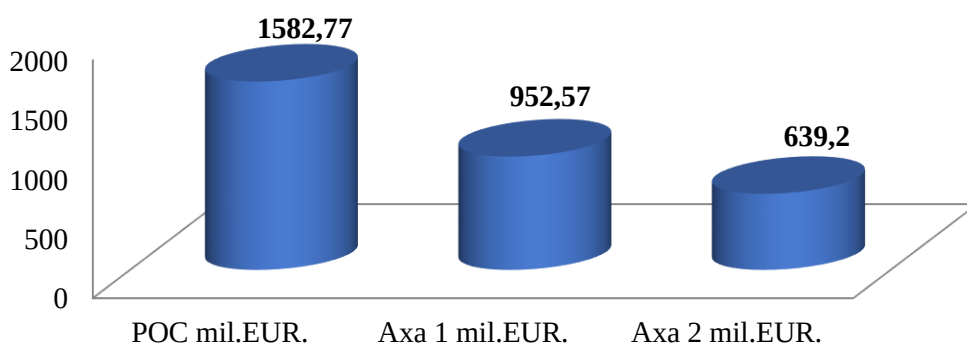


Figura 3.6.Stadiul alocării la nivelul POC (2014-2020)

Sursa: elaborată de autor după [258]

Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM) 2014-2020 [297] este finanțat prin Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) [297]. POPAM este unul dintre cele 5 fonduri europene care se completează reciproc și își propun să creeze condiții

necesare redresării economice a UE, generând noi locuri de muncă [297]. Programul are 137 de beneficiari, inclusiv din Județul Neamț (Tab.3.20).

**Tabelul 3.20. Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM)
2014-2020, Județul Neamț**

	Denumirea proiectului		Finalizat Da/NU*	Total valoare proiect (mil LEI)	Cheltuielile eligibile totale ale operațiunilor selectate pentru sprijin (mil LEI)	Contribuția publică totală a operațiunilor selectate pentru sprijin (mil LEI)	Contribuția FEPAM a operațiunilor selectate pentru sprijin (mil LEI)
	Jud. Neamț, total, incl:			50 275 782,53	44 233 332,77	23 666 288,19	17 749 716,12
1	Inițiere ferma piscicola	sat Trei Fantani, comuna Damuc	nu	9233944,10	7770807,00	3885403,50	2914052,62
2	Inițierea fermei piscicole Pastravarile Ceahlăului	Orasul Bicăz	nu	10614401,34	9368556,60	4684278,30	3513208,72
3	Inițiere complex piscicol Tarcau	sat Cazaci, comuna Tarcau	nu	8416034,55	7422256,03	2221830,34	1666372,75
4	Extindere construcție existentă D+P și D+P+2E, transformare din locuință individuală în pensiune turistică cu specific pescăresc și amplasare bazine pentru pește	Targu - Neamț	nu	4663793,99	4265600,00	2132800,00	1599600,00
5	FISH DOME - Investiție în acvacultura din județul Neamț	Cordun	da	1527364,35	1297125,68	648562,84	486422,13
6	consolidare FLAG și depunere strategie	Zănești	da	111000,00	111000,00	111000,00	83250,00
7	Strategii de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității	Podoleni	nu	1585707,12	1585707,12	1585707,12	1189280,34
8	Promovarea comunei ȘTEFAN CEL MARE, prin amenajare parc și construire punct de informare	ȘTEFAN CEL MARE	nu	1253770,49	1004833,14	903217,20	677412,90
9	Construire centru cultural și amenajare parc tematic	comuna Ruginoasa	da	638626,56	571793,76	451717,07	338787,80
10	Inițiere parc cu tematică acvatică și punct de informare	comuna Zănești	da	609568,56	574313,85	453707,94	340280,95
11	Îmbunătățirea calității vieții în zona piscicola FLAG Neamț prin dezvoltarea lucrărilor inovative de construcții	Sovoia	da	1317297,81	1102685,76	903761,25	677820,94
12	Dezvoltarea economică a zonei piscicole Neamț prin atragerea inovării în domeniul construcțiilor	Trifești	da	1125289,81	941872,20	847684,98	635763,73
13	Amenajarea monumentului istoric PARCUL CU LĂCURI	Costișa	nu	551985,58	438459,59	438459,59	328844,69
14	Creșterea competitivității firmei prin investiții în utilaje și echipamente	Borlești	nu	823198,00	743528,00	371764,00	278823,00
15	Dezvoltarea infrastructurii culturale și recreative din Comuna Trifești prin amenajare parcuri	TRIFĂNEȘTI	nu	634386,05	577028,05	455852,16	341889,12
16	Dezvoltarea infrastructurii culturale și recreative din comuna Dragomirești, județul Neamț prin amenajare spațiu verde	Dragomirești	nu	613435,31	569570,01	455656,01	341742,01
17	Dezvoltarea infrastructurii culturale și recreative din Comuna Faurei, județul Neamț, prin amenajare spațiu verde	FĂUREI	nu	613158,30	569293,00	455434,40	341575,80
18	Inițierea unității de procesare PASTRAVARILE CEHLĂULUI	Oras Bicăz	da	5942820,61	5318902,98	2659451,49	1994588,62

Notă: Datele sunt actualizate pentru sf. anului 2022

Sursa: Calculele autorului conform datelor DGR-AMPOPAM [297]

Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) [312] este destinat promovării creării administrațiilor publice moderne, cu ajutorul serviciilor publice competitive, investițiilor și reglementărilor, ducând la realizarea Strategiei Europa 2020 [312]. POCA 2014-2020 cuprinde 8 regiuni de dezvoltare ale României [312].

Prin intermediul Programului se va asigura finanțarea următoarelor tipuri de beneficiari: autorități și instituții publice centrale, autorități administrative autonome, ONG-uri, parteneri sociali, instituțiile de învățământ superior acreditate și de cercetare, etc [312]. POCA 2014-2020 este divizat pe 3 axe (Fig.3.7) [312]:

- (i) administrație publică și sistem judiciar eficiente (59%);
- (ii) administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente (33,93%);
- (iii) asistență tehnică (7,07%) [312].

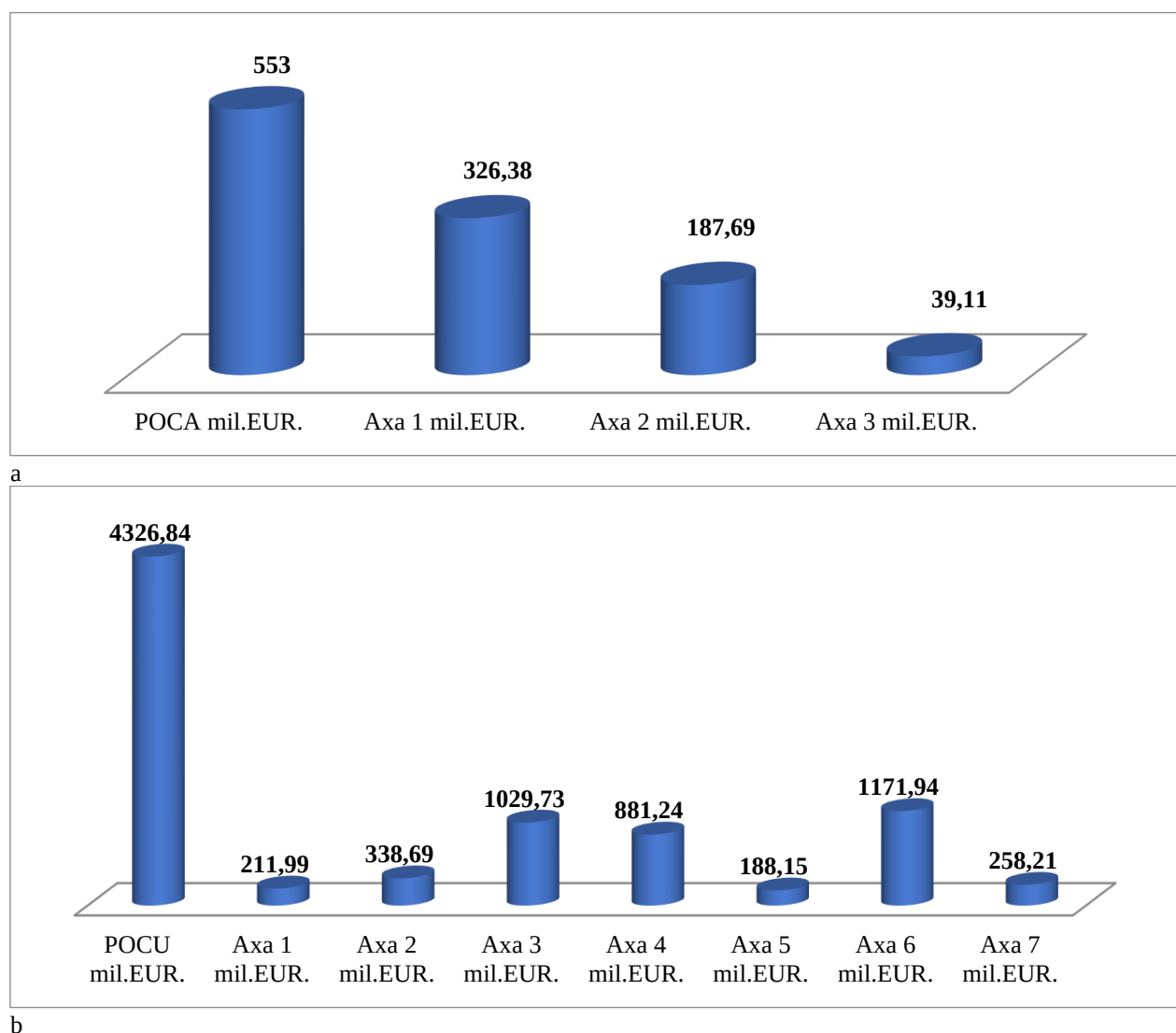


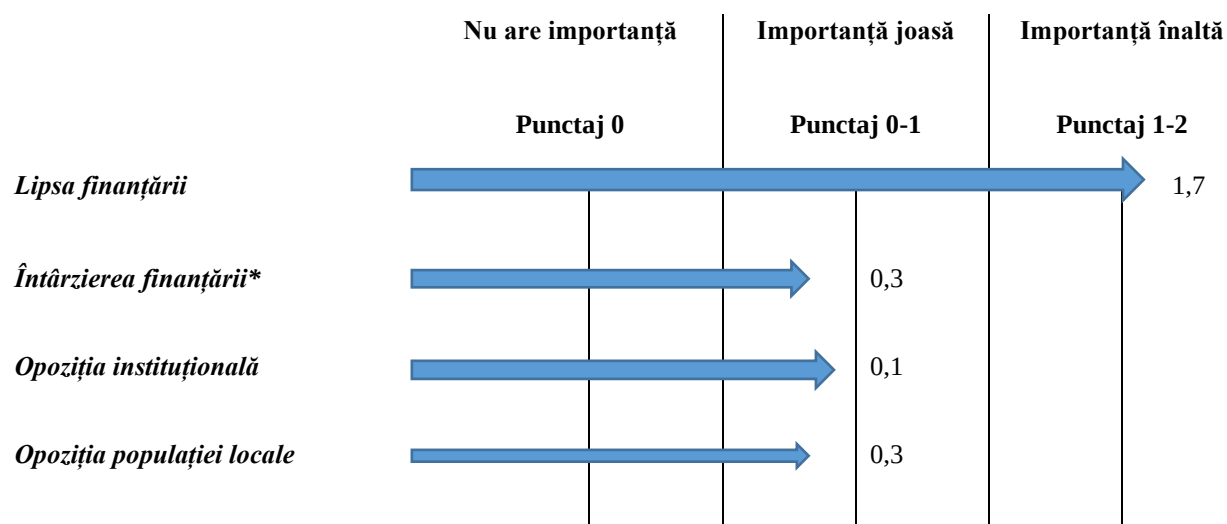
Figura 3.7. Stadiul alocării la nivelul (a) POCA și POCU

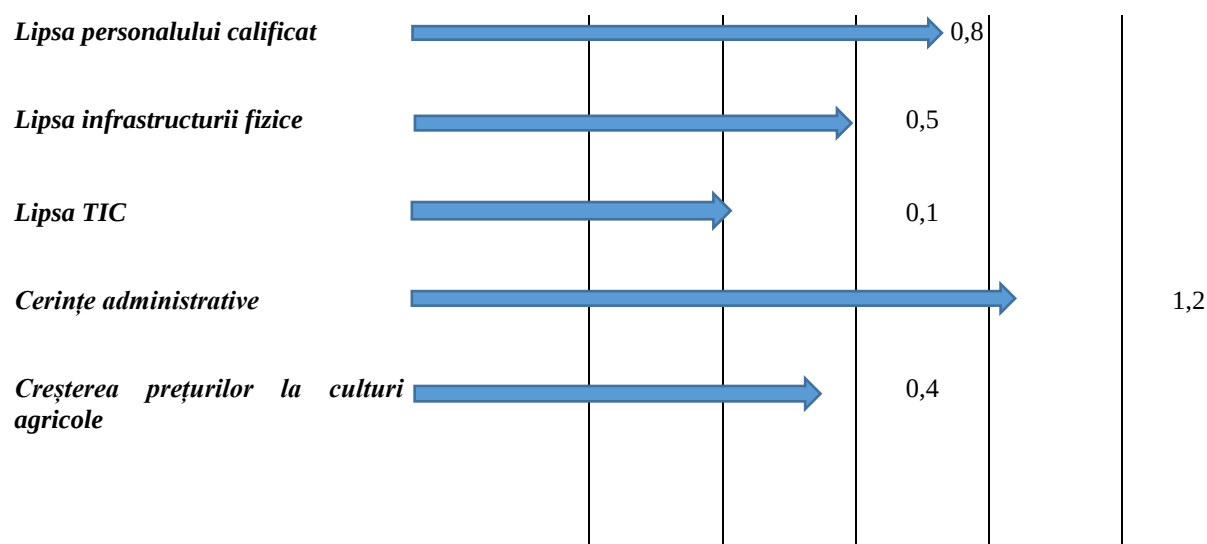
Sursa: elaborată de autor după [312], [313]

Analiza rezultatelor POCA pentru județul Neamț nu este posibilă din cauză că configurația raportului anual de implementare pentru obiectivul privind investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă [271], [273] nu conține criteriul de județ. Programul Operațional Capital Uman (POCU) a stabilit nevoile principale de investiții, obiectivele și acțiunile asumate de către România în domeniul resurselor umane [340]. Investițiile realizate prin Fondul Social European în perioada 2007-2013 au contribuit la atingerea obiectivului Acordului de Parteneriat (AP 2014-2020) și a dus la echivalarea de dezvoltare economică și socială dintre România și Statele Membre ale UE [340] și cuprinde 7 axe prioritare (Anexa 66. Alocări POCU pentru Județul Neamț).

3.4. Factorii de impact și expertiza vernaculară în sporirea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în baza studiului de caz Județul Neamț

În studiul impactului fondurilor asupra dezvoltării rurale [116, p.274], noi am urmărit să identificăm factorii cheie care facilitează succesul proiectelor în zonele rurale pe etapele dezvoltării proiectului, observând că proiectele rurale se confruntă cu dificultăți generale, cum ar fi, de exemplu, în fazele lor inițiale, probleme legate de birocrăție, dificultatea de a găsi personal calificat la nivelurile necesare de implementare, inclusiv pentru funcții tehnice specifice și sarcini de management și administrare generală, întârzierea finanțării, neîncrederea larg răspândită în rândul comunităților locale, uneori opoziția anumitor actori, în special, administrației locale, și dificultăți specifice, legate de trăsăturile de loc ale proiectelor aflate în procesul de realizare, soluționarea cărora necesită anumită expertiză (Fig.3.8).



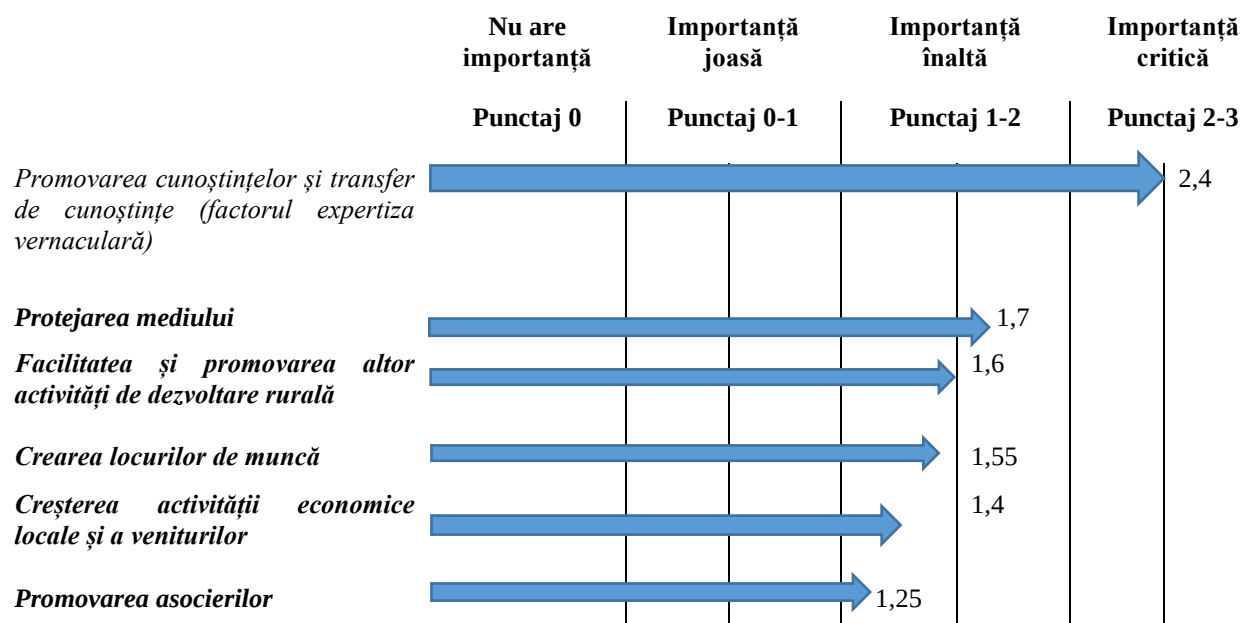


* Proiectul de apă-canalizare cu aprox. 325.000 de beneficiari, cu valoarea de peste 250 mil de euro din totalul de 80 mild. Euro alocate României în 2020.

Figura 3.8. Principalele dificultăți cu care se confruntă proiectele rurale (frecvența cazurilor, %)

Sursa: Elaborat de autor în baza sondajului pentru studiul de caz Neamț

Rezultatele sondajului arată (Fig.3.9), că una din cheile pentru a interveni și un instrument din ce în ce mai folosit în narațiunile de dezvoltare este considerată expertiza distribuită social, înțeleasă tot mai mult ca o idee de democratizare a cunoștințelor, când internetul are capacitatea de a extinde enorm potențialul producerii și consumului de informații și cunoaștere prin partajarea cunoștințelor în cadrul parteneriatelor în procesul de implementare a programelor, în special, de dezvoltare rurală din fonduri accesate de UAT-uri sau de mediul privat, ceea ce necesită o implicare mult mai activă, județul Neamț aflându-se pe un loc codaș la indicatorul absorbția fondurilor europene [306].



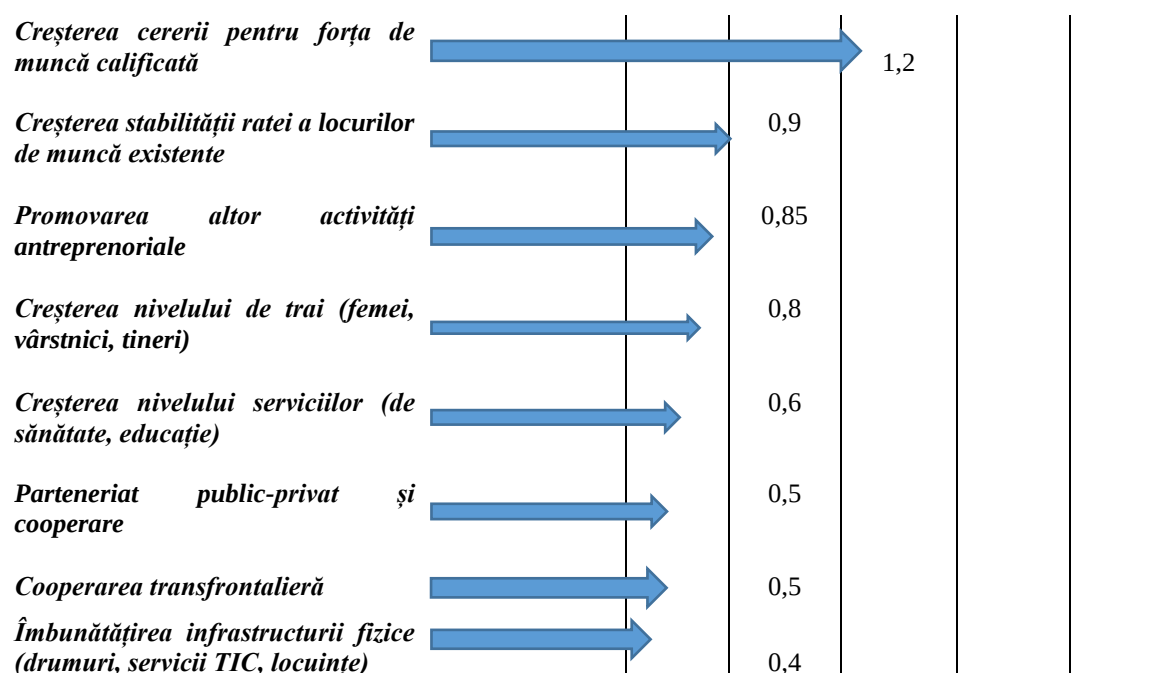


Figura 3.9. Factorii de impact în realizarea proiectelor finanțate din fonduri europene

Sursa: Elaborat de autor în baza sondajului pentru studiul de caz Neamț [70]

În același timp, în raportul de implementare POIM [272] sunt identificate probleme semnificative cu caracter sectorial sau orizontal întâlnite în procesul de pregătire a proiectelor pe axele prioritare aferente sectorului de mediu, cel privind riscuri și cel de energie, precum și în procesul de punere în aplicare a proiectelor (Tab.3.21), și care necesită pentru soluționarea, identificarea și aplicarea măsurilor necesare de redresare sau diminuare a impactului negativ și de recuperare a decalajelor constatate.

Tabelul 3.21. Probleme cu caracter sectorial sau orizontal întâlnite în procesul de pregătire, implementare și management a proiectelor POIM

Probleme în procesul de pregătire a proiectelor		Probleme în procesul de implementare și management a proiectelor	
Probleme	Măsuri pentru remediere	Probleme	Măsuri pentru remediere
Proiectele noi nu sunt încă la nivelul de maturitate necesar pentru depunerea spre evaluare	Suplimentarea numărului de experți Optimizarea procesului de lucru cu experții	Întârzierile în derularea contractelor de lucrări	Analiza periodică împreună cu beneficiarii, a activității antreprenorilor
Costuri de investiții ridicate raportat la cerințele de eficiență economică	Asistența tehnică acordată pentru evaluarea impactului asupra obiectivelor Analizarea posibilității de redimensionare a investițiilor cu valoare foarte ridicată	Blocaje instituționale (întârzieri în obținere avize/autorizații etc.)	Coordonarea metodologică a beneficiarilor și antreprenorilor Organizarea unor medieri între beneficiari și diferite

	raportat la capacitatea financiară și administrativă limitată a unor beneficiari		autorități implicate în fluxul implementării proiectelor
<i>Capacitatea administrativă redusă la nivelul beneficiarilor</i>	Întărirea capacității instituționale a beneficiarilor Asigurarea consolidării observațiilor ministerelor avizatoare în vederea creșterii absorbției fondurilor europene	<i>Capacitatea administrativă redusă la nivelul beneficiarilor</i>	Întărirea capacității instituționale a beneficiarilor Asigurarea consolidării observațiilor ministerelor avizatoare în vederea creșterii absorbției fondurilor europene

Sursa: compilat de autor în baza [272]

Pentru proiectele POR, Axa 5, una din principalele probleme este considerată durata de la depunerea cererii de finanțare până la contractare (Fig.3.10). Astfel, 62,29% din proiecte sunt contractate în cel mult 6 luni de la depunere, 22,88% sunt contractate între 6 luni – 1 an de la depunere, 12,29% între 1 an – 1,5 ani, iar 2,54 % sunt contractate după 1 an și jumătate de la depunere (maximul este de 712 zile). Numărul mediu de zile de la depunere la contractare conform raportului de evaluare a intervențiilor POR 2014 – 2020 pentru Axa 5 este de 176 zile (circa 6 luni) [274].

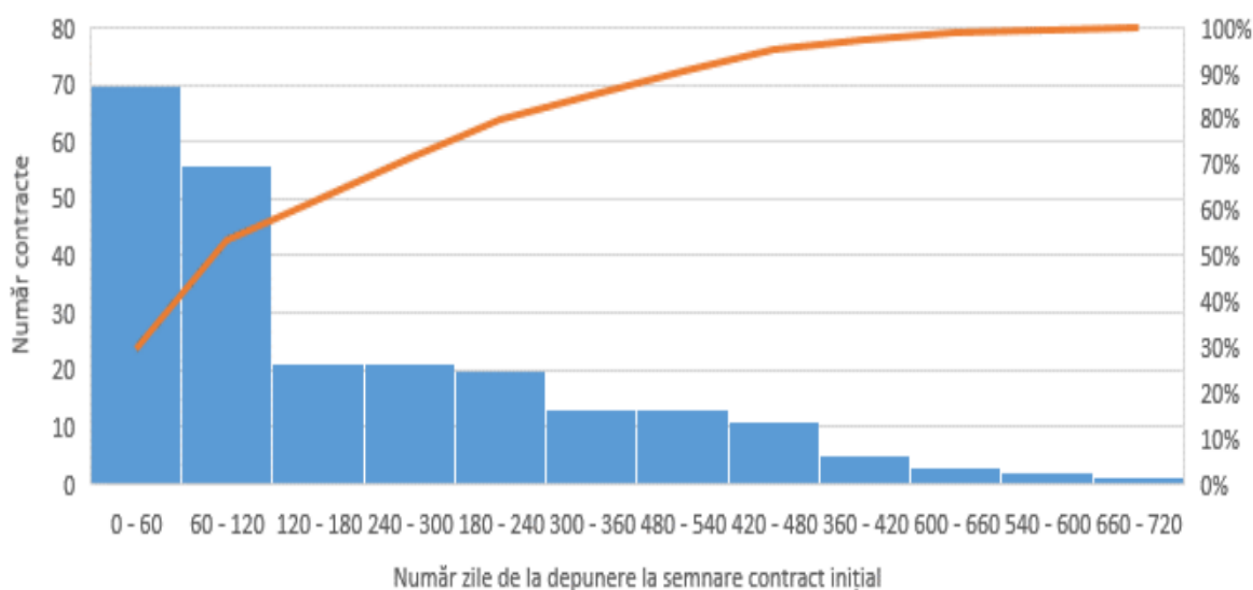


Figura 3.10. Distribuția proiectelor contractate după numărul de zile de la depunere la contractare

Sursa: [274, p.41]

O altă problemă este facilitarea accesului la finanțare din partea beneficiarilor, care poate fi soluționată prin mai multe instrumente (Fig.3.11).

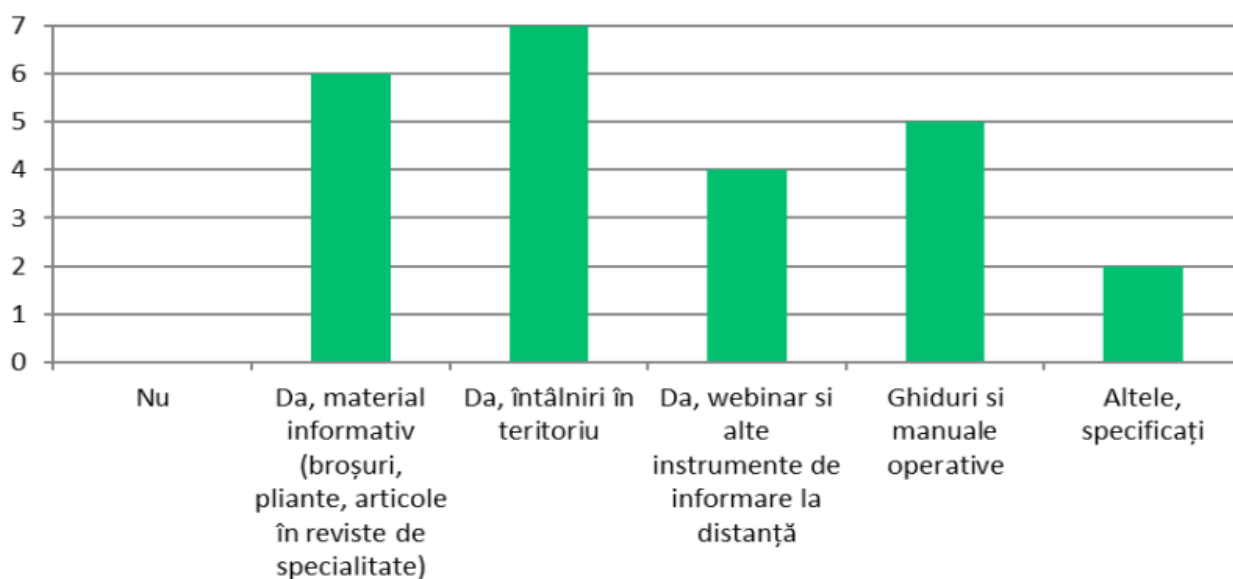


Figura 3.11. Instrumentele pentru facilitarea accesului la finanțare din partea beneficiarilor

Sursa: [275, p.57]

Încă o problemă ar fi complexitatea administrării programelor de finanțare. De exemplu, analiza organigramei Autorității de management pentru Programul POPAM [297] (Anexa 67. Organigrama Autorității de management pentru Programul POPAM), care nu a avut modificări sau ajustări din 2017, are 7 niveluri și 6 subniveluri, ceea ce explică durata excesivă a procedurilor de program, întârzierile și decalajurile care apar dintre răspunsul programelor și nevoi.

Conform unei anchete desfășurate în 2019 în rândul ADR-urilor [275] a fost stabilit că actorul cel mai important și eficient în cooperarea în domeniul finanțărilor europene cu instituții relevante după indicatorul mediei ponderilor observate pe 3 categorii de componente (nivel de relevanță, nivel de cooperare și nivel de eficacitate) sunt UAT-urile și consultanții, pe când asociațiile sectorului privat, ministerele și alte organe ale administrației publice centrale au o relevanță foarte scăzută prin implicarea insuficientă în soluționarea problemelor existente (Tab.3.22).

Tabelul 3.22. Cooperarea cu actorii relevanți, %

Actor / nivel de cooperare	1-Foarte scăzut	2-Scăzut	3-Mediu	4-Ridicat	5-Foarte ridicat
Consilii județene	14,29	19,05	42,86	23,81	0,00
UAT-urile	0,00	0,00	28,57	52,38	19,05
Asociații profesionale și actori privați	42,86	23,81	33,33	0,00	0,00
Consultanți	4,76	9,53	57,14	28,57	0,00
Ministerul și alte organe APC	42,86	4,76	38,10	9,53	4,76

Sursa: [275, p.57]

Pentru a înțelege mai bine cauzele discrepanțelor între conceptele programelor europene de finanțare a investițiilor în spațiul rural și nivelul realizării acestora la nivel local, mai ales nivelul scăzut de valorificare a fondurilor prin proiecte locale, este important de a examina relația în schimbarea dintre expertiza științifică, profesională și non-profesională în dezvoltarea rurală, care acoperă un spectru larg de procese de programare- planificare, mecanisme de implementare și modele de dezvoltare rurală.

Pentru aceasta propunem utilizarea unui nou *concept de expertiză vernaculară*, introdus în circuitul științific de P.Lowe în 2019 [99], dar care în România nu a luat o răspândire largă în practică, concept care stă la baza modelelor de dezvoltare neo-endogenă și care abordează expertiza pe care o au și o dezvoltă oamenii dintr-un anumit loc, care trebuie înțeleasă nu doar ca o experiență și o cunoaștere locală (local knowledge) [145] acumulată despre loc, dar și este alimentată în mod esențial de surse și agenți externi, și, ca urmare, care poate fi mai bine recunoscută și îmbunătățită în procesele de dezvoltare și agendele de politici [165]. În special, trebuie examinată interacțiunea dintre expertiza științifică, profesională și non-profesională în domeniul dezvoltării rurale, dezvoltarea rurală fiind un caz ce oferă oportunitatea pentru a conceptualiza expertiza datorită varietății modelelor de management bine documentate, uneori experimentale și schimbului de cunoștințe [80].

Noțiunea de expertiză poate fi definită ca dezvoltare și desfășurare a cunoștințelor, experienței și abilităților umane tacite sau codificate, informale sau certificate, individualizate sau colective [171], și a altor capacități tehnice, conceptul de expertiză recunoscând că toți cei interesați de o problemă și care au expertiză relevantă ar trebui să fie implicați în rezolvarea acesteia [51].

Conform tipologiei lui Collins și Evans [56] se deosebește următorul model tripartit a cunoașterii: (i) fără expertiză; (ii) expertiza interacțională, când este suficientă experiență pentru a permite interacțiuni interesante între experți contributivi din domeniile generalizabile sau a cunoștințelor locale/practice în măsura în care toți participanții părăsesc procesul cognitiv modificați; (iii) expertiză contributivă, când este suficientă expertiză pentru a contribui la baza de cunoștințe a individului sau grupului de indivizi.

Examinarea modalităților în care s-ar putea cultiva expertiza interacțională astfel încât să se contribuie la facilitarea schimbului de cunoștințe între experții contributivi locali și cei certificați, ar trebui să se îndrepte, considerăm, spre o mai bună înțelegere a modului în care cunoștințele sunt comunicate experților contributivi certificați și, în acest sens, pentru a contribui la utilizarea mai bună a expertizei locale [184].

Examinarea evoluției modelelor de dezvoltare rurală și generare de cunoștințe în ultimele decenii a arătat, că rezultatele științei au fost difuzate fermierilor de către agenții de extensie sub formă de recomandări tehnice, materiale și echipamente, fermierii fiind clasificați drept „progresiști” sau „tradiționaliști” [98, p.31], principalele forțe ale progresului în cadrul modelului dezvoltării rurale exogene fiind concepute în afara zonelor rurale. Conform acestui model zonele rurale nu au dinamism propriu, iar modernizarea rezultă din planificarea externă, raționalizarea localităților, conexiunile infrastructurale și transferul de inovații social-tehnice din zonele urbane dinamice, industrializarea și inovarea tehnologică ca soluții generate din cercetare și nu ca soluții generate în sau pentru localități concrete, rolul dezvoltării rurale fiind de a netezi calea și de a stimula adoptarea noilor tehnologii conduse științific [98, p.31] (Anexa 68. Modelul Top-down a dezvoltării rurale).

La modelul bottom-up, caracteristic pentru conceptul, descris în capitolul 1, de dezvoltare endogenă bazată pe evoluția sistemului local social și ecologic (Tab.3.23), s-a trecut când s-a refuzat conceptul de orientare a statului spre bunăstare în folosul concurenței [249], când accentul dezvoltării rurale s-a pus pe valorificarea potențialului local în funcție de cunoașterea și resursele locale.

Tabelul 3.23. Politici rurale 3.0

	Vechea paradigmă	Noua paradigmă rurală	Politica rurală 3.0: O abordare a dezvoltării rurale centrată pe oameni
Obiective	Egalizare	(2006)	Bunăstarea luând în considerare trei dimensiuni i) economia, ii) societatea și iii) mediul
Definiție rurală	Non-urban	Competitivitate	Trei tipuri de rural i) în zonele urbane funcționale ii) aproape de zonele urbane funcționale iii) îndepărtate
Actori cheie și părți interesate	Organizații agricole și guvern naționale	Rural ca o varietate distinctă de locuri	Implicarea: i) sectorului public – guvernare pe mai multe niveluri; ii) sectorul privat – firme cu scop profit și întreprindere socială; iii) sectorul al treilea – organizațiile neguvernamentale și societatea civilă
Accentuarea politicilor	Sprijin pentru un singur sector dominant de resurse	Suport pentru mai multe sectoare pe baza acestora	Economii cu densitate redusă diferențiate după tipul de zonă rurală
Instrumente	Subvenții pentru firme	Competitivitate	Abordare de dezvoltare rurală integrată – spectru de sprijin pentru sectorul public, firme și sectorul terț
Abordarea politicii	Politica de sus în jos aplicată uniform	Investiții în firme și comunități calificate	Abordare integrată cu mai multe domenii de politică

Sursa: [249, p.18]

Noul model, modelul de dezvoltare de rețea sau neoendogenă [80], presupune că zonele rurale sunt modelate de forțele interne și externe, promovându-se conexiunile locale și extra-locale, facilitate de instituțiile statului [37] pentru consolidarea condițiilor confruntării localului (întreprinderi locale, gospodării, grupuri comunitare și organizații de voluntari) cu exteriorul (circuite de capital, puteri și expertiză, profesioniști din mediul rural, agenți regionali, ONG-uri, companii, universități și institute de cercetare) [70], [248].

Un model nou de relații ar putea prezenta Asociația Drumurile Bistriței, formată din 15 localități din Neamț (Alexandru cel Bun, Piatra Șoimului, Săvinești, Roznov, Dochia, Mărgineni, Zănești, Borlești, Tazlău, Reditu, Podoleni, Români, Moldoveni, Bahna, Costișa și Căndești) și Filipeștii de Bacău. Multe investiții de pe teritoriul acestor localități își datorează existența proiectelor GAL și banilor europeni atrași, fie că e vorba de îmbunătățirea infrastructurii, de achiziția unor utilaje necesare primăriei sau de micii fermieri ori diverșii producători locali, care au văzut în programele europene soluția salvatoare pentru afacerile lor.

În perioada de finanțare 2007-2014, Asociația Drumurile Bistriței a atras 2,8 milioane de euro pentru realizarea proiectelor propuse de partenerii săi. În 2015, după stabilirea strategiei de dezvoltare locală, Drumurile Bistriței a reușit încheierea unui contract de finanțare a proiectelor de aproximativ 2,6 milioane euro.

Datele de la sfârșitul anului 2019 arată că, pentru actuala strategie de dezvoltare locală, prin Drumurile Bistriței au fost depuse 35 de proiecte, din care au fost selectate 30. Din acestea, 28 sunt contractate, unul a fost reziliat (la cererea beneficiarului), iar unul se află în evaluarea Centrului Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale din cadrul regiunii nord-est Iași. Proiectele selectate se ridică la peste 2,06 milioane euro, ceea ce reprezintă 81,6% din valoarea aferentă strategiei de dezvoltare locală. Valoarea proiectelor contractate depășește 1,92 milioane euro, fiind cam trei sferturi din total. Prin proiectele câștigate, cele 15 primării și-au dotat serviciile din subordine (inclusiv cele pentru situații de urgență) cu utilaje de intervenție, de deszăpezire, buldoexcavator, tractor, etc., au investit în soluții convenabile pentru iluminatul public, au amenajat terenuri de sport, au înființat cantine sociale sau centre sociale de zi pentru persoane defavorizate.

Modelul relațiilor dintre actorii necesari pentru demararea, implementarea și dezvoltarea proiectelor de dezvoltare în zonele rurale, tipul de sprijin pe care aceștia îl oferă și a contribuțiilor lor, cuprinde categoriile: (1) suport științific și tehnic furnizat de centre de cercetare, personal tehnic din oficiile guvernamentale, agenții de certificare etc.; (2) cunoștințe și informații despre aspecte specifice și tehnice, furnizate de o mare varietate de organisme publice; (3) infrastructura fizică necesară pentru funcționarea proiectului asigurată de organismele publice, în special locale,

și guverne naționale; (4) organizarea și marketingul furnizate de o varietate de actori, inclusiv organisme publice, în principal administrații locale, organizații private și ONG-uri; (5) implementarea standardelor de reglementare furnizate în principal de guvernele locale și regionale; (6) participarea altor tipuri de actori, de exemplu, consilierea în afaceri furnizată de consultanți externi sau companii sau organizații similare celei care conduce proiectul.

Fig.3.12 prezintă modelul lui Esparcia [70], care reflectă importanța rețelelor de actori în raport cu diferite etape ale proiectelor:

- la etapele incipiente de generare de idei se regăsesc 2 tipuri de proiecte: (a) proiecte în care rețelele de actori sunt relativ slabe, slab dezvoltate sau aproape inexistente (A.1), când adoptarea rolului rețelei de indivizi, dintre care unul preia rolul de manager, devine factor cheie, și (b) proiecte în care generarea ideii de bază este rezultatul cooperării și interacționării mai multor actori în cadrul unei rețele mai dezvoltate (A.2);
- la etapa de implementare se regăsesc proiecte în care are loc creșterea semnificativă a rețelei de actori implicați (B), când se necesită angajamentul tuturor acelor actori;
- la etapa de dezvoltare se regăsesc proiecte în care actorii noi au contribuție semnificativă care însă duce nu atât la creștere (C), cât la consolidare pentru a asigura sustenabilitatea rețelei.

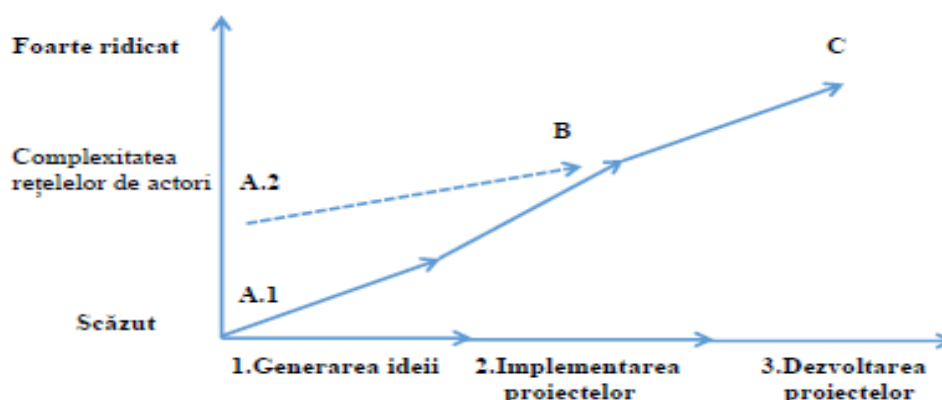


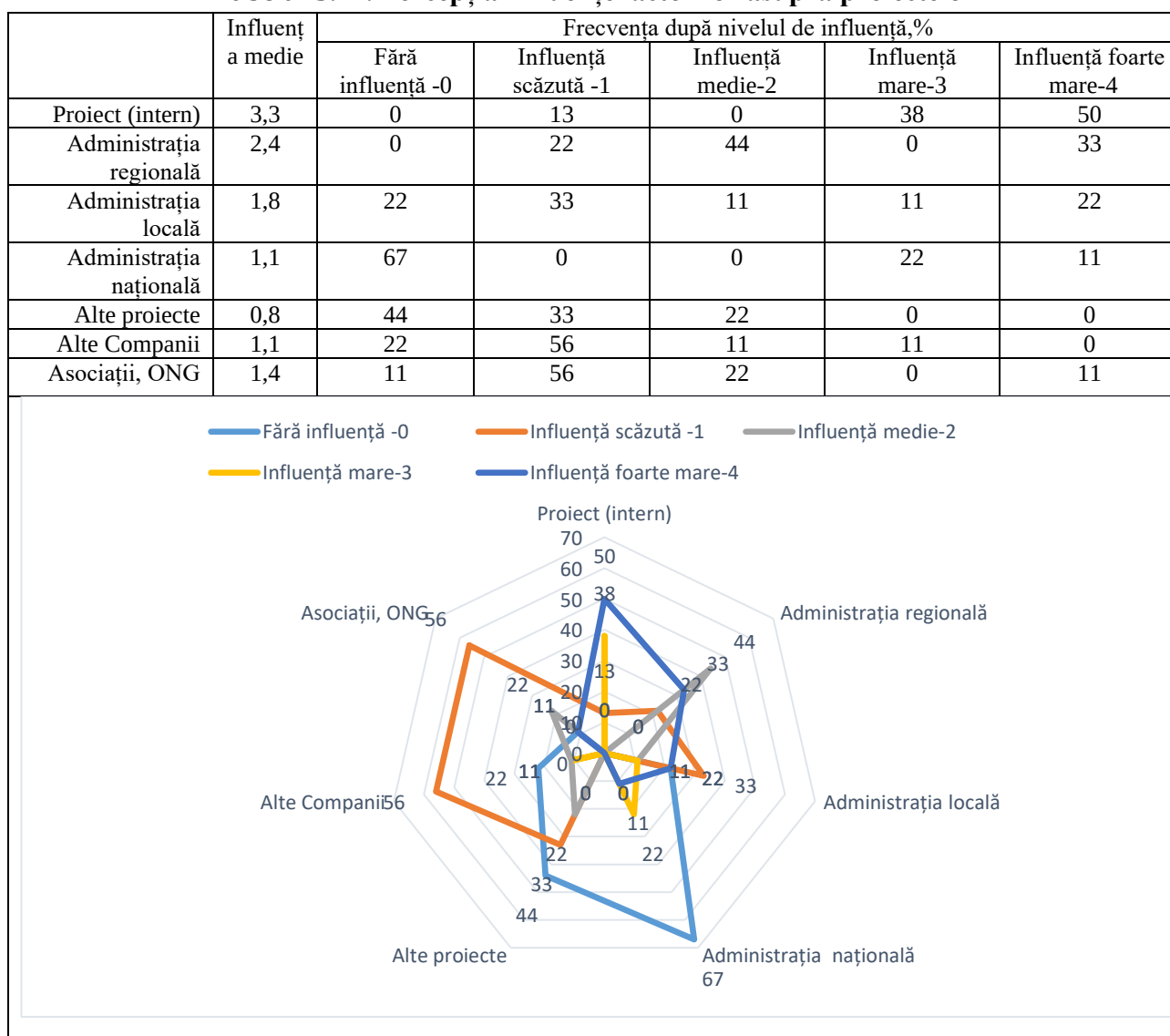
Figura 3.12. Importanța relativă a rețelelor de actori la diferite etape ale proiectului: A.1: indivizi și rețele slabe de actori; A.2: rețele intermediare de actori; B: rețele de actori în dezvoltare; C: rețele de actori dezvoltate și puternice.

Sursa: [70, p.12]

Reieșind din faptul, că implementarea proiectelor necesită o rețea relațională relativ mare, în continuare am analizat influența pe care diferiți actori au avut-o asupra conceperii și implementării proiectelor în cadrul rețelelor cu participarea actorilor care au un rol activ în structura managerială a proiectelor. Analiza a arătat, că: (1) pentru mulți intervievați, actorii majori sunt cei care participă la una sau mai multe dintre etapele proiectului (actori interni); (2) semnificația rolului actorilor interni (partenerii de proiect) este apreciată ca ridicată și foarte mare; (3) intervenția actorilor publici este deosebit de semnificativă, mai ales în raport cu politicile de

promovare și finanțare, guvernele regionale sunt percepute ca fiind cei mai influenți actori externi, iar rolul altor actori externi, de exemplu, asociații colective, companii private, este mult mai puțin semnificativ pentru realizarea proiectelor; (4) rolul guvernelor regionale (ca actori externi) este, în general, mediu; (5) în unele cazuri relația cu managerii de proiect este apreciată ca foarte importantă; (6) influența autorităților locale variază considerabil, în funcție de caz, dar pentru majoritatea dintre intervievați este apreciată de la moderat la foarte semnificativ; (7) pentru majoritatea proiectelor, guvernul național are o influență redusă; (8) actorii non-publici nu au influențe semnificative asupra proiectelor, astfel, proiectele depind în primul rând de rețeaua de actori interni, inclusiv de parteneri pe care se bazează operațiunile proiectului, dependențele externe fiind îndreptate în cea mai mare parte către actorii publici din cauza legăturilor administrative, finanțării publice și altor politici publice de sprijinire a proiectelor (Tab.3.24).

Tabelul 3.24. Percepția influenței actorilor asupra proiectelor

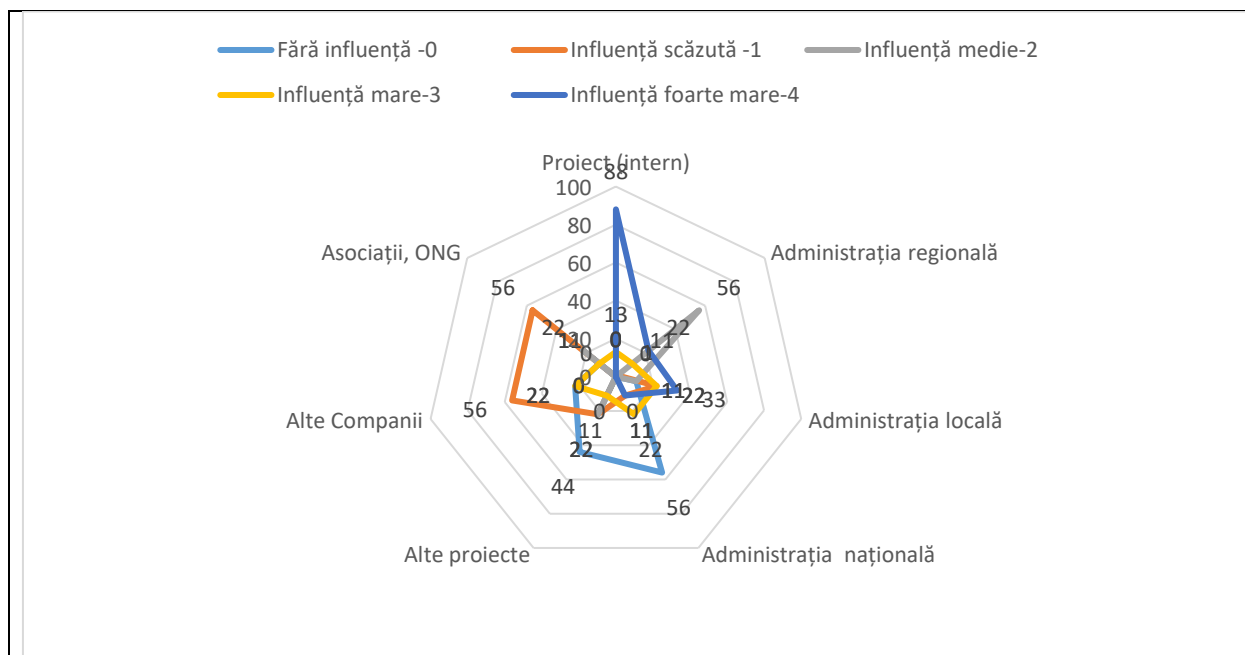


Sursa: Elaborat în baza anchetării în cadrul studiului de caz

Pentru proiectele de nivel local sau regional este specific efortul puternic pentru asigurarea auto-sustenabilității alături de nevoia de sprijin extern, predominant public. Analiza rolului actorilor în promovarea și implementarea inițiativelor arată că prezența acestora variază în funcție de etapa de dezvoltare a proiectului, observându-se că odată ce proiectele sunt dezvoltate și consolidate, acestea tind să ofere servicii externe care contribuie la sustenabilitatea lor, valabil mai ales pentru întreprinderile cu servicii orientate către sectorul privat, de exemplu, comerțul cu produse agricole, și întreprinderile care funcționează pe bază de parteneriat public-privat, de exemplu, servicii de consiliere în management energetic. Pentru că relațiile dintre actori și proiecte au și direcție inversă, am analizat impactul proiectelor asupra actorilor și părților interesate, presupunând că realizarea obiectivelor proiectului are impact pozitiv asupra actorilor implicați direct și efecte multiplicatoare puternice asupra altor actori „externi”. Rezultatele analizei arată, că: (1) impactul cel mai semnificativ este asupra actorilor locali și interni direct implicați în proiect; (2) există o rețea inițială de actori prin care relațiile de influență reciprocă sunt foarte puternice; (3) percepția impact-beneficiu la actorii externi este la fel de mai mare ca și la actorii publici din rețeaua de actori secundari (guvernele regionale și locale); (4) unele proiecte au un „randament”, înțeles ca un profit, inclusiv politic, ridicat pentru actorii publici și alți actori implicați; (5) există un al treilea grup de actori externi cu legături mai puțin intense și mai puțină influență, la care se referă asociații colective și ONG-uri, alte proiecte cu care se mențin relații intense sau companii private cu care sunt negociate tranzacțiile comerciale (Tab.3.25).

Tabelul 3.25. Percepția influenței proiectelor asupra actorilor

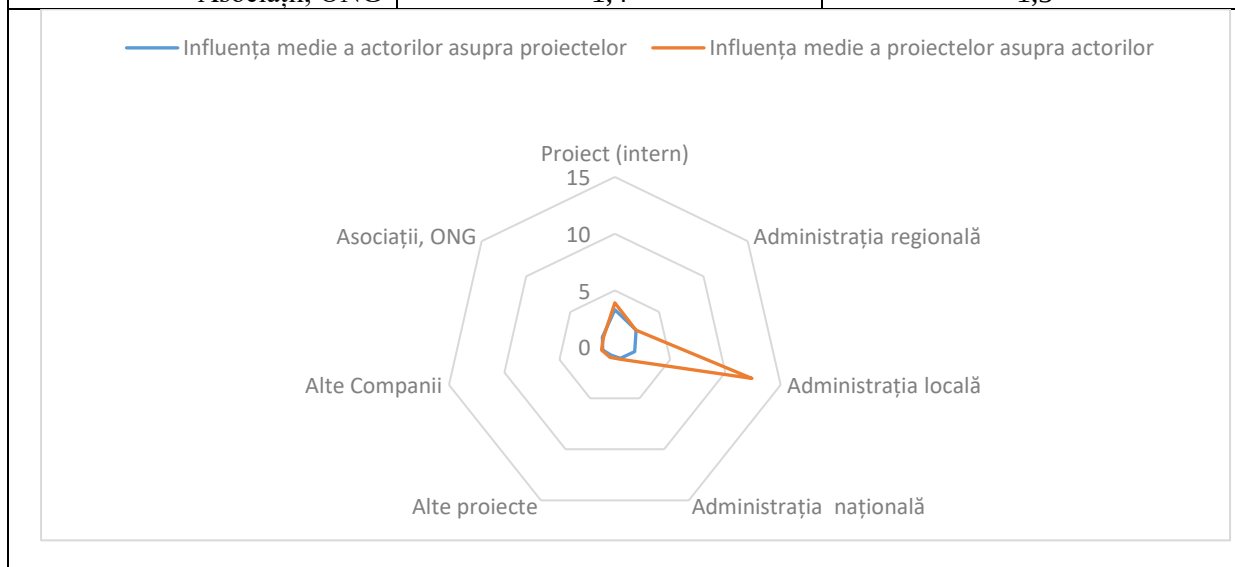
	Influența medie	Frecvența după nivelul de influență,%				
		Fără influență -0	Influență scăzută -1	Influență medie-2	Influență mare-3	Influență foarte mare-4
Proiect (intern)	3,9	0	0	0	13	88
Administrația regională	2,4	0	1	56	11	22
Administrația locală	12,4	11	22	11	22	33
Administrația națională	1,2	56	11	0	22	11
Alte proiecte	1,0	44	22	22	11	0
Alte Companii	1,2	22	56	0	22	0
Asociații, ONG	1,3	11	56	22	11	0



Sursa: Elaborat în baza anchetării în cadrul studiului de caz
 Menționăm, că impactul sau beneficiile proiectelor asupra actorilor sunt apreciate și percepute mai presus decât inversul - impactul actorilor asupra proiectelor (Tab.3.26).

Tabelul 3.26. Influența medie a relației proiecte-actori

	Influența medie a actorilor asupra proiectelor	Influența medie a proiectelor asupra actorilor
Proiect (intern)	3,3	3,9
Administrația regională	2,4	2,4
Administrația locală	1,8	12,4
Administrația națională	1,1	1,2
Alte proiecte	0,8	1,0
Alte Companii	1,1	1,2
Asociații, ONG	1,4	1,3



Sursa: Elaborat în baza anchetării în cadrul studiului de caz Neamț

Pentru analiza empirică a expertizei vernaculare, am analizat sursele de cunoștințe ale actorilor, care folosesc expertiza vernaculară în activitatea lor de realizare a proiectelor și experților profesioniști, care dezvoltă, testează și diseminează expertiza vernaculară în procesul de consultare a realizării proiectelor, prin intervierea a 65 persoane (Tab.3.27) timp de 6 zile privind percepția expertizei practicienilor din mediul rural.

Tabelul 3.27. Interviu

Domenii de expertiză	Agri-cultura	Agri-cultură ecologică	Comerț cu produse agricole	Turism rural	Agro-turism	Științe de mediu	Energie regene-rabilă	Mana-gement financiar	Afaceri rurale	Logis-tică
Experți	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Beneficiari de proiecte finanțate	x	x		x	x	x	x	x		x

Sursa: Datele autorului din interviurile realizate în cadrul studiului de caz [98], [99]

Datele interviului arată, că expertiza vernaculară are o esență hibridă, este o combinație de cunoștințe, generate de domeniul concret al proiectului realizat, experiențe, abilități și cunoștințe locale și extra-locale, adaptate la contextul și obiectivele specifice ale proiectului, iar consolidarea expertizei actorilor locali are eficiență mai mare în percepția acestora prin producerea în comun de cunoștințe, crearea de rețele pentru schimbul de expertiză și dotarea actorilor locali cu metode și instrumente pe care să le folosească pentru a-și dezvolta și aplica propria expertiză, și în același timp, pentru a gestiona abilitatea de comunicare specialist-nespecialist/ expert-neexpert ca un proces de schimb bidirecțional, bazat pe încredere, în cadrul proiectului.

3.5. Modele și soluții de impact pentru managementul eficienței fondurilor europene în baza studiului de caz Județul Neamț

În ultimii ani au fost elaborate mai multe studii care analizează impactul intervenției publice asupra economiilor folosind tehnici input-output, în care intervenția publică se consideră exogenă în cadrul unui model input-output și impactul acesteia asupra variabilelor și prețurilor reale se verifică.

Modelele de evaluare a impactului finanțărilor din fonduri europene asupra teritoriilor, în special, zonelor rurale, utilizate până în prezent atât în faza de evaluare ex-ante cât și ex-post au prezentat limitări semnificative datorate fie generalității excesive a rezultatelor, fie unui cost

excesiv al sistemului de evaluare, fie utilizării excesive a metodologiilor de evaluare bazate pe modele cantitative care nu sunt foarte potrivite abordării contrafactuale impuse de recente indicații europene.

Utilizarea metodei de matrice ca model pentru determinarea impactului intervențiilor publice nu diferă de această abordare fundamentală și tipică a analizei input-output, deși permite uneori „endogenizarea” unei părți a activității de intervenție financiară. Avantajele rezultate, în comparație cu utilizarea tradițională a tabelului intersectorial simplu, sunt trei: primul avantaj subliniază o mai mare coerență internă a modelului față de schema tradițională input-output, al doilea și al treilea evidențiază complexitatea mai mare a modelului în ceea ce privește instrumentele luate în considerare și efectele evaluate [72]:

- 1) modelul poate fi închis în partea endogenă cu o mai mare precizie în ceea ce privește distribuția venitului, ce derivă din includerea relațiilor care permit legătura distribuția funcțională - distribuția sectorială sau distribuția primară - distribuția finală, pe când un model bazat doar pe tabelul intersectorial are o singură relație dintre consumul intern și PIB al teritoriului sau unele componente ale acestuia, prin ce se poate realiza trecerea de la venitul intern la venitul național, distribuite între diferitele sectoare instituționale care apoi le folosesc pentru a face investiții de consum, reale sau financiare;
- 2) modelul face posibilă analiza efectelor politicilor rurale prin plasarea pe partea ieșirilor, alături de purtătorul obișnuit al cotei publice atât în contul curent cât și în contul de capital, a transportatorului de transfer și identificarea impactului asupra economiei rurale, asupra datoriei publice, astfel că vectorii de transferuri de cont curent și de capital „de la” și „către” să fie beneficiarii finanțărilor (în special, AP, ONG, IMM), permițându-se astfel luarea în considerare în mod specific a tuturor intervențiilor și beneficiile, care anterior erau excluse din abordarea input-output;
- 3) tipul de rezultate oferite de model sunt atribuibile unui vector compus din patru blocuri: primul se referă la activarea producției interne, al doilea se referă la crearea și distribuția către factorii PIB-ului, a treia la repartizarea sectorială a veniturilor totale care tranzitează în cadrul sistemului economic în cauză, iar a patra - la impulsurile „difuzate” în rest.

Propunem un model de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, bazat pe metoda matricei contabile sociale, care în anumite ipoteze, poate fi folosit ca model de echilibru economic general, precum și o condiție prealabilă pentru analiza impactului intervenției financiare în realizarea politicilor.

Matricea este structurată în așa fel încât să se împartă în două părți, una definită ca endogenă și cealaltă exogenă, când nivelul producției și veniturilor depind, pe de o parte, de impulsurile

induse de partea exogenă, și, pe de altă parte, de caracteristicile „structurale” ale părții endogene (3.1 și 3.2).

$$\text{Partea endogenă } X_n = A_n X_n + Y_n \rightarrow X_n = (I - A_n)^{-1} \cdot Y_n \quad (3.1)$$

$$\text{Partea exogenă } X_l = A_l X_n + Y_n \rightarrow X_l = A_l \cdot (I - A_n)^{-1} \cdot Y_n \quad (3.2)$$

Această construcție a matricei este bazată pe tehnica input-output (sau resurse-utilizări), dezvoltată în literatura economică. Modelul permite integrarea indicatorilor economici cu statisticile demografice și sociale, în funcție de scopurile și posibilitatea de a obține informații aferente. Noua abordare din teoria creșterii economice (New Growth Theory) consideră că progresul este generat endogen prin activitățile de dezvoltare, PIB-ul fiind măsura cea mai adecvată a dezvoltării economice la nivel de județ (nivel NUTS3), iar investițiile din fondurile europene reflectate în indicatorul investițiilor străine directe ca cea mai bună informație disponibilă la nivel județean, reprezentând variabilele endogene (Tab.3.28).

Tabelul 3.28. Variabilele modelului

Variabile	Descriere
PIB regional	Produsul Intern Brut la nivel de regiune, zona rurală (RON)
PIB	Produsul Intern Brut la nivel de județ, zona rurală (RON)
Capital - K	Investițiile străine directe la nivel de județ, zona rurală (RON)
Muncă - L	Populația ocupată în economia județului, zona rurală (persoane)
Cercetare-dezvoltare - R	Cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare ale județului, zona rurală (RON)

Sursa: [186]

În cadrul modelului propus pot fi remarcate două aspecte:

- în bilanțul output-urilor care trec prin circuitul economic, variabilele sunt clasificate, folosindu-se informațiile din Tabelul Economic Intersectorial, după originea lor sectorială (domenii, ramuri), cât și teritorială (urban-rural, pe localități), distribuția producției și a veniturilor este împărțită în 3 faze logice care o alcătuiesc: de la distribuția funcțională, adică la factorii primari de producție și tipici tabelului input-output, la sectoarele deținute ale factorilor, modificate pentru a lua în calcul toate transferurile care au loc între sectoare (Tab. 3.29 și 3.30);
- veniturile din factori, adică distribuția funcțională și veniturile salariale sunt distincte, deoarece asupra lor operează politici diferite.

Tabelul 3.29. Model 1 tabel input-output la nivel de județ

Produsul	Domeniul (sectorul) de activitate economică				Total producție la prețuri de bază pe produs	Resurse totale la prețuri de bază	Output per produs la preț de achiziție
1							
2							
...							
m							
Total producție pe domeniu la prețuri de bază							

Tabelul 3.30. Model 2 tabel input-output la nivel de județ

Domeniul (sectorul) de activitate economică	Domeniul (sectorul) de activitate economică				Total utilizări intermediare pe ramură	Utilizări finale la prețuri de bază			Utilizări total
	1	2	...	m		Consum	Investiții din fonduri	Vânzări	
1									
2	tranzacții intersectoriale					utilizări finale			
...									
m									
Valoarea adăugată la prețuri de bază pe ramură	input-uri primare								
Total output (producție pe domeniu la prețuri de bază)	resurse disponibile								

Sursa: Elaborat de autor în baza [284]

Ipotezele modelului pot fi formulate astfel:

- toate relațiile prezise sunt liniare: ele se bazează pe ipoteze de coeficienți tehnici ficși, capacitatea de producție inactivă și randamente constante la scară, precum și pe înclinații medii mai degrabă decât marginale;
- rapoartele permit doar analize statice comparative;
- prețurile se consideră constante;
- există probleme de arbitrarie în identificarea elementelor exogene față de cele endogene și de sensibilitate a rezultatelor.

Astfel, gradul ridicat de dezagregare face posibile analize capabile să îmbunătățească înțelegerea fenomenelor economice din spațiul rural și să ofere indicații clare pentru politici rurale, orientate pe abordările creșterii endogene, teoria creșterii endogene fiind înțeleasă ca un fenomen auto-susținut prin acumularea unor factori importanți: capital fizic, tehnologic, capital uman și public (Fig 3.13), când investițiile reprezintă determinantul fundamental al creșterii economice, identificat în modelele neoclasice și cele ale creșterii endogene, cu impact tranzitoriu sau efecte permanente respective [186].

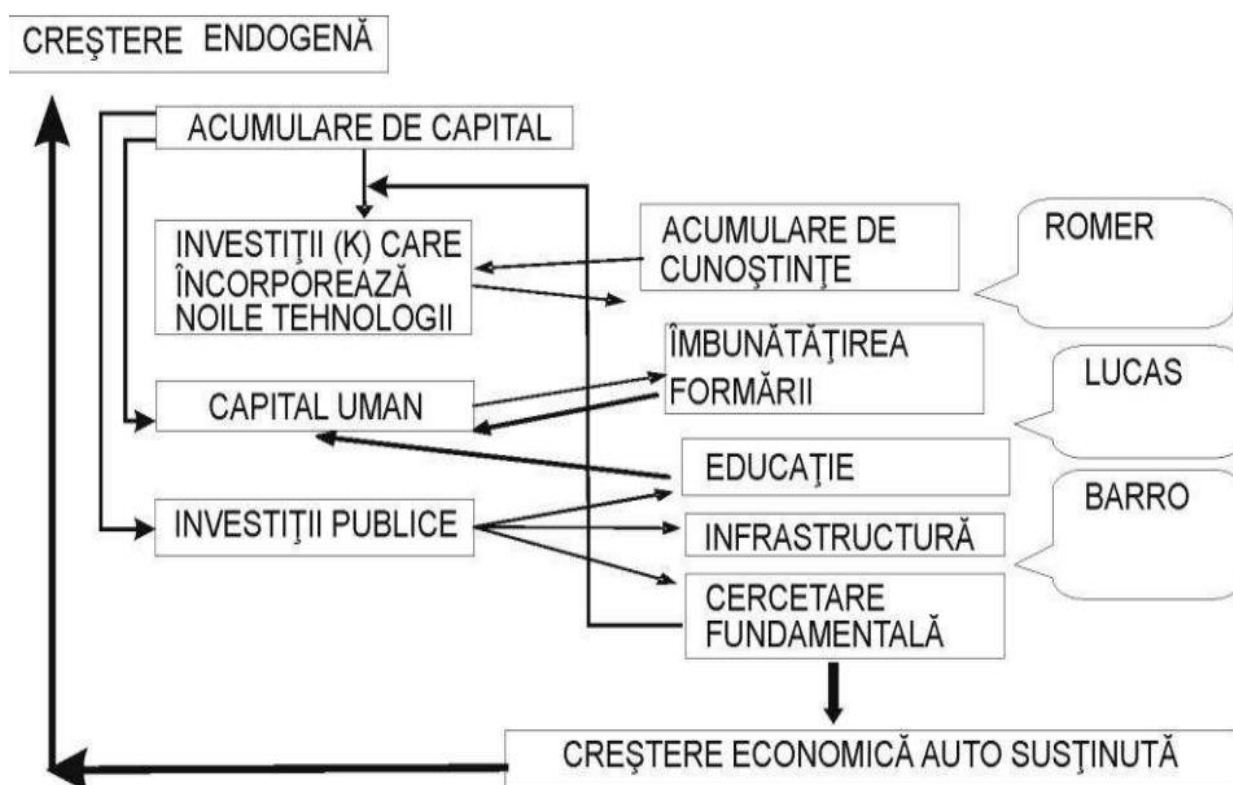


Figura 3.13. Sursele de creștere în modelele endogene

Sursa: [186]

Modelul standard pentru evaluarea creșterii endogene poate avea forma:

$$PIB_i = AK_i^\alpha L_i^\beta R_i^\delta, \quad (3.3)$$

unde:

PIB reprezintă output-ul (Y),

α și β sunt elasticitățile producției în raport cu capitalul K și munca L ($\alpha, \beta > 0$), A este constantă, iar R reflectă progresul endogen.

Analiza datelor obținute cu utilizarea modelului dat, în final, ar permite gruparea localităților rurale din județ după indicele valorii finanțării din fonduri europene ca raportul dintre valoarea finanțării și creșterea produsului global la nivel de județ (rural), determinată de această finanțare.

Cu toate acestea, aplicarea modelului necesită transparență din partea Autorității de Management a proiectelor rurale în ceea ce privește furnizarea datelor privind cheltuielile și utilizarea resurselor și menținerea unui sistem de tabele intersectoriale actualizate și cuprinzătoare ale economiei la nivel regional și local. Pentru că în prezent aceste condiții nu sunt asigurate și modelul integral nu este aplicabil în practică, aplicațiile parțiale pot fi utile, chiar dacă nu au valoare predictivă oferind o viziune suplimentară asupra fenomenului studiat.

Un rol important în economia locală-rurală îl are capitalul uman. La nivelul matricei, capitalul uman este indicator endogen și este folosit pentru a determina nivelul de dezvoltare sau

a explica creșterea economică [341]. Interesul sporit pentru investirea în capitalul uman este și o preocupare a OCDE, pentru creșterea economică prin proiecte specifice domeniului educațional. Într-un final cei care au beneficii din dezvoltarea capitalului uman sunt societatea publică și privată [341].

Infrastructura tehnică reprezintă suportul dezvoltării oricăror activități întreprinse de locuitorii spațiului rural. Datorită stării proaste a drumurilor locale, și pentru că măsurile se axează pe colaborare – comunicare - transfer de informații, între materii prime și finite - între locații aflate la distanțe variabile, administrațiile locale trebuie să fie interesate de îmbunătățirea acestora. Politicile din domeniu, trebuie să fie corelate cu: politicile privind mediul, diminuarea sărăciei, infrastructura, educația și sănătatea, apărarea, etc., cu cele privind furnizarea de servicii de bază de interes general.

3.6. Concluzii la Capitolul 3

În rezultatul cercetărilor efectuate în capitolul 3, am concluzionat următoarele.

Studiul în cadrul sondajului realizat a confirmat că zonele rurale ale Județului Neamț din România se confruntă cu o serie de provocări comune cu cele ale zonelor rurale din Uniunea Europeană, de la conectivitate mai scăzută și lipsa de servicii până la oportunități mai reduse de angajare, totuși, demonstrând unele particularități. Reieșind din faptul că valoarea spațiului rural este condiționată de matricea economică generală a societății în ansamblu, în cadrul conceptului de dezvoltare endogenă însemnând o continuă schimbare a agriculturii și a mediului rural în afară de propria lor dinamică endogenă, care sunt reflectate în întregul peisaj rural, a fost analizat un sistem larg de indicatori ai spațiului rural al Județului Neamț, precum și programele operaționale în implementare, inclusiv pe profil de comună și scos în evidență lipsa actualizării unor indicatori, ce reduce calitatea rezultatelor și are un impact negativ asupra capacității de utilizare a acestora în practica economică rurală.

Luând în considerare că proiectele rurale se confruntă cu dificultăți generale, cum ar fi, de exemplu, în fazele lor inițiale, probleme legate de birocrăție, dificultatea de a găsi personal calificat la nivelurile necesare de implementare, inclusiv pentru funcții tehnice specifice și sarcini de management și administrare generală, întârzierea finanțării, neîncrederea larg răspândită în rândul comunităților locale, uneori opoziția anumitor actori, în special, administrației locale, și dificultăți specifice, legate de trăsăturile de loc ale proiectelor aflate în procesul de realizare, s-a presupus că examinarea relației în schimbarea dintre expertiza științifică, profesională și non-profesională în

dezvoltarea rurală, care acoperă un spectru larg de procese de programare- planificare, mecanisme de implementare și modele de dezvoltare rurală, ar prezenta o cale eficientă de soluționare a acestora prin utilizarea unui nou concept de expertiză vernaculară.

Modelul de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale propus, este bazat pe metoda matricei contabile sociale, care în anumite ipoteze, poate fi folosit ca model de echilibru economic general, precum și o condiție prealabilă pentru analiza impactului intervenției financiare în realizarea politicilor. Matricea este structurată în așa fel încât să se împartă în două părți, una definită ca endogenă și cealaltă exogenă, când nivelul producției și veniturilor depind, pe de o parte, de impulsurile induse de partea exogenă, și, pe de altă parte, de caracteristicile structurale ale părții endogene.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În rezultatul cercetărilor efectuate în cadrul tezei, au fost realizate obiectivele stabilite care au asigurat atingerea scopului propus.

Studiind cu precauție aspectele teoretice privind dezvoltarea rurală și analiza datelor empirice despre impactul fondurilor europene asupra dezvoltării zonelor rurale, am dedus că: *i)* noțiunea de dezvoltare rurală este insuficient detaliată sau incompletă în literatura de specialitate, conceptul de dezvoltare rurală, precum și alte concepte conexe, bazându-se pe diverse aspecte ale spațiului rural; *ii)* există numeroase tipologii de clasificare a zonelor rurale în funcție de stat sau organisme de clasificare; *iii)* discuțiile asupra naturii schimbărilor în economiile rurale și abordările de politică rurală au ca subiect predominant schimbarea de la abordarea axată pe sectorul agricol spre cea axată pe teritoriile rurale și activitatea economică mai diversificată; *iv)* zonele rurale joacă roluri diferite în economia națională; *v)* discuțiile teoretice privind efectele sprijinului pot fi reduse la discuții privind efectele generate de diferite niveluri și plafoane de sprijin și eficiența socio-economică a costurilor programelor europene de sprijinire a investițiilor în dezvoltarea rurală, dacă se reiese din diferențe de comportament al beneficiarilor de suporturi financiare, care sunt afectate atât înainte de sprijin, cât și după, nivelul de competitivitate a UAT și regiunii, sprijinul fiind destinat acoperirii costurilor legate de diferite tipuri de investiții.

Din perspectiva analizei teoretice, se poate afirma că programele de sprijin au atât efecte pozitive, cât și negative, însă este dificil de determinat efectul agregat al diferitelor niveluri de suport. În același timp, studii empirice care să studieze în mod explicit nivelurile de sprijin și rolul lor în efectele suportului sunt puține și reflectă efecte foarte conflictuale ale suportului.

Cu referire la Strategia de dezvoltare teritorială a României 2035, din perspectiva activităților de evaluare care compară realizările de la anumite momente de parcurs al implementării strategiei cu obiectivele anterior trasate, inclusiv implementarea politicilor specifice, s-a concluzionat că sistemul de monitorizare cuprinde 3 componente principale: *(i)* monitorizarea dinamicilor teritoriale, *(ii)* monitorizarea gradului de realizare a măsurilor, activităților și proiectelor stabilite la nivelul SDTR, *(iii)* monitorizarea și evaluarea impactului teritorial al programelor de investiții pe componente: a) monitorizarea programelor naționale; b) monitorizarea programelor operaționale.

În contextul obiectivului de evaluare a impactului proiectelor finanțate de UE, aspectul practic ne arată, că nu există o măsură universal acceptată de evaluare a dezvoltării rurale care să reflecte caracterul multidimensional al stării spațiului rural, fiecare metodă de evaluare fiind folosită în funcție de scopul măsurării, iar evaluarea dezvoltării rurale trecând printr-un proces

substanțial de definire și sistematizare, inclusiv o standardizare puternică, pe parcursul diferitelor perioade de programare.

Din rezultatele cercetării, deducem, că există numeroase studii care au abordat instrumentele și indicatorii aferenți dezvoltării rurale, însă datele diferă foarte mult în dependență de nivelul de dezvoltare al țării și al regiunii, ceea ce generează posibilitatea de utilizare a diferiților indicatori specifici comunității rurale.

Estimarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării spațiului rural, a determinat următoarele concluzii: (1) impactul cel mai semnificativ este asupra actorilor locali și interni direct implicați în proiect; (2) există o rețea inițială de actori prin care relațiile de influență reciprocă sunt foarte puternice; (3) percepția impact-beneficiu la actorii externi este la fel de mai mare ca și la actorii publici din rețeaua de actori secundari (guvernele regionale și locale); (4) unele proiecte au un randament, înțeles ca un profit, inclusiv politic, ridicat pentru actorii publici și alți actori implicați; (5) există un al treilea grup de actori externi cu legături mai puțin intense și mai puțină influență, la care se referă asociații colective și ONG-uri, alte proiecte cu care se mențin relații intense sau companii private cu care sunt negociate tranzacțiile comerciale.

În același timp, rezultatele obținute au confirmat ipoteza posibilității dezvoltării rurale prin sporirea impactului fondurilor europene. Aceasta, la rândul său, implică cunoașterea și conștientizarea faptului că atât zonele rurale ale Județului Neamț din România, cât și din Raionul Strășeni din Republica Moldova, se confruntă cu o serie de provocări comune cu cele ale zonelor rurale din Uniunea Europeană, de la conectivitate mai scăzută și lipsa de servicii până la oportunități mai reduse de angajare, totuși, demonstrând unele particularități.

Astfel, luând în considerare că proiectele rurale se confruntă cu provocări comune, cum ar fi: birocratie, întârzierea finanțării, neîncrederea larg răspândită în rândul comunităților locale, dificultatea de a găsi personal calificat la nivelurile necesare de implementare a proiectelor, lipsa piețelor funcționale pentru pământ și produse locale din gospodăria țărănească, fărâmițarea excesivă terenurilor, am concluzionat necesară examinarea și argumentarea relației în schimbarea dintre expertiza științifică, profesională și non-profesională în dezvoltarea rurală, care acoperă un spectru larg de procese de programare - planificare, mecanisme de implementare și modele de dezvoltare rurală și ar reprezenta o cale eficientă de soluționare a acestora prin aplicarea unui *nou concept de expertiză vernaculară*.

Totodată, rezultatele obținute subliniază și scot în evidență problemele aferente implementării programelor de dezvoltare rurală și a factorilor de impact în baza măsurării percepției pentru cazul Județul Neamț, ceea ce nemijlocit a permis determinarea nivelului de absorbție a fondurilor europene la nivelul zonelor rurale. *Simulările și sondajele efectuate au*

contribuit la determinarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, bazat pe metoda matricei contabile sociale. De aici derivă și importanța aplicării factorilor de impact și expertiza vernaculară în vederea sporirii impactului managementului eficienței fondurilor europene aferente dezvoltării rurale.

Rezultatele obținute confirmă și demonstrează posibilitatea sporirii impactului fondurilor europene asupra dezvoltării rurale, prin prisma factorilor de impact și expertiza vernaculară, pe baza studiului de caz Județul Neamț.

În această ordine de idei, sunt formulate următoarele **recomandări** asociate eficienței fondurilor europene aferente dezvoltării rurale:

- 1) *consolidarea capacităților și responsabilităților* actorilor implicați în implementarea, monitorizarea și evaluarea fondurilor europene, în vederea fortificării capacității de absorbție a fondurilor destinate zonelor rurale;
- 2) *analiza continuă a impedimentelor specifice* zonelor rurale, prin perspectiva teritorială globală și reînnoită, care să genereze relații reciproce de dezvoltare;
- 3) *corelarea politicilor* agricole, alimentare și rurale la standardele realizate în celelalte țări europene mai dezvoltate;
- 4) *asigurarea unei conexiuni permanente*, între sectorul rural și cel urban, ținând cont de faptul că acestea se completează reciproc;
- 5) *alegerea măsurilor potrivite* pentru urmărirea priorităților strategice trebuie adoptate de autoritatea de gestionare a programelor și nu în amonte în orientările Uniunii Europene sau regulamentelor generale;
- 6) *îmbunătățirea interesului pentru infrastructura tehnică* care reprezintă suportul dezvoltării oricăror activități întreprinse de locuitorii spațiului rural,
- 7) *abordarea teritorială a conceptului de competitivitate*, să îmbine tehnicile de producție, valorile, relațiile dintre întreprinderile rurale și actorii instituționali, imaginea teritoriului, cultura și patrimoniul local, care, în final, să permită competitivitatea agroalimentară pe piața globală;
- 8) *implementarea și utilizarea expertizei vernaculare* în identificarea problemelor specifice fiecărei zone a spațiului rural, care va permite îmbunătățirea tuturor proceselor de dezvoltare rurală;
- 9) *aplicarea pentru măsurarea dezvoltării rurale* a indicatorilor privind proprietățile locale și indicatorilor pentru comunități rurale, ținând cont de faptul că fiecare zonă are problemele ei specifice, care trebuie studiate în detaliu;

10) *utilizarea pe larg a modelului propus, bazat pe metoda matricei contabile sociale.*

Matricea este structurată în așa fel încât să se împartă în două părți, una definită ca endogenă și cealaltă exogenă, când nivelul producției și veniturilor depind, pe de o parte, de impulsurile induse de partea exogenă, și, pe de altă parte, de caracteristicile „structurale” ale părții endogene;

11) *continuarea identificării soluțiilor de gestionare a procesului de evaluare, cu o implicare activă a actorilor pentru îmbunătățirea procedurilor și practicilor de evaluare între evaluatori și administrațiile publice și sporirea impactului investițiilor din fondurile europene asupra dezvoltării zonelor rurale.*

BIBLIOGRAFIE

I. Acte legislative și normative

1. Legea nr.151/1998 privind dezvoltarea regională în România. [citată 16.03.2021]
Disponibil:<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/15220>
2. Legea nr.45/2007, para el desarrollo sostenible del medio rural. [citată 14.05.2021]
Disponibil:<https://www.ecolex.org/es/details/legislation/ley-no-452007-ley-para-el-desarrollo-sostenible-del-medio-rural-lex-faoc076481/>
3. Ordonanța de urgență nr.142 din 21 septembrie 2000 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției SAPARD pentru implementarea tehnică și financiară a Instrumentului special de preaderare pentru agricultura și dezvoltare rurală. Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 471 din 28 septembrie 2000. [citată 12.07.2021]
Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/24386>
4. Regulamentul (CE) nr.1257/1999 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală prin Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA). [citată 14.07.2021]
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=LEGISSUM:160026>
5. Regulamentul (CE) nr.1290/2005 privind finanțarea politicii agricole comune.
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32005R1290>
6. Regulamentul (CE) nr.1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). [citată 16.07.2021]
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32005R1698>
7. Regulamentul (CE) nr.950/1996 privind stabilirea restituirilor la export pentru uleiul de măsline. [citată 20.07.2021]
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996R0950&qid=1666335319476&from=EN>
8. Regulamentul (CE) nr.951/1996 de stabilire a restituirilor maxime la export de ulei de măsline pentru cea de-a 13-a licitație parțială în cadrul licitației permanente emise prin Regulamentul (CE) nr.2544/95. [citată 26.07.2021]
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996R0951&qid=1666335415819&from=EN>
9. Regulamentul (CEE) nr.2052/1988 privind sarcinile fondurilor structurale și eficacitatea acestora și coordonarea activităților acestora între ele și cu operațiunile Băncii Europene de Investiții și ale celorlalte instrumente financiare existente. [citată 28.07.2021]
Disponibil:<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1988/2052/oj>
10. Regulamentul Consiliului (EC) nr.1260 din 21 iunie 1999 privind prevederile generale ale Fondurilor Structurale. [citată 16.06.2021]
Disponibil:<https://lege5.ro/Gratuit/gi3tcnbuge/regulamentul-nr-1260-1999-de-stabilire-a-dispozitiilor-generale-referitoare-la-fondurile-structurale>
11. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014 AL comisiei din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR). [citată 01.07.2021]
Disponibil:<http://www.finantare-rurala.ro/despre/legislatie-aplicabila-pndr/legislatie-europeana.html>

12. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr.141/2015 (JO L 24 din 30.1.2015) de modificare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 540/2011 în ceea ce privește prelungirea perioadei de autorizare a substanțelor active etefon și fenamifos.
Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2015/415/oj/ron
13. Regulamentul delegat al UE nr.640/2014 privind administrarea, retragerea sprijinului sau condițiile penalităților aplicabile plăților directe, sprijinului pentru dezvoltare rurală și ecocondiționalității. [citât 16.05.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0640&from=EN>
14. Regulamentul delegat al UE nr.807/2014 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală prin Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și introducerea unor dispoziții tranzitorii. [citât 19.04.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32014R0807>
15. Regulamentul privind noul cadru financiar multianual [Reg. (UE, Euratom) nr.1311/2013, JOL347, 20.12.2013] și acordul interinstituțional privind buna gestiune financiară (JOC373, 20.12.2013), aprobate de Parlamentul European la 19.11.2013 (rezoluțiile P7_TA (2013)0455 și P7_TA(2013)0456, JO C 436, 24.11.2016).
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1311&from=EN>
16. Regulamentul UE nr.1303/2013 – reguli comune aplicabile fondurilor structurale și de investiții europene (ESIF). [citât 13.03.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=FI>
17. Regulamentul UE nr.1305/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală de către Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR). [citât 11.04.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1305>
18. Regulamentul UE nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune. [citât 12.04.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0549:0607:RO:PDF>
19. Regulamentul UE nr.1310/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală de către Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR). [citât 16.04.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1310>
20. Regulamentul UE nr.809/2014 sistemul de administrare și control, măsurile de dezvoltare rurală și ecocondiționalitatea. [citât 18.04.2021]
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0809&from=it>

II. Lucrări științifice

21. Ambec S., Cohen M. A., Elgie S., Lanoie P.. The Porter hypothesis at 20: can environmental regulation enhance innovation and competitiveness? Review of environmental economics and policy, Association of Environmental and Resource Economists, vol. 7(1), 2013. 2-22p. ISSN: 0825-8643. [citât 18.02.2021]
Disponibil: <https://ideas.repec.org/p/iea/carech/1002.html>

22. Andrew B. Abel. Optimal investment under uncertainty. The American Economic Review, 73(1), 1983, University of Pennsylvania, 2017. [citat 18.02.2021]
Disponibil: https://repository.upenn.edu/fnce_papers/220/
23. Babucea A.G. Utilizarea analizei cluster în comparații teritoriale. În Economic Annals of Constantin Brancusi University, [online], 2007. pp.311-316. [citat 13.03.2021]
Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2007-01/57_Babucea%20Ana-Gabriela.pdf
24. Barquero A.V.. Desarrollo endógeno. Teorías y políticas de desarrollo territorial. În: Investigaciones Regionales, 2007. pp.183-210. [citat 12.07.2021]
Disponibil: <http://www.aecr.org/images/ImatgesArticles/2008/09b%20Vazquez.pdf>
25. Basile E., Cecchi C.. Beyond the sectors an analysis of economic differentiation in rural economy, p.2. [citat 03.02.2021]
Disponibil: https://web.uniroma1.it/dip_ecodir/sites/default/files/wpapers/wp29.pdf
26. Belli N. Dezvoltarea umană durabilă a comunităților rurale în România și Rep.Moldova: agricultura și ruralul în perioada de tranziție. Ed. D. Gusti, 1996.
27. Belli N. Proprietatea în teoria și practica economică. Abordări conceptuale. CIDE, 1994.
28. Belli N. Tranziția mai grea decât un război. România 1990-2000. Ed. Expert București, 2001, 296p. ISBN: 9789738177048.
29. Benga E., Hāznars J.. Counterfactual evaluation of farm modernization measure of latvian rdp 2007-2013 with propensity score matching. Good Practice Workshop “Methods for Assessing Impacts of Rural Development Programmes 2007-2013”, Italia, 4-5 iulie 2016. p.20.
Disponibil: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/gpw-03_3-1_latvia_hazners.rev_.pdf
30. Bergschmidt A.. Powerless evaluation. Eurochoices 2009, nr.8, pp.37–42.
31. Bergström F.. Capital subsidies and the performance of firms. Small business economics, 14(3), 2000. pp.183-193.
32. Bianco J. The Rural Exodus: a challenge for developing countries. Paris: MOMAGRI, 2016. [citat 20.03.2021]
Disponibil: <http://www.momagri.org/UK/focus-on-issues/The-Rural-Exodus-a-challenge-fordeveloping-countries-162.html>
33. Bleahu A. Dezvoltarea rurală, în uniunea europeană. În: Calitatea Vieții, XVI, nr. 3–4, 2005. pp. 289–300. [citat 20.03.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/237527540_DEZVOLTAREA_RURALA_IN_UNIUNEA_EUROPEANA
34. Blomquist, J., Nordin M.. Do the CAP subsidies increase employment in Sweden? estimating the effects of government transfers using an exogenous change in the CAP. În: Regional Science and Urban Economics, 2017, Vol.63, pp.13-24. [citat 20.03.2021]
Disponibil: <https://portal.research.lu.se/en/publications/do-the-cap-subsidies-increase-employment-in-sweden-estimating-the>
35. Bock Bettina B.. Rurality and Multi-Level Governance: Marginal Rural Areas Inciting Community Governance. In: The Routledge Companion to Rural Planning, edited by M. Scott, N. Gallent, M. Gkartzios, Oxon/New York, NY: Routledge, 2019. pp.103–113. ISBN 9781138104051.
36. Bolli M., Fagiani P., Monteleone A. Sistema Nazionale di Monitoraggio e Valutazione delle Politiche di Sviluppo Rurale. Organizzazione della Valutazione on-Going (National System for Monitoring and Evaluation of Rural Development Policies. Organisation of the on-Going

- Evaluation). Italian Network for Rural Development 2007–2013; Ministry of Agricultural, Agri-food and Forestry Policies: Rome, Italy, 2008.
37. Bosworth G., Price L., Hakulinen V., Marango S.. Rural Social Innovation and Neo-endogenous Rural Development. In: Cejudo E., Navarro F. Neoendogenous Development in European Rural Areas Springer International Publishing, Spania, 2020. pp.21-32.
Disponibil:https://www.researchgate.net/profile/Eugenio-Cejudo/publication/338332580_Public_Action_and_Territorial_Development_The_LEADER_Approach_in_the_Recomposition_of_Rural_Spaces_in_Languedoc-Roussillon_France_and_Andalusia_Spain/links/5ee9df5b92851ce9e7ea5060/Public-Action-and-Territorial-Development-The-LEADER-Approach-in-the-Recomposition-of-Rural-Spaces-in-Languedoc-Roussillon-France-and-Andalusia-Spain.pdf
 38. Bosworth G., și alții. Empowering Local Action Through Neo-Endogenous Development; The Case of LEADER. Sociologia Ruralis, England, 2016, Vol.56 (3), pp.427–449. [citat 25.02.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/275367895_Empowering_Local_Action_through_NeoEndogenous_Development_The_Case_of_LEADER_in_England_Empowering_local_action
 39. Brümmer B., Loy J. P.. The technical efficiency impact of farm credit programmes: A case study of Northern Germany. În: Journal of Agricultural Economics. Vol.51(3), 2000. pp.405-418. [citat 10.04.2021]
Disponibil:https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=th&user=7_2c1TEAAAAJ&citation_for_view=7_2c1TEAAAAJ:9yKSN-GCB0IC
 40. Bruno Ch., Lemmi Ac.. A “Totally” Fuzzy and Relative Approach to the Multidimensional Analysis of Poverty. În: Economic Notes by Monte dei Paschi di Siena. Università degli Studi di Siena. Vol.24(1), 1995, pp.115-134. [citat 09.04.2021]
Disponibil:[https://www.researchgate.net/publication/284761603_A_Totally_Fuzzy_and_Relative_Approach_to_the_Multidimensional_Analysis_of_Poverty#:~:text=Assuming%20such%20theoretical%20results%2C%20a,Fuzzy%20and%20Relative%20\(TFR\)](https://www.researchgate.net/publication/284761603_A_Totally_Fuzzy_and_Relative_Approach_to_the_Multidimensional_Analysis_of_Poverty#:~:text=Assuming%20such%20theoretical%20results%2C%20a,Fuzzy%20and%20Relative%20(TFR))
 41. Brunstad R.J., Gaasland I., Vårdal E.. Optimal provision of public goods. Implications for support to agriculture. În: Multifunctionality in Agriculture, 2007. p.171. ISSN: 0804-6824. [citat 15.03.2021]
Disponibil:<https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/bitstream/handle/11250/163062/dp2007-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 42. Bryden J.M., Mantino F.. Rural policy in Europe, 2017. [citat 07.07.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/323655953_Rural_policy_in_Europe
 43. Bryden John M.. Is there a “New Rural Policy”? În: European Rural Policy at the Crossroads, International Conference organized by The Arkleton Centre for Rural Development Research, University of Aberdeen, Scotland, 2000, p.12.
 44. Buchanan J. M., Tollison R. D., Tullock G.. Toward a theory of the rent-seeking society. În Southern Economic Journal, Vol. 48, nr.3, 1982, pp.823-824.
 45. Bujor T., Grinciuc L.. Dezvoltarea rurală durabilă și indicatorii de evaluare a ei. În: Revista Economie, Vol.31, Chișinău 2012, pp.261-267. ISBN 978-9975-64-235-4. [citat 15.01.2021]
Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/261-267_2.pdf

46. Busso M., Gregory J., Kline P.. Assessing the incidence and efficiency of a prominent place based policy. În: American Economic Review, Vol.103(2), 2013. pp.897-947. [citat 11.02.2021]
Disponibil: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.103.2.897>
47. Cagliero R., Cristiano S.. Valutare i programmi di sviluppo rurale: Approcci, metodi ed Esperienze; (Evaluating Rural Development Programs: Approaches, Methods And Experiences). INEA: Rome, Italy, 2013. pp. 6–111. ISBN 978-88-8145-2910.
48. Cagliero R., Licciardo F., Legnini M.. The Evaluation Framework in the New CAP 2023–2027: A Reflection in the Light of Lessons Learned from Rural Development. În: Journals Sustainability, Vol.13(10), 2021. p.18. [citat 23.07.2021]
Disponibil: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/10/5528/htm>.
49. Cagliero, R.. I principali indirizzi per la valutazione dei Psr nel periodo 2014–20 (Main guidelines for the evaluation of RDPs in the 2014–2020 period). Agriregionieuropa 2013, p.33. [citat 25.03.2021]
Disponibil: <https://agriregionieuropa.univpm.it/it/content/article/31/33/i-principali-indirizzi-la-valutazione-dei-psr-nel-periodo-2014-20>
50. Camaioni, B., Cagliero, R., Licciardo F.. Cosa abbiamo appreso dalle RAA potenziate e dal Performance Framework (What we have learned from the enhanced AIRs and the Performance Framework). În I PSR 2014–2020 al Giro di Boa. Rapporto di Monitoraggio Strategico al 31.12.2018. Tarangioli, S., Ed.; Ministry of Agricultural, Agri-food and Forestry Policies: Rome, Italy, 2020. pp.51-68. [citat 14.02.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/341215228_Cosa_abbiamo_appreso_dalle_RAA_potenziolate_e_dal_Performance_Framework
51. Carolan M.S.. Sustainable agriculture, science and the co-production of ‘expert’ knowledge: The value of interactional expertise. Local Environment: the International Journal of Justice and Sustainability, Vol.11(4), 2006. pp. 421-431. [citat 18.05.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/233716966_Sustainable_Agriculture_Science_and_the_Co-Production_of_'Expert'_Knowledge_The_Value_of_Interactional_Expertise
52. Cheshire L.. Governing Rural Development: Discourses and Practices of Self-Help in Australian Rural Policy. London, 2006. pp.184. ISBN 9781315585598. [citat 12.05.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/37621889_Governing_Rural_Development_Discourses_and_Practices_of_Self-Help_in_Australian_Rural_Policy
53. Christmann G.. Analysing Changes in Discursive Constructions of Rural Areas in the Context of Demographic Change: Towards Counterpoints in the Dominant Discourse on Dying Villages. Comparative Population Studies-Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft, Vol.41 (3-4), 2016. pp.359–378. ISSN:1869-8980 (Print); ISSN:1869-8999 (Internet). [citat 13.06.2021]
Disponibil: <https://comparativepopulationstudies.de/index.php/CPoS/article/view/256/236>
54. Ciaian P., Gomez S.. Distributional Effects of CAP Subsidies: Micro Evidence from the EU. EERI Research Paper Series No 05/2010, p.32. ISSN: 2031-4892. [citat 10.06.2021]
Disponibil: http://www.eeri.eu/documents/wp/EERI_RP_2010_05.pdf

55. Cojanu V., Botezatu E., Peleanu I.. Formularea conceptelor operaționale ale unei politici de coeziune și competitivitate. EIR Working Papers Series, nr.22. p.16. ISSN 1841-4281. [citât 05.06.2021]
Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/WP_22.pdf
56. Collins H.M., Evans R.. The third wave of science studies: Studies of expertise and experience. În: Social Studies of Science, London, Vol.32(2), 2002. pp.235-296.
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/27650348_The_Third_Wave_of_Science_Studies
57. Copus A.. Review of Planned Rural Development Expenditures in the EU 2007-2013, Deliverables D4.1, 4.2, 5.1 and 5.2 of RuDI project (Assessing the impact of rural development policies (incl. Leader)), FP 7 Project no.213034, June 2009.
58. Criscuolo C., Martin R., Overman H., Van Reenen J.. The causal effects of an industrial policy. IZA Discussion Paper nr.6323, Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit Institute for the Study of Labor, Germania, 2012. p.55. [citât 04.06.2021]
Disponibil: <https://docs.iza.org/dp6323.pdf>
59. Cristiano S., Fucilli V., Monteleone A.. La valutazione della politica di sviluppo rurale (Evaluation of rural development policy), in Vergani A. (editor) Prove di valutazione. Libro bianco sulla valutazione in Italia, FrancoAngeli, 2013. pp.200-219. ISBN: 9788820462352.
60. Cristiano S., Licciardo F. La valutazione on-going dei programmi di sviluppo rurale 2007–2013 (Ongoing evaluation of rural development programmes 2007–2013). În: Revista di Economia Agraria, nr.2, 2017. pp.173–194. ISSN: 0035-6190. [citât 01.06.2021]
Disponibil: <https://oajournals.fupress.net/index.php/rea/article/view/9923/9920>
61. Dax T., Oedl-Wieser T., Strahl-Naderer W.. Altering the evaluation design for rural policies. În: European Structural and Investment Funds Journal, nr.2, 2014, pp.141–152.
62. Debertin D.L.. Agricultural Production Economics. Second Edition, Amazon Createspace 2012. Agricultural Economics Textbook Gallery. p.432. ISBN 978-1469960647.
Disponibil: https://uknowledge.uky.edu/agecon_textbooks/1/
63. Dona I., Dobre C., Gergely S.. Dezvoltarea rurală: note de curs, sinteze. București, 2005, p.124.
Disponibil: <https://managusamv.ro/images/pdf/dezvoltare.pdf>
64. Douwe J., Ploeg V.D., Fons W., Blom J., Huib S.. The european agricultural model: perspectives, prospects and research needs. Wageningen University and Research Center position paper. [citât 18.07.2021]
Disponibil: http://jandouwevanderploeg.com/EN/doc/THE_EUROPEAN%20AGRICULTURAL.pdf
65. Dwyer J., Baldock D., Beaufoy G., Bennett H., Lowe Ph. and Ward N.. Europe's Rural Futures. The nature of rural development II: rural development in an enlarging European Union. În: WWF and Land Use Policy Group, IEEP, London, 2002.
66. Dwyer J., Bradley D., Hill B. Towards an enhanced evaluation of European rural development policy reflections on United Kingdom experience. În: Économie Rural, Vol.307(5), 2008, pp.53–79.
67. Dwyer J., Clark M., Kirwan J., Kambites C., Lewis N., Molnarova A., Thomson K.. Review of Rural Development Instruments: DG Agri project 2006-G4-10. Final Report. University of

- Gloucestershire, 2008. Munich Personal RePEc Archive paper nr.50290, p.180. [citat 01.03.2021]
Disponibil:https://mpa.ub.uni-muenchen.de/50290/1/full_report_en.pdf
68. Edgell D.. Tourism Development: An Economic Stimulus in the Heart of America, Business America. În: Paveliuc-Olariu C. Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui, nr.114(2), Iași, 2011. pp.17-18.
Disponibil:<https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/159571/1/Teza%20doctorat%20Paveliuc-Olariu%20Codrin.pdf>
 69. Emery M., Flora C.. Spiraling-Up: Mapping Community Transformation with Community Capitals Framework. Community Development, Vol.37(1), 2006. pp.19-35.
 70. Esparcia J. Innovation and networks in rural areas. An analysis from European innovative projects. Institute of Local Development (Rural Development Unit), University of Valencia. În: Journal of Rural Studies nr.34. Spania, 2014. pp.1-14. [citat 01.03.2021]
Disponibil:http://www.redgtd.org/CENTRODOC/BD_ARCHIVOS/Esparcia_Innovations&Networks_2014.pdf
 71. Esposti R., Sotte F.. Sviluppo Rurale e Occupazione (Rural Development and Employment). Franco Angeli Editore: Milan, Italy, 1999. pp.1–294. ISBN 8846419243.
 72. Faccilongo N.. La valutazione dei programmi di sviluppo rurale attraverso il modello I/O. Dottorato di ricerca in Economia e diritto dell'ambiente del paesaggio e del territorio. Anni 2011/2013. p.145. [citat 02.02.2021]
Disponibil:https://fair.unifg.it/retrieve/handle/11369/338333.5/32141/Tesi_dottorato_Faccilongo_nicola.pdf
 73. Fesenmaier J., și alții, 1995 - The Nature of Tourism Jobs in Illinois: Draft Report, Urbana-Champaign: University of Illinois, Laboratory for Community and Economic Development. În: Paveliuc-Olariu C. Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui, Iași, 2011. p.65.
Disponibil:<https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/159571/1/Teza%20doctorat%20Paveliuc-Olariu%20Codrin.pdf>
 74. Fox W.F., Smith R.T.. Public Infrastructure Policy and Economic Development, 1990, Federal Bank of Kansas City Economic Review, nr. March/April, pp. 49-59. În: Pavel A., Moldovan B.A. Dezvoltare locală în spațiul rural din regiunea Nord-Vest a României.
Disponibil:<http://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/download/553/548>
 75. Frithjof K.. The Concept of Integrated Rural Development. World Food and Agriculture, Bd. 19, H.5, Seoul, 1977. pp.137-147. [citat 27.06.2021]
Disponibil:<http://www.professor-frithjof-kuhnen.de/publications/pdf/Integrated%20rural%20development.pdf>
 76. Fucilli V., De Blasi G., Monteleone A.. Le valutazioni dei piani di sviluppo rurale: Uno studio meta valutativo (Evaluations of rural development plans: A meta-evaluation study). Aestim 2009, pp.113–124.
 77. Fucilli, V. Mid-term evaluation of rural development plans in Italy: Comparing models. New Medit 2009, vol.8(4), pp.13–21. [citat 02.05.2021]
Disponibil:<https://newmedit.iamb.it/2009/12/19/mid-term-evaluation-of-rural-development-plans-in-italy-comparing-models/>

78. Gavrilescu C. și colab.. Raport de cercetare, Proiect CEEEX: Modelling the response of agricultural farms to the integration of economic and environmental principles through sustainable management of land resources. În: Paveliuc-Olariu C. Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui, Iași, 2011. p.65. [citat 15.05.2021]
Disponibil:<https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/159571/1/Teza%20doctorat%20Paveliuc-Olariu%20Codrin.pdf>
79. Gehlhar M. J., Regmi A., Stefanou S. E., Zoumas B. L.. Brand leadership and product innovation as firm strategies in global food markets. În: Journal of Product & Brand Management, 2009, Vol.18(2). pp.115-126. [citat 08.06.2021]
Disponibil:https://www.academia.edu/8808350/Brand_leadership_and_product_innovation_as_firm_strategies_in_global_food_markets.
80. Gkartzios M., Lowe P. Revisiting neo-endogenous rural development. Booke title: The Routledge companion to rural planning. Ed.: Routledge, Newcastle University, Centre for Rural Economy, United Kingdom, London, 2019., pp. 159-169. ISBN: 9781138104051
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/332284395_Revisiting_neo-endogenous_rural_development
81. Gray J. The Common Agricultural Policy and the re-Invention of the Rural in the European Community. În: Journal of the European Rural Sociology, 2000, Vol.40(1). pp.30-52.
Disponibil:<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-9523.00130>
82. Gusztáv N., Magócs K.. Közösségi alapú vidékfejlesztés Magyarországon – A LEADER-intézkedés eredményei a 2014-2020-as tervezési időszak félidejében. A CLLD megközelítés hozzáadott értékének értékelése. Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences. [citat 10.05.2021]
Disponibil:<https://krtk.hu/2020/10/nemes-gusztav-a-leader-intezkedes-eredmenyeit-ismerteti-a-gazdalkodas-agrookonomiai-tudoman-yos-folyoiratban/>
83. Halfacree K.. Locality and Social Representation: Space, Discourse and Alternative Definitions of the Rural. În: Journal of Rural Studies, 1993, Vol.9(1). pp.23–37.
Disponibil:https://www.academia.edu/921316/Locality_and_social_representation_space_discourse_and_alternative_definitions_of_the_rural
84. Harris R., Trainor M.. Capital subsidies and their impact on Total Factor Productivity: Firm-level evidence from Northern Ireland. În: Journal of Regional Science, 2005, Vol.45(1). pp. 49-74.
85. Hellegers P.J.G.J., Godeschalk F.E. (1998). Farming in High Nature Value Regions; the role of agricultural policy in maintaining HNV farming systems in Europe, LEI/DLO, The Hague Kayser, Bernard (1995), The Future of the Countryside, pp 179-190. in: J.D. van der Ploeg and G. van Dijk, Beyond Modernization: the impact of endogenous rural development, Van Gorcum, Assen. ISBN: 9789052424422
86. Heroiu M.I., Burduja S., și alții. Orașe competitive, Remodelarea geografiei economice a României, World Bank, 2013. p.291. [citat 11.04.2021]
Disponibil:https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/43814/Orașe_competitive_-_raport_final.pdf
87. Hodge I., Midmore P.. Models of Rural Development and Approaches To Analysis Evaluation And Decision-Making. În: Economie rurale, nr.307, 2008. pp.23-28.

- Disponibil:<https://journals.openedition.org/economierurale/406>
88. Janeski I., Whitacre B.E.. Long-Term Economic Impacts of USDA Water and Sewer Infrastructure. În: Journal of Agricultural and Applied Economics, 2014, Vol. 46, nr.1. pp.21-39. [citat 07.06.2021]
Disponibil:[https://www.researchgate.net/publication/305947514_Long-Term Economic Impacts of USDA Water and Sewer Infrastructure Investments in Oklahoma](https://www.researchgate.net/publication/305947514_Long-Term_Economic_Impacts_of_USDA_Water_and_Sewer_Infrastructure_Investments_in_Oklahoma)
 89. Karcagi-Kováts A., Kuti I.. Agricultural economics I. University of Debrecen, Service Sciences Methodology Centre. Debrecen, 2013.
Disponibil:<http://sckool.org/agricultureconomics-i-karcagi-kovts-andrea-kuti-istvn-agric>.
 90. Kilkenny M.. The New Rural Economics. In Frontiers in Resource and Rural Economics: Human-Nature, Rural-Urban Interdependencies, edited by J. Wu, P. W. Barkley and B. A. Weber. Washington, DC: Resources for the Future, 2008. pp.266. ISBN 9781933115658
 91. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M.. International economics: Theory & policy (10.ed., Global ed.). Harlow: Pearson Education, 2015. p.797. ISBN: 9780133423648
 92. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M.. International economics: Theory & policy (11. ed., Global ed.). Harlow: Pearson Education, 2015. ISBN: 9780134519579. [citat 22.06.2021]
Disponibil:<https://dokumen.pub/international-economics-theory-and-policy-global-edition-11nbsped-9780134519579-1292214872-9781292214870.html>
 93. Kumpulainen K.. The Village of the Year Competition Constructing an Ideal Model of a Rural Community in Finland. Sociální Studia/Social Studies, 2016, Vol.13(2). pp.55–71.
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/316544863_The_Village_of_the_Year_Competition_Constructing_an_Ideal_Model_of_a_Rural_Community_in_Finland
 94. Lanoie P., Rochon-Fabien A.. Promoting pollution prevention in small businesses: Costs and benefits of the “enviroclub” initiative. Canadian Public Policy, 2012, Vol.38(2). pp.217-232.
Disponibil:[https://www.researchgate.net/publication/314750377_Promoting_Pollution_Prevention_in_Small Business sses Costs and Benefits of the Enviroclub Initiative](https://www.researchgate.net/publication/314750377_Promoting_Pollution_Prevention_in_Small_Businesses_Costs_and_Benefits_of_the_Enviroclub_Initiative)
 95. Lapping M., Scott M.. The Evolution of Rural Planning in the Global North. In: Routledge Companion to Rural Planning, edited by M. Scott, N. Gallent, M. Gkartzios, pp.28–45. Oxon/New York, NY: Routledge, 2019. [citat 27.07.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/profile/Menelaos-Gkartzios/publication/332384089_The_Routledge_Companion_to_Rural_Planning/links/5cb1250aa6fdcc1d499103ff/The-Routledge-Companion-to-Rural-Planning.pdf
 96. Leonardi I., Sassi M.. Il Modello di Sviluppo Rurale Definito dall'UE dalla Teoria all'Attuazione: Una Sfida Ancora Aperta (The EU Rural Development Model from Theory to Implementation: Still an Open Challenge). Quaderno di Ricerca nr.6. Copyland: Pavia, Italy, 2004.
 97. Lorah P., Southwick R., 2003. Enviromental Protection, Population Change and Economic Development in the Rural Western United States, Population and environment, Nr.24(3), p.255-272. În: Paveliuc-Olariu C. Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui, Iași, 2011. p.65.
Disponibil:<https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/159571/1/Teza%20doctorat%20Paveliuc-Olariu%20Codrin.pdf>

98. Lowe P., Phillipson J., Proctor A., Gkartzios M.. Expertise in rural development: A conceptual and empirical analysis. În: World Development, 2019, Vol.119. pp.28-37.
Disponibil:<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X18304339#b0290>
99. Lowe Ph., Phillipson J., Proctor A., Gkartzios M.. Expertise in rural development: A conceptual and empirical analysis. World Development, 2019, Vol.116. [citat 19.07.2021]
Disponibil:<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X18304339>
100. Majoral Moliné R., Sánchez Aguilera D.. Assimetrias territoriais e áreas marginais em Espanha. En Caetano, L. Território, inovação e trajetórias de desenvolvimento. Centro de Estudios Geográficos da Fluc. Coimbra, 2001. pp. 215-239.
101. Mantino F., Monteleone A., Pesce A.. Monitorare e Valutare i Fondi Strutturali 2000–2006 (Monitoring and Evaluating the Structural Funds 2000–2006). INEA: Rome, Italy, 2000.
102. Mantino F.. Rural Development Policies in the European Union after Agenda 2000: Assessment and future prospects, in OECD, The future of Rural Policy. From sectoral to place-based policies in rural areas, OECD Publications, Paris, 2003. [citat 28.06.2021]
Disponibil:<https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2020/08/ruraldevelopmentreformmantinoneoct10-1.pdf>
103. Mantino F.. The Reform of EU Rural Development Policy and the Challenges Ahead. Notre Eur. Policy Pap. 2010. p.40. [citat 27.07.2021]
Disponibil:<https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2020/08/ruraldevelopmentreformmantinoneoct10-1.pdf>
104. Mantino F.. Lo Sviluppo Rurale in Europa. Politiche, Istituzioni e Attori Locali dagli Anni '70 ad Oggi (Rural Development in Europe. Policies, Institutions and Local Actors from the 1970s to Today); Edagricole–New Business Media: Milan, Italy, 2008. pp.1–312. ISBN 9788850652549.
105. Margarian A. Endogenous Rural Development: Empowerment or Abandonment? În: 4th International Summer Conference in Regional Science, Dresden, 2011. [citat 27.05.2021]
Disponibil: https://literatur.thuenen.de/digbib_extern/dn048906.pdf
106. Márquez Fernández D. și alții.. Bases metodológicas del desarrollo rural (Coordinadora): Nuevos Horizontes en el desarrollo rural. Universidad Internacional de Andalucía. Ed. AKAL Madrid, 2002.
107. Mary S.. Assessing the impacts of pillar 1 and 2 subsidies on TFP in French crop farms. În: Journal of Agricultural Economics, 2013, Vol.64(1). pp.133-144. [citat 22.04.2021]
Disponibil:https://www.academia.edu/22357632/Assessing_the_Impacts_of_Pillar_1_and_2_Subsidies_on_TFP_in_French_Crop_Farms
108. Masot N. A.. Teza de doctor: El desarrollo rural en extremadura: las políticas europeas y el impacto de los programas LEADER y PRODER. Universidad de Extremadura. Cáceres, 2007. 601p. [citat 19.02.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/39379898_El_desarrollo_rural_en_Extremadura_las_politicas_europeas_y_el_impacto_de_los_programas_LEADER_y_PRODER
109. Matthews A.. Introducing a Development Policy Perspective into CAP Strategic Plans. TEP Working Paper nr.0319, march 2019. Trinity Economics Papers Department of Economics.
Disponibil: <https://www.tcd.ie/Economics/TEP/2019/tep0319.pdf>
110. Maye D., Enticott G., Naylor R.. Theories of change in rural policy evaluation. Sociol. Rural, 2020, Vol.60. pp.198–221.

111. **Mazăre S.** Bani europeni în satul românesc - studiu de caz. În: Moldoscopie, nr.4/2021, Chisinau, p.56-62. ISSN 1812-2566.
Disponibil: https://uspee.md/wp-content/uploads/2021/04/Moldoscopie-nr.4_2020_nou_07.04.2021.pdf
112. **Mazăre S.,** Copăceanu Cr.. Profitable agricultural crops in Romania. În: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference "International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects", Brighton, Great Britain, 21-22 octombrie 2021, pp.11-17. ISBN 978-0-86189-342-3.
Disponibil: <https://www.interconf.top/documents/2021.10.21-22.pdf>
113. **Mazăre S..** European funds help Romanian agriculture. În: World Science, Warsaw, Poland, 2020, N.9(61), pp.93-96. Print ISBN: 2413-1032; e-ISSN 2414-6404.
Disponibil: <https://rsglobal.pl/index.php/ws/article/view/1732/1643>
114. **Mazăre S..** Piața muncii și fiscalitatea în agricultură - studiu de caz. În: Revista Moldoscopie. Chișinău, 2020, nr.3(90), p.152-159. ISSN 1812-2566.
Disponibil: https://uspee.md/wp-content/uploads/2021/01/Moldoscopie-nr.-3_2020.pdf
115. **Mazăre S..** Rural development through agrotourism. În: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference "Global and Regional Aspects of Sustainable Development", Copenhagen, Denmark, 26-28 februarie 2021, pp.30-35. Print ISSN: 978-87-615-0721-1.
Disponibil: <https://interconf.top/documents/2021.02.16-28.pdf>
116. **Mazăre S..** Soluții și mecanisme procedurale și administrative aplicate de AFIR pentru eficientizarea gestionării fondurilor europene PNDR 2020. În: Revista Simpozionului internațional "Sănătate prin Educație", Vol.V, 2020 Ediția a V-a. Ed.Stagira. ISSN 2559-5636, ISSN-L 2559-5636, ISBN 978-606-9665-05-3.
117. **Mazăre S..** *Rural development evaluation measures.* În: World Science, Warsaw, Poland, 2022, No 5(77). Revistă indexată în baza de date internațională DOAJ, Index Copernicus, Google Scholar, BASE, RePEc, OpenAIRE. Print ISBN: 2413-1032; e-ISSN 2414-6404.
Disponibil: <https://rsglobal.pl/index.php/ws/issue/view/274>
118. **Mazăre S..** *Methodological Aspects In The Evaluation Of Romanian Rural Development.* În: International Journal of Innovative Technologies in Economy, International Scientific Journal, 2022, No 3(39), Poland. Revistă indexată în baza de date internațională DOAJ, Index Copernicus, Google Scholar, BASE, RePEc, OpenAIRE, EconPapers. Print p-ISSN: 2412-8368 e-ISSN: 2414-1305
Disponibil: <https://rsglobal.pl/index.php/ijite/issue/view/275>
119. McCatty M.. The Process of Rural-Urban Migration in Developing countries. Bachelor Thesis, Ottawa: Carleton University, Department of Economics, 2004. p.68.
Disponibil: <http://carleton.ca/economics/wp-content/uploads/he-mccatty-machel.pdf>
120. McCloud N., Kumbhakar S. C.. Do subsidies drive productivity? A cross-country analysis of Nordic dairy farms. În: Bayesian Econometrics, 2008. pp.245-274. Emerald Group Publishing Limited. [citată 16.06.2021]
Disponibil: https://www.academia.edu/45490125/DO_SUBSIDIES_DRIVE_PRODUCTIVITY_A_CROSS_COUNTRY_ANALYSIS_OF_NORDIC_DAIRY_FARMS

121. McLennan D., Noble S., Noble M., Plunkett E., Wright G., Gutacker N.. The English indices of deprivation 2019. Technical report. London: Ministry of Housing, Communities and Local Government, 2019. p.117. [citat 01.05.2021]
Disponibil:https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/833951/IOD2019_Technical_Report.pdf
122. Michalek J., Zarnekow N. Application of the Rural Development Index to Analysis of Rural Regions in Poland and Slovakia, 2012, Social Indicators Research, vol. 105, nr.1, pp. 1-37. În: Pavel A., Moldovan B.A. Dezvoltare locală în spațiul rural din regiunea Nord-Vest a României. [citat 28.08.2021]
Disponibil:<http://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/download/553/548>
123. Michalek J.. Counterfactual Impact Evaluation of EU Rural Development Programmes—Propensity Score Matching Methodology Applied to Selected EU Member States; Publications Office of the EU: Luxembourg City, Luxembourg, 2012, Vol.1. A Micro-level Approach.
124. Molnar M.. Amploarea sărăciei. Raportul Dezvoltării Umane- România. PNUD, 1999.
125. Monteleone A.. Quale il futuro della politica di sviluppo rurale? (What is the future of rural development policy?). Pagri/IAP Politica Agric. Internazionale, 2006, nr.1. pp.63–81.
126. Monteleone A.. La Riforma dello Sviluppo Rurale: Novità e Opportunità, Strumenti per la Programmazione 2007–2013 (The Rural Development Reform: New Features and Opportunities, Tools for 2007–2013 Programming). Quaderno n.1, INEA: Rome, Italy, 2005
127. Morris D., VcAlpin M.. Measuring the condition of india,s poor: The physical quality of life index. New Delhi: Promilla and Company Publishers, 1982.
128. Murdoch J.. Networks a new paradigm of rural development? Journal of Rural Studies, 2000, Vol.16(4). pp.407-419. [citat 22.05.2021]
Disponibil:https://literatur.thuenen.de/digbib_extern/dn048906.pdf
129. Nieto A. Consecuencias de las políticas de desarrollo rural LEADER y PRODER: la „estabilidad regresiva” de la población en Extremadura. Cáceres: Universidad de Extremadura, 2014.
130. Nieto A. El desarrollo rural en Extremadura; las políticas europeas y el impacto de los programas Leader y Proder, Cáceres: Universidad de Extremadura, 2007. [citat 16.06.2021]
Disponibil:http://dehesa.unex.es/bitstream/handle/10662/359/TDUEX_9788477237945.pdf?sequence=1
131. Nilsson P.. Productivity effects of CAP investment support: Evidence from Sweden using matched panel data. Land Use Policy, 2017, Vol.66. pp.172-182. [citat 14.07.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/316845026_Productivity_effects_of_CAP_investment_support_Evidence_from_Sweden_using_matched_panel_data
132. Painter M. J.. A comparison of the dairy industries in Canada and New Zealand. În: Journal of International Farm Management, 2007, Vol.4(1). pp.41-60. [citat 17.08.2021]
Disponibil:https://www.iagrm.com/content/large/journals/joifm/volume_4/joifm-vol4-no1-article3-41-60.pdf
133. Pavel A., Moldovan B.A.. Dezvoltare locală în spațiul rural din regiunea Nord-Vest a României. [citat 16.06.2021]
Disponibil: <https://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/download/553/548>

134. Paveliuc-Olariu C. Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui, Iași, 2011. [citat 18.07.2021]
Disponibil: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/159571/1/Teza%20doctorat%20Paveliuc-Olariu%20Codrin.pdf>
135. Pitchon P.. Globalization versus Localization, Share International, 1997. [citat 16.04.2021]
Disponibil: http://www.shareintl.org/archives/economics/ec_ppglobal.htm
136. Ploeg J.D.D., Broekhuizen R.. Towards a new theoretical framework for understanding regional rural development. În: *Unfolding Webs: The dynamics of regional rural development*, by Jan Douwe van der Ploeg and Terry Marsden, 1-20. Assen: Van Gorcum, 2008. [citat 14.04.2021]
Disponibil: http://www.jandouwevanderploeg.com/2/EN/doc/Towards_new_theoretical_framework.pdf
137. Ploeg J.D.D.. ETUDE - Final Activity Report. Wageningen: Wageningen University, 2009.
Disponibil: http://cordis.europa.eu/docs/publications/1266/126625781-6_en.pdf
138. Ploeg V.D., Long A., Banks J.. *Living Countrysides. Rural Development the State of the Art*, in *Living Countryside, Rural Development Processes in Europe: The State of the Art*; Elsevier: Doetinchem, The Netherlands, 2002. pp. 1–231. ISBN 9789054391173.
139. Plüschke-Altof B.. The Question of Responsibility:(De-) Peripheralising Rural Spaces in Post-Socialist Estonia. *European Spatial Research and Policy*, 2017, Vol.24(2). pp.59–75.
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/323082863_The_Question_of_Responsibility_De-Peripheralising_Rural_Spaces_in_Post-Socialist_Estonia
140. Pollerman K., Raue P., Schnaut G.. Rural Development experiences in Germany: opportunities and obstacles in fostering smart places through LEADER. *Studies in Agricultural Economics*, 2013, Vol.115(2). pp.111-117. [citat 17.05.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/273934076_Rural_Development_experiences_in_Germany_opportunities_and_obstacles_in_fostering_smart_places_through_LEADER
141. Pollerman K.. Processes of Cooperation in Rural Areas: Obstacles, Driving Forces, and Options for Encouragement. În: *Rural Cooperation in Europe*, edited by E. Kasabov, 2010–2227. Basingstoke: Palgrave Macmillan. În: Sune Wiingaard Stoustrup. *The re-coding of rural development rationality: tracing EU Governmentality and Europeanisation at the local level*. Leibniz Institute for Research on Society and Space (IRS), Erkner, Germany; Department of Sociology, Technical University Berlin, Germany. În: *European Planning Studies*, 2021. p.19. [citat 20.06.2021]
Disponibil: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09654313.2021.2009776>
142. Pollermann K., Aubert F., Berriet-Sollic M., Laidin C., Lépicier D., Pham H.V., Raue P., Schnaut G.. LEADER as a European policy for rural development in a multilevel governance framework: A comparison of the implementation in France, Germany and Italy. *Eur. Countrys*, 2020, nr.12, pp.156–178.
143. Pospěch P.. Discursive no Man's Land: Analysing the Discourse of the Rural in the Transitional Czech Republic. În: *Journal of Rural Studies*, 2014, nr.34. p.96-07.
Disponibil: https://www.academia.edu/15347373/Discursive_no_mans_land_Analysing_the_discourse_of_the_rural_in_the_transitional_Czech_Republic

144. Pulina P.. La valutazione delle politiche per lo sviluppo rurale nella prospettiva post 2020 (Evaluating rural development policies in the post-2020 perspective). În: Revista Agriregionieuropea, 2018, nr.52. [citât 21.06.2021]
Disponibil: <https://agriregionieuropea.univpm.it/it/content/article/31/52/la-valutazione-delle-politiche-lo-sviluppo-rurale-nella-prospetti-va-post-2020>
145. Ray C. Culture economies. În: Newcastle: CRE Press, 2001.
Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X18304339>
146. Rättinger T., Medonos T., Hruška M.. An Assessment of the Differentiated Effects of the Investment Support to Agricultural Modernisation: the Case of the Czech Republic. În: Agri On-Line Papers in Economics & Informatics, 2013, Vol.5(4).p.153-164.
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/287763378_An_Assessment_of_the_Differentiated_Effects_of_the_Investment_Support_to_Agricultural_Modernisation_the_Case_of_the_Czech_Republic
147. Ricciardulli N., Tenna F.. L'applicazione delle metodologie proposte dal manuale del Quadro Comune di Monitoraggio e Valutazione (QCMV) alla valutazione dei programmi di sviluppo rurale 2007–2013: Limiti attuali e spunti di riflessione per il futuro (The application of the methodologies proposed by the CMEF to the evaluation of the 2007–2013 Rural Development Programmes: Current limitations and points for reflection for the future). În: Rassegna italiana di valutazione, 2010, nr.48. pp.103–113.
148. Rickardsson J., Klaesson J.. Lagom höga stöd? En litteraturstudie om stödeffekter och en kartläggning av stödnivåer i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Utvärderingsrapport, 2019:6. [citât 29.07.2021]
Disponibil: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/evaluation_publications/utv19_5_0.pdf
149. Rizov M., Pokrivcak J., Ciaian P.. CAP subsidies and productivity of the EU farms. Journal of Agricultural Economics, 2013, Vol.64(3). pp.537-557. [citât 19.06.2021]
Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/254387408_CAP_Subsidies_and_Productivity_of_the_EU_Farms
150. Roberts P., Shyam K.C., Rastogi C.. Rural Access Index: A Key Development Indicator. Transport Papers (TP-10), Washington: World Bank, 2006. În: Pavel A., Moldovan B.A. Dezvoltare locală în spațiul rural din regiunea Nord-Vest a României. Revista Transilvană de Științe Administrative, 2017, Vol.2(41). pp.34-50.
Disponibil: <http://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/download/553/548>
151. Romer Paul M.. The Origins of Endogenous Growth. În: The Journal of Economic Perspectives, 1994, Vol. 8(1). pp.3-22. [citât 19.05.2021]
Disponibil: https://www.depfe.unam.mx/doctorado/teorias-crecimiento-desarrollo/romer_1994.pdf
152. Rusali M.A.. Dezvoltarea economică a ruralului în România. Concepte și evaluări. Ed. Digital Data, Cluj, 2013. p.220. ISBN 9789737768841.
Disponibil: http://www.digitaldata.ro/wp-content/uploads/MAR1-Dezvoltarea_economica_a_ruralului_in_Romania_site.pdf
153. Salustiano S.F.M., Barbosa N., Moreira T.B.S.. Do subsidies drive technical efficiency? The case of portuguese firms in the agribusiness sector. În: Revista de Economia e Sociologia Rural, 2020, Vol.58(3). [citât 16.06.2021]
Disponibil: <https://www.scielo.br/j/resr/a/MRFP4zN6bgYNVS96yx5fjRr/?format=pdf&lang=en>

- 154.Sandu D., Corad B., Iamandi-Cioinaru C., Man T., Marin M., Moldovan C., Neculau G. Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România. Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Băncii Mondiale, București, 2016.
Disponibil:<https://documents1.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf>
- 155.Sandu D., Ionescu-Heroiu et al. An update of the local human development index for 2018, and methodology for regularly calculating the LHD 2014:418. [cit 19.04.2021]
Disponibil:<https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Marcel-Ionescu-Heroiu-2025322305>
- 156.Sandu D., Ionescu-Heroiu et al. The Demographic Vitality Index – methodology and results. Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/357810815_The_Demographic_Vitality_Index_-_methodology_and_results
- 157.Sandu D.. Social Disparities in the Regional Development and Policies of Romania. University of Bucharest. În: International review of social research, 2011, Vol.1(1). p.1-30.
Disponibil: <https://cyberleninka.org/article/n/706691.pdf>
- 158.Sandu D.. Actualizarea indicelui dezvoltării umane locale: de ce, cum și cu ce rezultate. (Updating local human development index: why, how and with what results). DOI:10.13140/RG.2.2.34113.68965. [cit 04.04.2021]
Disponibil:https://www.academia.edu/49319192/Actualizarea_indicelui_dezvolt%C4%83rii_umane_locale_de_ce_cum_%C8%99i_cu_ce_rezultate_Updating_local_human_development_index_why_how_and_with_what_results
- 159.Saraceno E. Rural development policies and the second pillar of the common agricultural policy. Key components of a rural development policy. [cit 14.04.2021]
Disponibil:<https://www.tcd.ie/Economics/staff/amtthews/FoodCourse/CourseMaterials/Readings/saraceno.pdf>
- 160.Saraceno E.. Rural development policies and the “second pillar”. In: West European Working Group: Future role of agriculture in Europe, ARL, Hannover, Germany, 2002.
- 161.Sascha O.Becker, Peter H.Egger, Maximilian von Ehrlich. Going NUTS: The effect of EU Structural Funds on regional performance. În: Journal of Public Economics, 94(9-10), 2010. pp.578-590. [cit 15.01.2021]
Disponibil:https://maxvehrlich.ch/wp-content/uploads/2021/08/Becker_Egger_Ehrlich_JPUBE_2010.pdf
- 162.Sauer J., Latacz-Lohmann U.. Investment, technical change and efficiency: empirical evidence from German dairy production. În:European Review of Agricultural Economics, 2014, Vol.42(1). pp.151-175. [cit 13.03.2021]
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/272393074_Investment_technical_change_and_efficiency_Empirical_evidence_from_German_dairy_production
- 163.Schuh B., Beiglböck S., Novak S., Panwinkler T., Tordy J., Fischer M., Zondag M.J., Dwyer J., Banski J., Saraceno E.. Synthesis of Mid-Term Evaluations of Rural Development Programmes 2007–2013. Final Report. ÖIR GmbH: Wien, Austria, 2012.
- 164.Scott M.. Building Institutional Capacity in Rural Northern Ireland: the Role of Partnership Governance in the LEADER II Programme. În: Journal of Rural Studies, 2004, Vol.20(1). pp.49-59. [cit 13.04.2021]

Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/223788360_Building_institutional_capacity_in_rural_Northern_Ireland_The_role_of_partnership_governance_in_the_LEADER_I_programme

165. Secco L., Pisani E., Burlando C., Da Re R., Pettenella D., Nijnik M., Miller D., Slee B., Gezik V., Kluvankov T.. Social Innovation in Marginalised Rural Areas. Report D4.1 Guidelines to Identify and Analyse Existing Methods to Assess Social Innovation and Impacts, 2016. [citat 15.04.2021]
Disponibil:<http://www.simra-h2020.eu/wp-content/uploads/2017/09/D4.1-to-Identify-and-AnalyseExisting-Methods-to-Assess-Social-Innovation-and-Impacts.pdf>
166. Servillo L.. Tailored Politics in the Shadow of the State's Hierarchy. The CLLD Implementation and a Future Research Agenda. European Planning Studies 27 (4): 678–698. In: Sune Wiingaard Stoustrup. The re-coding of rural development rationality: tracing EU Governmentality and Europeanisation at the local level. Leibniz Institute for Research on Society and Space (IRS), Erkner, Germany; Department of Sociology, Technical University Berlin, Germany. În: European Planning Studies, 2021. [citat 16.04.2021]
Disponibil:<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09654313.2021.2009776>
167. Simms A., Freshwater D., Ward J.. The Rural Economic Capacity Index (RECI): A Benchmarking Tool to Support Community-Based Economic Development. În: Economic Development Quarterly, 2014, Vol.28(4). pp.351-363. În: Pavel A., Moldovan B.A. Dezvoltare locală în spațiul rural din regiunea Nord-Vest a României.
Disponibil:<http://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/download/553/548>.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0891242413512672>.
168. Singh K. Rural development: principles, policies and management. Thousand Oaks Calif.London: Sage, 2009. ISBN:9788178299266
169. Smismans S.. Policy evaluation in the EU: The challenges of linking ex ante and ex post appraisal. În: European Journal of Risk Regulation, 2015, Vol. 6(1). pp.6-26.
170. Sotte F.. Sviluppo rurale e implicazioni di politica settoriale e territoriale. Un approccio evoluzionistico (Rural development and sectoral and territorial policy implications. An evolutionary approach). În: Politiche, Governance e Innovazione per le Aree Rurali; Cavazzani A., Gaudio G., Sivini S., Eds.; Edizioni Scientifiche Italiane: Naples, Italy, 2006. pp.61–80. ISBN 8849511299.
171. Spender J.C.. Review of Amin & Cohendet (2004) Architectures of Knowledge: Firms, Capabilities, and Communities, Oxford University Press, 2005. pp.150-156.
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/236624379_Review_of_Amin_Cohendet_2004_Architectures_of_Knowledge_Firms_Capabilities_and_Communities_Oxford_University_Press
172. Stiglitz J. E.. Risk, incentives and insurance: The pure theory of moral hazard. The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice, 1983, Vol.8(1). pp.4-33.
173. Stiglitz J. E.. Some theoretical aspects of agricultural policies. The World Bank Research Observer, 1987, Vol.2(1). pp.43-60.
174. Stoustrup S.W.. The re-coding of rural development rationality: tracing EU Governmentality and Europeanisation at the local level. Leibniz Institute for Research on Society and Space (IRS), Erkner, Germany; Department of Sociology, Technical University Berlin, Germany. In: European Planning Studies, 2021. [citat 16.04.2021]

- Disponibil:<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09654313.2021.2009776>
175. Sumpsi V.J.. La Política Agraria y el futuro del mundo rural. În: Rev. De Estudios Agro-Sociales, 1994, Vol.169(3).
 176. Vázquez A.. Desarrollo endógeno. Teorías y políticas de desarrollo territorial. Investigaciones Regionales, 2007. pp183-210.
 177. Vidueira P., Rivera M., Mesa B., Díaz-Puente J.M.. Mid-Term impact estimation on evaluations of rural development programs. În: Elsevier Procedia Soc. Behav. Sci, 2015, vol.191. pp.1596–1600.
 178. Viotti P., Kauppi M.. International Relations and World Politics. Upper Saddle River: Pearson, 2013.
 179. Volanen R.. European Agriculture and its interests at the start of a new century [speech in NBC Praesidium, 5 August 1997, in Vaasa, Finland]. [citat 14.05.2021]
Disponibil:https://fi.wikipedia.org/wiki/Risto_Volanen
 180. Vremiş M., Nicoara R. Notă tehnică „Elaborarea indicelui de deprivare a ariilor mici (IDAM)”. Chişinău, 2008. [citat 13.05.2021]
Disponibil: www.me.gov.md
 181. Wimmer H., Van Soetendaal M.. The mid-term evaluation reports and the CMEF: What can we learn about the monitoring and evaluation system and process? În: Rural Eval. News 2011, nr.7, pp.6–9.
 182. Wong C.. Developing Indicators to Inform Local Economic Development in England. În: Urban Studies, 2002, vol.39(10). pp. 1833-1863. [citat 12.06.2021]
Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/43196781>
 183. Woods M.. Rural Development, Globalisation and European Regional Policy: Perspectives from the DERREG Project. În: Geographia Polonica, 2013, Vol.86 (2). pp.99–109.
Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/271242329_Rural_development_globalization_and_European_regional_policy_Perspectives_from_the_DERREG_project
 184. Wynne B. (1989) Sheepfarming after Chernobyl: a case study in communicating scientific information. În: Environment: Science and Policy for Sustainable Development, 2010, Vol.31 (2). pp.33–39. ISSN: 0013-9157. [citat 12.07.2021]
Disponibil:https://law.unimelb.edu.au/data/assets/pdf_file/0009/3780855/8-Wynne-Sheepfarming-after-Chernobyl-A-Case-Study-in-Communicating-Scientific-Information.pdf
 185. Zahrnt V.. The Limits of (Evaluating) Rural Development Policies, 2010.
Disponibil:<http://capreform.eu/the-limits-of-evaluating-rural-development-policies/>
 186. Zaman G., Georgescu G., Goschin Z., Antonescu D., Popa F.. Endogenous economic development at regional level. The case of Romania, 2015. p.271. [citat 10.06.2021]
Disponibil:<https://mpa.ub.uni-muenchen.de/70646/>
 187. Zafir E., Bădescu I., Zamfir C.. Starea societăţii româneşti după 10 ani de tranziţie. Ed. Expert. Institutul de Calitate a Vieţii a Academiei Române. Bucureşti, 2000. p.954. ISBN: 9738177097
 188. Zhu X., Demeter R. M., Lansink A. O.. Technical efficiency and productivity differentials of dairy farms in three EU countries: the role of CAP subsidies. În: Agricultural Economics Review, 2012, Vol.13(1). p.66-92. [citat 11.07.2021]

Disponibil:https://www.researchgate.net/publication/286036995_Technical_efficiency_and_productivity_differentials_of_dairy_farms_in_three_EU_countries_the_role_of_CAP_subsidies

III. Rapoarte, publicații de pe paginile web oficiale ale instituțiilor internaționale și autohtone

189.A European Green Deal.

Disponibil:https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

190.A long-term vision for the EU's rural areas.

Disponibil:https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_en

191.Academia de Studii Economice, Studiu privind potențialul-socio-economic de dezvoltare al zonelor rurale, în cadrul contractului de asistență tehnică pentru pregătirea perioadei de programare în domeniul dezvoltării rurale 2014-2020, împreună cu GBI Consulting, Mehlmayer-Larcher & Kastner OG (Lider de Asociere). MADR, 2014. [cit 17.02.2021]

Disponibil:<http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/studiu-potential-socio-economic-de-dezvoltare-zone-rurale-ver-10.04.2015.pdf>

sau <https://www.galsuceavasudest.ro/wp-content/uploads/2018/06/anexa-8-studiu-potential-socio-economic-de-dezvoltare-zone-rurale.pdf>

192.Agenda de la Göteborg. [cit 19.02.2021]

Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0264>

193.Agenda de la Lisabona. [cit 19.02.2021]

Disponibil:https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/empl/dv/lisbonstrategybn /lisbonstrategybn_en.pdf

194.Agra CEAS Consulting. Synthesis of Rural Development Mid-Term Evaluation, 2005.

Disponibil:https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/rural-areas/synthesis-rural-development-mid-term-evaluations_en

195.Agriculture and rural development. Rural development.

Disponibil:https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_en

196.Asociația cluster produs în Neamt.

Disponibil:<http://www.asociatii.net/neamt/asociatie-asociatia-cluster-produs-in-neamt-cui44627800.html>

197.Blogul Serviciului de Cercetare Parlamentar European 2012.

Disponibil:<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/ro/stay-informed/research-and-analysis>

198.Caracteristici_populatie_Comune_RPL_2014_rom_rus_eng.xls (live.com) conform Rezultatele recensământului populației și locuințelor în Republica Moldova în 2014: „Caracteristici - Populație (populație după comune, religie, cetățenie)” (XLS). Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. 1 mai 2017.

199.Catalogul Surselor de Finanțare. Ianuarie 2019.

Disponibil:www.adrnordest.ro/finantare.

https://astrico.blob.core.windows.net/fisiere/118/catalog_surse_finantare_nr_16.pdf

- 200.Cluster mapping, desfasurat de catre MECMA cu sprijinul Societatii Germane pentru Cooperare Tehnica (GTZ).
Disponibil:http://www.icpe.ro/performeri/files/Asociatiei_Clusterelor_din_Romania.pdf
- 201.Cohesion Policy supporting rural areas. Introductory remarks by Mr Dirk Ahner, Director-General for Regional Policy, 1er octobre 2009.
Disponibil:https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fregional_policy%2Fconferences%2Furban_development%2Fprogramme_en.cfm%3Fmenu%3D2
- 202.Comisia Europeană, la prețurile din 2018.
Disponibil:<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/96/fondul-de-coeziune>
- 203.Comisia Europeană. (1999). Evaluarea PDR 2000-06. Instrucțiuni. STEA VI / 8865/99.
- 204.Comitetul regiunilor.
Disponibil:<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/16/comitetul-regiunilor>
- 205.Commission of the European Communities. A Framework for Indicators for the Economic and Social Dimensions of Sustainable Agriculture and Rural Development; Agriculture Directorate-General: Brussels, Belgium, 2001.
- 206.Commission of the European Communities. Evaluating Socio-Economic Programmes; Office for Official Publications of the European Communities: Luxembourg City, Luxembourg, 1999; Volumes 1–6 MEANS Collection.
- 207.Consejería de Agricultura y Medio Ambiente 2001, Art. 2.
Disponibil:<http://doe.juntaex.es/pdfs/doe/2001/420o/01040058.pdf>
- 208.Convergence Report 2020.
Disponibil: https://ec.europa.eu/info/publications/convergence-report-2020_en
- 209.COPA/COCEGA (1998), The European Model of Agriculture: the way ahead [Pr(98)12F2, 2 april 1998], Brussels.
Disponibil: <https://copa-cogeca.eu/>
- 210.Countryside and Community Research Institute. Assessing the Impact of Rural Development Policy (incl. LEADER) 2010. Deliverable D3.2.
Disponibil:<http://dspace.crea.gov.it/handle/inea/734>
- 211.Directorat-General for Agriculture and Rural Development (European Commission). Ex-Post Evaluation of Rural Development Programmes 2000–2006; Publications Office of the EU: Luxembourg, 2013.
Disponibil:<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c764d64b-fc49-42c8-9e97-ccb3f58c46dc>
- 212.Directorat-General for Agriculture and Rural Development (European Commission). Synthesis of Mid-Term Evaluations of Rural Development Programmes 2007–2013; Publications Office of the EU: Luxembourg, 2013.
Disponibil:https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cmef/rural-areas/synthesis-mid-term-evaluations-rural-development-programmes-2007-13_en
- 213.Directorat-General for Agriculture and Rural Development (European Commission). Synthesis of Rural Development Programmes (RDP) Ex-Post Evaluations of Period 2007–2013; Publications Office of the EU: Luxembourg, 2020.

- Disponibil:[https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8562214e-c7da-11ea-
adf7-01aa75ed71a1/language-en](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8562214e-c7da-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en)
214. Directorate-General for Agriculture and Rural Development (European Commission). Investment Support under Rural Development Policy. Final Report; Publications Office of the EU: Luxembourg City, Luxembourg, 2014; ISBN 978-92-79-35314-7.
Disponibil:[https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/785e1d1d-0022-4bb9-
bf35-adb25f0dd141](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/785e1d1d-0022-4bb9-bf35-adb25f0dd141)
215. Directorate-General for Agriculture and Rural Development (European Commission). The Monitoring and Evaluation Framework for the Common Agricultural Policy 2014–2020. Brussels, Belgium. 2015.
Disponibil:http://publications.europa.eu/resource/genpub/PUB_KF0415328ENN.1.1
216. Direcția Generală Agricultură și Dezvoltare Rurală.
Disponibil:https://ec.europa.eu/info/departments/agriculture-and-rural-development_ro
217. Dutch Council for the Rural Areas.
Disponibil:[https://europeanruralparliament.com/index.php/news/erp-partner-news/209-
dutch-rural-parliament-2019](https://europeanruralparliament.com/index.php/news/erp-partner-news/209-dutch-rural-parliament-2019)
218. European Commission (2006) The LEADER Approach, A basic guide. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
Disponibil:https://enrd.ec.europa.eu/publications/leader-approach-basic-guide_en
219. European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Technical Handbook on the Monitoring and Evaluation Framework of the Common Agricultural Policy 2014–2020. 2015.
Disponibil:[https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDet
ailDoc&id=21095&no=3](https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=21095&no=3)
220. European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Establishing and Implementing the Evaluation Plan of 2014–2020 RDPs. Guidelines. 2015.
Disponibil:[https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-establishing-and-
implementing-evaluation-plan-2014-2020-rdps_en](https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-establishing-and-implementing-evaluation-plan-2014-2020-rdps_en)
221. European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Summary Report. Synthesis of the Evaluation Components of the 2017 Enhanced AIR—Chapter 7. Brussels, Belgium, 2017.
222. European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Summary Report. Synthesis of the Evaluation Components of the Enhanced AIR 2019: Chapter 7. Brussels, Belgium. 2019.
Disponibil:[https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/summary-report-synthesis-
evaluation-components-enhanced-airs-2019-chapter-7_it](https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/summary-report-synthesis-evaluation-components-enhanced-airs-2019-chapter-7_it)
223. European Commission. The Future of Food and Farming—For a Flexible, Fair and Sustainable Common Agricultural Policy; EU Publications Office: Luxembourg, 2007.
Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_4841
224. European Parliament (2010): The future of the CAP after 2013, working document, Rapporteur George Lyon, Committee on Agriculture and Rural Development, DT/8066/0EN.doc
225. European Rural Development Policies in Extremadura, p.26.

- Disponibil:https://projekter.aau.dk/projekter/files/237802641/Francisco_Malave_Master_Thesis.pdf
226. European Structural and Investment Funds: Romania EU Payments. European Structural and Investment Funds: Romania EU Payments.
Disponibil: <https://www.fonduri-ue.ro/statistici>
227. Flash Eurobarometer 491. A long term vision for EU rural areas - Country Factsheets Romania – RO. Report. pdf.
Disponibil: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2278>
228. Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală.
Disponibil: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-fund-rural-development-eafrd_ro
229. Fonduri Europene pentru Autoritățile Publice Locale.
Disponibil: https://www.mdlpa.ro/userfiles/Fonduri_EU_autoritatile_publice_locale.pdf
230. Fondurile structurale și de investiții Europene 2014-2020: texte oficiale și comentarii.
Disponibil: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/bluegui_de_ro.pdf
231. Guidelines for the mid term evaluation of rural development programmes 2000-2006 supported from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund. DOC. STAR VI/43517/02.
Disponibil: <https://docplayer.net/18978524-Guidelines-for-the-mid-term-evaluation-of-rural-development-programmes-2000-2006-supported-from-the-european-agricultural-guidance-and-guarantee-fund.html>
232. Indicatori social-economici pe localități.
Disponibil: <http://www.me.gov.md/ro/content/indicatori-social-economici-pe-localitati>
233. Indicatorii de Dezvoltare Durabila Teritoriala in Romania.
Disponibil: https://insse.ro/cms/files/IDDT2012/index_IDDT.htm
234. Institut de la Statistique du Québec. (2018). Indice de vitalité économique des territoires. Rapport technique et méthodologique. ISBN 978-2-550-83035-1.
Disponibil: <https://statistique.quebec.ca/en/fichier/indice-de-vitalite-economique-des-territoires-rapport-technique-et-methodologique-edition-2018.pdf>
235. Institutul Național de Statistică. Anuarul statistic al Județului Neamț 2019. [citat 06.01.2021]
Disponibil: https://neamt.insse.ro/wp-content/uploads/2020/04/Anuar_NEAMT_2020_fin1.pdf
236. În cadrul reformei din 2013 Reg.(CE) nr.1290/2005 și Reg.(CE) nr. 1698/2005 au fost înlocuite de Reg.(UE) nr. 1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC și Reg.(UE) nr.1305/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din FEADR (JOL 347 din 20.12.2013)
237. Lista beneficiarilor POPAM 2014-2020 la data de 04.03.2022.
Disponibil: <https://ampeste.ro/popam-2014-2020/lista-beneficiarilor-popam-2014-2020/1234-lista-beneficiarilor-popam-2014-2020-la-data-de-04-03-2022.html>
238. Manual de evaluare a competitivității regionale (GEA 2007) Realizat în cadrul proiectului GOF „Romania - Building Regional Assessment Capacity in Line with the Lisbon Agenda”. București. August 2007.

- Disponibil:<https://cupdf.com/document/manual-de-evaluare-a-competitivitatii-regionale-deicitului-comercial-pe-de.html>
239. Metodologie de calcul și aplicare a indexului de dezvoltare teritorială. În: Strategia de dezvoltare teritorială a României 2035. Versiunea 4. Octombrie 2015. p.325.
Disponibil:https://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/Stiri/00017493/7hctm_Anexe.pdf
240. Metodologie de selecție a comunităților. Incluziune socială prin furnizarea de servicii integrate la nivelul comunității în Județul Bacău.
Disponibil:<https://www.unicef.org/romania/media/4326/file/Metodologie-selectie-comunitati-din-judetul-Bacau.pdf>
241. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP) reorganizat în Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPDA).
Disponibil:<https://www.mdlpa.ro/pages/programare20212027>
242. MySMIS2014. Sistem de schimb electronic de date între solicitanți/beneficiari și autorități.
Disponibil: <https://www.fonduri-ue.ro/statistici>
243. Notă Metodologică Tehnică: Indicele de percepție a Corupției 2014.
Disponibil:http://www.transparency.org.ro/politici_si_studii/indici/ipc/2014/CPI%202014_Nota%20Metodologica%20Tehnica_RO.pdf
244. NUTS - nomenclature of territorial units for statistics.
Disponibil:<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>
245. OECD. Multifunctionality: Towards an analytical framework, 2001.
Disponibil:<https://www.oecd.org/tad/agricultural-policies/40782727.pdf>
246. OECD. Rural-Urban Partnerships: An Integrated Approach to Economic Development, 2013.
Disponibil: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264204812-en>
247. OECD, OECD Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies, OECD Publishing, Paris, 2016.
Disponibil: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264260245-en>
248. OECD. Edinburgh Policy Statement on Enhancing Rural Innovation, 2018.
Disponibil:<http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Edinburgh-Policy-Statement-On-Enhancing-RuralInnovation.pdf>
249. OECD 2016 b. Rural Policy 3.0.
Disponibil:<https://www.oecd.org/rural/rural-development-conference/documents/Rural-3.0-Policy-Highlights.pdf>
250. OECD. Evaluation of Agricultural Policy Reforms in the European Union: The Common Agricultural Policy 2014–20; OECD Publishing: Paris, Italy, 2017. ISBN 978-92-64-27868-4.
251. Office of Fair Trading. (2009). Government in markets. Why competition matters - a guide for policy makers.
Disponibil:https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/284451/OFT1113.pdf.
252. Organizatori grafici: caracteristici, tipuri și la ce servesc.
Disponibil:<https://ro.warbletoncouncil.org/tipos-de-organizadores-graficos-4596#menu-33>
253. Parcuri industriale.

- Disponibil:http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:LrW9WgqQ8bwJ:www.mdlpa.ro/userfiles/parcuri_industriale/parcuri_constituite_%2520cf_legii1.xls+&cd=58&hl=ru&ct=clnk&gl=md
- 254.PCTE - programe de cooperare teritorială 2021-2027.
Disponibil:<https://www.mdlpa.ro/pages/programare20212027>
- 255.Planul de acțiuni al Strategiei de Dezvoltare a Județului Neamț 2014-2023.
Disponibil:<https://www.viziteazaneamt.ro/wp-content/uploads/2015/08/Plan-de-actiuni-proiecte-2014-2023.pdf>
- 256.Planul Strategic Național (PNS).
Disponibil:<https://www.madr.ro/planul-national-strategic-pac-post-2020/documente-de-programare.html>
- 257.PNUD (1998). Metode și tehnici de evaluare a sărăciei. Proiectul II ROM/97/008.
- 258.POC (2014-2020).
Disponibil:<https://www.fonduri-ue.ro/poc-2014>
- 259.POIM (2014-2020).
Disponibil:<https://www.fonduri-ue.ro/poim-2014>
- 260.Policy Vision for Sustainable Rural Economies in an Enlarged Europe. By the West-European Working Group of the Akademie für Raumforschung und Landesplanung, ARL (Academy for Spatial Research and Territorial Planning) and the Délégation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Régionale (DATAR). Summer 2003, p.10.
Disponibil:https://aic.ucdavis.edu/research1/ARL_DATAR.pdf
- 261.Politica de coeziune 2021-2027.
Disponibil: <https://www.mae.ro/node/55129>
- 262.Politica de coeziune în practică: principalele rezultate ale investițiilor UE în perioada 2007-2013.
Disponibil:https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_16_3323
- 263.Previous rural development programming periods.
Disponibil:https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/previous-rdp-periods_en
- 264.Primul pilon al politicii agricole comune (PAC): II – Plățile directe către fermieri.
Disponibil:<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/109/primul-pilon-al-politicii-agricole-comune-pac-ii-platile-directe-catre-fermieri>
- 265.Programele de finanțare ale UE.
Disponibil:https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes_ro#programele-i-fondurile-ue-finanate-din-bugetul-ue-i-din-nextgenerationeu
- 266.Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014 – 2020.
Disponibil:<https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR-2014-2020-versiunea-aprobata-26-mai-2015.pdf>
- 267.Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) 2014-2020.
Disponibil:<https://mfe.gov.ro/programe/autoritati-de-management/am-poim/>
- 268.Proiecte derulate de Astrico Nord-Est.
Disponibil:<http://www.astricone.eu/ro/Proiect>
- 269.Rapoarte anuale de implementare (POC).
Disponibil:<https://www.fonduri-ue.ro/pocu-2014#rezultate-implementare>

270. Raport anual de implementare 2020. Programul operațional capital uman.
Disponibil: https://www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/CU/POCU-2014/2021/13.07.2021/ Rezumat_pentru_cetateni_RAI_POCU_2020.pdf
271. Raport anual de implementare pentru obiectivul privind investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă.
Disponibil: <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/10/19e4c66a0f650441ba2d1719dbbbdf0d.pdf>
272. Raport anual de implementare programul operațional infrastructură mare 2014-2020 (POIM) 2014-2020.
Disponibil: https://www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/INFRASTRUCTURA/POIM/2021/12.10.2021/3_RAI_POIM_2020_-_Rezumatul_pentru_cetateni.pdf
273. Raport anual de implementare.
Disponibil: <http://www.poca.ro/monitorizare-program/raport-anual-de-implementare/>
274. Raport de evaluare a intervențiilor POR 2014 – 2020. Axa Prioritară 5. Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural. Iulie 2019.
Disponibil: <https://www.inforegio.ro/ro/implementare/evaluarea-programului>
275. Raport final. Evaluarea intervențiilor POR 2014-2020. Axa Prioritară 7. Dezvoltarea durabilă a turismului prin sprijinirea forței de muncă, sporirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale. Mai 2019.
Disponibil: <https://www.inforegio.ro/ro/implementare/evaluarea-programului>
276. Raport național al UNDP (UNDP, 2005).
277. Raport rezultate proiecte Cluster inovativ.
Disponibil: <https://uefiscdi.gov.ro/resource-825297-raport-rezultate-clustere.pdf>
278. Raport. Orașe competitive. Remodelarea geografiei economice a României. Banca Mondială, 2013. p.280.
Disponibil: https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/43814/Orașe_competitive_-_raport_final.pdf
279. Raportul privind politica rurală europeană și în aprobarea Cartei rurale europene, Parlamentul European, octombrie 1996. Hyland L..
Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/ALL/?uri=CELEX%3A51996IP0301&print=truehttps://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/ALL/?uri=CELEX%3A51996IP0301&print=true>
280. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future.
Disponibil: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
281. România: Evaluarea saraciei (în doua volume) Volumul I. Raportul principal, 2003.
Disponibil: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/412251468776042606/pdf/261690v110Romanian010Poverty0assessment.pdf>
282. Rural 3.0. A framework for rural development. Policy note. 2018.
Disponibil: <https://www.oecd.org/cfe/regionaldevelopment/Rural-3.0-Policy-Note.pdf>
283. Rural Development. Sector Policy Paper. World Bank. February 1975.
Disponibil: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/522641468766236215/pdf/multi0page.pdf>

284. Sistema della tavole input-output.
Disponibil: http://www.diss.uniroma1.it/moodle2/pluginfile.php/12590/mod_resource/content/1/Il%20sistema%20delle%20interdipendenze%20strutturali.pdf
285. Sistema nazionale di valutazione. Ministero dell'Istruzione. Ministero dell'Università e della Ricerca.
Disponibil: <https://www.miur.gov.it/sistema-nazionale-di-valutazione>
286. Sistemul Informatic al Registrului Unităților Teritorial - Administrative – SIRUTA
287. Slututvärderingar av landsbygdsprogrammet 2007–2013—en sammanfattning. Rapport 2017:1.
Disponibil: https://www2.jordbruksverket.se/download/18.48a7452e15c7b4a5a65a4ec5/1496909718649/ra17_1.pdf
288. Strategia de dezvoltare teritorială a României. România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni. Versiunea 4, 2015.
Disponibil: <https://www.agendaconstructiilor.ro/files/files/SDTR.pdf>
289. Summary Report Synthesis of the Evaluation Components of the 2017 Enhanced AIR: Chapter 7.
Disponibil: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/summary-report-synthesis-evaluation-components-2017-enhanced-air-chapter-7_enEC
290. The cork declaration.
Disponibil: <https://macaulay.webarchive.hutton.ac.uk/livestocksystems/faunus/corkdec.htm>
291. The new rural paradigm: Policies and governance OECD, Paris (2006).
Disponibil: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/thenewruralparadigmpoliciesandgovernance.htm>
292. The sixth framework programme for research, technological development and demonstration (FP6).
Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a3811644-2445-11e9-8d04-01aa75ed71a1>
293. Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană, semnat la Roma, la 25 martie 1957, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958.
Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/23223>
294. UNDP. 2014a. Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience. New York: UNDP.
Disponibil: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/human-development-report-2014.human-development-report-2014>

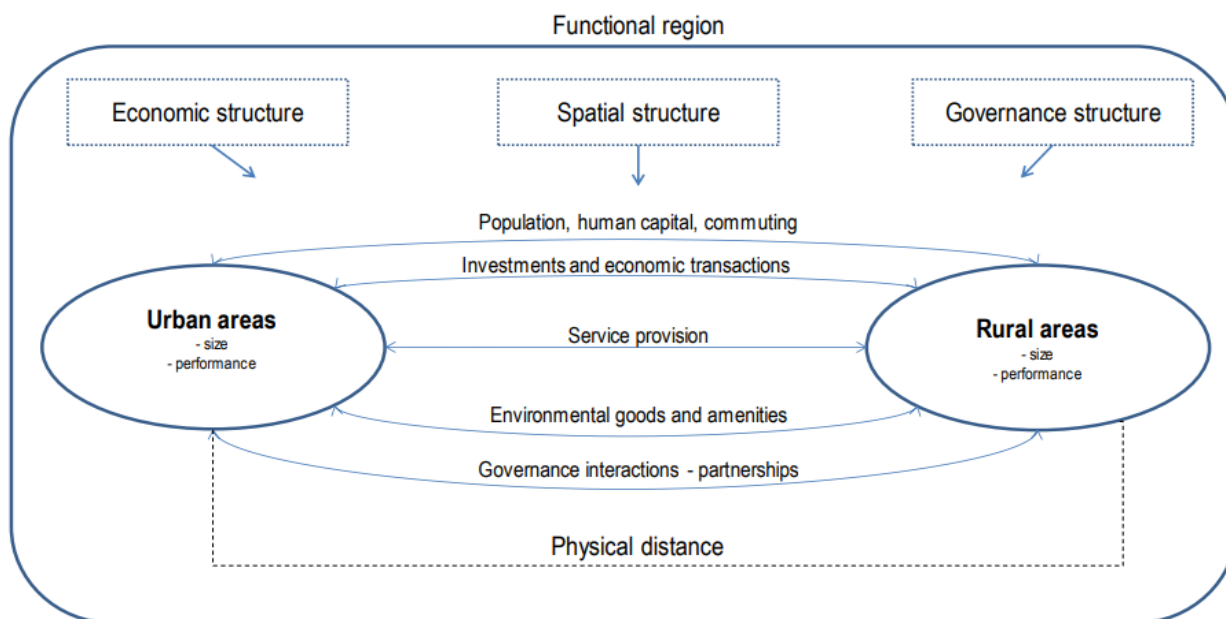
IV. Site-ografia

295. http://www.tinutulzimbrului.ro/?fbclid=IwAR17VeFxuApY_NxbSv6nTGLSwuFw9YpVhU9pH8FxnLOgMZlfc_2fSJ_yi9U
296. <http://www.nickbontis.com/ic/publications/BontisUNJIC.pdf>
297. <https://ampeste.ro/despre-am-pop.html>
298. <https://clustero.eu/members/>
299. <https://ec.europa.eu/esf/home.jsp>
300. https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_fr
301. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0264>
302. <https://mfe.gov.ro/>
303. <https://neamt.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene>

304. https://ro.wikipedia.org/wiki/Judetul_Neamt
305. <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededata>
306. <https://tvmneamt.ro/ministrul-fondurilor-europene-marcel-bolos-despre-candidatul-la-presedintia-cj-neamt-mugur-cozmanciuc-este-un-om-implicat-devotat-crezului-de-a-face-bine-pentru-ca-oamenii-sa-aiba-o-viata-mai-buna/>
307. https://www.recensamantromania.ro/?fbclid=IwAR3DNRbtFtH9K1oeLeICRsdTbJXdUKDU9f-uvweM_PjT0tmrKCQFj7IPTJU
308. http://www.jordbruksverket.se/download/18.4c6ca46b16724f1cf99de438/1542721517340/Programme_2014SE06RDNP001_5_1_sv.pdf
309. <https://www.totalfirme.ro/asociatia-cluster-produs-in-neamt-44627800>
310. <https://www.undp.org/>
311. <https://www.fonduri-ue.ro/por-2014>
312. <https://www.fonduri-ue.ro/poca-2014>
313. <https://www.fonduri-ue.ro/pocu-2014#rezultate-implementare>
314. <https://wblog.wiki.ro/Sustainable>
315. <https://www.slideshare.net/adrhabitat/aspecte-ale-parteneriatelor-1>
316. https://ro.frwiki.wiki/wiki/Fonds_europ%C3%A9en_agricole_pour_le_d%C3%A9veloppement_rural
317. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_ro
318. <https://editurasapientia.ro/activ-actiuni-comunitare-pentru-toti-incluziune-pentru-viitor/>
319. http://www.digitaldata.ro/wp-content/uploads/Pag_56-57_Dezvoltarea_economica_a_ruralului_in_Romania.pdf
320. <https://www.dajiasi.ro/agricultura/17>
321. https://mpira.ub.uni-muenchen.de/57728/1/MPra_paper_57114.pdf
322. <https://ro.wikipedia.org/wiki/SAPARD>
323. https://ro.wikipedia.org/wiki/Fondul_European_pentru_Garantare_%C3%AEn_Agricultur%C4%83
324. https://ro.wikipedia.org/wiki/Fondurile_Europene_Structurale_%C8%99i_de_Investi%C8%9Bii
325. <https://www.managusamv.ro/english/images/pdf/dezvoltare.pdf>
326. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_36/SR_CLOSURE_2007_2013_RO.pdf
327. https://ro.frwiki.wiki/wiki/Politique_agricole_commune
328. <https://www.finantari-nerambursabile.ro/>
329. <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-22494149-fonduri-europene-primi-romnia-dup-2020-partea-fondurile-structurale-coeziune.htm>
330. <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=7966&idm=1,076&idl=1>
331. <https://dbk.gesis.org/dbksearch/download.asp?id=71796>
332. <https://www.bnro.ro/files/d/Noutati/Prezentari%20si%20interviuri/2015/R20151006LV.pdf>
333. https://www.odimm.md/files/ro/doc/sec_imm/nomenclatorul_marfii.doc
334. <https://www.finantari-nerambursabile.ro/programul-operational-infrastructura-mare-poim/>
335. <https://ro-eu.ro/poim-public/>
336. <https://data.gov.ro/datastore/dump/1776113a-d15e-4c9d-a265-f5d8adf72703>
337. https://www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/INFRASTRUCTURA/POIM/2018/22.11.2018/Anexa_3_-_Lista_contracte_POIM_31.10.2018_PT_PUBLICAT.pdf
338. <https://www.fonduri-ue.gov.ro/por-2014>
339. <https://finantariproiecteeuropene.ro/prezentare-programe-fonduri-nerambursabile/fonduri-europene/regio/>
340. https://www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/CU/POCU-2014/2017/15.06.2017/Sinteza_POCU.pdf
341. <https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/fondcoeziune/speechIova.pdf>

ANEXE

Anexa 1. Legăturile funcționale rural-urban implică multe tipuri de interconexiuni



Sursa: [246]

Anexa 2. Declarația de dezvoltare rurală

Punctul 1. Preferința rurală. Dezvoltarea rurală durabilă trebuie să fie pusă în fruntea agendei UE și să devină principiul fundamental care stă la baza întregii politici rurale în viitorul imediat și după extindere, având ca scop inversarea imigrației din mediul rural, combaterea sărăciei, stimularea ocupării forței de muncă și a egalității de șanse și să răspundă cererilor de calitate, sănătate, siguranță, dezvoltare personală și petrecere a timpului liber și îmbunătățirea bunăstării rurale. Necesitatea păstrării și îmbunătățirii calității mediului rural trebuie să fie integrată în toate politicile comunitare care se referă la dezvoltarea rurală, existând un echilibru mai echitabil între cheltuielile publice, investițiile în infrastructură și serviciile educaționale, de sănătate și de comunicații între zonele rurale și urbane. O parte tot mai mare a resurselor disponibile ar trebui utilizată pentru promovarea dezvoltării rurale și asigurarea obiectivelor de mediu.

Punctul 2. Abordare integrată. Politica de dezvoltare rurală trebuie să aibă o concepție multidisciplinară și o aplicare multisectorială, cu o dimensiune teritorială clară. Acesta trebuie să se aplice tuturor zonelor rurale din UE, respectând principiul concentrării prin diferențierea cofinanțării pentru acele zone care au mai multă nevoie. Ea trebuie să se bazeze pe o abordare integrată, care să cuprindă în același cadru legal și politic: ajustarea și dezvoltarea agriculturii, diversificarea economică - în special industriile la scară mică și mijlocie și serviciile rurale - gestionarea resurselor naturale, îmbunătățirea funcțiilor de mediu și promovarea culturii, turismului și recreerii.

Punctul 3. Diversificare. Sprijinul pentru diversificarea activității economice și sociale trebuie să se concentreze pe asigurarea cadrului pentru inițiative private și comunitare autosusținute: investiții, asistență tehnică, servicii pentru afaceri, infrastructură adecvată, educație, formare, integrarea progreselor în tehnologia informației, consolidarea rolului orașele mici ca părți integrante ale zonelor rurale și factori cheie de dezvoltare și promovarea dezvoltării comunităților rurale viabile și reînnoirii satelor.

Punctul 4. Sustenabilitate. Politicile ar trebui să promoveze dezvoltarea rurală care să susțină calitatea și amenitatea peisajelor rurale ale Europei (resurse naturale, biodiversitate și identitate culturală), astfel încât utilizarea lor de către generația actuală să nu prejudicieze opțiunile pentru generațiile viitoare. În acțiunile noastre locale, trebuie să fim conștienți de responsabilitățile noastre globale.

Punctul 5. Subsidiaritate. Având în vedere diversitatea zonelor rurale ale Uniunii, politica de dezvoltare rurală trebuie să urmeze principiul subsidiarității. Acesta trebuie să fie cât mai descentralizat posibil și bazat pe parteneriat și cooperare între toate nivelurile în cauză (local, regional, național și european). Accentul trebuie pus pe participare și pe o abordare „de jos în sus”, care valorifică creativitatea și solidaritatea comunităților rurale. Dezvoltarea rurală trebuie să fie locală și condusă de comunitate într-un cadru european coerent.

Punctul 6. Simplificare. Politica de dezvoltare rurală, în special în componenta sa agricolă, trebuie să fie supusă unei simplificări radicale a legislației. Deși nu ar trebui să existe o renaționalizare a PAC, trebuie să existe o mai mare coerență a ceea ce se realizează în prezent prin multe canale separate, o limitare a dreptului UE privind regulile și procedurile generale, mai multă subsidiaritate în decizii, descentralizarea implementării politicilor și mai multă flexibilitate în ansamblu.

Punctul 7. Programare. Aplicarea programelor de dezvoltare rurală trebuie să se bazeze pe proceduri coerente și transparente și integrate într-un singur program de dezvoltare rurală pentru fiecare regiune și un singur mecanism de dezvoltare durabilă și rurală.

Punctul 8. Finanțare. Utilizarea resurselor financiare locale trebuie încurajată pentru promovarea proiectelor locale de dezvoltare rurală. Trebuie încurajată mai mult utilizarea ingineriei financiare în tehnicile de credit rural pentru a mobiliza mai bine sinergiile dintre

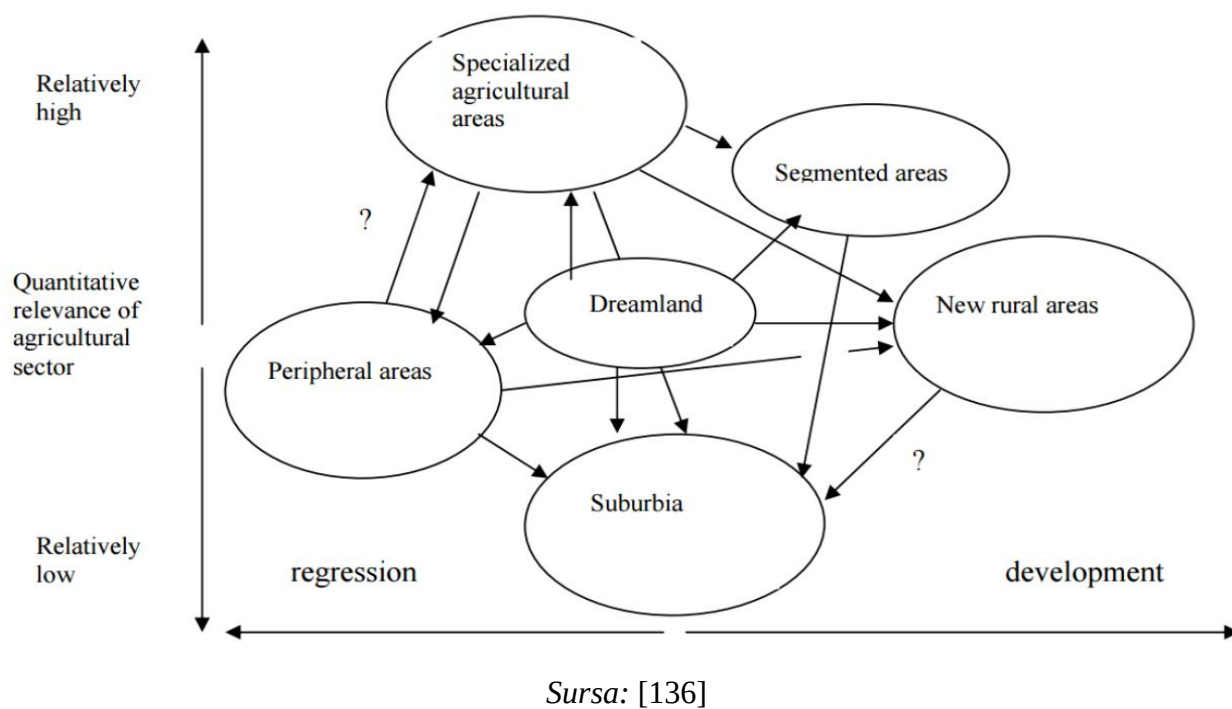
finanțarea publică și cea privată, pentru a reduce constrângerile financiare asupra întreprinderilor mici și mijlocii, pentru a promova investițiile productive și pentru a diversifica economiile rurale. Trebuie încurajată o mai mare participare a sectorului bancar (public și privat) și a altor intermediari fiscali.

Punctul 9. Management. Capacitatea administrativă și eficacitatea guvernelor regionale și locale și a grupurilor comunitare trebuie îmbunătățite, acolo unde este necesar, prin furnizarea de asistență tehnică, formare, comunicare mai bună, parteneriat și schimbul de cercetare, informații și schimb de experiență prin crearea de rețele între regiuni. și între comunitățile rurale din întreaga Europă.

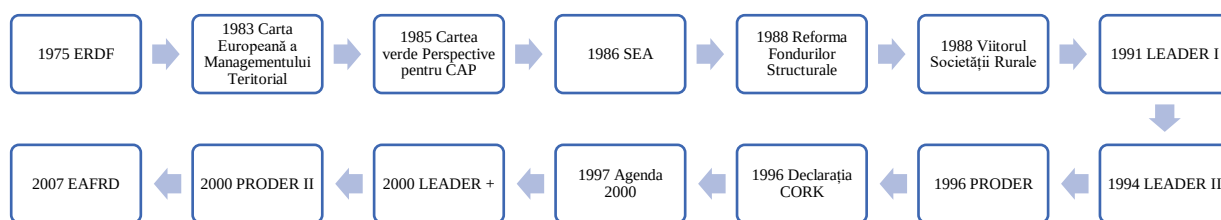
Punctul 10. Evaluare și Cercetare. Monitorizarea, evaluarea și evaluarea beneficiarilor vor trebui consolidate pentru a asigura transparența procedurilor, pentru a garanta buna utilizare a banilor publici, pentru a stimula cercetarea și inovarea și pentru a permite o dezbatere publică informată. Părțile interesate nu trebuie doar consultate în proiectare și implementare, ci și implicate în monitorizare și evaluare.

Sursa: [290]

Anexa 3. Tipologia regiunilor rurale: dinamica



Anexa 4. Repere în evoluția politicilor de dezvoltare rurală



Sursa: [225, p.26]

Anexa 5. Măsurile de dezvoltare rurală (Titlul II din Regulamentul nr.1257/99)

Funcția (scopul măsurii)	Categorie	Categorie
<i>Funcție sectorială (numai pentru sectorul agricol)</i>	Investiții în ferme	Investiții în ferme
	Servicii și infrastructură pentru fermieri	Servicii și infrastructură
	Resurse umane în agricultură	Resurse umane pentru fermieri
	Suport pentru zonele defavorizate și zonele cu restricții de mediu	Resurse umane în agricultură
	Mediu și silvicultură	Sprijin de venit pentru mai puțin
<i>Funcție mixtă sectorială și teritorială</i>	Mediu și silvicultură	Zonele favorizate și zonele cu restricții de mediu
<i>Funcția teritorială (pentru populația în general și/sau populația rurală și activități non- agricole)</i>	Promovarea adaptării și dezvoltării zonelor rurale	Servicii de bază pentru economia și populația rurală Renovarea și dezvoltarea satelor și protecția și conservarea patrimoniului rural. Diversificarea activităților agricole și a activităților apropiate agriculturii pentru a oferi activități multiple sau venituri alternative. Promovarea activităților turistice și meșteșugărești.

Sursa: [4]

Anexa 6. Grilă pentru identificarea instrumentelor RD

Scop și capital	Scop RD	Proces de reglementare	Plăți regulate (multianuale)	Plăți pentru investiții și împrumuturi	Informații / sfaturi
1:P	1. Infrastructura publică pentru dezvoltare economică	Da - reforma funciara/ consolidare sau cumpărare pentru a facilita dezvoltare / sporire	Da - serviciu rural scheme de tichete pentru grupurile defavorizate, furnizare subvenționată în majoritatea zonelor îndepărtate	Da - granturi/împrumuturi către autoritățile publice pentru dezvoltarea infrastructurii rurale, granturi/împrumuturi către organisme private pentru înființarea infrastructurii de autofinanțare (dacă este posibil)	Da - sunt disponibile sfaturi despre cum să accesați infrastructură (de exemplu TIC), pentru cei defavorizați grupuri
1:P	2. Fizeice private capital pentru competitivitate, valoare adăugată, în curs de dezvoltare noi produse	Da – pământ consolidare la crește viabilitatea terenuri individuale	Nu – este puțin probabil să necesite finanțare continuă și regulată	Da – granturi și împrumuturi pentru a ajuta persoanele și grupurile private să dezvolte noi facilități, să achiziționeze echipamente, în special pentru sectoarele/grupurile vizate care se confruntă cu obstacole în accesarea fondurilor private	Nu – nu este evident nevoi de consiliere, deși ar putea finanța promovarea conștientizării granturilor și împrumuturilor
1: F	3. Accesul la finanțare pentru antreprenori	Nu – nu este evident probleme legate de drepturile de proprietate	Da – finanțare pentru organizare și funcționare a asociațiilor locale de credit	Da – finanțare pentru planificarea și înființarea asociațiilor locale de credit sau a schemelor și rețelelor locale de capital de risc	Da – sfaturi despre surse de potrivire finanțare pentru granturi și împrumuturi, consiliere privind crearea de credite locale și scheme de tranzacționare
1: H	4. Abilități pentru competitivitate	Nu – nu este evident probleme legate de drepturile de proprietate	Da – suport CPD plăți	Da – planificarea și furnizarea cursurilor, echipament tehnic pentru formare eficientă (de exemplu, procesare echipamente pentru cursuri cu valoare adăugată, IT pentru învățământ la distanță)	Da – sfaturi despre cine poate oferi ce, mentorat
1: H	5. Menținerea forței de muncă din mediul rural și facilitează	Da – pentru a regrupa exploatarea agricole pentru a păstra viabilitatea	Da – pentru bunuri sociale și culturale, compensarea handicapului natural/ îndepărtarea,	Da – sprijin pentru a sprijini instalarea tinerilor fermieri (deși acest lucru ar putea intra și în scopul 2 sau 3)	Da – ar putea finanța servicii de consiliere și asistență pentru a ajuta

	reînnoirea generației		pensionarea anticipată		la gestionarea succesiunii
1: S	6. Noi grupuri pentru stimularea inovației, susținerea grupurilor cu valoare USP	Nu – nu este relevant probleme legate de drepturile de proprietate	Da – costuri de management pentru grupuri, networking si colaborare	Da – pentru cercetare și dezvoltare, planificare, grup evenimente, experimente	Da – sfaturi privind constituirea grupului și management
1: NC	7. Noul mediu economie	Da – cumpărare de teren pentru demonstrație/experiment	Da - cumpărare teren pentru a oferi comunale facilitati (reciclare, energie)	Da – pentru cercetare și dezvoltare, planificare, piață cercetare, echipamente sau clădiri noi, instruire personalului, evenimente promoționale	Da – sfaturi despre afacere de succes stabilire și creștere, mentorat
2. P	8. Infrastructură publică pentru mediu management	Da - cumpărare teren pentru a oferi comunale facilitati (reciclare, energie)	Nu se aplică – realizat prin intermediul UE de mediu	Da – este necesar suport pentru configurare grupuri intersectoriale, multi-actor, cercetare și dezvoltare, planificare, facilitare și echipamente noi	Da – sfaturi privind bunele practici, partajarea exemple de succes, rețelelor
2. P	9. Restricționarea dezvoltare pentru protejarea mediului	Nu se aplică – realizat prin intermediul UE de mediu legislație	Da-compensații plătite în mod regulat celor supuși dezvoltării restricții	Da – poate finanța sondaje și planuri care permit realizarea acestui lucru prin procese de reglementare locale	Da – ar putea finanța consultanță și sensibilizarea cu privire la reglementări
2. F	10. Finanțare pentru mediu local nou cercetarea si dezvoltare, experimente	Nu – nu este evident probleme legate de drepturile de proprietate	Nu – greu de văzut cât de regulată este plata serviciile financiare ar putea oferi suplimentaritate	Da – sprijin pentru planificare și stabilirea căutării investitorilor (venture capital) și servicii de potrivire a clienților, sprijin pentru înființarea schemelor locale de credit	Da - promovarea bunelor practici exemple, consiliere privind înființarea schemelor de creditare, mentorat
2. H	11. Abilități pentru de mediu durabilitate	Nu – nu este evident probleme legate de drepturile de proprietate	Da – în curs de desfășurare finanțare pentru a menține competențe și promovarea intergenerațiilor transfer de cunoștințe	Da – finanțare pentru cursurile de formare pentru administratorii terenurilor și consilierii, planificarea și organizarea de evenimente, demonstrații etc	Da – furnizarea directă de mediu servicii de consiliere, demonstrații
2. H	12. Minimalizarea daune asupra mediului din cauza schimbărilor populației	Nu se aplică - problema amenajării teritoriului	Da - plăți către menține mediul, să păstrează managerii	Da – se suprapune cu obiectivul 3 (vezi mai jos, scopurile 24-5)	Da - Furnizare îndrumarea și informații pentru planificare Autoritățile

2. S	13. Colectiv de mediu conștientizare a și înțelegere	Da – crearea de standarde locale și scheme de certificare	Da – finanțare continuă pentru cei care le oferă servicii pe bază non-profit	Da – suport pentru crearea de grupuri și pentru a oferi evenimente sau campanii specifice	Da – promovarea bunelor practici exemple de initiative de succes
2. S	14. Colectiv de mediu management	Da – pământ consolidare sau cumpărare pentru a facilita management colectiv aranjamente	Da – fondul este în curs gestionarea caracteristicilor valoroase în mediul local, scheme de reciclare etc. acolo unde acestea nu pot fi autofinanțate	Da – suport pentru crearea de grupuri, cercetare și dezvoltare, planificare, echipare, găzduire evenimente, amenajarea infrastructurii pentru gestionarea apei și a solurilor în mod mai durabil, planificarea participativă a peisajului, proiectarea satului	Da – sfaturi despre cum să înființezi grupuri formale, cea mai buna practica schimb, mentorat de către grupuri stabilite
2. NC	15, 16 și 17. Protejarea resurselor de mediu și culturale (atât stocurile cât și servicii ecosistemice)	Da – pământ consolidare sau cumpărare pentru a proteja zonele de dezvoltare sau instituirea unor regimuri de guvernare (trusturi funciare, acorduri)	Da – sensibil la finanțare întreținere/gestionare în mod continuu în cazul în care acest lucru nu este pe deplin comercial viabil	Da – sprijin pentru cercetare și dezvoltare, capital investiții pentru lucrări de restaurare, crearea de noi caracteristici de habitat sau peisaj	Da-informații pentru a crește gradul de conștientizare a activelor valoroase și a rolurilor acestora, exemple de bune practici situații de câștig-câștig, eficiența apei și evitarea inundațiilor
2. NC	18. Schimbările climatice adaptare și atenuare	Da – achiziționarea/reformarea terenurilor pentru a proteja depozitele de carbon, furnizați zone „sacrificiale” pentru gestionarea inundațiilor (nou zone umede)	Da – plăți pentru captarea carbonului / servicii de atenuare a inundațiilor, reciclare subvenționată sau utilizarea sau generarea de energie regenerabilă	Da – sprijin pentru cercetare și dezvoltare, planificare și investiții în pomire și echipamente de procesare pt energii regenerabile/tehnologie și infrastructură rurale eficiente din punct de vedere energetic, scheme de reciclare și minimizarea deșeurilor	Da – sfaturi și informații pentru locuitorii din mediul rural cu privire la emisii reduse de carbon stiluri de viață, către public autoritati si private afaceri pe reducerea impacturilor
3. P	19 și 20. Capital fizic pentru serviciile rurale de bază și sprijin pentru comunitatea locală facilități	Da – cumpărare de teren sau consolidare la facilitarea infrastructurii, Facilități comunitare	Da, dar numai acolo unde finanțarea UE oferă aditionalitate și raportul calitate-preț peste finanțare existentă din SM/regiune/servicii locale din impozitare	Da – finanțare pentru primării, spații multifuncționale, conversie/restaurarea/adaptarea clădirilor și instalațiilor la noi funcții de ex. Echipamente IT, reciclare	Da – promovarea abordări bazate pe cele mai bune practici exemple

				tehnologii, furnizarea de servicii mobile (biblioteci, sănătate, poștă)	
3. F	21. Controlul rural și guvernarea capitalului financiar	Nu – nu este evident aplicatii	Da - Suport pentru monitorizarea fluxurilor financiare în cadrul economiei locale, pentru a evalua nevoile/oportunități le de acțiune	Da - sprijin pentru înființarea de grupuri de supraveghere și inițiative pentru a reduce scurgerile financiare din mediul rural și pentru înființarea de scheme locale de comerț și credit	Da – promovarea abordări bazate pe cele mai bune practici exemple
3. H	22. Abilități și educație pentru calitatea vieții rurale	Nu – nu există probleme evidente privind drepturile de proprietate	Da – sprijin pentru menținerea serviciilor de învățare pe tot parcursul vieții în zone îndepărtate/dispersate	Da – sprijin pentru cercetare de piață/ audit de competențe, ajutor pentru înființarea de noi servicii, dobândirea de specialist echipamente (de exemplu, IT)	Da – promovarea celor mai bune practici
3. S	23, 24 și 25. Servicii și grupuri către depășirea socială excludere, îmbunătățirea accesului la facilități	Nu – nu există probleme evidente privind drepturile de proprietate	Da – plăți către subvenționează costurile de funcționare și de rețea ale grupului, sprijin pentru finanțare schimburi de muncă/îngrijire	Da – plăți pentru cercetare și dezvoltare, pentru a planifica, înființa grupuri, angajați facilitatori, abordări experimentale pentru autoajutor și construirea capitalului social, evenimente locale, istorii locale/arhivă	Da – sfaturi despre cele mai bune practici, promovare și sfaturi despre cum să adopta cu succes aceste modele
3. NC	26.Sărbătorire a mediului și bunuri culturale	Nu – nu există probleme evidente privind drepturile de proprietate	Da – poate susține evenimente/tradiții regulate, dacă nu potențial de autofinanțare	Da – poate sprijini cercetări de fond, planificare, evenimente unice și acțiuni de autofinanțare	Da – sfaturi privind cele mai bune practici, promovarea valorii sale mai largi pentru SD

Sursa: [67, p.148]

Anexa 7. Numărul programelor de dezvoltare rurală în UE conform Agendei 2000

Countries	EAGGF-Guarantee				EAGGF-Guidance			
	No. of programmes	No. Of Regional programmes	Total EU expenditures	% from regional programmes	No. of programmes	No. Of Regional programmes	Total EU expenditures	% from regional programmes
Austria	1	-	3.212,20	-	1	1	41,35	100,0
Belgium	3	2	360,20	79,9	1	1	41,57	100,0
Denmark	1	-	331,69	-	-	-	-	-
Finland	3	2	2.199,27	6,3	2	2	194,17	100,0
France	1	-	5.763,30	-	6	6	385,56	100,0
Germany	16	16	5.552,60	100,0	6	6	3.442,24	100,0
Greece	1	-	993,40	-	14	13	3.493,80	29,4
Ireland	1	-	2.388,90	-	3	2	182,00	93,1
Italy	21	21	4.512,20	100,0	7	7	2.982,70	100,0
Luxemburg	1	-	91,00	-	-	-	-	-
Netherlands	1	-	417,00	-	1	1	10,90	100,0
Portugal	3	2	1.516,80	9,5	8	7	2.117,35	48,2
United Kingdom	4	4	1.754,97	100,0	7	6	298,32	89,2
Spain	8	7	3.084,67	27,9	11	10	3.342,41	99,7
Sweden	1	-	1.130,05	-	2	2	50,61	100,0
Total	66	54	33.308,25	39,8	69	64	16.582,98	100,0

Anexa 8. Planul de acțiuni al Strategiei de Dezvoltare a Județului Neamț 2014-2023

Obiective generale	Obiective specifice	Domenii de activitate	Tip proiect prioritar	Instituții implicate (cu rol de coordonare /partenere sau rol consultativ)	Surse de finanțare
1. Un județ în care mobilitatea intra- și interzonală este crescută	1.1. Creșterea gradului de accesibilitate a zonelor rurale și urbane (ex. : rețeaua TEN-T, drumuri județene, comunale, poduri)	1.1.1. Reabilitarea și modernizarea conexiunilor zonelor rurale și urbane între ele și cu rețeaua TEN-T	Modernizare DJ 155M Tirpești-Tolici km 3+250-4+868, L= 1,618 km	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	Fonduri de tip FEDR, Bugete locale, Buget județean, Fonduri guvernamentale - Programul Național de Dezvoltare a Infrastructurii, instituit prin OUG. nr. 105/2010
			Modernizare DJ 280 limita jud. Iași-Bîra, km 21+000-21+830, L= 0,830 km		
			Reabilitare și modernizare drum județean DJ 127A limita jud. Harghita-Teleac-Bicazu Ardelean-Bicaz Chei-Dămuș-Huisurez- limita jud. Harghita km 5+000-40+585		
			Modernizare drum județean DJ 127A Dămuș-Huisurez, km 29+000-32+380, județul Neamț		
			Reabilitare și modernizare axa de transport Piatra Neamț- Mărgineni- Făurei- Horia- Ion Creangă- Icușești-limită județul Bacău (71,074 km)		
			Modernizare DJ 209B Mălini-Stănișoara-Borca km 33+600- 51+000		
			Reabilitare și modernizare DJ 157C Bisericani km 0+000 - 6+615		
			Modernizare D 157H Girov - Dochia - Mărgineni km 9+000 - 14+000, 17+500 - 18+500		
			Reabilitare și modernizare drum județean DJ 207A Roman - Bîra, km 0+000 - 16+000		
			Consolidare și reabilitare drum județean DJ 155F Bistricioara - Durău - Izvorul Muntelui - Bicaz, km 0+000 - 40+880		
	Reabilitare și modernizare DC199 “Drumul cireșului” Km 2,28 DN15D – DC85 (sat Bozieni – sat Săcăleni)				
	Reabilitare și modernizare DC147 “Porumbel” km3,26 DN15C - DJ 156A				
	1.2. Dezvoltarea de terminale de transfer intermodal amplasate pe rețeaua TEN-T	1.2.1. Dezvoltarea de centre logistice/ hub-uri intermodale de transport nivelul polilor urbani ai județului	Dezvoltarea infrastructurii și echipamentelor pentru un hub logistic incluzând transferul intermodal (rutier-feroviar) la municipiul Roman	Consiliul Județean Neamț, Consiliul Local Roman	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale
1.3. Dezvoltarea, modernizarea și adaptarea infrastructurii agricole și silvice (drumuri agricole, forestiere)	1.3.1. Înființare, extindere, reabilitare și modernizare a infrastructurii de acces în / către ferme și a căilor de acces în cadrul fondului forestier	Dezvoltarea căilor de acces către fermele din teritoriul județului Neamț	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, Actori locali	Fonduri de tip FEDR, FEADR, Buget local, Bugetjudețean, Fonduri guvernamentale	
1.4. Implementarea măsurilor aferente Planurilor sustenabile de mobilitate urbană	1.4.1.Reabilitarea și dezvoltarea sistemelor de transport/mobilitate publică în zonele peri-urbane	Elaborarea Planului de mobilitate urbană sustenabilă a municipiului Piatra Neamț	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local Neamț	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale	
		Elaborarea Planului de mobilitate urbană sustenabilă a municipiului Roman	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local Roman		
		Modernizarea, reabilitarea și extinderea transportului urban electric	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local PiatraNeamț		
1.5. Creșterea siguranței circulației	1.5.1. Dezvoltarea sistemelor inteligente de management al traficului și a infrastructurilor pentru creșterea siguranței circulației	Identificarea și semnalizarea corespunzătoare a punctelor negre și a zonelor de risc (curbe, poduri,) aferente drumurilor județene prin sisteme autonome de iluminare și semnalizare	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale	
		Creșterea vizibilității în zona trecerilor de pietoni pe drumurile județene care trec prin localități prin amplasarea de sisteme inteligente de detecție și semnalizare			
		Modernizare drum județean în vederea creșterii siguranței circulației în stațiunea Durău			
2. Servicii medicale de calitate și ușor accesibile	2.1. Îmbunătățirea accesului la servicii medicale de calitate prin intermediul unei infrastructuri modernizate de sănătate	2.1.1. Înființarea, reabilitarea, modernizarea și dotarea cu echipamente a infrastructurii de sănătate	Modernizarea Spitalului Județean de Urgență Neamț (reabilitare/extindere/dotare)	Consiliul Jud. Neamț, Spitalul Județean Neamț	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale, Fonduri guvernamentale, Ministerul Sănătății
			Modernizarea Spitalului de Psihiatrie “Sf. Nicolae” Roman (reabilitare/extindere/dotare);	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local Roman	
			Modernizarea Spitalului Municipal de Urgență Roman (reabilitare/dotare)		
			Modernizarea Spitalului Tg. Neamț (reabilitare/dotare)	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local Tg.Neamț	
			Modernizarea Spitalului Bicaz (reabilitare/dotare)	Consiliul Jud. Neamț,Consiliul Local Bicaz	
			Dezvoltarea de servicii de asistență pentru persoanele cu afecțiuni degenerative de tip Alzheimer în sistem de economie socială	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale,DGASPC, asociații de profil	
			Investiție în crearea de centre de medicină primară și prevenție la nivel rural (construcții, echipamente și formare profesională a personalului ne-medical) în sistem de economie socială	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale,DGASPC, asociații de profil, societăți de economie socială	
			Construire dispensare în comunele: Bicaz Chei, Urecheni, Bălățești, Negrești, Valea Ursului	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	
			Reabilitare dispensare comunale		
			Extindere dispensare comunale		
			Extinderea rețelei centrelor de permanență, inclusiv în localitățile rurale		
			Construire pavilion pentru servicii de zi, servicii medicale de recuperare psihoneuromotorie, club de recreere și ergoterapie, terapie ocupațională pentru pacienți la Spitalul de Psihiatrie „Sf. Nicolae” Roman	Consiliul Jud. Neamț, Primăria Municipiului Roman în parteneriat cu Episcopia Ortodoxă/Asociația Ortodoxă PrecistaMare	
			Reabilitarea Centrului Social Multifuncțional ”Precista Mare” Roman :		

			Reabilitare imobil-construcție Complex de servicii publice, com Români	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul local Români	
			Extindere Unitatea Medico- Socială Ceahlău	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale	
			Reabilitarea și modernizarea secției exterioare Negulești a Spitalului Județean de Urgență Piatra Neamț	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Piatra Neamț	
			Construire Centru de recuperare medicală, psihologică și socială Piatra Neamț (parteneriat public/privat)		
		2.1.2. Informaticizarea serviciilor de sănătate publică pentru un control mai riguros în vederea creșterii calității serviciilor furnizate	Informaticizarea asistenței medicale de urgență	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	
			Implementarea sistemelor de management și control al datelor la furnizorii de servicii medicale spitalicești și de servicii de îngrijire medicală și socială integrate		
			Crearea unui Centru Informațional de Management al Datelor Specifice la Spitalul Județean de Urgență Piatra Neamț		
			Implementarea sistemelor de telemedicină, inclusiv în zonele rurale		
		2.2. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale	2.2.1. Dezvoltarea economiei sociale în domeniul medical	Formarea medicală a personalului non-medical pentru asigurarea serviciilor de medicină primară, în special în mediul rural și mic-urban	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DSP Neamț
				Identificarea unor mecanisme financiare care să stimuleze dezvoltarea economiei sociale în domeniul medical la nivel rural	
	Extindere servicii de promovare a modului de viață sănătos, servicii de prevenție primară, secundară, terțiară, servicii de îngrijire la domiciliu și paliativ, servicii integrate de asistență medicală primară și de specialitate, cu asistență medicală școlară și de reducere a riscului de abandon școlar				
	2.2.2. Creșterea competenței profesionale a personalului medical		Formarea/educația medicală continuă a personalului medical centrată pe nevoile populației și pe aplicarea ghidurilor și protocoalelor clinice	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Piatra Neamț, DSP Neamț, AJOFM	
			Formare profesională pentru diversificarea competențelor personalului medical și paramedical din sistemul de asistență de urgență		
	2.2.3. Crearea de centre de diagnostic și tratament		Creare Centru «stroke» la Spitalul Județean de Urgență Piatra Neamț	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale, DSP Neamț, Spitalul Jud. de Urgență Piatra Neamț	
			Extindere rețea centre de diagnostic și tratament inclusiv în zonele rurale		
	2.2.4. Dezvoltarea furnizării de servicii medicale în sistem integrat		Dezvoltarea de instrumente de lucru în sistem integrat, ghiduri și protocoale de practică medicală	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DSP Neamț	
			Dezvoltarea serviciilor de telemedicină		
			Cooperarea instituțiilor descentralizate pentru furnizarea integrată de servicii medico-sociale pentru grupurile sociale vulnerabile		
		Dezvoltarea sistemului integrat de urgență și creșterea capacității de intervenție			
	3.1. Modernizarea și eficientizarea serviciilor județene și locale de asistență socială și protecția copilului, prin diminuarea costurilor și creșterea impactului socio-economic	3.1.1. Eficientizarea sistemului de furnizare a serviciilor sociale la niv județean prin evaluarea nevoilor și elaborarea de planuri de acțiune	Elaborarea strategiilor de dezvoltare comunitară și a planurilor de acțiune ale comunităților din cartierele urbane și zonelor rurale defavorizate printr-o abordare participativă	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	
Construire locuință protejată Trifești - Complexul de Servicii pentru Persoane Adulte cu Handicap Roman			Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Roman		
Transformarea Centrului de Îngrijire și Asistență Târgu Neamț în omplex de servicii cu bază de recuperare			Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local TârguNeamț		
3.1.2. Creșterea calității prestațiilor sociale furnizate		Construirea a două noi corpuri de clădire pentru CRRPH Păstrăveni	Consiliul Jud. Neamț, CRRPH, Consiliul Local Păstrăveni		
		Înființare locuință protejată în cadrul Centrului de Recuperare și Reabilitare a Persoanelor cu Handicap Păstrăveni	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Războieni		
		Înființare locuință protejată în cadrul Centrului de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Războieni			
3.1.3. Furnizarea de pac integrate de sprijin pentr grupurile vulnerabile		Dezvoltarea serviciilor sociale integrate de intervenție prin crearea de echipe interdisciplinare și interinstituționale	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DGASPC		
3.1.4. Calificarea resurselor umane de la nivelul serviciilor sociale		Formarea și perfecționarea personalului care lucrează în cadrul serviciilor de protecție a copilului			
		Formarea profesională a personalului din cadrul serviciilor sociale și al serviciilor comunitare integrate			
3.2. Dezvoltarea și sprijinirea economiei sociale și promovarea antreprenoriatului social		3.2.1. Sprijinirea dezvoltării întreprinderilor sociale și de inserție	Întreprinderi sociale pentru ghidajul natural și cultural în Carpații NeamțuluiDezvoltarea unei rețele de ghizi locali care să ofere tururi de descoperire a munților, naturii și tradițiilor din zonele montane ale județului Neamț	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DGASPC, AJOFM, asociații, întreprinderi sociale	
	Rețeaua «Slow-food» din județul NeamțDezvoltarea unei rețele de mici producători de alimente tradiționale din județul Neamț (atât zona montană cât și cea de deal) care să utilizeze același brand, să organizeze tururi gastronomice, prezentarea procesului de producție, etc.				
	Lucrătorii în lemn ai Moldovei la NeamțDezvoltarea unei rețele cooperative de artizani ai lemnului în județ pentru mobilier, mic artizanat dar și elemente de construcție uzuală (ex.: ferestre de lemn) care să comercializeze sub aceeași marcă «responsabilă» și care să dețină echipamente de producție comune				
	Produse tradiționale de la breslele din județul NeamțDezvoltarea unei rețele-cooperative pentru producția artizanală (alta decât cea în lemn): pielărie, sticlărie, fierărie, lucru în cupru, os, etc. care să dețină echipamente de producție comune și să comercializeze sub aceeași marcă «responsabilă» Neamț				
	«Fructele din pădurile Babei Dochia»Organizarea unei rețele-cooperative de culegători de fructe de pădure care să permită comercializarea directă a fructelor de pădure.				
	Plante medicinale crescute la poalele CeahlăuluiOrganizarea unei rețele-cooperative de cultivatori și culegători de plante medicinale care să permită comercializarea directă a plantelor pe piață				
	«Mișcarea pajiștilor de pe Ceahlău»Organizarea unei rețele-cooperative de apicultori nemțeni care să permită comercializarea				

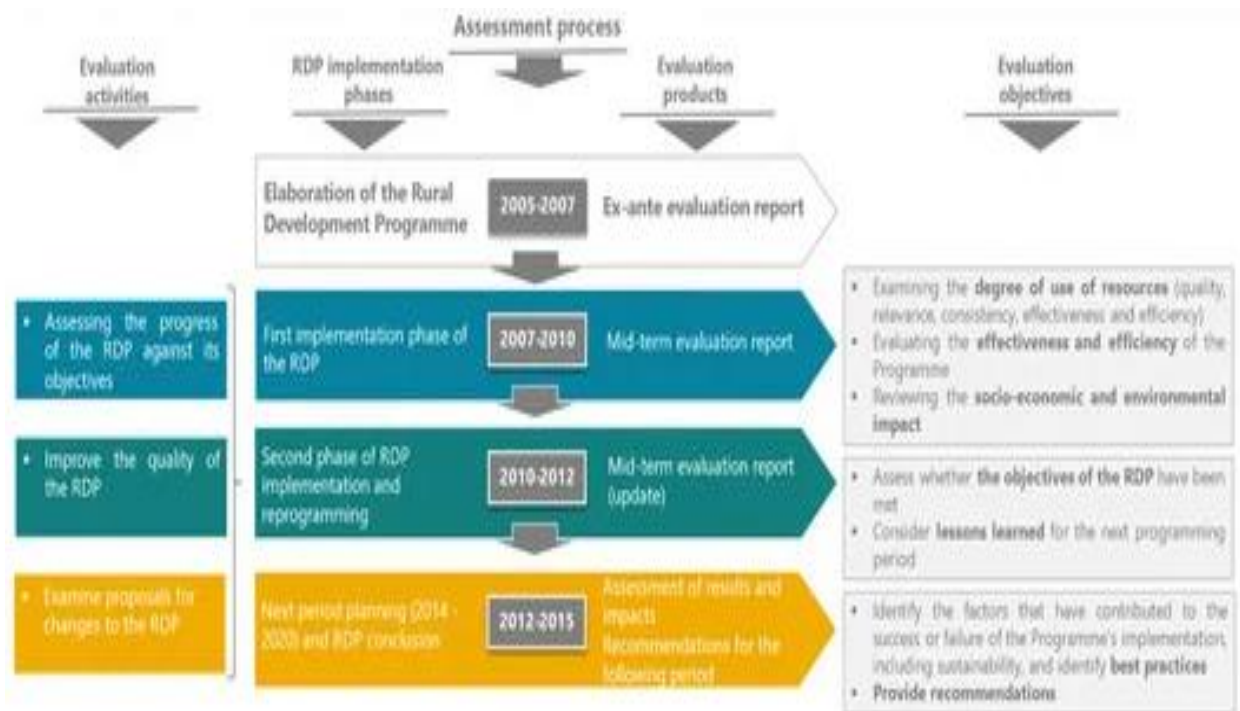
			directă a produselor apicole pe piață și să permită certificarea acestora		
			Dezvoltarea sistemelor de furnizare a fructelor și legumelor cultivate în sistem tradițional către consumatorii urbaniFormarea profesională a micilor fermieri în producția ecologică și dezvoltarea rețelei de parteneriate de tip abonament sezonier de furnizare către familiile urbane a producției proprii de calitate		
			Dezvoltarea unor întreprinderi sociale de inserție pe baza resurselor locale (produse agricole procesate, servicii turistice, etc.)		
			Dezvoltarea de întreprinderi sociale care utilizează ca materie primă deșeurile reciclabile locale. Utilizarea deșeurilor reciclabile pentru realizarea de produse cu valoare adăugată mai mare și comercializarea lor pe piață		
		3.2.2. Creșterea responsabilității sociale și promovarea inițiativelor de voluntariat și a incluziunii active	Dezvoltarea unor centre de consiliere pentru revenirea în viața activă a persoanelor inative sau a seniorilor din cartierele defavorizate	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DGASPC	
			Formare a antreprenorilor pentru a-i sprijini în utilizarea resurselor de muncă inative		
		3.2.3. Dezvoltarea unor incubatoare pentru antreprenoriul social	Crearea și finanțarea de centre-incubator pentru furnizarea de servicii sociale la nivelul comunității	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, DGASPC	
			Incubator pentru artizanatul în lemn din zona montană. Crearea unei structuri care să permită artizanilor tradiționali sau inovativi-creativi din jud.N.să-și poată adapta producția pentru piață		
	3.3. Creșterea nivelului de educație	3.3.1. Creșterea accesului și participării la educație în condiții nediscriminatorii	Dezvoltarea curriculumului școlar în parteneriat cu sectorul privat	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale, Inspectoratul Școlar Jud	JudețeanFonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale, Fonduri guvernamentale-programul „Reabilitare Școli”
			Înființarea de grădinițe sociale pentru copii care provin din familii cu venituri foarte mici		
			Program de asistare școlară suplimentară, care să includă ajutor pentru pregătirea temelor, activități recreative, în funcție de necesități pentru elevii din etnia romă		
			Introducerea curriculumului specific, limba romani și istoria romilor, în unitățile de învățământ cu procent mare de romi		
			Inițierea unor proiecte la nivelul primăriilor din județ în vederea selecționării și îndrumării copiilor romi către disciplinele sportive de performanță		
			Implicarea mediatorilor școlari/metodiștilor romi și / sau a profesorilor de limba romani în asistarea cadrelor didactice la clase, acolo unde este cazul.		
			Dezvoltarea sistemului de transport școlar în zona rurală		
		3.3.2. Reducerea părăsirii timpurii a școlii, prin măsuri de prevenție și acompaniere	Furnizarea de pachete integrate de consiliere-sprrijin material în parteneriat cu societatea civilă pentru a preveni abandonul școlar	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, Inspectoratul Școlar Județean	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale, Fonduri guvernamentale
			Dezvoltarea relațiilor de parteneriat școală - comunitatea locală pentru asigurarea integrării în educație a copiilor de etnie romă		
			Dezvoltarea sistemului educațional dual pentru o formare profesională care să răspundă nevoilor reale de pe piața muncii		
			Asistarea materială și financiară a elevilor lipsiți de mediul familial, a celor proveniți din medii dezavantajate		
			Asigurarea unui mediu fizic școlar corespunzător		
			Identificarea grupurilor țintă din rândul etniei rome pentru înscrierea în învățământul de masă sau în Programul “A doua șansă”		
			Programe de formare continuă și perfecționare periodică în domenii cu pronunțat accent pe specificul școlarizării etniei rome		
			Organizarea unor ore suplimentare de consiliere psihologică a elevilor în prag de abandon școlar		
			Organizarea unor cursuri de formare a cadrelor didactice privind:- cultura romilor;- istoria romilor;- condițiile specifice și mediul în care este educat copilul rrom		
			Participarea ritmică, voluntară, a părinților elevilor romi la derularea activităților extracurriculare și extrașcolare		
4. Un mediu înconjurător sănătos	4.1. Diminuarea gradului de poluare și a altor efecte negative asupra mediului în contextul dezvoltării	4.1.1. Dezvoltarea și modernizarea	Dotarea cu sisteme de alimentare cu apă a localităților de peste 50 de locuitori conform Masterplanului în sectorul apă-canal	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	Buget local, Fonduri Guvernamentale Fonduri de tip FC și/sau FEADR, Buget local, Buget Județean, Fonduri Guvernamentale - Administrația Fondului pentru mediu
		4.1.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de colectare și epurare a apelor uzate	Dotarea cu sisteme de epurare a apei în mediul urban și rural conform Masterplanului în sectorul apă-canal		
		4.1.3. Încurajarea colectă selective a deșeurilor	Introducerea, extinderea și reabilitarea sistemelor de canalizare în mediul urban și rural conform Masterplanului în sectorul apă-canal		
			Actualizarea Planului Județean pentru Gestiunea Deșeurilor		
			Valorificarea resurselor energetice rezultate din instalațiile de gestionare a deșeurilor		
			Îmbunătățirea sistemului de pre-colectare a deșeurilor menajere în mediul urban		
			Crearea unor întreprinderi sociale de colectare, compostare a deșeurilor organice și creare de îngrășământ natural. Dezvoltarea unei rețele de colectare-compostare a deșeurilor organice prin utilizarea unor compostatoare comune și redistribuirea lor către fermierii din zonă		
			Crearea de întreprinderi pentru colectarea diferențiată și transportul la centrele de colectareDezvoltarea unor rețele eficiente de colectori de deșeurile reciclabile		
			Creșterea eficienței activității de sortare în instalațiile componente ale SMID în județul Neamț		
			Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor reciclabile sortate		
	4.2. Protecția cadrului natural	4.2.1. Îmbunătățirea stării de conservare a ariilor naturale protejate	Crearea și menținerea coridoarelor ecologice și de migrație a speciilor în zona Moldovei în colaborare cu alte parcuri naționale		Buget local, Buget Județean, Fonduri Guvernamentale - Administrația Fondului pentru mediu
			Readucerea la starea de conservare favorabilă a rezervației științifice Pojița cu Crini		
			Protecția naturii Neamțului în zonele Natura 2000(Dezvoltarea unei rețele de persoane-resursă care să asigure urmărirea la nivel micro-local a implementării strategiei de management a zonelor Natura 2000, precum și informarea localnicilor și a turiștilor)		
		4.2.2. Elaborarea și implementarea	Implementarea măsurilor de conservare / a planului de management al Parcului Național Ceahlău (SCI)		

		strategiilor de management și de vizitare ale siturilor Natura 2000	Managementul integrat, conservativ și durabil al Parcului Național Ceahlău și al siturilor Natura 2000 din Masivul Ceahlău (SCI + SPA)						
4.3. Exploatarea responsabilă a resurselor energetice regenerabile pentru o dezvoltare durabilă a județului	4.3.1. Reabilitare termică clădire Conacul Cantacuzino - Școala Șt. Cel Mare	4.3.1. Reabilitare termică clădire Conacul Cantacuzino - Școala Șt. Cel Mare	Reabilitare termică «Complex comunitar Romanita», Roman	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Roman	Fonduri de tip FEDR, Fonduri Guvernamentale, Adm inistrația Fondului pentru Mediu, Buget Local, Instrumentul de asistență tehnică pentru eficiența energetică - ELENA (European Local ENergy Assistance)				
			Reabilitare termică "Complex de servicii Elena Doamna", Piatra Neamț	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local Piatra Neamț					
			Reabilitare termică clădire Conacul Cantacuzino - Școala Șt. Cel Mare	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale					
			Reabilitarea termică a clădirii CINEMA UNIREA pentru înființarea Centrului multifuncțional, multimedia de diseminare a informațiilor la nivel local și județean	Consiliul Local Roman					
			Reabilitare termică clădire DGASPC	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local, DGASPC					
			Reabilitare termică obiectiv special ISU Petrodava - punct comandă Bălătești	Consiliul Jud. Neamț, Consiliul Local, ISU Petrodava					
			Reabilitare termică clădire Inspecție de Prevenire - Protecție Civilă, str. Mihail Sadoveanu, nr. 16	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale					
			Reabilitare termică clădire Muzeul de Științe Naturale Piatra Neamț						
			Reabilitare termică clădire Biblioteca Județeană "G.T. Kirileanu" Neamț						
			Reabilitare termică Pavilion B și Pavilion C - Centrul Militar Județean						
			În scopul dezvoltării localităților pe criterii de eficiență energetică în conformitate cu Directiva 2012/27/UE și Legea 121/2014 privind eficiența energetică se propun următoarele soluții energetice pentru localitati: creșterea eficienței energetice prin modernizarea consumatorilor interiori și exteriori ai autorităților publice locale; dispecerizarea, monitorizarea și controlul consumurilor de energie aferent consumatorilor autorităților publice locale; producerea de energie din surse regenerabile pentru necesarul de consum al autorităților publice locale; creșterea mobilității urbane prin dezvoltarea trotuarelor inteligente;						
			Reabilitare termică clădire Consiliul Județean Neamț, inclusiv anexe						
			4.3.2. Promovarea utilizării surselor alternative de energie, atât pentru mediu privat, cât și pentru cel public	4.3.2. Promovarea utilizării surselor alternative de energie, atât pentru mediu privat, cât și pentru cel public		Finanțarea dezvoltării de sisteme de co-generare la scară mică și medie	Consiliul Județean Neamț, Consiliul Local, ISU Petrodava	Fonduri de tip FSE și/sau FEDR, Buget județean, Bugete locale, Fonduri guvernamentale	
						Dotarea și formarea Serviciilor Voluntare pentru Situații de Urgență			
Integrarea principiilor DRR (disaster risk reduction) în procesul de întocmire /actualizare a PUG sau PUZ									
4.4. Întărirea capacității de intervenție la dezastre a autorităților implicate			Protejarea monumentelor istorice/lăcașurilor de cult/clădirilor publice în fața situațiilor de urgență, în special prin dotarea acestora cu instalații de detectare și semnalizare a incendiilor, precum și prin asigurarea rezervei de apă pentru intervenție, dar și prin consolidări pentru a răspunde solicitărilor seismice		Fonduri de tip FEADR, Buget Local, Fonduri guvernamentale - Fondul de ameliorare a fondului funciar, constituit potrivit Legii nr. 18/1991, Administrația a Fondului pentru Mediu, Fondul de conservare și regenerare a pădurilor, potrivit art. 33 din Legea nr. 46/2008				
			Monitorizarea factorilor de mediu și prevenirea populației județului despre pericolul producerii unor situații de urgență prin realizarea unui sistem de înștiințare/alarmare județean modern și a unei hărți digitale a județului care să integreze, în straturi, informațiile necesare pentru monitorizarea, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență						
			Asigurarea hidranților de incendiu în toate localitățile						
			Formarea profesională a autorităților publice locale în domeniul managementului situațiilor de urgență						
			4.4.2. Creșterea suprafețelor acoperite cu vegetație și a pădurilor cu rol de protecție			Împăduriri în zonele supuse riscului de eroziune și/sau inundații			
			5.1. Sprijinirea și dezvoltarea antreprenoriatului în domeniul turismului			5.1.1. Dezvoltarea de incubatoare pentru agro-turism în județul Neamț	Formarea profesionala a fermierilor pentru dezvoltarea activităților de agro-turism	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale	
							Crearea unui centru de incubare pentru afacerile în domeniul eco-turistic		
	Crearea unor circuite de agro-turism în județ								
	5.2. Dezvoltarea de produse turistice integrate și introducerea lor pe piață	5.1.2. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale în domeniul turistic	Dezvoltarea site-ului de turism CJ Neamț și transformarea într-un portal web al întregului turism județean	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale, Asociația pentru Dezvoltarea și Promovarea Turismului Neamț					
			Furnizarea de training pentru marketing-ul online pentru profesioniștii din sectorul turistic						
Turism montan - pe cărări de munte în Munții Neamțului									
Realizare pârtie de schi în stațiunea Durău									
Turism de agrement - valorificarea potențialului turistic din zona Lacului Izvorul Muntelui, județul Neamț									
5.2.2. Dezvoltarea marketingului turistic al județului Neamț		Turism balnear - modernizarea bazei de tratament Stațiunea Bălătești							
		Valorificarea potențialului turistic din zona Masivului Ceahlău							
		Identificarea , adoptarea și promovarea brand-ului turistic al județului Neamț							
		Rețea de centre de informare turistică la nivel județean care să fie conectate la rețeaua regională și națională de centre de informare turistică							
		Elaborarea Masterplanului turistic al județului Neamț cu studierea nișelor turistice cu potențial ridicat de dezvoltare							

		5.2.3.Dezvoltarea activității Asociației de turism Neamț – structură asociativă public-privată publică/privată	Dezvoltarea și consolidarea Asociației pentru Dezvoltarea și Promovarea Turismului Neamț - structură asociativă public-privată	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale
		5.2.4.Organizarea unor evenimente cheie culturale, folclorice,sportive și artistice	Organizarea de evenimente cultural-artistice sau sportive pentru creșterea atractivității județului Neamț ca destinație turistică	
	5.3.Conservarea, protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural al jud. Neamț	5.3.1.Reabilitarea patrimoniului natural și cultural de pe teritoriul județului Neamț și valorificarea lui turistică	Turism cultural - restaurarea, protecția și valorificarea unor case memoriale din Județul Neamț Turism cultural -reabilitarea/restaurarea, protecția și valorificarea unor muzee din Județul Neamț	
	5.4.Dezvoltarea accesibilității durabile a atracțiilor turistice din județul Neamț	5.4.1. Studierea posibilității de realizare de trasee verzi Greenways) în zonele de atractivitate turistică	Analize în vederea posibilei realizări a unor drumuri verzi în județul Neamț	
6. Un județ dezvoltat multipolar și echilibrat teritorial	6.1. Dezvoltarea mediului de afaceri	6.1.1. Dezvoltarea de clustere, incubatoare	Clusterul agro-textil-turistic Piatra Neamț Incubator pentru întreprinderile creative Dezvoltarea infrastructurii de incubare pentru antreprenorii creativi-inovativi din județul Neamț	Consiliul Jud.Neamț, Consilii Locale, mediul academic
		6.1.2.Încurajarea cluster pentru sprijinirea dezvoltării producției agricole cu valoare adăugată mare	Dezvoltarea unui incubator în domeniul procesării produselor agricole în proximitatea mun.Roman	Consiliul Județean Neamț, Consilii Locale
	6.2. Creșterea calității vieții în zonele urbane și rurale	6.2.1.Reabilitarea spațiilor publice în zonele urbane defavorizate	Reabilitarea și modernizarea spațiilor publice din cartierele defavorizate din mediul urban	
		6.2.2. Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii	Dezvoltarea infrastructurii din spațiile publice în mediul rural	
	6.3. Extinderea și dezvoltarea infrastructurii de comunicații în bandă largă de mare viteză	6.3.1. Sprijinirea adoptării serviciilor de broadband zonele albe și gri cu potențial de dezvoltare economică	Introducerea internetului în bandă largă în «zonele gri» periurbane și rurale din județ	
	6.4.Dezvoltarea sistemului de cadastru la nivelul teritoriului județului Neamț	6.4.1.Participare la îmbunătățirea cadastrală și înregistrării proprietăților în zonele rurale din România	Înregistrarea cadastrală a fondului funciar al județului (comune pilot)	
	6.5. Dezvoltarea exploatarea agriculturii	6.5.1. Înființarea, extinderea și/sau modernizarea fermelor zootehnice și vegetale	Înființarea, extinderea și/sau modernizarea fermelor zootehnice și vegetale	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale, Agricultori
		6.5.2. Investiții în procesul de producție agricole la nivel de fermă și investiții în vederea comercializării	Sprijinirea dezvoltării structurilor asociative pentru procesarea produselor agricole Măsuri pentru dezvoltarea instrumentelor de marketing modern pentru produsele tradiționale locale	
		6.6.1.Elaborarea, actualizarea cadrului strategic județean	Actualizarea Masterplanului apă-canal Actualizarea Master Plan 2008-2038 pentru sistemul integrat de gestionare a deșeurilor la nivelul județului Neamț	Consiliul Jud. Neamț, Consilii Locale
		6.6.2.Dezvoltarea capacității personalului din administrația publică de a implementa politicile publice relevante (formare profesională, schimburi de experiență, etc.)	Organizarea unei sesiuni de formare în domeniul eco-turismului pentru primării și personalul din administrația publică cu competențe care au incidență în sectorul turistic Program de formare a funcționarilor publici în domeniile : IT, achiziții publice, financiar-contabilitate, comunicare, managementul schimbării, audit de calitate, audit de mediu, etc Extinderea implementării sistemului de management al calității, la nivelul tuturor primăriilor (parteneriat Instituția Prefectului județul Neamț - Consiliul Județean Formare profesională în domeniul planificării strategice pentru personalul din administrația publică	

Sursa: [255]

Anexa 9. Ciclul de evaluare în perioada de programare 2007–2013



Sursa: [48]

Anexa 10. Evaluarea dezvoltării rurale europene în diferite perioade de programare

Perioada	Reglementări	Instrucțiuni	Elemente cheie	Orientări	Note
1988 – 2000	Reg. (CEE) No. 2052/88 Reg. (CEE) No. 4253/88 Reg. (CEE) No. 2082/93	MEANS (CEC, 1999) STAR VI/7676/98	Logica intervenției	Consolidarea funcțiilor de monitorizare (rapoarte de implementare; Comitete de monitorizare) O cale de evaluare comună (Set de documente de orientare și orientări; Întrebări de evaluare)	Evaluarea nu este efectuată sistematic și există percepții și înțelegeri diferite Coordonarea atât la nivel național, cât și la nivel european este inadecvată Lipsa informațiilor conduce la rapoarte de evaluare bazate doar pe informații financiare
2000 – 2006	Reg. (EC) No. 1260/99 Reg. (EC) No. 1257/99	STAR VI/8865/99 STAR VI/12004/00 STAR VI/43517/02	Întrebări comune de evaluare	Cadrul comun: conținut și orientări metodologice (Set de întrebări comune de evaluare + criterii + indicatori) Ex-ante, pe termen mediu și ex-post sunt obligatorii Accentul sporit pe guvernanta și utilizarea rezultatelor (adică, Sistema Nazionale di Evaluare)	Evaluarea nu se limitează la ex post, ci se desfășoară alături de proiectarea și implementarea RPD. Accentul rămâne pe necesitatea de a demonstra rezultatele într-un mod comun (întrebări de evaluare) pentru a justifica cheltuielile la nivel european
2007 – 2013	Reg. (EC) No. 1698/2005	Manual privind CMEF-Evaluare intermediară Evaluare ex post	CMEF	Propunerea unui model comun mai complex: Cadru comun de monitorizare și evaluare Introducerea unei abordări continue (spre planul de evaluare) Consolidarea guvernantei evaluării (adică, grupul de coordonare) și a activităților de rețea (Evaluation Helpdesk, Rețeaua rurală națională etc.)	Un impuls în ceea ce privește raportarea, omogenitatea și sistematicitatea În curs de desfășurare ar trebui să ofere continuitate în procesul de evaluare Principiul rețelei este sistematizat și împuternicit
2014 – 2020	Reg. (EU) No. 1306/2013 Reg. (EU) No. 1303/2013 Reg. (EU) No. 1305/2013 Implementing Regulation No. 834/201	Evaluare ex ante Manual tehnic privind CMES Stabilirea și implementarea PE Raportarea asupra evaluării	EP	Introducerea Sistemului comun de monitorizare și evaluare (pilonul I+ Dezvoltare rurală) Introducerea abordării în timpul programului și EP este obligatoriu Statele membre trebuie să realizeze o evaluare a impactului pentru fiecare domeniu de interes activat Rezultatele evaluării în 2017 și 2019 fac parte din Raportul anual de implementare (cap.7)	Din punct de vedere teoretic se poate contura un scenariu de oportunități; pe o operațională nivel, există mai multe probleme critice și ambiguități Rigiditate ridicată a Cadrului comun de monitorizare și evaluare Există tensiuni pentru a include rezultatele activităților de evaluare în AIR îmbunătățite

Sursa: [48, p.6]

Anexa 11. Evaluarea nevoilor sectorului agricol, forestier, de mediu, îmbunătățirea economiei rurale și a calității vieții, de dezvoltare locală și acțiuni integrate, în programe RD și documente de strategie

Întrebări cheie	indicatori/criterii utile pentru aprecierea tipurilor și nivelurilor relative de nevoi pentru sectorul agricol și forestier	
Este sectorul competitiv?	• Cota de piață internă și UE • Volumul și valoarea exporturilor • Evaluarea potențialului de creștere • Orientare spre piață • VAB, sau VAB/unitate de muncă	
Este sectorul dinamic?	• Oportunități de intrare și ieșire – sunt acestea suficiente? • Oportunități de succesiune intergenerațională • Structura de vârstă a membrilor și tendințele acestora • Tendințe legate de dimensiunea/sfera de aplicare a afacerii – dovada unei bune adaptări la nou piețele și diferențierea produselor	
Este sectorul inovator?	• Oportunități de intrare și ieșire – sunt acestea suficiente? • Oportunități de succesiune intergenerațională • Structura de vârstă a membrilor și tendințele acestora • Tendințe legate de dimensiunea/sfera de aplicare a afacerii – dovada unei bune adaptări la nou piețele și diferențierea produselor	
Este sectorul orientat spre piață?	• Produce mărfuri de bază sau produse finale • Gradul de implicare și interes al consumatorilor • Nivelurile de încredere a consumatorilor în sector • Diseminarea informațiilor către consumatori/public • Nivelul cercetării de piață efectuate	
Este sectorul bun la adăugarea de valoare?	• Produse de calitate: volum și valoare, înregistrări DOP/IGP • Nivelul schemelor de calificare a produselor • Ponderea valorii produsului final returnată producătorului primar • NVA (reprezentând valoarea adăugată net de costuri)	
Este sectorul conștient de mediu/sustenabil?	• Nivelurile producției ecologice • Nivelul sistemelor agricole integrate (IFS) • Amploarea utilizării protocoalelor sectoriale pentru inducerea/promovarea criteriilor de mediu • Dovezi privind schimbarea/adaptarea sistemului la noile criterii de mediu • Sinergii cu obiectivele de mediu (a se vedea pentru axa 2) • Reactivitate la tehnologiile alternative (biocombustibili, energie generare, reciclare a deșeurilor)	
Este sectorul „încorporat regional”?	• Măsura în care potențialul de resurse local/regional este maximizat (natural și cultural) • Dovezi privind potențialul de sinergii între întreprinderi • Dovezi ale efectelor deplasării între întreprinderi • Dovezi de „aureolă” sau efecte indirecte care decurg dintr-o inițiativă a unui grup (pozitiv sau negativ) • Potențialul de creare a locurilor de muncă la nivel local	
Este sectorul receptiv la sprijinul public?	• Nivelul de dependență pe termen lung de sprijinul public • Dovezi privind eficacitatea sprijinului public, inclusiv schimbările de etape • Capacitatea de reacție la succesul finanțării start-up-urilor	
Domenii și preocupări relevante pentru evaluarea nevoilor de mediu		
Domeniu de îngrijorare	Întrebare de titlu de pus	Indicatori potențiali pentru judecată – exemple
Biodiversitatea	Biodiversitatea este în scădere?	Tendințe ale indicelui păsărilor din terenurile agricole Extinderea și starea fermelor N2K și a siturilor forestiere Intensificarea/extensificarea agriculturii Întreținerea terenurilor agricole HNV Specii invazive Diversitatea genetică a speciilor de crescătorie Compoziția speciilor de arbori a

		pădurilor Desfoliere, specii forestiere amenințate Extinderea incendiilor forestiere
Cantitatea de apă	Este rata de captare a apei proaspete sustenabilă?	Ratele de captare a apei, suprafața irigată Nivelurile apelor subterane, debitele râurilor Daunele habitatelor de apă dulce
Calitatea apei	Este calitatea apei dulce la un standard acceptabil?	N, P și pesticide în apă Bilanțul de azot brut, ponderea agriculturii în contaminarea cu nutrienți
Resursa solului	Este eroziunea solului la un nivel durabil?	Zona de sol cu risc de eroziune prin apă și vânt Acoperirea solului pe terenul cultivat
Schimbarea climei	Este inacceptabilă contribuția zonelor rurale la emisiile de GES?	Contribuția zonelor rurale la sechestrarea C Biomasa lemnoasă Modificarea acoperirii terenului, abandonarea terenurilor
Peisaj	Se schimbă diversitatea peisajelor în detrimentul (calității sau cantității) peisajelor culturale tradiționale?	Schimbarea acoperirii terenului, abandonarea terenului Ocuparea terenului Extinderea peisajelor tradiționale Extinderea și starea caracteristicilor peisajului (iazuri, păduri, culturi permanente, caracteristici liniare)
Alte	Este acceptabilă contribuția zonelor rurale la acidificare?	Emisii de amoniac și substanțe acidifiante Proporția fermelor care adoptă standardele minime de bunăstare superioare legale
Evaluarea nevoilor de îmbunătățire a economiei rurale și a calității vieții		
Întrebări cheie de pus	Indicatori/criterii utile pentru judecată	
Economia din zonă folosește resursele locale și ține cont de aspectele de durabilitate?	• Structura de utilizare a terenului • Numărul de întreprinderi (înregistrate) după tip • Numărul de noi afaceri înregistrate în ultimul an • Cote de ocupare sectoriale • Venitul net pe sectorul întreprinderii • Indicații de dependență dintr-o singură industrie și/sau un singur sector • Self employment rates • Ratio of renewable consumption to total energy consumption • Waste disposal per capita	
Oferă infrastructura performanțe economice?	• Periferalitate • Furnizare de servicii de bandă largă și alte servicii de comunicații • Fluxuri de trafic estimate pentru toate tipurile de vehicule • Lungimea și calitatea rețelei de drumuri • Acoperirea și frecvența transportului public	
Economia folosește și îmbunătățește competențele locale?	• Procentul de lucrători slab calificați și înalt calificați • Indice de inovare • Numărul și calitatea unităților de învățământ (școli, colegii) • Numărul de studenți înscriși la unitățile de învățământ	
Asigură economia bunăstarea materială a populației rurale?	• VAB pe cap de locuitor • Venitul mediu pe cap de locuitor • Soldul migrațional net regional • Ocuparea populației în vârstă de muncă • Rată de șomaj • Procentul de forță de muncă rezidentă care lucrează în afara • Ponderea populației în vârstă de muncă care primește plăți sociale • Raportul preț/venit al locuinței • Cazare casnica fara centrala termica	
Este asigurată bunăstarea socială a populației rurale?	• Accesibilitatea serviciilor publice (număr de facilități pe cap de locuitor) • Rata mortalității infantile • Procentul de gospodării cu persoane cu o boală limitativă • Numărul și calitatea dotărilor comunitare pentru sport, copii, cultură, parcuri și spații deschise • Infracțiuni și infracțiuni comise pe tip la 1000 de locuitori • Egalitatea de gen: raportul dintre veniturile medii ale femeilor și bărbaților • Dovada libertății politice și a libertății civile • Satisfacția relativă a populației cu bunăstarea socială	
Evaluarea nevoilor de dezvoltare locală și acțiuni integrate		

Întrebări cheie de pus	Indicatori/criterii utile pentru aprecierea tipurilor și nivelurilor relative de nevoi
Există niveluri ridicate de angajament social, de mediu și economic în zonele rurale?	• Grupuri active de părți interesate din mediul rural și asociații și activități comunitare • Prezența la vot la alegeri • Lideri locali carismatici
Există, în general, niveluri bune de capital de obligații în rândul actorilor din mediul rural?	• Dovezi privind rezolvarea cu succes a conflictului • Produse obișnuite de comunicare rurală - reviste, spectacole și festivaluri, site-uri web
Sunt comunitățile și întreprinderile rurale bine conectate, cu niveluri ridicate de capital de legătură?	• Nivelurile infrastructurii regionale • Comunicare regulată, atât instituțională, cât și individuală • Exemple de bune practici în ceea ce privește cooperarea între diferite sectoare și grupuri de părți interesate • Rezultate colective – de exemplu trasee turistice integrate, noi afaceri, noi servicii comunitare • Servicii locale dinamice
Cât de reușite au fost programele Leader existente în identificarea și satisfacerea nevoilor rurale?	• Planuri articulate de viitor, în comunitățile rurale • SWOT de LEADER în perioadele anterioare și rezultate • Capacitatea de a extinde acoperirea – experiența ar putea fi replicată în alte părți ale zonei programului?
<i>Identificarea nevoilor în Programe RD și documente de strategie</i>	
• Ce factori influențează identificarea nevoilor? • Care sunt punctele de referință de comparație, pentru identificarea nevoilor relative? • Cum sunt utilizați indicatorii de nevoie în elaborarea programelor de politici?	

Sursa: [67]

Anexa 12. Exemplu de indicatori de impact și rezultat pentru obiectivele de climă, mediu și agricultură

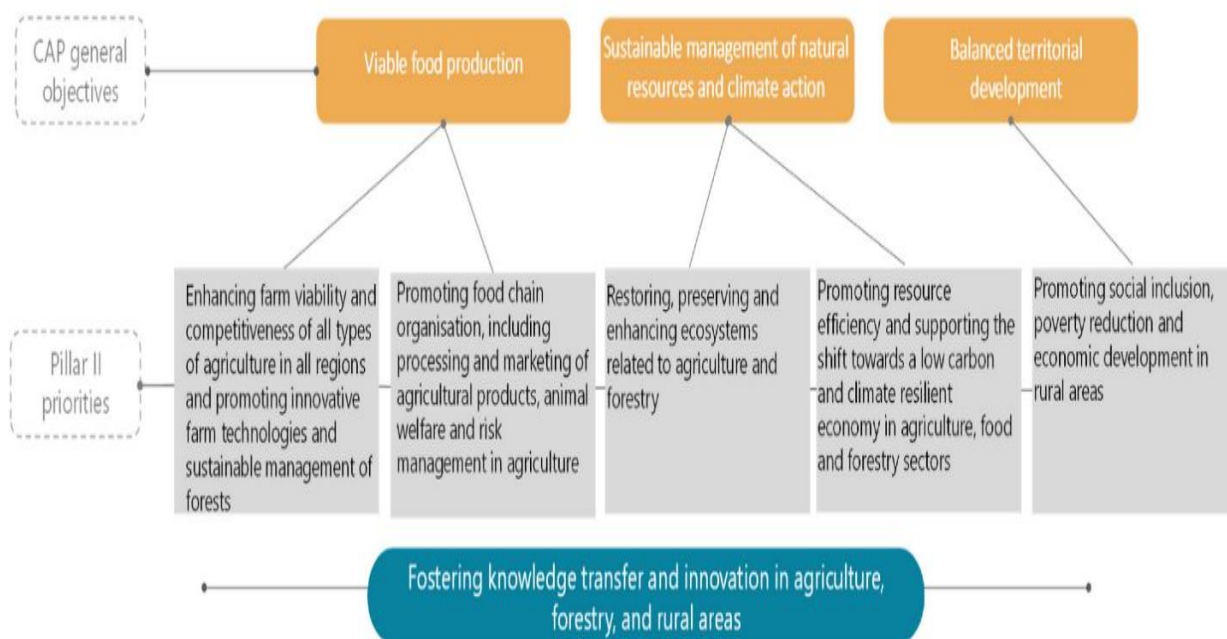
Indicatori de impact și rezultat pentru obiectivele de climă	
<i>Obiectiv specific (d) Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă</i>	
Indicatori de impact	Indicatori de rezultat
I.9 Îmbunătățirea rezistenței fermelor: indice	R.12 Adaptarea la schimbările climatice: Ponderea terenurilor agricole în temeiul angajamentelor de îmbunătățire a adaptării la climă
I.10 Contribuția la atenuarea schimbărilor climatice: Reducerea emisiilor de GES din agricultură	R.13 Reducerea emisiilor în sectorul zootehnic: ponderea unităților de animale care beneficiază de sprijin pentru reducerea emisiilor de GES și/sau amoniac, inclusiv gestionarea gunoiului de grajd
I.11 Îmbunătățirea captării carbonului: Creșterea carbonului organic din sol	R.14 Stocarea carbonului în sol și biomasă: ponderea terenurilor agricole în temeiul angajamentelor de reducere a emisiilor, menținere și/sau îmbunătățire a stocării carbonului (pajiști permanente, terenuri agricole în turbării, pădure etc.)
I.12 Creșterea energiei durabile în agricultură: producția de energie regenerabilă din agricultură și silvicultură	R.15 Energie verde din agricultură și silvicultură: Investiții în capacitatea de producere a energiei regenerabile, inclusiv bio-based (MW)
	R.16 Creșterea eficienței energetice: Economii de energie în agricultură
	R.17 Teren împădurit: Suprafață sprijinită pentru împădurire și crearea de terenuri împădurite, inclusiv agrosilvicultura
Indicatori de impact și rezultat pentru obiectivele de mediu	
<i>Obiectiv specific: (e) Promovarea dezvoltării durabile și gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul</i>	
Indicatori de impact	Indicatori de rezultat
I.13 Reducerea eroziunii solului: Procentul de teren în eroziune moderată și severă a solului pe terenuri agricole	R.18 Îmbunătățirea solurilor: Ponderea terenurilor agricole aflate în angajamente de gestionare benefică pentru managementul solului
I.14 Îmbunătățirea calității aerului: Reducerea emisiilor de amoniac din agricultură	R.19 Îmbunătățirea calității aerului: Ponderea terenurilor agricole în temeiul angajamentelor de reducere a emisiilor de amoniac
I.15 Îmbunătățirea calității apei: Bilanțul brut de nutrienți pe terenul agricol	R.20 Protejarea calității apei: Ponderea terenurilor agricole în cadrul angajamentelor de gestionare pentru calitatea apei
I.16 Reducerea scurgerilor de nutrienți: Nitrați în apele subterane - Procentul stațiilor de apă subterană cu	R.21 Gestionarea durabilă a nutrienților: Ponderea terenului agricol în temeiul angajamentelor legate de gestionarea îmbunătățită a nutrienților

concentrație de azot peste 50 mg/l conform directivei privind nitrații	
I.17 Reducerea presiunii asupra resurselor de apă: Indicele de exploatare a apei Plus (WEI+)	R.22 Utilizarea durabilă a apei: Ponderea terenului irigat în temeiul angajamentelor de îmbunătățire a echilibrului apei
	R.23 Performanță legată de mediu/climă prin investiții: Ponderea fermierilor cu sprijin în investiții legate de îngrijirea mediului sau a climei
	R.24 Performanța de mediu/climă prin cunoștințe: proporția fermierilor care primesc sprijin pentru consiliere/instruire
<i>Obiectiv specific: (f) Contribuirea la protecția biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor</i>	
Indicatori de impact	Indicatori de rezultat
I.18 Creșterea populațiilor de păsări din terenurile agricole: Indicele păsărilor din terenurile agricole	R.25 Sprijinirea managementului durabil al pădurilor: Ponderea terenului forestier în cadrul angajamentelor de gestionare pentru a sprijini protecția și managementul pădurilor.
I.19 Protecția sporită a biodiversității: procentul de specii și habitate de interes comunitar legate de agricultură cu tendințe stabile sau în creștere	R.26 Protejarea ecosistemelor forestiere: ponderea terenurilor forestiere în cadrul angajamentelor de gestionare pentru sprijinirea peisajului, a biodiversității și a serviciilor ecosistemice
I.20 Furnizare îmbunătățită de servicii ecosistemice: ponderea SAU acoperită cu caracteristici peisajului	R.27 Conservarea habitatelor și speciilor: Ponderea terenurilor agricole în temeiul angajamentelor de gestionare care sprijină conservarea sau restaurarea biodiversității
	R.28 Sprijinirea Natura 2000: Arie din siturile Natura 2000 în temeiul angajamentelor de protecție, întreținere și restaurare
	R.29 Conservarea caracteristicilor peisajului: Ponderea terenului agricol în temeiul angajamentelor pentru gestionarea caracteristicilor peisajului, inclusiv garduri vii
Indicatori de impact și de rezultat pentru îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentele și sănătatea, inclusiv alimente sigure, nutritive și durabile, precum și bunăstarea animalelor	
<i>Obiectiv specific (i) Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure, nutritive și durabile, precum și bunăstarea animalelor</i>	
Indicatori de impact	Indicatori de rezultat
I.26 Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură: vânzări/utilizare la animalele producătoare de alimente	R.36 Limitarea utilizării antibioticelor: Ponderea unităților de animale vizate de acțiunile sprijinite pentru limitarea utilizării antibioticelor (prevenire/reducere)

I.27 Utilizarea durabilă a pesticidelor: Reducerea riscurilor și a impactului pesticidelor	R.37 Utilizarea durabilă a pesticidelor: Ponderea terenurilor agricole vizate de acțiuni specifice susținute care conduc la o utilizare durabilă a pesticidelor pentru a reduce riscurile și impactul pesticidelor
I.28 Răspunsul la cererea consumatorilor pentru alimente de calitate: valoarea producției în cadrul sistemelor de calitate ale UE (inclusiv produse ecologice)	R.38 Îmbunătățirea bunăstării animalelor: Ponderea unităților de animale acoperite de acțiunile sprijinite pentru îmbunătățirea bunăstării animalelor

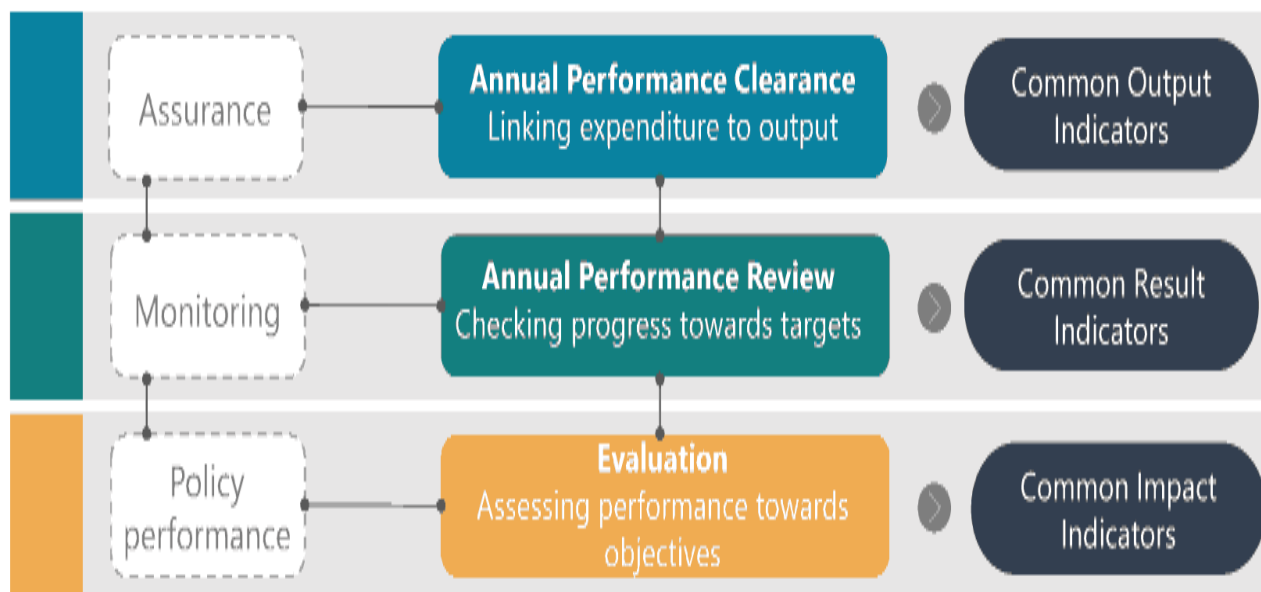
Sursa: [109]

Anexa 13. Logica de intervenție pentru dezvoltarea rurală 2014–2020



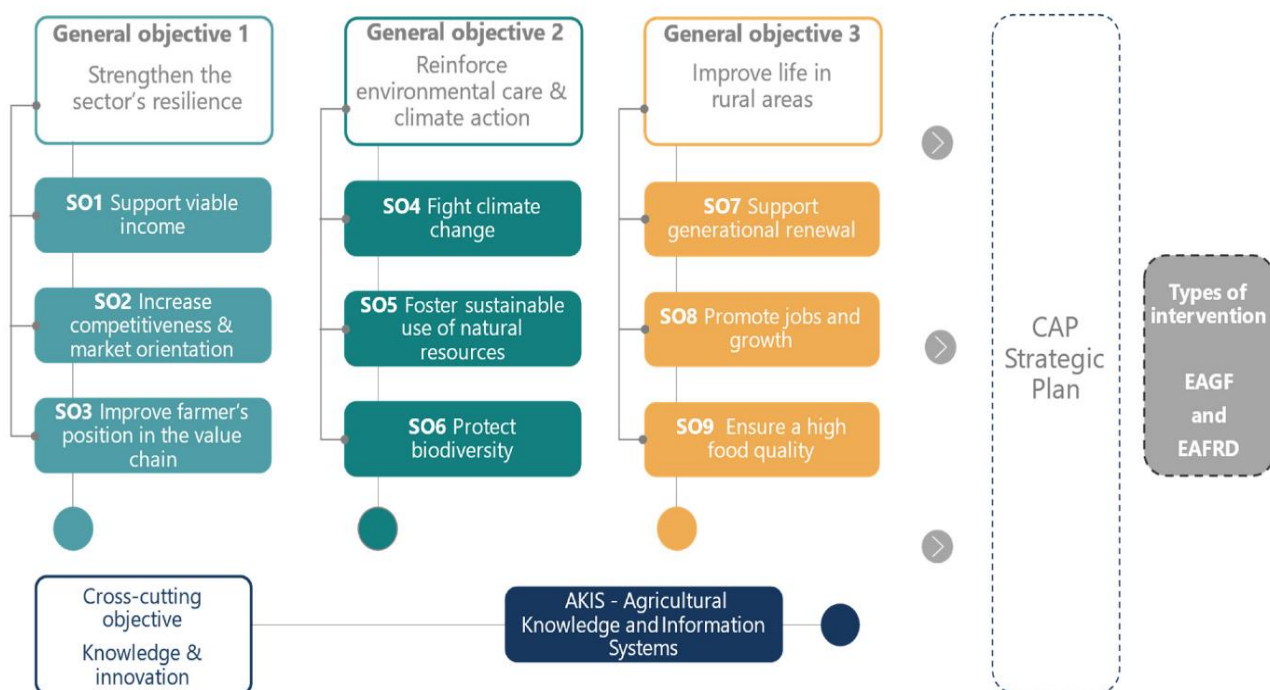
Sursa: [48, p.7]

Anexa 14. Abordarea programării multianuale în Cadrul de monitorizare și evaluare a performanței



Sursa: [48, p.11]

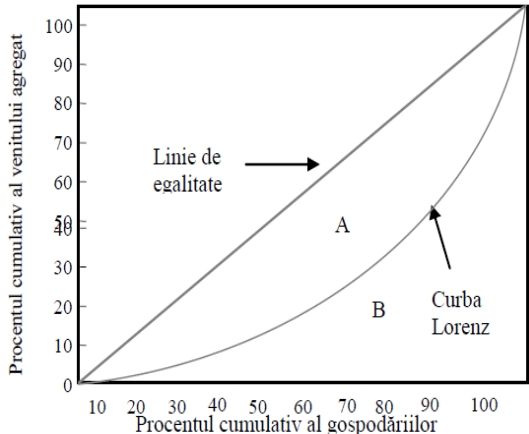
Anexa 15. Obiectivele generale și specifice ale PAC în perioada 2023–2027



Sursa: [48, p.8]

Anexa 16. Indicatorii cantitativi de măsurare a dezvoltării rurale

	Clasa indicatorilor	Modul de utilizare	
1.	Nivelul dezvoltării rurale		
1.1.	Produsul national brut (include veniturile rezultate din investițiile în/din străinătate) sau Produsul intern brut (nu include veniturile rezultate din investițiile în/din străinătate)	PNB real/cap locuitor sau PIB real/cap locuitor	Pentru ilustrarea nivelului de dezvoltare a țării Pentru comparații în timp Pentru determinarea bunăstării economice a populației <i>Indicatorii bunăstării populației</i> • Veniturile populației • Valoarea forței de muncă familială • Valoarea serviciilor casnice • Valoarea negative a efectelor secundare (externalităților) ale activităților economice care reduc satisfacția totală pe care aceste activități le produc (poluarea aerului, apei, fonică etc.); • Valoarea satisfacției fizice și mentale pe care oamenii o obțin din activitățile de recreere
1.2.	Consumul pe locuitor (exprimă gradul de satisfacere a nevoilor de existență ale populației) cuprinde: consumul alimentar; consumul nealimentar; consumul de servicii	Este o alternativă la indicatorul venitului pe cap de locuitor	
1.3.	Schimbarea nivelului șomajului rural în timp		
2.	Nivelul distribuției venitului		
2.1.	Indicele Pareto		
2.2.	Ponderea în venitul agregat a primelor 20% și ultimelor 20% de gospodării		
2.3.	Deviația standard a logaritmilor venitului (SD)	Este o metodă alternativă de măsurare a inegalității venitului. Metoda conține o greutate mai mare a transferurilor de venit la extremitatea inferioară a distribuției.	Se folosește deviația standard a logaritmilor veniturilor, unde n- numărul total al indivizilor/gospodăriilor, x_i - venitul aferent indivizilor/gospodăriilor i și $\bar{x}$ – venitul mediu total al indivizilor/gospodăriilor, în cazurile unei distribuții normale logaritmice a venitului: $SD = \left[\frac{1}{N} \sum_{i=1}^n (\log x_i - \overline{\log x})^2 \right]^{\frac{1}{2}}$
2.4.	Curba lui Lorenz	Este o metodă grafică de măsurare a distribuției și a inegalității venitului. Metoda permite compararea distribuției	Tabele de frecvență care arată distribuția venitului gospodăriilor pe decile, care arată ponderea fiecărei decile în venitul agregat (Fig.1) Linia de egalitate indică distribuția perfect egală a venitului față de care este

		venitului în timp și spațiu, însă nu poate cuantifica inegalitățile.	evaluat gradul de inegalitate a venitului reprezentat prin curbă.  Fig.1. Reprezentarea grafică a curbei Lorenz
2.5.	Raportul de concentrare Gini (GCR)	Este o metodă de măsurare a inegalității venitului	Se poate aproxima cu ajutorul curbei Lorenz, reprezentând proporția suprafeței dintre linia de egalitate și curba Lorenz din aria totală de sub linie $A/A+B$, având valorile $0 \div 1$ (Fig.2), unde 0 este egalitatea perfectă, iar 1- inegalitatea perfectă. Se poate calcula ca diferența medie: $GCR = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \frac{f_i f_j / x_i - x_j /}{2 \bar{x} N}$ unde: n- numărul claselor de venit; f_i și f_j - frecvențele în clasele i și j; x_i și x_j - veniturile medii ale claselor i și j; N- numărul total al gospodăriilor pentru care se analizează venitul; $\bar{x}$ - venitul mediu total; raportul reprezintă jumătate din media ponderată a totalului diferențelor absolute dintre toate perechile de venit posibile.

Sursa: [152]

Anexa 17. Indicatorii calitativi de măsurare a dezvoltării rurale

	Clasa indicatorilor	Modul de utilizare	
1.	<i>Indicele fizic al calității vieții (IFCV) [127]</i> - se folosește pentru măsurarea impactului proiectelor de dezvoltare, adică efectul combinat al stării de nutriție, facilităților de sănătate publică, venitului familial și relațiilor sociale, asupra unor grupuri țintă cu ajutorul a trei indicatori, cu performanțe 0÷100, unde 0 – cea mai slabă performanță, 100- cea mai mare performanță, ca media indicatorilor ponderați egal cu clasificarea ulterioară pe scala 0÷100.		
	Se folosește pentru măsurarea impactului proiectelor de dezvoltare	2.1. Rata mortalității infantile- se calculează de la 229 la 7/1000 nașteri după formula: $(229 - \text{Rata mortalității infantile la } 1000)/2,22$ 2.2. Speranța de viață în primul an de viață - se calculează pentru populația de la 38 la 77 ani după formula: $(\text{Speranța de viață la vârsta de } 1 \text{ an} - 38) / 0,39$ 2.3. Indicele gradului de educație - se calculează pentru populația peste 15 ani	Se măsoară efectul combinat al stării de nutriție, facilităților de sănătate publică, venitului familial și relațiilor sociale, asupra unor grupuri țintă cu ajutorul a trei indicatori, cu performanțe 0÷100, unde 0- cea mai slabă performanță, 100- cea mai mare performanță, ca media indicatorilor ponderați egal cu clasificarea ulterioară pe scala 0÷100.
2.	<i>Indicele dezvoltării umane (IDU)</i> - se folosește pentru a completa conceptele de creștere-dezvoltare economică, care nu acoperă suficient îmbunătățirea condiției umane și pentru a asigura baza comparativă în analiza pe țări		
	IDU sintetizează trei componente	2.1. Economică: standardul de viață (PIB/loc sau PNB/loc) 2.2. Indicele gradului de educație 2.3. Starea de sănătate a populației- baza de calcul este stabilită ca valori minime și maxime pentru 4 variabile: • Speranța de viață - 85 și 25 ani • Gradul de alfabetizare la adulți- 100% și 0% • Durata medie de școlarizare- 15 și 0 ani • Standardul de viață - 100\$/loc și 40000\$/loc	Indicele fiecărei variabile component a IDU se calculează după formula: $\text{Indice variabilă} = \frac{\text{Valoare actuala} - \text{Valoare minimă}}{\text{Valoare maximă} - \text{Valoare minimă}}$ Valoarea indicelui: sub 0,5 - nivel scăzut de dezvoltare 0,5-0,8 – nivel mediu 0,8-1,0 – nivel ridicat.
3.	<i>Indicele sărăciei umane (sărăcia rurală)</i> în concepția PNUD. Sărăcia rurală este un concept și un fenomen multidimensional, care este prezentă atât în țările în curs de dezvoltare, cât și cele dezvoltate, și pentru care în literatura de specialitate nu există până în prezent un concept unic. Reieșind din definiția comună acceptată de ONU, OECD, BM, PNUD, prin care sărăcia implică o condiție a vieții, caracterizată prin privarea de anumite lucruri și este privită ca indezirabilă de persoanele afectate, se disting următoarele forme ale sărăciei [152]: umană, monetară, care poate fi generală, extremă (severă), absolută, relativă. Conform viziunii EUROSTAT săracii sunt		

	persoanele și grupurile de persoane ale căror resurse (material, culturale, oficiale) sunt atât de limitate, încât le exclude de la un nivel de viață minim acceptabil în statele în care trăiesc, astfel, definiția presupune existența unui prag de viață minim acceptabil pentru fiecare stat membru al UE [152]. Academia Română definește sărăcia ca o stare de lipsă de lungă durată a resurselor necesare pentru a asigura un mod de viață considerat decent, acceptabil la nivelul unei colectivități date [187] sau stare legată de insuficiența consumului alimentar, nealimentar și de serviciu și afectează persoanele aflate sub pragul de 60% din cheltuielile medii de consum pe adult echivalent (scala de echivalență CNS) [124]. Unii cercetători [28], disting mai mulți factori cauzali ai fenomenului multidimensional al sărăciei, care au origine economică, social, culturală și politică. Conform metodei PNUD [257] indicatorii de risc, ce caracterizează factorii cauzali se grupează în două categorii: de tip efect, care exprimă starea de sărăcie sau bunăstare efectivă (condiții de locuit, posesia bunurilor de folosință îndelungată, cheltuieli totale de consum, percepția) și de tip cauză, care arată riscul de a deveni sărac, care exprimă sărăcia potențială (nivelul educational, sexul capului gospodăriei, existența cel puțin a unui șomer în gospodărie), astfel, analiza în baza metodei date permite identificarea grupurilor extreme a comunelor după tipologia următoare: <i>sărace</i> (deficit de capital uman; infrastructură slab dezvoltată; dependență demografică înaltă; rată înaltă a emigrației și natalității); <i>cu risc maxim de sărăcie</i> (ponderea ocupațiilor în agricultură peste media rurală, dar mai mică decât în comunele sărace; ponderea persoanelor active peste medie și ponderea copiilor sub media rurală; dependența demografică ridicată și sub nivelul comunelor sărace; nivelul emigrației și natalității peste media rurală, dar sub media comunelor sărace; concentrarea demografică sub media rurală; infrastructura comunitară și infrastructura bunăstării bune; dotarea gospodăriilor cu bunuri de consum egală cu comunele sărace, dar sub media rurală).		
3.1.	Indicele sărăciei umane - reprezintă media (se calculează ca rădăcină cubică din media cuburilor) celor 3 componente	Se calculează în baza: 3.1.1. speranța de viață 3.1.2. gradul de educare 3.1.3. standardul de viață Se utilizează la: • planificare • identificarea zonelor de sărăcie din țară • cercetare	Se ia în considerare 3 tipuri de privațiuni: • de supraviețuire, P_1 - cota populației pentru care nu se așteaptă supraviețuirea până la vârsta de 40 de ani • de educație (gradul de educație la adulți), P_2 • de baze economice, P_3 - se calculează prin 3 variabile: P_{31} – populația fără acces la apă potabilă P_{32} – populația fără acces la servicii sanitare P_{33} – copii subponderali sub 5 ani
3.2.	Pragul de sărăcie monetare- se stabilește pornind de la coșul minim de consum, calculate după mai multe metode în baza elementelor de bază necesare vieții intra- sau inter-regionale	3.2.1. Pragul minim de subzistență (pragul sărăciei absolute)- venituri de 2 \$/zi-om 3.2.2. Pragul minim de trai decent (pragul sărăciei relative)- venituri de 3\$/zi-om 3.2.3. Rata sărăciei - cota populației sub pragul sărăciei; 3.2.4. Numărul săracilor 3.2.5. Distanța medie relativă, %	Sărăcia este severă când resursele necesare supraviețuirii sunt de 55% din necesare pragului de trai minim decent.

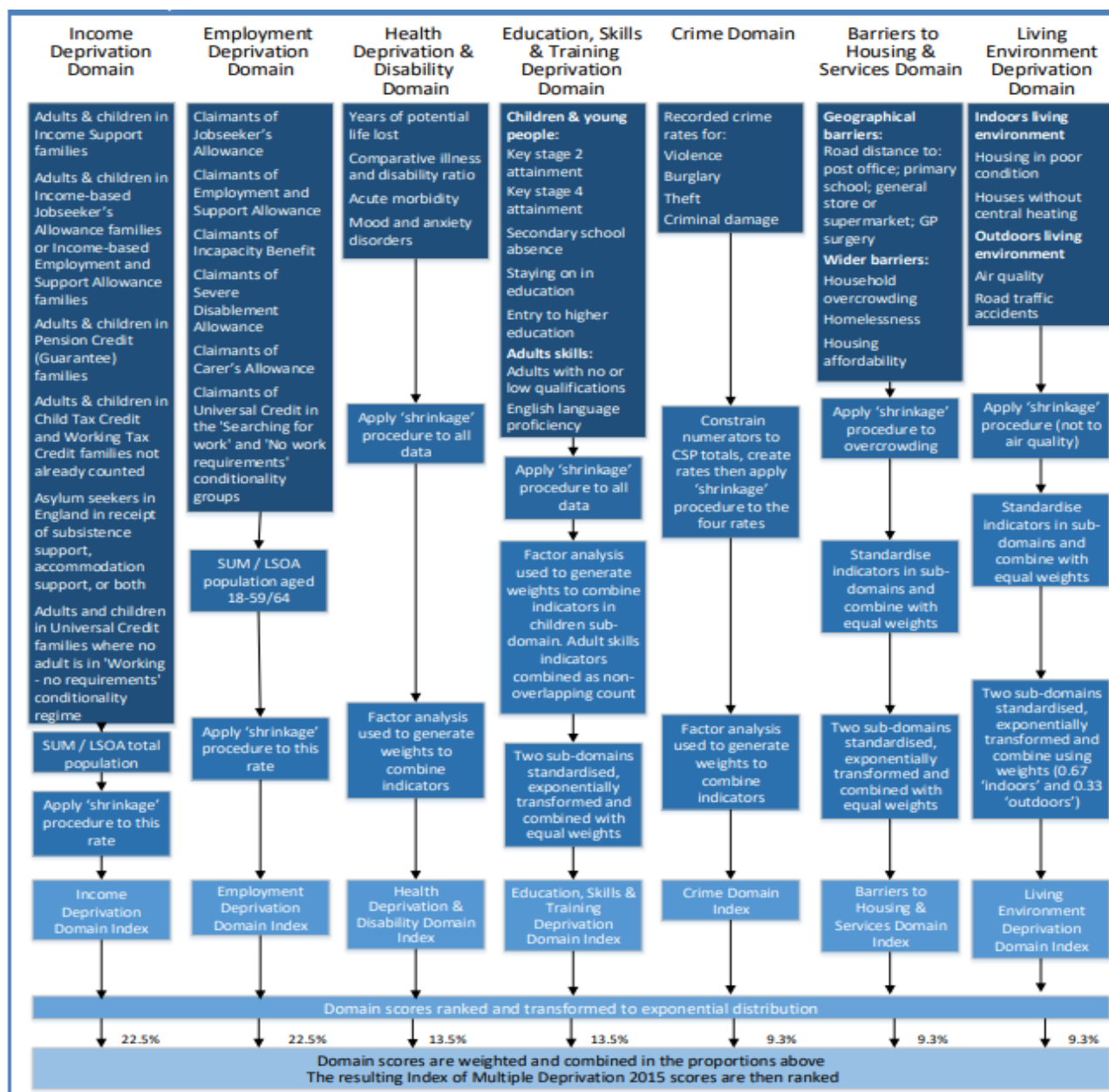
		3.2.6. Distanța medie pătratică FGT 3.2.7. Indicele Sen 3.2.8. Indicele sintetic multidimensional TFR (TotallyFuzzy and Relative) [40], [257]. 3.2.9. Indicele sărăciei PNUD ca Indicatorul global al sărăciei, P	$P=1/n\sum f(g_i)$ P=0 exprimă inexistența sărăciei P=1 exprimă valoarea extremă a sărăciei
4.	Indicii dezvoltării rurale la nivel de comună sau indicele dezvoltării umane locale LHDI, UNDP (Fig.2.9)		
4.1.	Indicele existenței unor structuri ce nu favorizează dezvoltarea (factori de risc generatori de sărăcie comunitară)-cauză	Corelațiile indicilor arată că deficitul de capital uman este asociat cu slaba dezvoltare a infrastructurii, rata înaltă de dependență demografică și valori ridicate ale emigrației și natalității. Intersectarea indicilor cauză-efect arată comunele sărace	Infrastructura - suprafața locuibilă /locuință - număr de abonamente telefonice - la 10000 locuitori - pondera populației celui mai mare sat Capital uman - stoc de educație - număr de salariați la întreprinderile din comună - pondera populației ocupată în agricultură Indici cauză Indici efect Fenomene demografice - rata de dependență demografică* - rata natalității - rata emigrării din comună - rata plecărilor temporare prin schimbarea rezidenței * populația 0-14 ani + populația ≥ 60 ani/ populația 15-59 ani
4.2.	Indicele existenței sărăciei comunitare prin valori înalte ale natalității și emigrației- efect		
5.	Indicatorii SWOT (Strenght, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizei al dezvoltării spațiului rural -constă în studiul concomitant al caracteristicilor interne al microregiunii și a influențelor mediului extern asupra spațiului rural, prin care se pot identifica riscurile/restricțiile și oportunitățile externe de dezvoltare ca efecte negative/positive externe.		
6.	Analiza multicriterială a dezvoltării rurale [239]		
	Se utilizează pentru: identificarea potențialului rural; identificarea problemelor comunităților; formularea strategiei de dezvoltare rurală	Reprezintă un set de 45 de indicatori pentru operaționalizarea criteriilor și subcriteriilor. Criteriile analizei: fizico-geografice; demografice; economice; condițiile de locuire; echiparea tehnică a localităților; sociale; ecologice. Fiecare criteriu are 3-8 subcriterii.	
6.1.	Criteriul fizico-geografic- permite diferențierea zonelor rurale după datele naturale sau a cadrului fizico-geografic al existenței	Caracteristicile: 6.1.1. Formele de relief 6.1.2. Zone naturale de mare valoare din categoria zonelor protejate 6.1.3. Factori de risc natural	
6.2.	Criteriul demographic- se analizează cantitativ, structural, evolutiv; se utilizează pentru zonificarea spatiului rural	6.2.1. Volumul populației 6.2.2. Densitatea populației 6.2.3. Evoluția populației 6.2.4. Factorii de creștere a populației (rata medie a natalității; rata media a mortalității; rata medie a migrației nete)	

		6.2.5. Indicele de îmbătrânire demografică – raportul între populația egală sau peste 60 de ani și populația sub 15 ani; exprimă capacitatea/incapacitatea comunității de regenerare demografică 6.2.6. Indicele de înnoire a forței de muncă – raportul între grupele de vârstă 15-29 și 30-44 ani.
6.3.	Criteriul economic - se utilizează pentru zonificarea spațiului rural pe structuri economice	6.3.1. Activități economice: 6.3.1.1. Potențialul agricol: • Indicatorul de arealitate- raportul dintre suprafața agricolă și populația rurală, ha agricol/loc • Structura folosinței agricole- reflectă interdependența dintre condițiile naturale și utilizarea agricolă a terenurilor • Densitatea de animale la 100 ha- raportul dintre numărul de animale în UVM și terenul agricol; reflectă relația între potențialul agricol vegetal și producția animală 6.3.1.2. Potențialul forestier: • Suprafața forestieră pe locuitor 6.3.1.3. Potențialul turistic: • Gradul de atractivitate turistică 6.3.1.4. Potențialul industrial: • Indicele complex – pentru activitățile industriale din domeniul extractiv, prelucrarea materiilor prime industriale/ agricole, prelucrare, distribuirea energiei electrice și termice • Gradul de complexitate a activității industriale • Prelucrarea produselor agricole 6.3.2. Exploatarea agricolă • Spațial: suprafața medie a exploatarei individuale (ha/exploatare individuală) • Organizațional: suprafața medie a exploatarei de tip asociativ (ha/exploatare asociativă); gradul de asociere în exploatarea terenului – proporția exploatareilor în asociere din total exploatare 6.3.3. Structurile de proprietate: • Ponderea suprafeței agricole private în totalul suprafeței agricole 6.3.4. Gradul de ocupare a populației: • Populația activă ocupată la 1000 locuitori rurali • Populația activă în agricultură la 100 ha teren agricol 6.3.4. Diversificarea activităților economice rurale: • Ponderea populației active neagricole în totalul populației active
6.4.	Criteriul locuinței - reflectă particularitățile regionale în tradiția locală și tipul de civilizație	6.4.1. Suprafața locuibilă/locuitor (m^2/loc) 6.4.2. Ponderea clădirilor de locuit realizate din materiale durabile în totalul clădirilor (beton, cărămidă, piatră) - arată rezistența construcțiilor la factorii de risc și timp și puterea economică a locuitorilor 6.4.3. Ponderea locuințelor realizate în totalul locuințelor în perioadă de timp determinată 6.4.4. Ponderea locuințelor cu instalații de apă în interior - este determinată de existența echipamentelor colective -rețele de apă, puterea economică a gospodăriilor- venituri, aspirații și așteptări-cultură
6.5.	Criteriul infrastructurii - se utilizează pentru	6.5.1. Volumul de apă potabilă distribuită consumatorilor ($m^3/loc/an$) 6.5.2. Ponderea gospodăriilor electrificate în total gospodării 6.5.3. Prezența rețelei de distribuție a gazelor în comun

	zonificarea spațiului rural	6.5.4. Racordarea satelor la rețeaua de telefonie- se exprimă prin proporția satelor cu acces la rețea în totalul satelor comunei 6.5.5. Gradul de accesibilitate la rețeaua rutieră și feroviară Pentru determinarea legăturilor rural-urban existente și a efectului acestora asupra creșterii și dezvoltării comunității locale pot fi utilizate criteriile de analiză a ruralității [134, p.87]: • densitatea populației pe km²; • accesul populației la servicii; • influența spațiului extravilan asupra activității socio-economice; • indicatorul de periferitate (indicele Pi): $P_i = \frac{x_i}{S_i} + \sum_{j=1}^n \frac{\left(\frac{x_j}{S_j}\right)}{d_{ij}^k}$ unde: Si- suprafața localității i, km²; dij –distanța dintre localitatea i și localitatea j; xi –variabila de măsurare în localitatea i; xj- variabila de măsurare în localitatea j; k- constanta pentru determinarea sistematică a influenței factorului distanță, are valoarea 1÷2; • indicatorul de timp (indicator distanță-timp Dt.
6.6.	Criteriul social - se utilizează pentru zonificarea socială a spațiului rural	Subcriterii: 6.6.1. Sănătatea: • numărul de locuitori/medic 6.6.2. Educația: • Gradul de complexitate a sistemului de învățământ exprimat prin diversitatea unităților de învățământ existente (preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, postliceal) 6.6.3. Accesul la informații- comunicarea: • Numărul de abonamente TV/1000 locuitori 6.6.4. Mortalitatea infantilă: Numărul de nou-născuți decedați sub vârsta de 1 an din 1000
6.7.	Criteriul ecologic	Indicatorii teritoriali: 6.7.1. Calitatea aerului: • Frecvența depășirii limitei maxime admisibile a conținutului de substanțe poluante în atmosferă 6.7.2. Calitatea apelor curgătoare • Frecvența depășirii limitei maxime admisibile a conținutului de substanțe poluante 6.7.3. Calitatea solurilor: • Gradul de deteriorare a solurilor prin fenomene de eroziune, acidifiere, alcalinizare, exces de umiditate, aridizare etc., care influențează pretibilitatea terenurilor; se calculează ca raportul între suprafața afectată și suprafața totală agricolă 6.7.4. Suprafața împădurită neafectată/afectată de poluare

Sursa: [152]

Anexa 18. Rezumatul domeniilor, indicatorilor și metodelor statistice utilizate pentru crearea indicilor deprivării 2019



Sursa:[121, p.28]

Anexa 19.Indicele IDAM

Indicatori socio-demografici -9		
1.	Numărul populației prezente total, din care:	Persoane
2.	Numărul populației prezente în vîrstă de pînă la 15 ani (rînd 1.3-1.7), inclusiv:	Persoane
3.	0 – 2 ani	Persoane
4.	3 – 4 ani	Persoane
5.	5 – 6 ani	Persoane
6.	7 – 10 ani	Persoane
7.	11 – 15 ani	Persoane
8.	Numărul gospodăriilor casnice total, inclusiv:	Număr
9.	Gospodării cu mulți copii (3 și mai mulți copii în vîrstă de pînă la 18 ani)	Număr
Mediul înconjurător -5		
10.	Numărul total al locuințelor (apartamente, case individuale), inclusiv:	Număr
11.	Numărul locuințelor (apartamente, case individuale) care beneficiază de servicii de colectare a deșeurilor menajere	Număr
12.	Numărul de gunoiști total (rînd. 2.4+2.5), inclusiv:	Număr
13.	- depozit de deșeuri (gunoiște autorizată)	Număr
14.	- gunoiște neautorizată	Număr
Comerț -2		
15.	Numărul de unități comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială	Număr
16.	Suprafața ocupată de unitățile de comerț și/sau de prestări servicii	m.p.
Agricultura -2		
17.	Suprafața totală a terenurilor agricole	Ha
18.	Suprafața terenurilor agricole irigate	Ha
Eficiența energetică -10		
19.	Numărul clădirilor publice total, din care:	Număr
20.	Clădiri publice eficientizate energetic	Număr
21.	Clădiri publice care utilizează surse de energie regenerabilă	Număr
22.	Suprafața totală a clădirilor publice, din care:	m.p.
23.	Suprafața clădirilor publice eficientizate energetic	m.p.
24.	Numărul de instalații producătoare de energie din surse regenerabile utilizate în clădirile publice total (rînd. 5.7-5.10), inclusiv:	Număr
25.	- instalații solare	Număr
26.	- instalații eoliene	Număr
27.	- instalații de utilizare a biomasei în scopuri energetice (reziduuri agricole, lemne, etc.)	Număr
28.	- alte instalații de utilizare a surselor regenerabile de energie	Număr
Infrastructura locală -19		
29.	Lungimea drumurilor <u>locale principale</u> , total (rînd. 6.2+6.6+6.10), inclusiv:	Km
30.	Lungimea drumurilor asfaltate (rînd. 6.3-6.5), din care:	Km
31.	drumuri asfaltate în stare bună și foarte bună	Km
32.	drumuri asfaltate în stare satisfăcătoare	Km
33.	drumuri asfaltate în stare nesatisfăcătoare	Km
34.	Lungimea drumurilor pietruite (rînd. 6.7-6.9), din care:	Km
35.	drumuri pietruite în stare bună și foarte bună	Km
36.	drumuri pietruite în stare satisfăcătoare	Km

37.	drumuri pietruite în stare nesatisfăcătoare	Km
38.	Lungimea drumurilor de pământ	Km
39.	Lungimea străzilor locale, total (rînd. 6.12-6.14), inclusiv:	Km
40.	Lungimea străzilor asfaltate	Km
41.	Lungimea străzilor pietruite	Km
42.	Lungimea străzilor de pământ	Km
43.	Numărul total de rute regulate pe săptămînă care trec prin localitate, inclusiv:	Număr
44.	Numărul de rute regulate pe săptămînă care unesc localitatea cu centrul raional	Număr
45.	Lungimea totală a rețelei locale de distribuție a apei potabile	Km
46.	Lungimea totală a rețelei sistemelor de canalizare	Km
47.	Lungimea totală a rețelei conductelor de gaze naturale	Km
Accesul la serviciile de educație -6		
48.	Distanța pînă la cea mai apropiată școala primară	Km
49.	Existența transportului pînă la școala primară	
50.	Distanța pînă la cel mai apropiat gimnaziu	Km
51.	Existența transportului pînă la gimnaziu	
52.	Distanța pînă la cel mai apropiat liceu	Km
53.	Existența transportului pînă la liceu	
Accesul la serviciile de sănătate -4		
54.	Numărul de zile pe săptămînă în care este prezent medicul de familie în localitate	Zile
55.	Distanța pînă la cea mai apropiată instituție de asistență medicală primară	Km
56.	Distanța pînă la unitatea de asistență medicală de urgență	Km
57.	Distanța pînă la unitatea farmaceutică care eliberează medicamente compensate	Km

Sursa:[232]

Anexa 20. Lista indicatorilor pentru analiza programelor și unităților teritoriale statistice de nivelul 3 (NUTS3 level)

Variabile	unitate de măsură
<i>Economic</i>	
GDP/capita	Euro
Share of agriculture in GDP*	%
Share of forestry in GDP* %	%
Household incomes (annual, average)*	Euro
Share of secondary and tertiary sectors in total employment %	%
Share of secondary and tertiary sectors in total GVA %	%
Share of self-employment in total employment %	%
Share of GVA in services %	%
% GVA in Primary sector %	%
% GVA in Secondary sector %	%
% GVA in Tertiary sector %	%
% Employment in Primary sector %	%
% Employment in Secondary sector %	%
% Employment in Tertiary sector %	%
% holders with other gainful activity %	%
Average area farm size	Ha
% of holdings with less than 5 ha UAA %	%
% of holdings with 5 ha to less than 50 ha UAA %	%
% of holdings with 50 ha UAA or more %	%
Average economic farm size	ESU
% of holdings with less than 2 ESU %	%
% of holdings with 2 ESU to less than 100 ESU %	%
% of holdings with 100 ESU or more %	%
Total Labour Force	AWU
Total number of tourist bed places	000s
<i>Social</i>	
Net migration crude rate	Rate per 1000
% farmers with basic and full education attained	%
% of 25-64 yr. olds participating in education and training	%
<i>Environmental</i>	
Areas at risk of soil erosion	Tonne/ha/year
% Land Cover – agricultural area	%
% Land Cover – forest area	%
% Land Cover – natural area	%
% Land Cover – artificial area	%
UAA under organic farming	%
% UAA where cereals yield < 60% of EU-27-average)	%
% UAA where livestock density < 1 LU/ha of forage area	%
% UAA under Natura 2000 (SCI)	%
% irrigated UAA	%

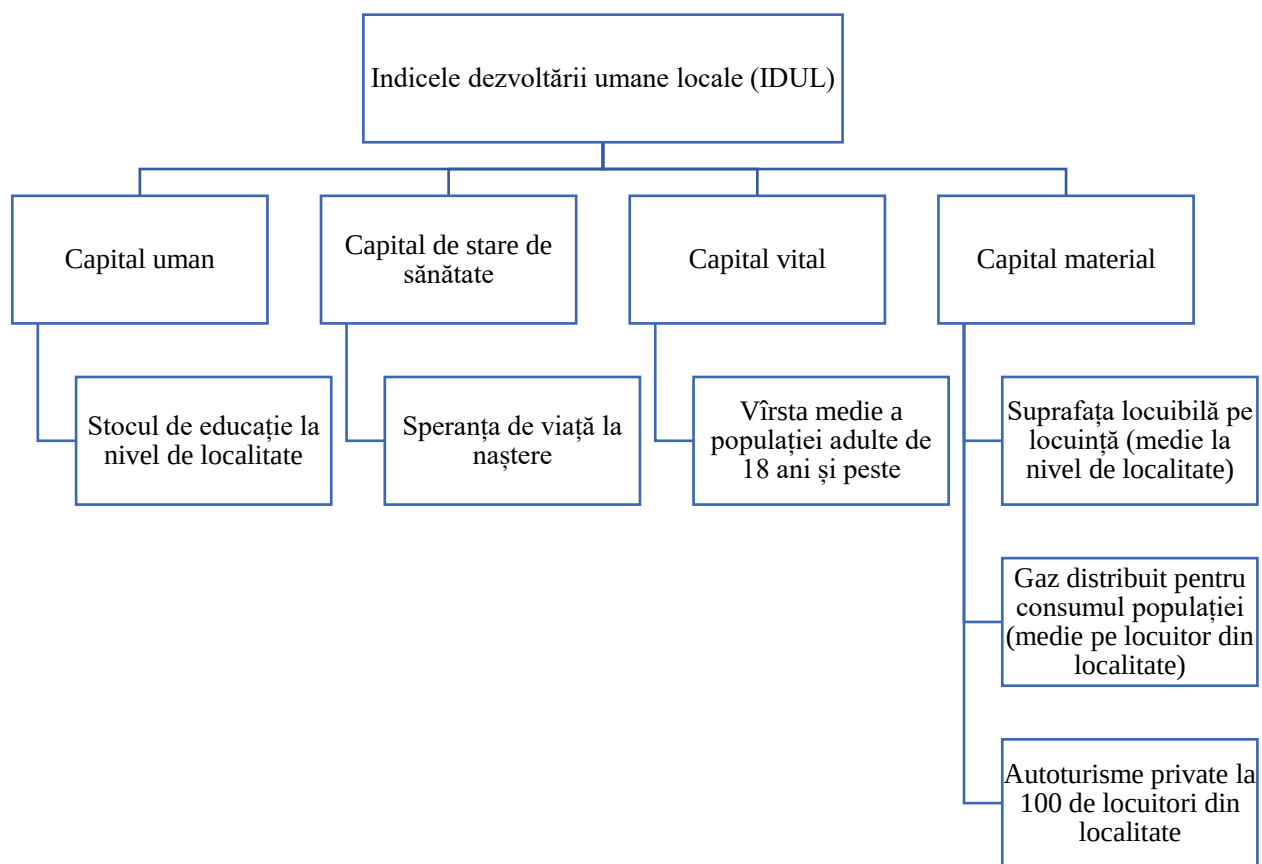
Sursa: [67, p.44], [244]

Anexa 21. Macro și microregiunile României conform NUTS

v • d • m Împărțirea administrativă a României [ascunde]								
Macroregiuni (NUTS-I)	Macroregiunea 1		Macroregiunea 2		Macroregiunea 3		Macroregiunea 4	
Regiuni (NUTS-II)	Nord-Vest	Centru	Nord-Est	Sud-Est	Sud - Muntenia	București - Ilfov	Sud-Vest Oltenia	Vest
Județe (NUTS-III)	Bihor	Alba	Bacău	Brăila	Argeș	București	Doj	Arad
	Bistrița-Năsăud	Brașov	Botoșani	Buzău	Călărași	Ilfov	Gorj	Caraș-Severin
	Cluj	Covasna	Iași	Constanța	Dâmbovița		Mehedinți	Hunedoara
	Maramureș	Harghita	Neamț	Galați	Giurgiu		Olt	Timiș
	Satu Mare	Mureș	Suceava	Tulcea	Ialomița		Vâlcea	
	Sălaj	Sibiu	Vaslui	Vrancea	Prahova	Teleorman		

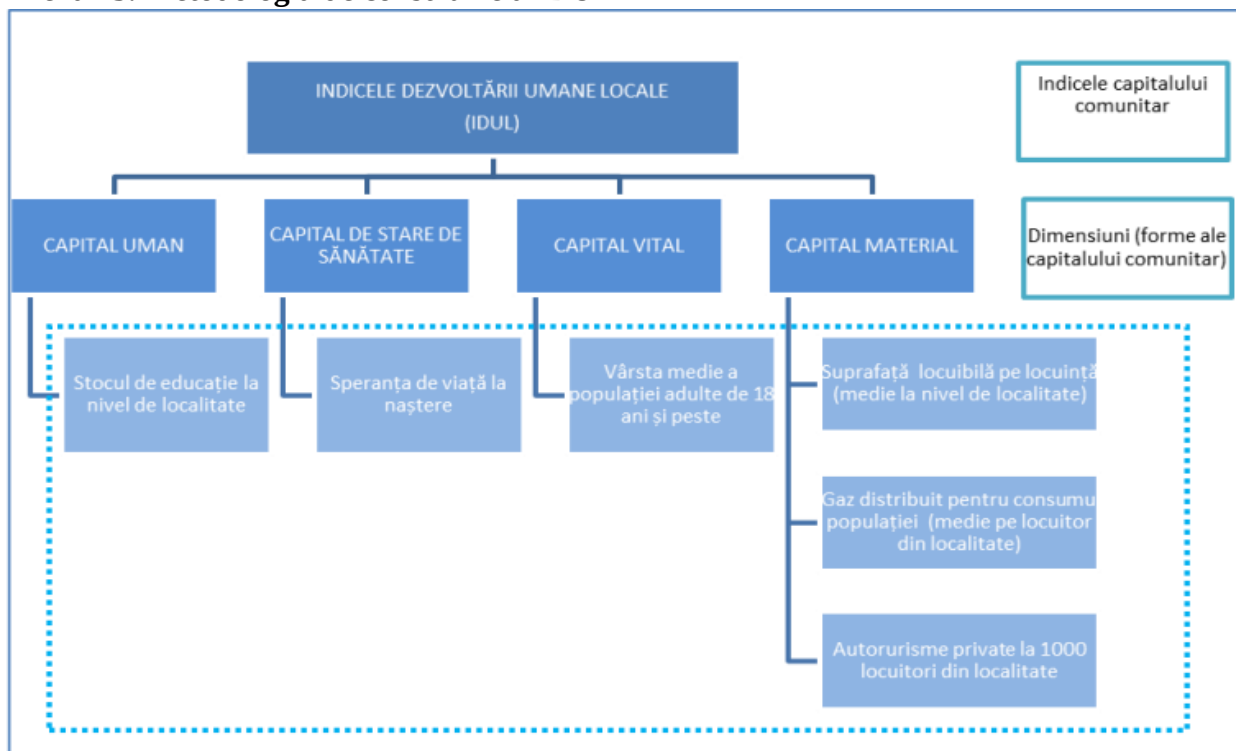
Sursa: [304]

Anexa 22. Indicele Dezvoltării Umane Locale



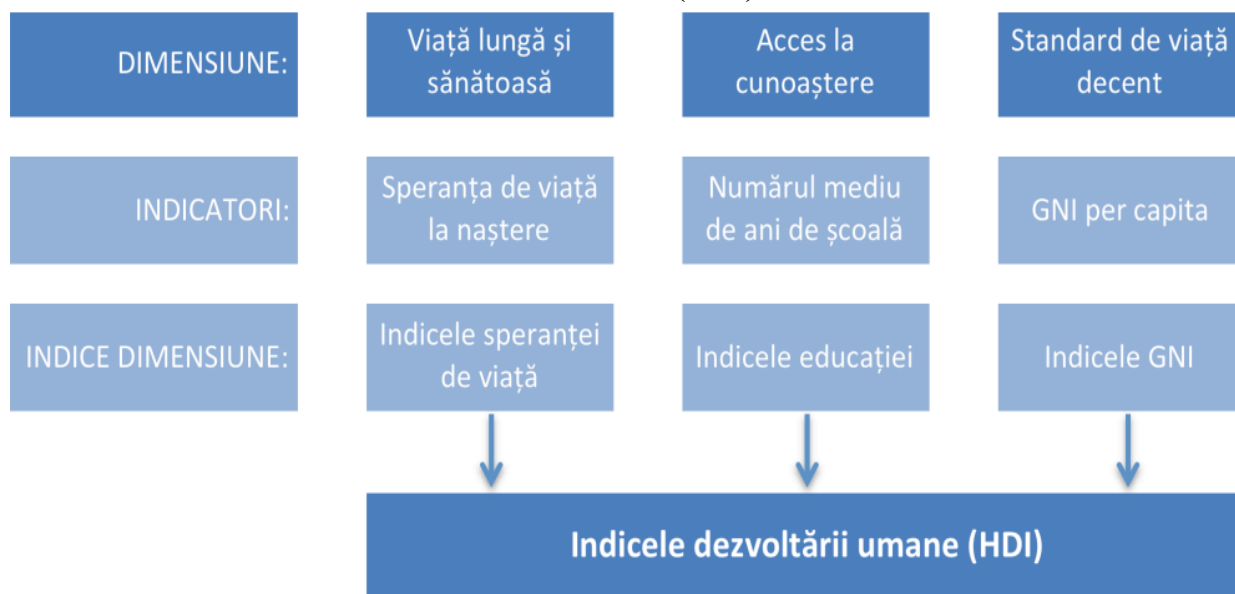
Sursa: [86, p.254]

Anexa 23. Metodologia de construire a IDUL



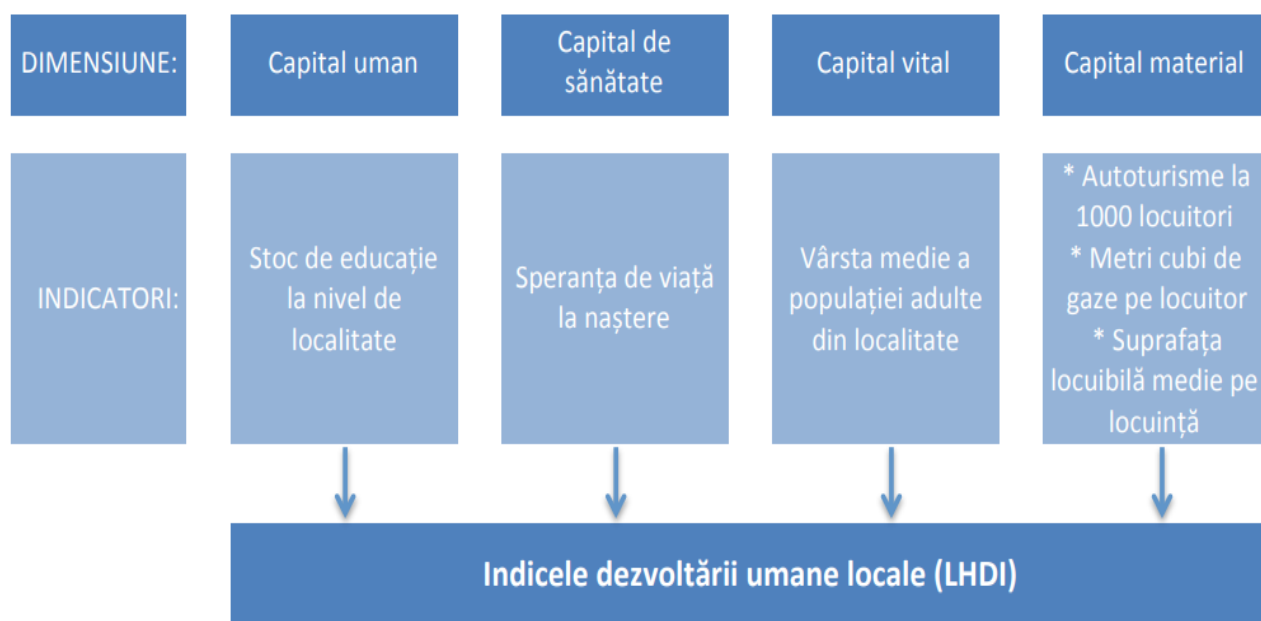
Sursa: [86, p.254]

Anexa 24. Structura indicelui dezvoltării umane (HDI)



Sursa: [240, p.5]

Anexa 25. Structura indicelui dezvoltării umane locale (LHDI)



Sursa: [240, p.6]

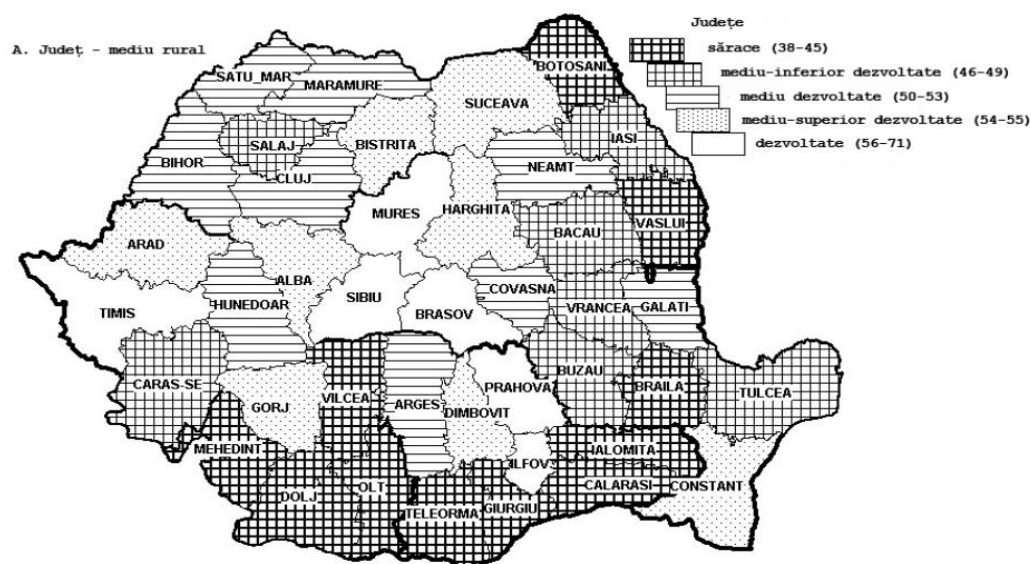
Anexa 26. Indicatori indicelui IDSL pentru capitalul comunitar al localității, România, 2008

Indicatori primari		Ponderea (valoarea scorului factorial)
<i>Forme de capital comunitar</i>		
1. Capital uman	stoc de educație la nivel de comunitate, 2002.	0.295
2. Capital vital	vârsta medie a persoanelor de peste 14 ani, 2008	-0.237
3.	speranța de viață la naștere 2006-2008	0.093
Capital material		
4. Nivel privat	autoturisme la 1000 loc., 2007 (transformare ln)	0.218
5.	suprafața medie pe locuință 2008	0.201
6. Nivel public	consumul de gaze pe locuitor, mc	0.245
7.	<i>Indice cu semnificație pentru componente multiple ale capitalului comunitar</i>	0.266

Categorie de mărime-rezidență a localității, 2008. Indicele are 10 categorii, 4- comune (sub 2500 locuitori, 2500- 3499, 3500-4999, peste 5000) și 6- orașe (sub 30 de mii, 30 de mii-sub 100 de mii, 100 mii- sub 200 mii, 200 - sub 300 mii, 300 mii- sub 400 de mii, peste 400 de mii).

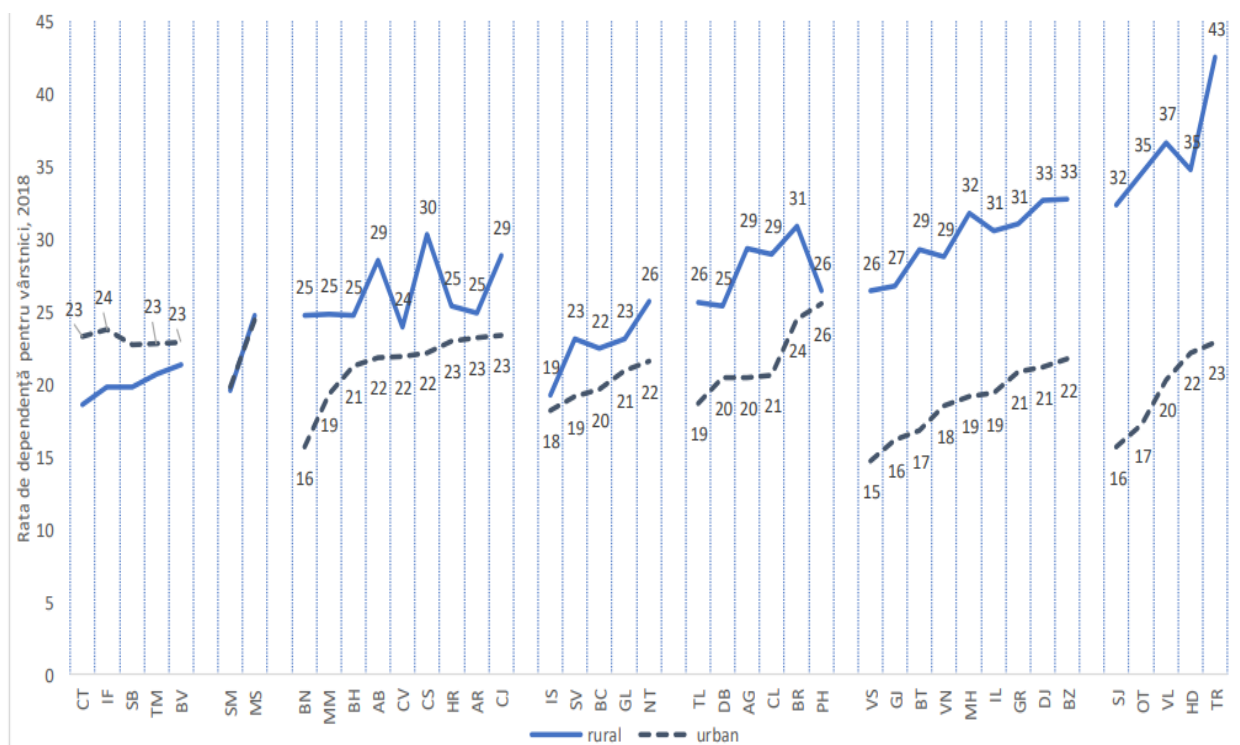
Sursa: [157]

Anexa 27. Nivelul de dezvoltare socială a județelor (rural), România, 2008



Sursa: [157, p.9]

Anexa 28. Decalajele la nivel de județ între zonele urbane și cele rurale în ceea ce privește ratele de dependență a persoanelor în vârstă (EDR), România, 2018



Sursa: [156, p.9]

Anexa 29. Distribuția populației din România pe 4 categorii de vitalitate demografică locală, VDL

Județe pe grupe similar de performanță VDL	Ponderea populației din județ pe tipul de vitalitate demografică în localitățile constitutive 2016-2018. Localități:					Local Demographic Vitality Index, LDVI 2016-2018
	... îmbătrânite, în scădere	... cu sănătate precară	...cu performanțe medii	... performante	total	
Teleorman	38	8	32	22	100	22.1
Giurgiu	15	8	58	20	100	100
Ialomița	12	7	31	51	100	100
Argeș	10	5	28	57	100	100
Buzău	15	6	36	43	100	25.9
Olt	21	6	35	38	100	26.2
Dolj	16	6	21	57	100	27.5
Vâlcea	16	10	24	49	100	27.1
Botoșani	2	12	33	52	100	28.3
Vrancea	8	9	31	51	100	28.2
Tulcea	2	11	38	49	100	27.8
Călărași	9	13	32	46	100	26.8
Mehedinți	11	13	16	60	100	27.4
Caraș-Severin	4	11	60	25	100	26.3
Prahova	4	2	72	22	100	27.4
Brăila	7	9	81	3	100	25.2
Arad	3	3	63	31	100	28.8
Hunedoara	7	4	63	26	100	27.0
Brașov	0		51	49	100	31.2
Alba	4	7	44	45	100	28.7
Covasna	0	2	40	58	100	30,2
Constanța	0	1	47	52	100	30.9
Dambovița	3	2	49	46	100	29.2
Ilfov	1	0	14	85	100	35.2
Timiș	1 2	2	15	82	100	31.2
Sibiu		0	17	82	100	31.5
Bihor	3	5	18	75	100	29.9
Satu Mare		4	18	78	100	31.1
Maramureș	1	3	21	75	100	30.8
Bistrița	5	3	17	75	100	32.2
Mureș	2	3	25	70	100	29.3
Harghita	0	5	22	73	100	30.1
Iași		2	11	86	100	33.8
Galați	1	4	18	77	100	29.3
Suceava	0	3	22	75	100	32.4
Vaslui	3	3	29	65	100	31.4
Bacău	0	4	32	64	100	30,2
Cluj	6	3	28	63	100	29.7
Neamț	3	5	30	61	100	28,8
Sălaj	8	9	28	56	100	29.4
Gorj	5	6	32	57	100	29.6
București	0	0	0	100	100	29,9

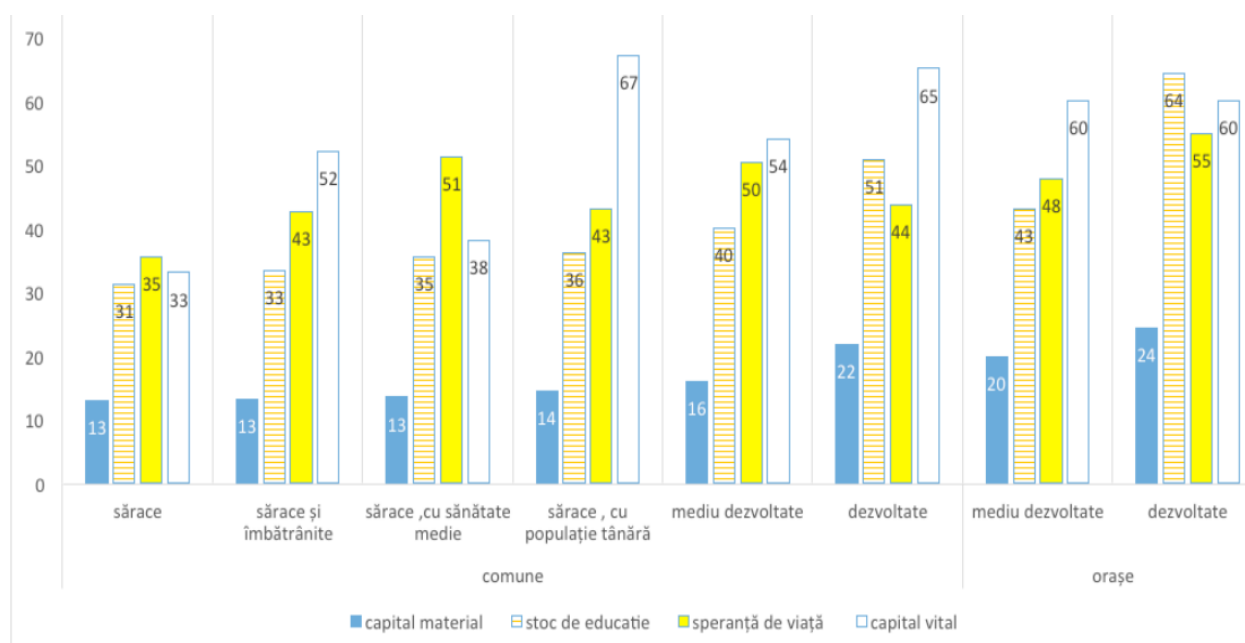
Sursa: [156, p.14], [234]

Anexa 30. Predicția localităților din România pe 4 și 5 categorii de vitalitate demografică

Predictors		Type of localities according to demographic vitality (reference category - the national average)									
		aging, declining		with poor health		performing in terms of natural movement (pentruLDVI 4)		with increased demographic vitality, but poor		with high demographic vitality, human development	
		Coeff.	P>z	Coeff.	P>z	Coeff.	P>z	Coeff.	P>z	Coeff.	P>z
distance (ln) to the closest town with	200,000+ inhabitants	0.368 0.289	0.022 0.056	0.659 0.508	0.000 0.003	-0.039 0.885	- 0.885	-0.939	0.000	-0.190	0.461
	100-200 thousand inhabitants	-0.019 0.187	0.908 0.246	0.020 0.053	0.895 0.730	-0.458 0.044	- 0.044	0.197	0.533	-0.573	0.009
Local human development index, LHDI 2011		-0.080	0.000	-0.032	0.046	0.054	0.000				
Development region (reference category Oltenia)	North-East Moldova (I)	-2.924 1.949	0.000 0.000	-0.663 0.268	0.042 0.349	0.253	0.445	2.609	0.000	-0.268	0.384
	Danube Mouth (II)	-1.458 -0.978	0.000 0.001	-0.441 -0.278	0.161 0.370	-0.644	0.291	0.797	0.269	-1.066	0.089
	South Muntenia (III)	-0.646 -0.421	0.020 0.116	-0.461 -0.443	0.118 0.138	-1.316	0.004	-1.757	0.016	-1.263	0.006
	West (V)	-0.718 -1.401	0.057 0.000	-1.312 -1.637	0.001 0.000	-2.488	0.000	- 27.057	0.000	-2.382	0.000
	North-West (VI)	-0.199 -0.325	0.572 0.353	-0.817 -0.881	0.035 0.027	-1.095	0.026	-2.064	0.009	-1.001	0.038
	Central Transylvania(VII)	-1.797 -2.314	0.000 0.000	-1.416 -1.670	0.001 0.000	-1.269	0.080	-3.104	0.001	-0.941	0.206
	Bucharest (VIII)	-0.205 -0.412	0.849 0.705	- 19.048 - 21.653	0.000 0.000	1.626	0.116	- 22.548	0.000	1.357	0.047
Ethnic & religious profile of the locality	% Roma in the locality 2011 (ln)	-0.238 0.023	0.020 0.819	0.097 0.228	0.372 0.043	0.626	0.000	1.457	0.000	0.475	0.001
	% Hungarians in thelocality2011(ln)	0.031 -0.008	0.768 0.942	-0.067 -0.094	0.496 0.360	-0.143	0.191	0.121	0.578	-0.181	0.102
	% Adventists in thelocality2011(ln)	0.471 0.423	0.003 0.009	-0.219 -0.258	0.241 0.184	-0.200	0.273	-0.698	0.220	-0.185	0.303
	% Pentecostals in thelocality2011(ln)	-0.282 -0.307	0.022 0.016	0.212 0.222	0.089 0.081	0.719	0.000	0.861	0.000	0.731	0.000
	% Catholics in the locality 2011 (ln)	-0.550 -0.538	0.002 0.002	0.084 0.099	0.439 0.395	0.337	0.001	0.287	0.103	0.376	0.001
Population with official address in the locality,2018 (ln)		-1.404 -2.336	0.000 0.000	-1.688 -2.099	0.000 0.000	-0.029	0.903	-1.585	0.000	0.519	0.000
Constant		14.006 16.592	0.000 0.000	11.581 13.651	0.000 0.000	-1.530	0.395	11.155	0.000	-1.657	0.352
Pseudo R2		0.311 0.303									
N		2817									

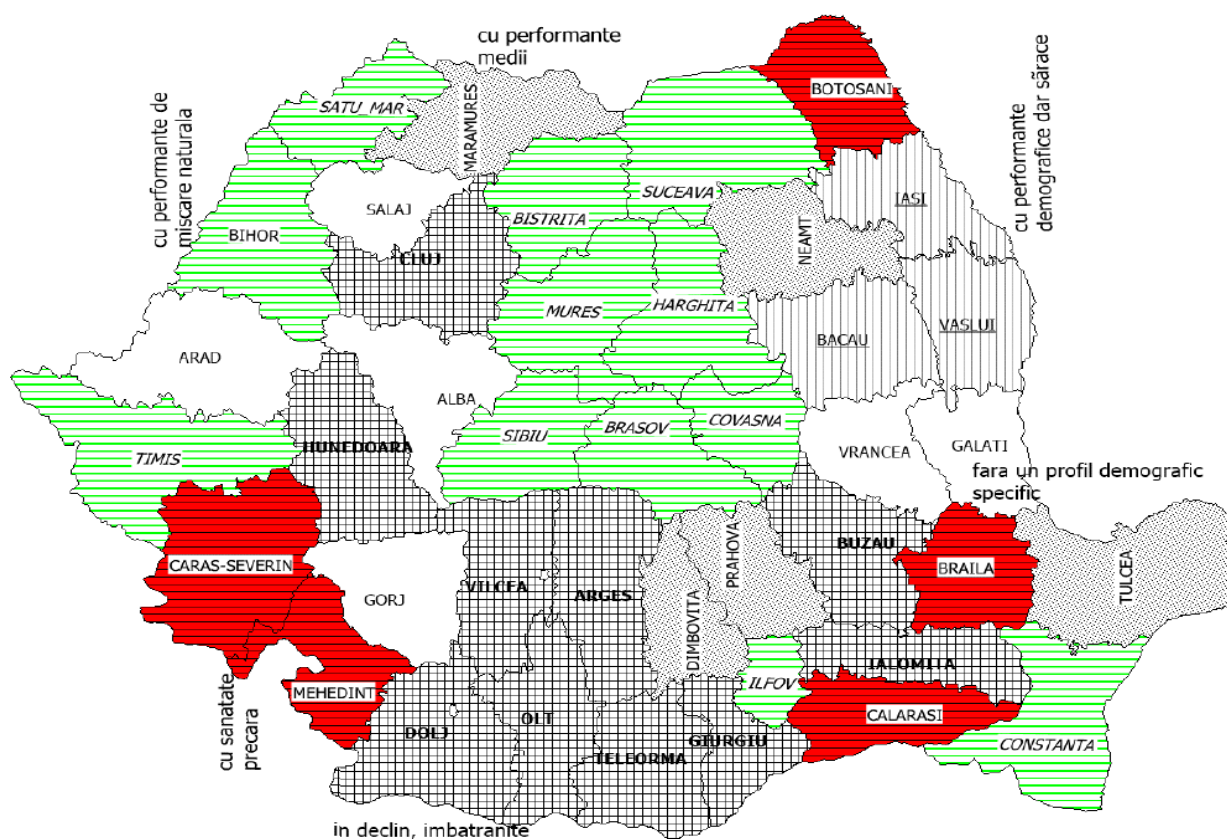
Sursa: [156, p.29]

Anexa 31. Scorurile medii pe 4 dimensiuni de dezvoltare, județul Neamț



Sursa: [156, 240]

Anexa 32. Profilul demografic dominant al comunelor pe județe, 2016-2018



Sursa: [156, p.33]

Anexa 33. Profilul ariilor de dezvoltare socială, 2008

	Arie de dezvoltare socială																
	TR GR IL CL	VS BT	MH DJ OT	SJ BN SM	CT TL	CS HD AB	SV MM	BL BZ	CV HG	BC NT	DB PH AG	GL VR IS	GJ VL	TMAD BH	CJ MS	SB BV	
stoc educatie R 2002	29	30	44	50	49	63	51	40	59	47	65	38	71	57	54	67	
stoc educatie U 2002	29	33	58	48	45	44	37	45	50	52	64	62	58	60	69	65	
speranța de viață R	43	43	37	36	28	57	67	55	55	51	63	54	72	42	55	52	
speranța de viață U	38	56	47	39	45	40	43	57	51	51	61	67	58	48	62	59	
autoturisme la 1000 loc.R 2007	44	23	47	52	47	68	45	44	61	35	60	35	48	70	57	57	
autoturisme la 1000 loc.U 2007	38	23	59	59	50	46	31	49	52	42	64	43	50	68	64	57	
varsta medie adulti R	65	55	71	39	27	61	37	63	42	42	48	40	58	43	54	31	
varsta medie adulti U	55	36	41	35	58	62	42	68	51	54	58	39	34	58	59	59	
supraf.medie pe locuință R	35	28	43	61	62	54	56	46	51	45	48	54	27	68	50	66	
supraf.medie pe locuință U	46	32	54	73	53	45	58	39	55	37	54	36	37	60	54	60	
consum gaze pe loc. R	31	36	36	53	40	58	53	50	51	49	61	47	52	58	75	70	
consum gaze pe loc. U	37	44	37	65	32	58	46	51	57	57	58	42	48	42	70	72	
marime medie comune	49	52	39	48	56	27	60	53	48	73	69	65	43	45	51	44	
marime medie orașe	41	33	48	63	37	56	78	49	56	59	49	42	48	34	48	63	
IDSLR _R	30	27	37	54	56	52	55	41	57	49	62	46	49	63	61	78	
IDSLR _U	28	39	51	61	41	40	40	50	52	52	61	59	54	56	70	70	

Sursa: [157, p.28]

Anexa 34. Predictorii ai dezvoltării sociale la nivel de localitate

Predictori pentru indicele dezvoltării sociale calculat fără variabila rezidențială (IDSL6)	comune și orașe		comune		orașe	
	Coef.	P>t	Coef.	P>t	Coef.	P>t
urban 2008*	10.12	0.00				
populația localit 2008 (transformare ln)	6.50	0.00	6.10	0.00	5.90	0.00
PIB pe locuitor județ 2004	-0.50	0.10	-0.39	0.28	-0.98	0.00
pondere populație ocupată în agricultura 2007, județ	-0.25	0.00	-0.22	0.03	-0.39	0.00
dezvoltare sector zootehnic (UVM la hectar,2008), județ	10.29	0.05	9.49	0.10	16.93	0.00
rata navetismului , localitate 2002	0.07	0.00	0.07	0.00	0.02	0.19
situare la drum european*	2.29	0.00	1.95	0.00	4.21	0.00
distanța până la cel mai apropiat oraș (0 pentru orașe)	-0.14	0.00	-0.13	0.00	-0.30	0.00
pondere maghiari, localitate, 2002 (transformare ln)	0.23	0.45	0.27	0.41	1.01	0.12
pondere romi localitate, 2002 (transformare ln)	-0.22	0.47	-0.06	0.86	-1.27	0.11
pondere populație de religie non-ortodoxă, 2002 (transformare ln)	0.91	0.42	0.57	0.64	2.39	0.06
Banat*	11.17	0.00	12.62	0.00	-3.76	0.18
Crisana-Maramureș*	4.43	0.13	6.07	0.06	-9.24	0.00
Transilvania*	5.60	0.02	6.68	0.02	-5.10	0.15
Oltenia*	2.00	0.10	2.36	0.07	-2.03	0.22
Moldova*	-2.96	0.15	-1.58	0.47	-10.81	0.00
Dobrogea	5.73	0.01	8.22	0.00	-9.16	0.00
constanta	-3.54	0.57	-3.10	0.71	26.51	0.03
R2	0.68		0.57		0.62	
N	2844		2538		306	

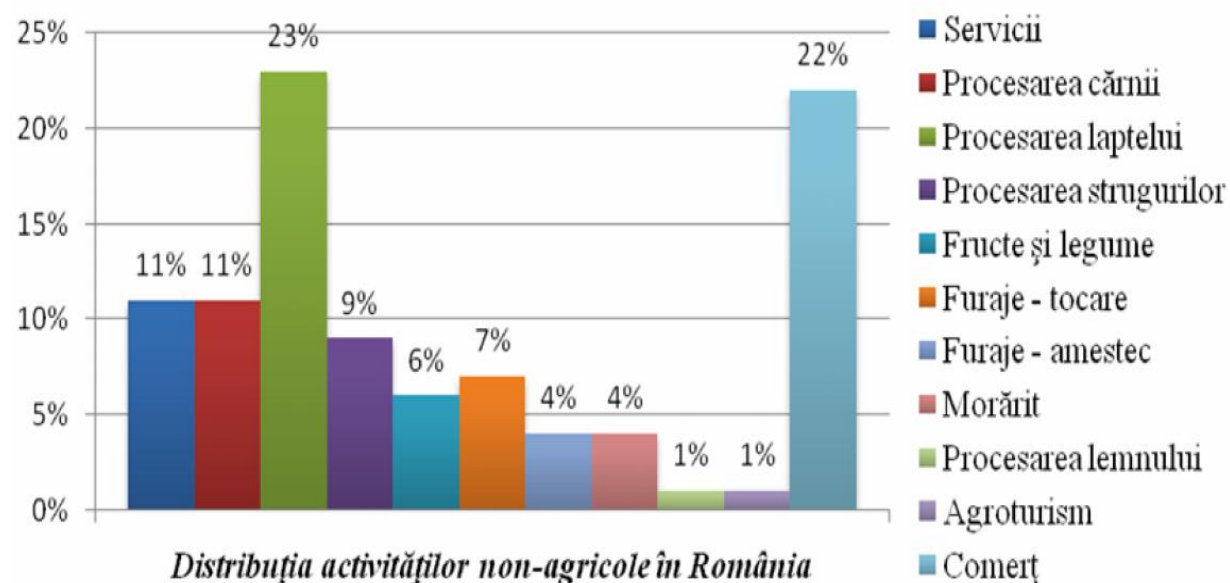
Sursa: [157, p.29]

Anexa 35. Mișcarea naturală și performanțe de vârstă în UE, 2018

Profil dominant	Clustere de țări	Rata mortalității infantile (IMR) 2018	Rata creșterii naturale (RNI) 2018	Rata dependenței persoanelor în vârstă (EDR) 2018	Indicele îmbătrânirii (AI) 2018	Performanța mișcărilor naturale și indicele de vârstă (NMPI) 2018
Cea mai tânără populație	Irlanda	2.9	6.2	21.2	66.4	153.5
Cea mai mare performanță în mișcarea naturală	Suedia	2.0	2.3	31.7	111.8	39.4
	Estonia	1.6	-1.0	30.6	120.1	31.5
	Austria	2.7	0.2	27.9	129.4	31.4
	Slovenia	1.7	-0.4	29.6	129.2	31.7
	Cehia	2.6	0.1	29.6	122.1	30.7
	Spania	2.7	-1.2	29.2	128.4	24.4
Îmbătrânire scăzută	Marea Britanie	3.9	1.8	28.6	101.9	34.9
	Olanda	3.5	0.9	29.0	117.2	29.3
	Danemarca	3.7	1.1	30.1	116.2	25.4
	Belgia	3.8	0.7	29.1	110.2	28.3
	Franța	3.8	2.2	31.7	108.7	25.0
EDR scăzut	Polonia	3.8	-0.7	25.3	112.3	32.0
	Slovacia	5.0	0.6	22.5	99.4	29.6
Declin prin mișcare naturală	Ungaria	3.3	-3.9	28.5	130.2	14.3
	Croatia	4.2	-3.9	30.7	138.9	7.2
	Lituania	3.4	-4.1	30.1	130.9	11.4
	Latvia	3.2	-4.9	31.4	127.4	9.5
	Finlanda	2.1	-1.3	34.2	132.4	13.6
Cea mai mare îmbătrânire	Germania	3.2	-2.0	32.8	158.5	6.5
	Portugalia	3.3	-2.5	33.3	155.4	6.0
	Grecia	3.5	-3.2	34.1	151.3	5.0
	Italia	2.8	-3.2	35.2	168.9	2.7
IMR maxim	<i>România</i>	<i>6.0</i>	<i>-3.1</i>	<i>27.5</i>	<i>116.3</i>	<i>4.3</i>
	Bulgaria	5.8	-6.6	32.5	147.5	0.9

Sursa: [157, p.6]

Anexa 36. Distribuția activităților non-agricole în cadrul companiilor agricole din România



Sursa: [97, p.66]

Anexa 37. Indicatorii utilizați pentru determinarea indicelui potențialului de dezvoltare socio-economică a comunelor

<i>Criteriu 1 – Potențial endogen</i>	
1	Număr de locuitori
2	Suprafața agricolă
3	Număr animale exprimate în UVM
4	Suprafața forestieră
5	Patrimoniul cultural
<i>Criteriu 2 – Caracteristici fizico-geografice</i>	
1	Altitudinea medie
2	Densitatea fragmentarii (ape curgătoare)
3	Suprafață situri de importanță comunitară
4	Pondere suprafeței forestiere în suprafața UAT
<i>Criteriu 3 – Capital uman</i>	
1	Densitatea populației
2	Ponderea persoanelor cu vârsta între 15-64 ani în total populație
3	Ponderea populației cu studii medii (liceu+professional) în total populație rezidentă de 10 ani și peste
4	Număr medici la 1000 de locuitori
5	Număr cadre didactice la 100 de elevi
6	Ponderea populației care utilizează internetul în total populație cu vârsta peste 6 ani
<i>Criteriu 4 – Activități economice</i>	
1	Număr agenți economici (IMM, PFA și AF) la 1000 locuitori
2	Număr angajați în IMM, AF și PFA la 1000 loc
3	Număr unități de cazare
4	Număr de sosiri în unități turistice
5	Ponderea exploatațiilor cu dimensiuni de peste 5 ha în total exploatații
6	Ponderea populației ocupate în sectoarele secundar și terțiar în total populație ocupată
<i>Criteriu 5 – Echiparea tehnico - edilitară</i>	
1	Ponderea locuințelor alimentate cu apă din rețeaua publică în total locuințe convenționale
2	Ponderea locuințelor racordate la canalizare în total locuințe
3	Ponderea locuințelor racordate la rețeaua de gaze în total locuințe convenționale
4	Densitatea rețelei de drumuri publice

Sursa: [191, p.8]

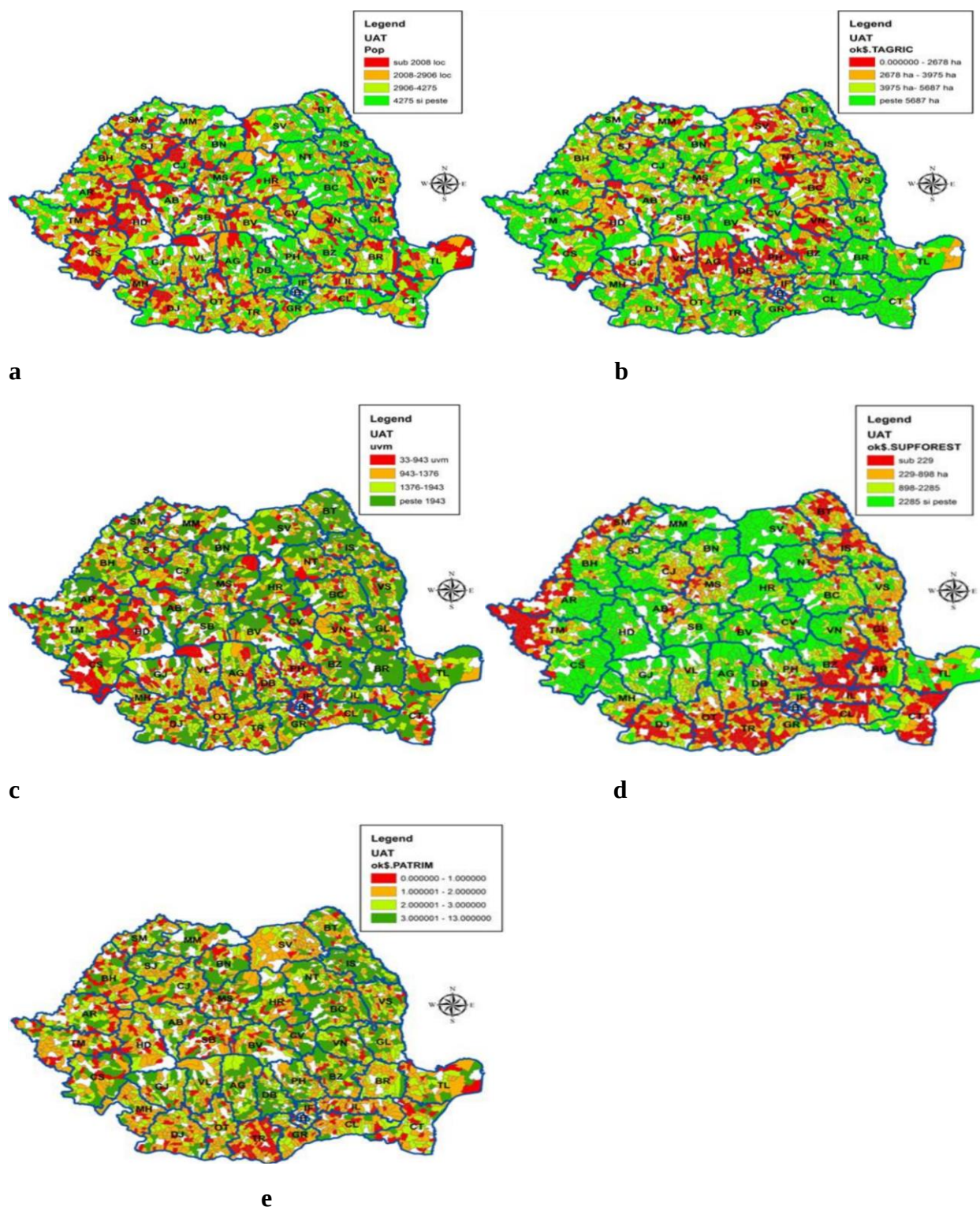
**Anexa 38. Ierarhia comunelor în funcție de potențialul socio-economic de dezvoltare
(selectat de autor pentru cazul jud. Neamț)**

NR. CRT (din 2861 pe țară)	Cod SIRUTA	JUDET	UAT	PEND Potențial endogen 0.220	FGEO Caracteristici fizicogeografice 0.112	AECO Activități economice 0.242	EEDIL Echipare tehnic- edilitară 0.189	PUMAN Capital uman 0.237	IC
38	124938		Alexandru Cel Bun	0.63	0.57	0.65	0.44	0.54	0.5717
57	120824		Savinesti	0.50	0.36	0.56	0.76	0.55	0.5613
75	120771		Dumbrava Rosie	0.63	0.54	0.62	0.43	0.52	0.5531
107	125016		Vanatori-Neamt	0.77	0.63	0.57	0.28	0.47	0.5422
216	121242		Baltatesti	0.57	0.49	0.56	0.45	0.48	0.5141
230	123601		Pangarati	0.64	0.54	0.53	0.36	0.47	0.5120
252	122025		Ceahlau	0.59	0.53	0.61	0.34	0.45	0.5090
282	121108		Agapia	0.65	0.54	0.57	0.28	0.47	0.5064
326	124206		Sabaoani	0.55	0.40	0.52	0.45	0.54	0.5013
332	124563		Tasca	0.58	0.52	0.53	0.38	0.48	0.5009
494	120922		Horia	0.60	0.47	0.53	0.26	0.53	0.4848
496	124493		Tarcau	0.61	0.52	0.56	0.26	0.45	0.4846
502	122953		Hangu	0.62	0.45	0.55	0.31	0.44	0.4839
505	123914		Raucesti	0.66	0.45	0.52	0.27	0.46	0.4837
515	123790		Poiana Teiului	0.68	0.40	0.55	0.25	0.46	0.4829
528	123521		Pipirig	0.73	0.48	0.49	0.24	0.44	0.4819
590	121340		Bicazu Ardelean	0.63	0.52	0.52	0.25	0.45	0.4772
608	124634		Tamaseni	0.56	0.46	0.36	0.50	0.51	0.4758
669	122828		Garcina	0.62	0.48	0.51	0.24	0.48	0.4723
708	121652		Borca	0.66	0.39	0.50	0.29	0.44	0.4705
803	122702		Girov	0.56	0.28	0.54	0.35	0.48	0.4646
830	121297		Bicaz-Chei	0.64	0.45	0.53	0.18	0.46	0.4625
987	120888		Cordun	0.58	0.46	0.38	0.31	0.52	0.4535
1036	122463		Dulcesti	0.55	0.50	0.46	0.34	0.42	0.4517
1116	123479		Piatra Soimului	0.68	0.61	0.43	0.12	0.44	0.4475
1233	124233		Secuieni	0.58	0.37	0.50	0.23	0.46	0.4421
1260	122285		Dobreni	0.47	0.26	0.50	0.39	0.48	0.4413
1268	123424		Petricani	0.63	0.42	0.40	0.26	0.45	0.4409
1309	124750		Tupilati	0.51	0.43	0.52	0.27	0.43	0.4390
1336	124723		Trifesti	0.59	0.37	0.48	0.23	0.45	0.4374
1368	122347		Doljesti	0.60	0.42	0.38	0.28	0.48	0.4358
1385	122908		Grumazesti	0.59	0.32	0.39	0.33	0.47	0.4350
1387	121607		Bodesti	0.62	0.37	0.37	0.30	0.47	0.4349
1391	122668		Gheraesti	0.57	0.48	0.38	0.22	0.50	0.4348
1403	122187		Cracaoani	0.64	0.60	0.35	0.21	0.42	0.4342
1404	121732		Borlesti	0.68	0.39	0.37	0.21	0.48	0.4342
1446	122551		Farcasa	0.59	0.37	0.48	0.21	0.44	0.4324
1453	123102		Ion Creanga	0.63	0.53	0.35	0.23	0.45	0.4322
1457	124411		Stefan cel Mare	0.57	0.35	0.47	0.26	0.44	0.4320
1468	124661		Timisesti	0.55	0.44	0.36	0.34	0.46	0.4309
1491	122249		Damuc	0.64	0.55	0.40	0.16	0.42	0.4301
1603	124849		Urecheni	0.54	0.40	0.37	0.31	0.48	0.4246
1644	122864		Grinties	0.59	0.42	0.50	0.14	0.42	0.4227
1675	123371		Pastraveni	0.57	0.45	0.38	0.27	0.43	0.4212
1698	124153		Sagna	0.58	0.53	0.37	0.17	0.47	0.4203
1735	121796		Botesti	0.55	0.49	0.37	0.20	0.49	0.4189
1751	125150		Gadinti	0.52	0.53	0.38	0.21	0.48	0.4182
1880	124073		Romani	0.62	0.38	0.36	0.22	0.45	0.4123
1945	121466		Bargauani	0.61	0.38	0.33	0.28	0.42	0.4093
1967	121938		Brusturi	0.59	0.52	0.34	0.20	0.42	0.4083
1975	123674		Podoleni	0.54	0.31	0.36	0.28	0.48	0.4082
2079	125061		Zanesti	0.49	0.22	0.38	0.32	0.50	0.4029

2174	121153		Bahna	0.58	0.37	0.40	0.22	0.38	0.3984
2181	125169		Negresti	0.52	0.36	0.35	0.27	0.45	0.3980
2250	124803		Tibucani	0.57	0.40	0.35	0.22	0.41	0.3949
2283	122132		Costisa	0.45	0.23	0.47	0.26	0.45	0.3932
2286	124028		Rediu	0.57	0.35	0.36	0.17	0.47	0.3931
2347	122061		Candesti	0.56	0.37	0.37	0.18	0.43	0.3901
2362	123013		Icusesti	0.61	0.38	0.31	0.22	0.40	0.3894
2364	123969		Razboieni	0.53	0.37	0.37	0.22	0.43	0.3892
2375	124331		Stanita	0.58	0.59	0.35	0.13	0.36	0.3884
2456	124616		Tazlau	0.58	0.41	0.33	0.14	0.44	0.3845
2466	125098		Dochia	0.48	0.26	0.33	0.35	0.43	0.3838
2484	125123		Valeni	0.52	0.53	0.30	0.24	0.39	0.3830
2497	122392		Dragomiresti	0.55	0.37	0.35	0.20	0.41	0.3821
2529	123228		Moldoveni	0.50	0.35	0.36	0.24	0.43	0.3804
2577	123175		Margineni	0.59	0.37	0.32	0.17	0.41	0.3777
2581	122613		Faurei	0.55	0.37	0.32	0.21	0.41	0.3774
2597	124885		Valea Ursulu	0.62	0.38	0.27	0.19	0.41	0.3765
2669	123255		Oniceni	0.58	0.40	0.31	0.22	0.35	0.3712
2672	125132		Draganesti	0.46	0.37	0.33	0.20	0.47	0.3710
2673	121876		Bozieni	0.56	0.38	0.31	0.19	0.40	0.3709
2710	125178		Boghicea	0.53	0.38	0.34	0.17	0.40	0.3678
2726	123709		Poienari	0.50	0.37	0.31	0.24	0.40	0.3653
2742	125105		Ruginoasa	0.48	0.31	0.35	0.18	0.44	0.3636
2783	125114		Ghindaoani	0.48	0.33	0.31	0.23	0.41	0.3581
2832	125141		Pancesti	0.50	0.40	0.31	0.13	0.38	0.3438

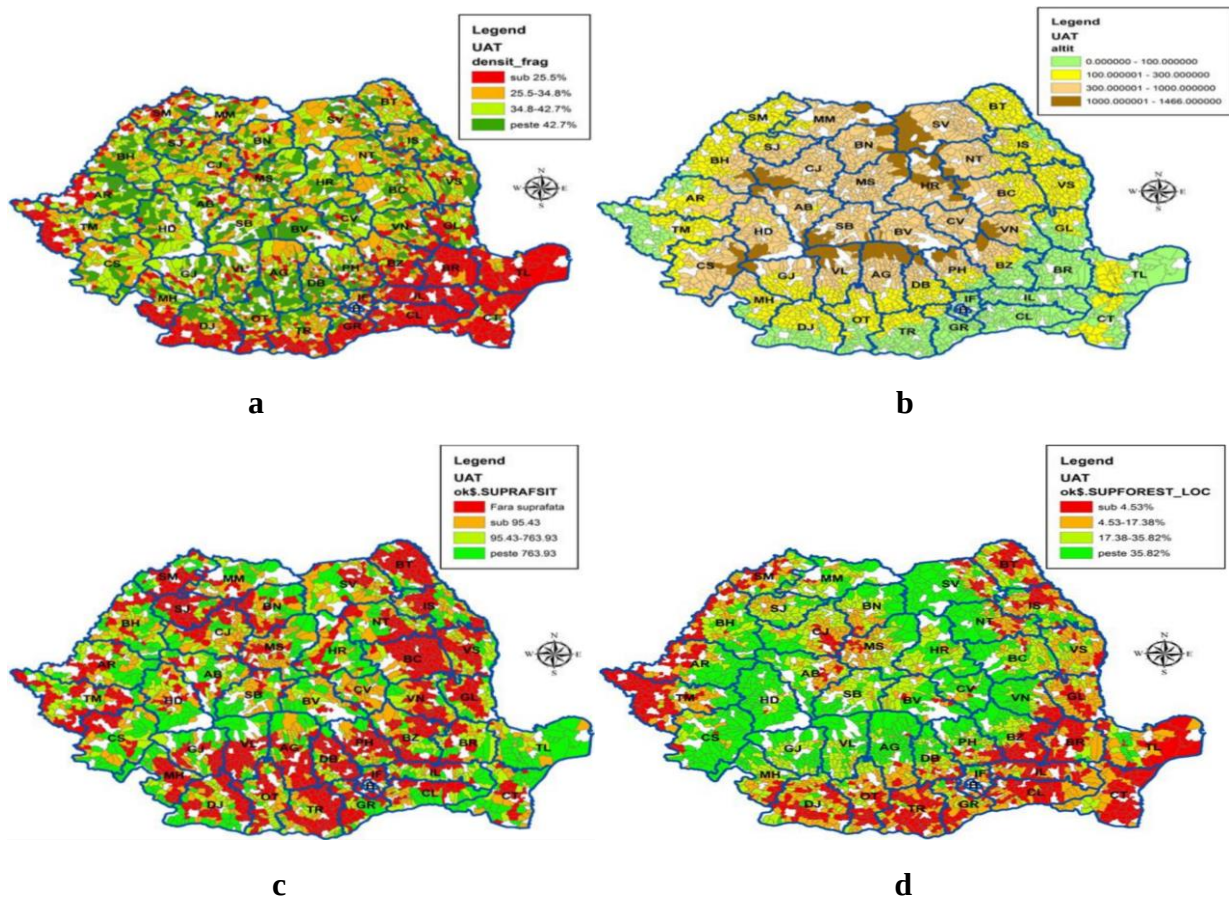
Sursa: [191, p.82-175], [286]

Anexa 39. Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de fiecare indicator selectat



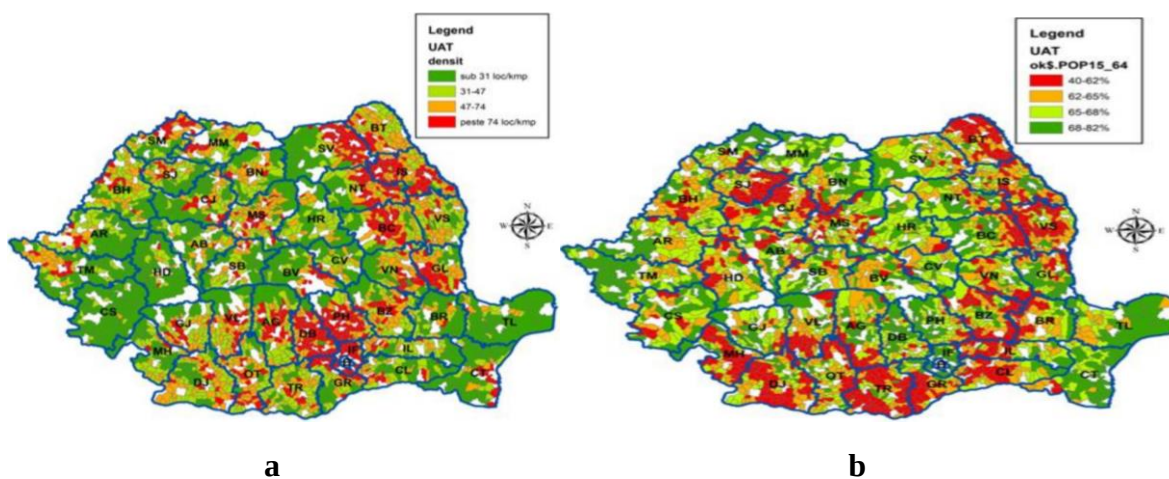
Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de potențialul endogen: (a) numărul de locuitori; (b) suprafața agricolă; (c) numărul de animale exprimat în UVM; (d) suprafața forestieră; (e) patrimoniul cultural

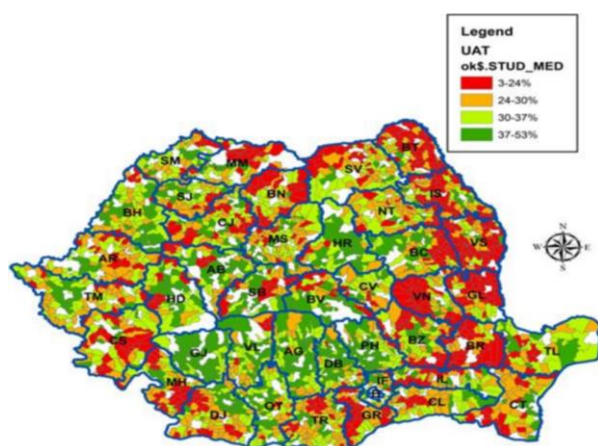
Sursa: [191, p.23-69]



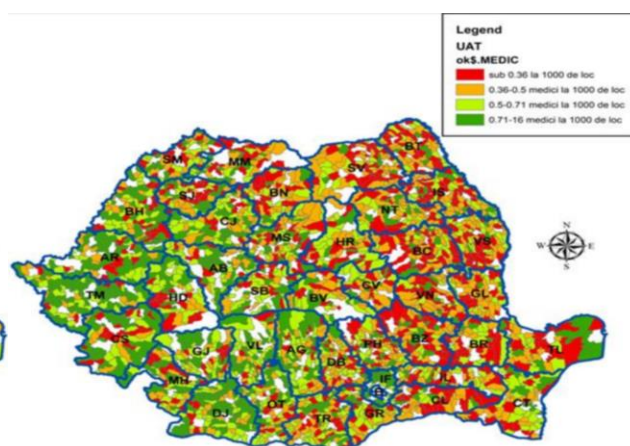
Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de caracteristici fizico-geografice: (a) densitatea fragmentării; (b) altitudinea medie; (c) suprafață situri de importanță comunitară; (d) suprafață forestieră în total suprafață UAT

Sursa: [191, p.23-69]

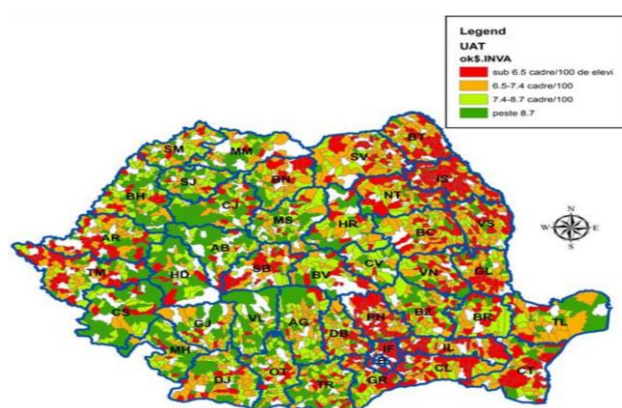




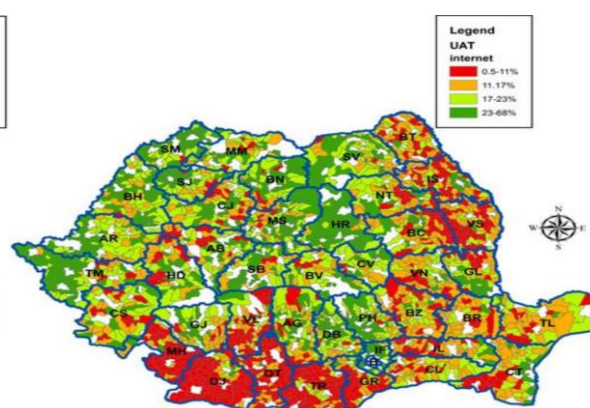
c



d



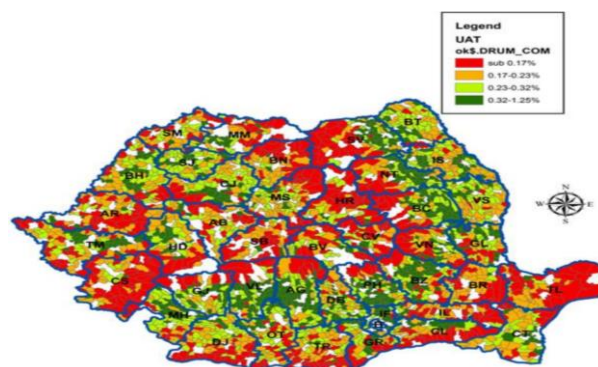
e



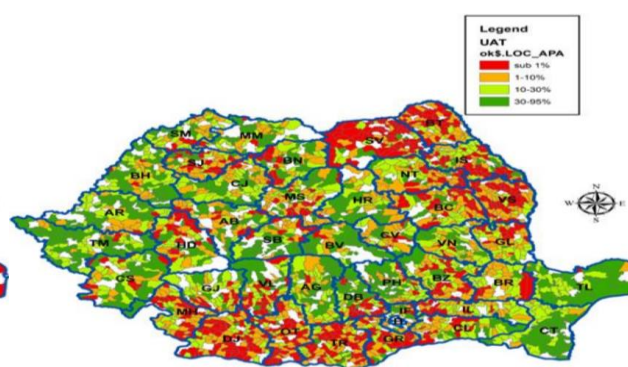
j

Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de capitalul uman: (a) densitatea populației; (b) ponderea populației cu vârsta între 15 – 64 de ani în total populație; (c) ponderea populației cu studii medii în total populație rezidentă de 10 ani și peste; (d) numărul de medici la 1000 de locuitori; (e) numărul de cadre didactice la 100 de elevi; (j) ponderea populației care utilizează internetul în total

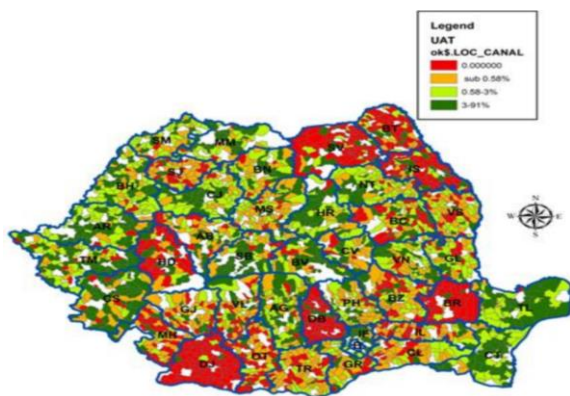
Sursa: [191, p.23-69]



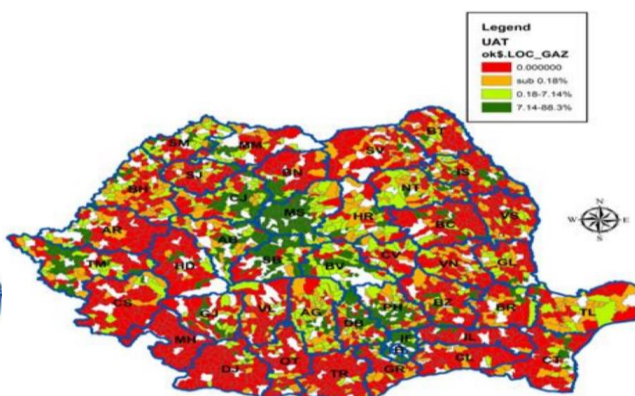
a



b



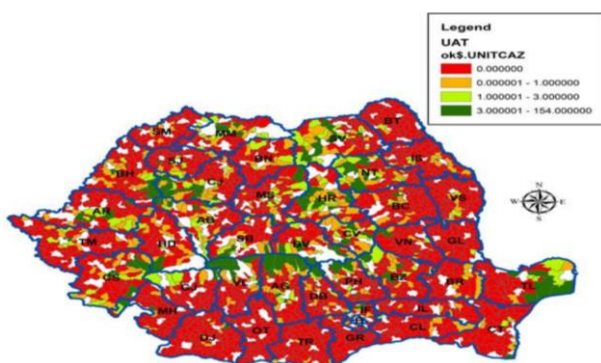
c



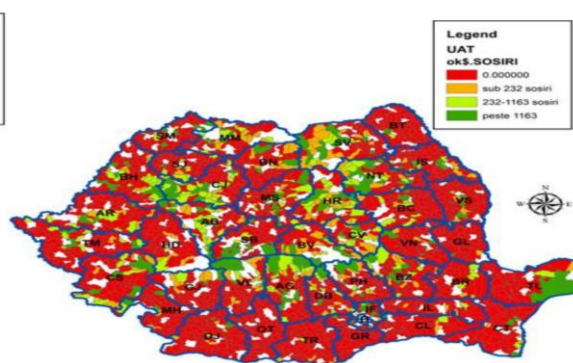
d

Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de echipare tehnico-edilitară: (a) densitatea rețelei de drumuri publice; (b) ponderea locuințelor alimentate cu apă din rețeaua publică în total locuințe convenționale; (c) ponderea locuințelor racordate la canalizare în total locuințe; (d) ponderea locuințelor racordate la rețeaua de gaze în total locuințe convenționale

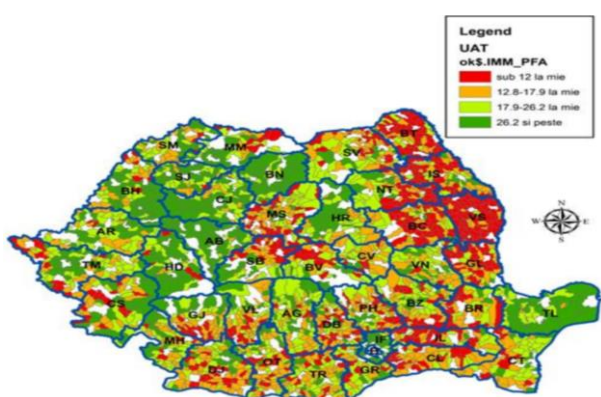
Sursa: [191, p.23-69]



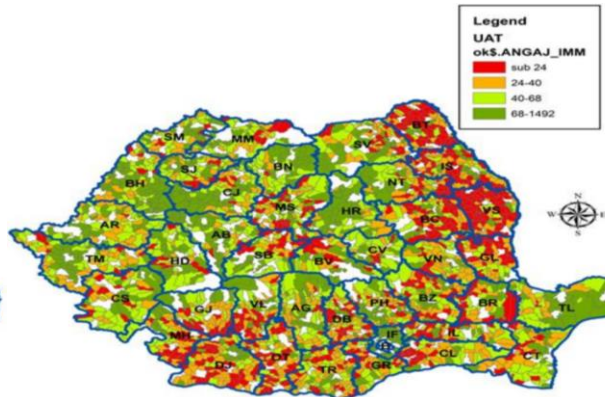
a



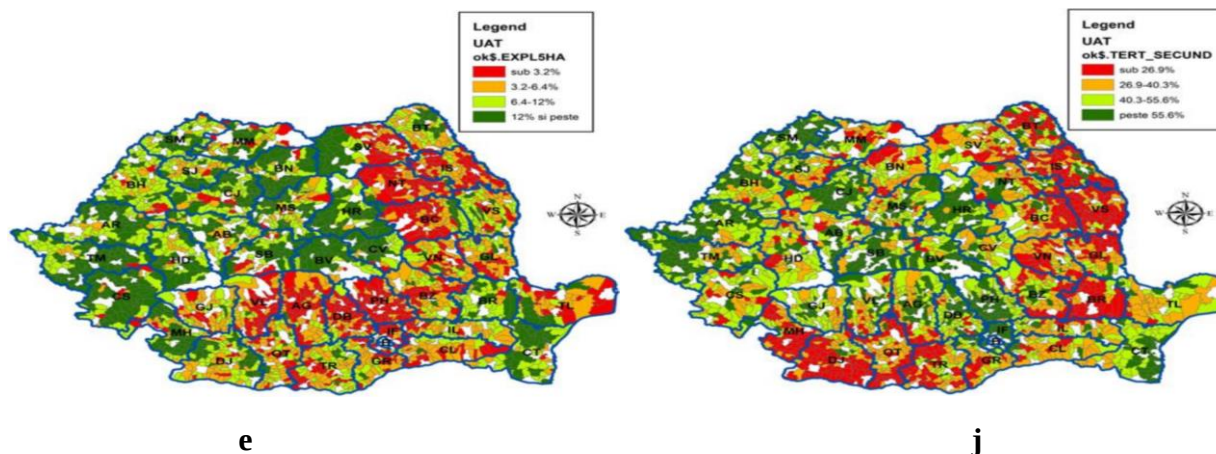
b



c



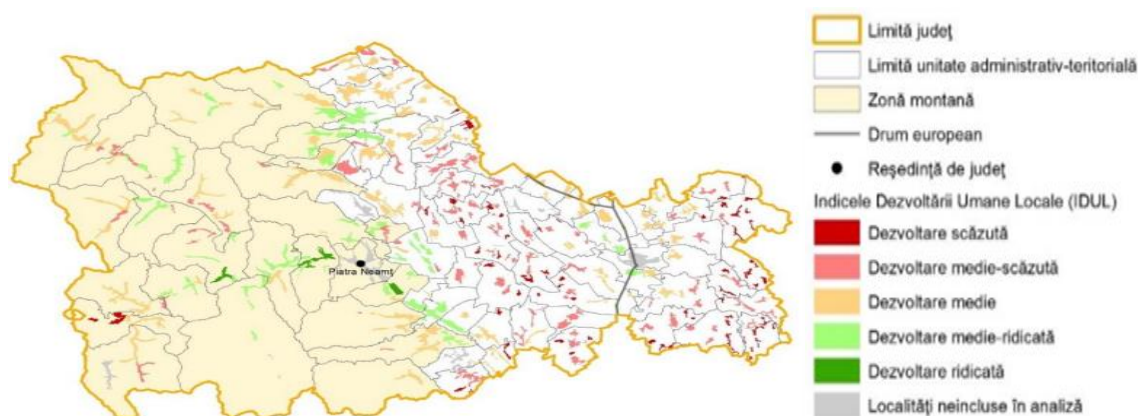
d



Configurarea comunelor în GIS și distribuția lor în funcție de activități economice: (a) număr de unități turistice; (b) număr sosiri în unități de cazare; (c) număr agenți economici la 1000 de locuitori; (d) numărul de angajați în IMM- uri, PFA-uri și AF-uri la 1000 de locuitori; (e) ponderea exploatațiilor agricole de peste 5 ha în total exploatații; (j) ponderea persoanelor ocupate în sectoarele secundar și terțiar în total persoane ocupate

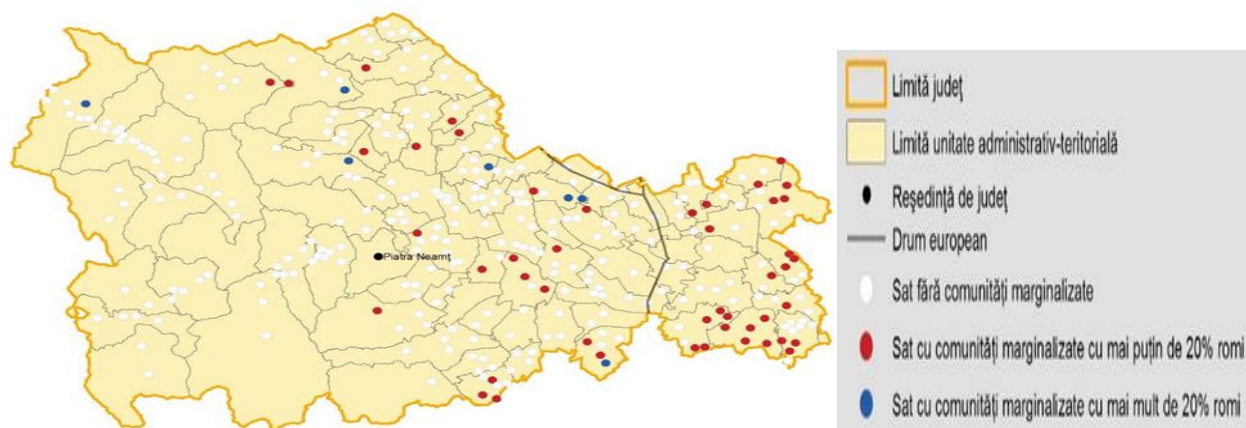
Sursa: [191, p.23-69]

Anexa 40. Localități rurale și urbane mici (unități SIRINF), după nivelul dezvoltării umane locale, Județul Neamț



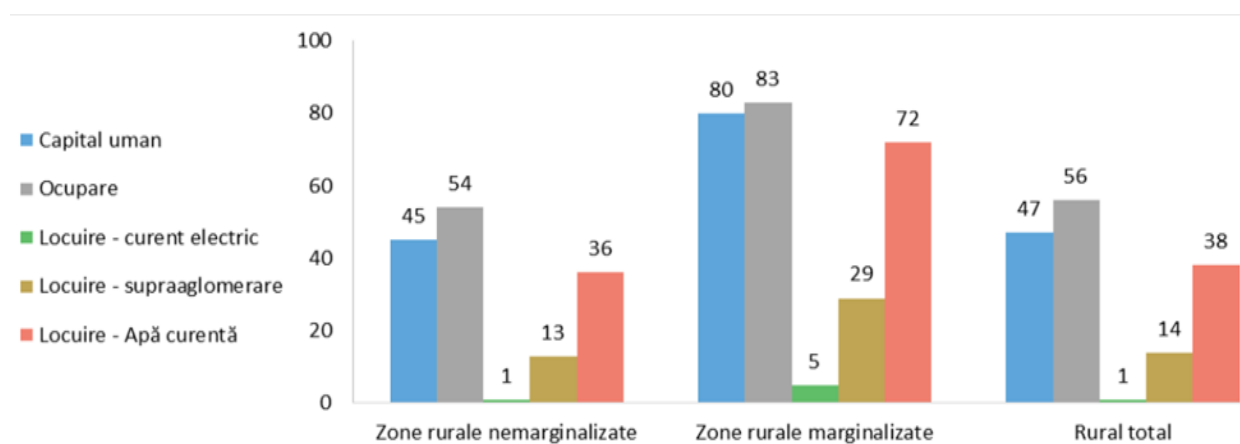
Sursa: [154, p.242]

Anexa 41. HARTA 1. 29: Localități rurale (unități SIRINF) cu zone marginalizate, Județul Neamț



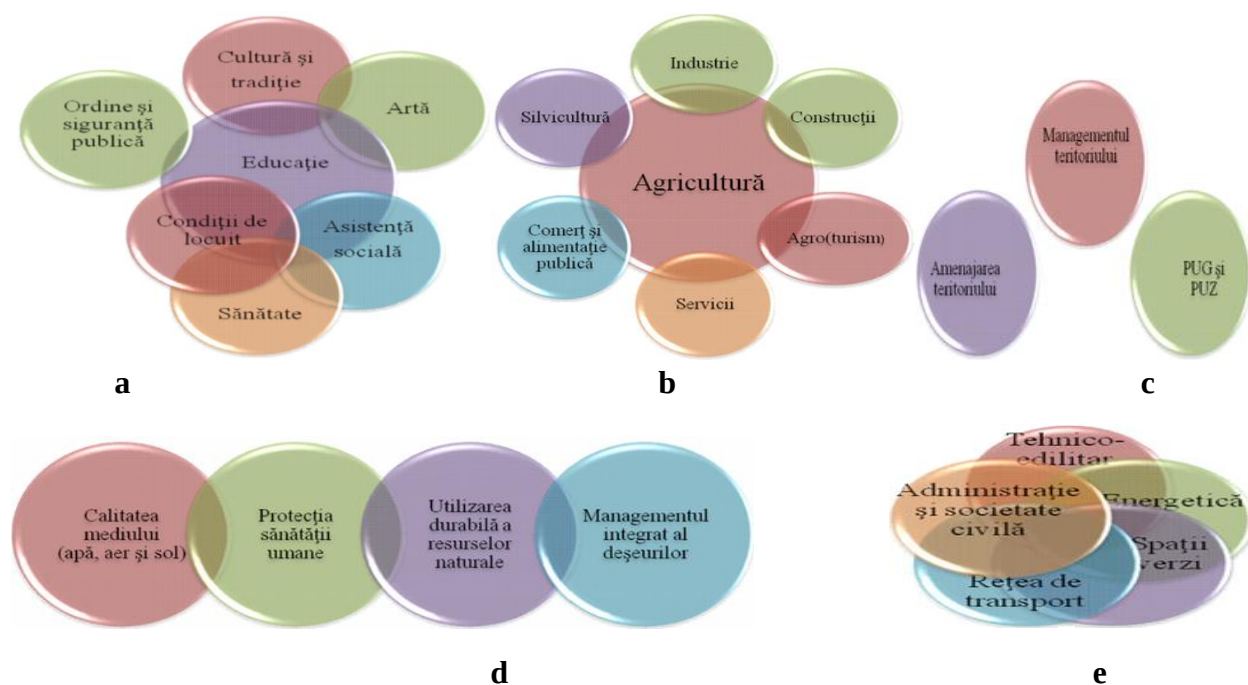
Sursa: [154, p.242]

Anexa 42. Profilul zonelor rurale marginalizate și zonelor nemarginalizate din România, pe indicatori



Sursa: [154, p.28]

Anexa 43. Diagrama VENN pentru domeniul (a) social, (b) economic, (c) urbanism, (d) mediul, (e) infrastructura



Sursa: [134, p.129-147]

Anexa 44. Formularul chestionarului pentru județul Neamț rural

Q1	Când Uniunea Europeană ia decizii privind cheltuielile publice, se iau în considerare nevoile specifice ale zonelor rurale. Sunteți de acord sau vă opuneți acestei acțiuni a UE? (%). Răspuns: Q1R1 Total de acord Q1R2 Oarecum de acord Q1R3 Oarecum mă opun Q1R4 Mă opun total Q1R5 Nu știu
Q2	Ce nevoi specifice zonelor rurale din Jud. Neamț considerați că necesită cea mai mare atenție în deciziile privind cheltuielile publice ale UE? (%). Răspuns: Q2R1 Infrastructura de transport și legăturile (de ex., dintre zonele urbane și alte orașe/sate) Q2R2 Infrastructura digitală (acces la internet în bandă largă) Q2R3 Accesul la/costul diferitelor opțiuni de energie (gaz, energie electrică etc.) Q2R4 Accesul la servicii medicale, de îngrijire a copiilor sau a persoanelor vârstnice Q2R5 Accesul la facilități locale, precum magazine, oficii poștale, farmacii, biblioteci Q2R6 Accesul la educație și formare Q2R7 Disponibilitatea locurilor de muncă/a forței de muncă/a oportunităților de afaceri care să prevină depopularea Q2R8 Disponibilitatea locuințelor Q2R9 Accesul la activități culturale și recreative Q2R10 Amenințările la adresa mediului natural Q2R11 Altele Q2R12 Nu știu
Q3	Când UE investește în zonele rurale din România, în opinia Dumneavoastră, cine ar trebui să decidă cum sunt cheltuiți banii din investiții? (%). Răspuns: Q3R1 UE Q3R2 Guvernul țării Q3R3 Guvernul regional Q3R4 Zona locală care beneficiază de investiție Q3R5 Nu știu
Q4	Q4 Cât de ușor sau de dificil vă este să ajungeți în fiecare dintre următoarele locuri cu transportul public? (% - UE27) Q4R1 Foarte ușor Q4R2 Destul de ușor Q4R3 Destul de dificil Q4R4 Foarte dificil Q4R5 Nu este posibil cu transportul public Q4R6 Nu știu
Q5	Q5R Care, dacă există, dintre următoarele ați dori să vedeți mai multe în zona dvs. locală? (% - UE27) Q5R1 Piste de ciclism Q5R2 Servicii locale de autobuz Q5R3 Servicii de autobuz interurban Q5R4 Servicii de tren local Q5R5 Servicii de tren interurban Q5R6 Servicii de autobuz școlar Q5R7 Partajarea mașinii Q5R8 Nici unul dintre acestea
Q6	După încheierea tuturor restricțiilor actuale privind COVID-19, cât de probabil veți desfășura următoarele activități comparativ cu perioada de dinainte de pandemie? (%). Răspuns: Q6R1 Iau în considerare mutarea într-o zonă mai puțin/mai rurală Q6R11 Mai probabil Q6R12 Neutru Q6R13 Mai puțin probabil Q6R14 Nu se aplică Q6R15 Nu știu Q6R2 Vizitarea zonelor rurale cu scop de relaxare Q6R21 Mai probabil Q6R22 Neutru Q6R23 Mai puțin probabil

	Q6R24 Nu se aplică Q6R25 Nu știu
Q7	Care dintre următoarele, dacă există, constituie o problemă în zona dumneavoastră locală/în zonele rurale din Jud. Neamț? (%). Răspuns: Q7R1 Creșterea temperaturilor sau condițiile meteo extreme Q7R11 O problemă imediată și urgentă Q7R12 Mai degrabă, o problemă pentru viitor Q7R13 Nu neapărat o problemă Q7R14 Nu reprezintă deloc o problemă Q7R15 Nu știu Q7R2 Distrugerea habitatelor naturale sau pierderea animalelor sau speciilor de plante Q7R21 O problemă imediată și urgentă Q7R22 Mai degrabă, o problemă pentru viitor Q7R23 Nu neapărat o problemă Q7R24 Nu reprezintă deloc o problemă Q7R25 Nu știu
Q8	Aveți cunoștință despre acțiuni ale UE care urmăresc abordarea acestor probleme de mediu din zonele rurale din Jud. Neamț? (%). Răspuns: Q8R1 Da, și cunosc detaliile Q8R2 Da, dar nu cunosc detaliile Q8R3 Nu, nu am informații despre astfel de acțiuni Q8R4 Nu știu
Q9	În ce măsură sunteți de acord că puteți influența deciziile care afectează zona rurală din Jud. Neamț? (%). Răspuns: Q9R1 puteți influența deciziile care afectează zona rurală din Jud. Neamț (%) Q9R11 Total de acord Q9R12 Tind să fiu de acord de acord Q9R13 Tind să nu fiu de acord Q9R14 În total dezacord Q9R15 Nu știu Q9R2 ați dori să fiți mai implicat în deciziile care vă afectează zona locală (%) Q9R21 Total de acord Q9R22 Tind să fiu de acord de acord Q9R23 Tind să nu fiu de acord Q9R24 În total dezacord Q9R25 Nu știu
Q10	Q10. În care dintre următoarele moduri ați dori să fiți mai implicat? (%) Q10R1 Participarea la consultări cu cetățenii Q10R2 Participarea la întâlniri sau evenimente organizate în zona locală Q10R3 Implicarea în proiecte conduse de comunitate Q10R4 Semnarea petițiilor Q10R5 Contactarea reprezentanților aleși Q10R6 Prin intermediul rețelelor de socializare Q10R7 În alt fel Q10R8 Nu știu

Sursa: elaborat de autor

Anexa 45. Rezultatele sondajului Eurobarometru în zona rurală a Județului Neamț

Localități rurale din Județul Neamț (comune)	Domeniile tematicii sondajului									
	1. Atenție specială acordată zonelor rurale în deciziile care privesc cheltuielile publice		2. Ce este important pentru dezvoltarea zonelor rurale?	3. Implicare în deciziile care afectează zonele locale	4. Consecințele pandemiei COVID-19	5. Sensibilizarea cu privire la riscurile schimbărilor climatice asupra zonelor rurale	6. Sensibilizarea cu privire la acțiunile UE care urmăresc abordarea problemelor de mediu			
	Q1 Când Uniunea Europeană ia decizii privind cheltuielile publice, se iau în considerare nevoile specifice ale zonelor rurale. Sunteți de acord sau vă opuneți acestei acțiuni a UE? (%)	Q3 Când UE investește în zonele rurale din România, în opinia dumneavoastră, cine ar trebui să decidă cum sunt cheltuiți banii din investiții? (%)	Q2 Ce nevoi specifice ale zonelor rurale din România ați considerat că necesită cea mai mare atenție? (%)	Q9 În ce măsură sunteți de acord că... (%)	Q6 După încheierea tuturor restricțiilor lor actuale privind COVID-19, cât de probabil veți desfășura următoarele activități comparative cu perioada de pandemie? (%)	Q7 Care dintre următoarele, dacă există, constituie o problemă în zona dumneavoastră locală/în zonele rurale din Jud. Neamț? (%)	Q8 Aveți cunoștință despre acțiuni ale UE care urmăresc abordarea acestor probleme de mediu din zonele dumneavoastră locale/zonelor rurale din Jud. Neamț? (%)			
Q1 Când Uniunea Europeană ia decizii privind cheltuielile publice, se iau în considerare nevoile specifice ale zonelor rurale. Sunteți de acord sau vă opuneți acestei acțiuni a UE? (%)										
N=100	Q1R1 Total de acord	Q1R2 Oarecum de acord	Q1R3 Oarecum mă opun	Q1R4 Mă opun total	Q1R5 Nu știu					
1. Agapia	84	6	0	0	10					
2. Alexandru cel Bun	90	2	0	0	8					
3. Bahna	85	5	0	0	10					
4. Bicaz-Chei	92	4	0	0	6					
5. Bălățești	80	10	0	5	5					
6. Bicazu Ardelean	85	5	0	6	4					
7. Bîra	82	7	0	1	10					
8. Birgăuani	87	3	0	6	4					
9. Bodești	92	3	0	1	4					
10. Borca	90	6	0	0	4					
11. Borlești	85	6	0	1	8					
12. Brusturi	92	2	0	2	4					
13. Cracaoani	95	2	0	2	1					
14. Ceahlău	87	4	0	1	8					
15. Cordon	89	1	0	0	10					
16. Costișa	92	5	1	1	1					
17. Dămuc	94	2	0	1	3					
18. Dobreni	85	10	1	1	3					
19. Dochia	90	2	2	0	6					
20. Doljești	87	5	1	0	7					
21. Dragomirești	86	2	2	0	10					
22. Dulcești	84	5	2	2	7					
23. Dumbrava Roșie	92	1	1	0	6					

24. Farcașa	90	5	2	0	3					
25. Gherăiești	85	7	1	1	6					
26. Gîrcina	88	8	0	2	2					
27. Girov	87	3	3	0	7					
28. Grintieș	86	4	0	2	8					
29. Grumăzeș	92	2	2	2	2					
30. Hangu	90	2	0	1	7					
31. Horia	84	10	0	0	6					
32. Moldoven	91	0	2	2	5					
33. Negrești	90	5	0	2	3					
34. Oniceni	93	5	1	0	1					
35. Păstrăveni	85	5	2	2	6					
36. Petricani	88	3	3	0	6					
37. Pingărați	92	5	0	0	3					
38. Pipirig	94	6	0	0	0					
39. Podoleni	85	5	0	0	10					
40. Poiana Teiului	87	2	1	2	8					
41. Răucești	89	1	1	1	8					
42. Români	90	7	0	0	3					
43. Ruginoasa	91	5	0	0	4					
44. Săbăoani	84	2	8	0	6					
45. Săvinești	88	2	0	0	10					
46. Secuieni	92	0	0	0	8					
47. Ștefan cel Mare	90	1	0	0	9					
48. Tămășeni	87	0	0	0	13					
49. Tarcău	85	5	4	0	6					
50. Tașca	87	6	0	0	7					
51. Tazlău	92	0	0	0	8					
52. Timișești	83	1	2	0	14					
53. Trifești	92	2	0	0	6					
54. Tupilați	90	5	0	0	5					
55. Urecheni	88	5	1	1	5					
56. Vinători-Neamț	84	2	2	1	11					
57. Zănești	88	3	2	2	5					

Q2 Ce nevoi specifice zonelor rurale din Jud. Neamț considerați că necesită cea mai mare atenție în deciziile privind cheltuielile publice ale UE? (%)

	Q2R1 Infrastructura de transport și legăturile (de ex., dintre zonele urbane și alte orașe/sate)	Q2R2 Infrastructura digitală (acces la internet în bandă largă)	Q2R3 Accesul la/costul diferitelor opțiuni de energie (gaz, energie electrică etc.)	Q2R4 Accesul la servicii medicale, de îngrijire a copiilor sau persoanelor vârstnice	Q2R5 Accesul la facilități locale, precum magazine, oficii poștale, farmacii, biblioteci	Q2R6 Accesul la educație și formare	Q2R7 Disponibilitatea locurilor de muncă/a oportunităților de afaceri care să prevină depopularea	Q2R8 Disponibilitatea locuințelor	Q2R9 Accesul la activități culturale și recreative	Q2R10 Amenințările la adresa mediului natural
1. Agapia	22	12	15	10	5	5	10	5	3	3
2. Alexandru cel Bun	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
3. Bahna	12	17	12	8	11	9	16	9	4	2
4. Bicăz-Chei	16	13	8	12	15	5	14	11	5	1
5. Bălțătești	10	19	12	8	11	9	11	14	2	4
6. Bicazu Ardelean	16	13	10	10	12	8	14	11	5	1
7. Bîra	20	9	12	8	11	9	9	16	3	3
8. Bîrgăuani	19	10	9	11	16	4	13	12	5	1
9. Bodești	21	8	14	6	10	10	12	13	2	4
10. Borca	25	12	11	7	10	8	13	10	4	0
11. Borlești	10	13	12	8	11	9	14	11	5	7
12. Brusturi	16	8	17	10	9	11	12	13	3	1
13. Cracaoani	18	13	10	8	9	9	16	11	1	5
14. Ceahlău	20	9	12	8	11	9	14	9	5	3
15. Cordun	16	11	14	11	8	14	9	12	4	1
16. Costișa	17	13	11	9	10	10	13	10	6	1
17. Dămuc	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
18. Dobreni	22	12	10	7	10	9	13	5	10	2
19. Dochia	12	17	12	8	11	9	14	11	5	1
20. Doljești	16	13	12	8	11	9	14	11	1	5
21. Dragomire	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
22. Dulcești	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1

23. Dumbrava Roșie	14	15	10	10	9	11	12	13	2	4
24. Farcașa	18	11	14	6	13	7	16	9	2	4
25. Gherăiești	13	12	8	11	9	14	11	5	1	16
26. Gîrcina	12	8	11	9	14	11	5	1	16	13
27. Girov	8	11	9	14	11	5	1	16	13	12
28. Grințieș	11	9	14	11	5	1	16	13	12	8
29. Grumăzeș	9	14	11	5	1	16	13	12	11	8
30. Hangu	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
31. Horia	18	11	10	10	9	11	12	13	1	5
32. Moldoven	5	18	11	10	10	9	11	12	13	1
33. Negrești	5	1	18	11	10	10	9	11	12	13
34. Oniceni	5	1	13	18	11	10	10	9	11	12
35. Păstrăveni	13	11	9	10	10	13	10	6	1	17
36. Petricani	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
37. Pingărați	9	10	10	13	10	6	1	17	13	11
38. Pipirig	14	15	10	10	9	11	10	15	3	3
39. Podoleni	1	16	13	12	8	11	9	14	11	5
40. Poiana Teiului	5	1	16	13	12	8	11	9	14	11
41. Răucești	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
42. Români	20	9	16	4	15	5	18	7	1	5
43. Ruginoasa	10	14	13	9	12	10	15	11	5	1
44. Săbăoani	17	12	13	7	10	10	13	12	4	2
45. Săvinești	15	14	11	9	12	8	15	10	2	4
46. Secuieni	14	11	9	12	8	15	10	2	4	15
47. Ștefan cel Mare	11	9	12	8	15	10	2	4	15	14
48. Tămășeni	9	12	8	15	10	2	4	15	14	11
49. Tarcău	12	8	15	10	2	4	15	14	11	9
50. Tașca	8	15	10	2	4	15	14	11	9	12
51. Tazlău	15	10	2	4	15	14	11	9	12	8
52. Timișești	10	2	4	15	14	11	9	12	8	15
53. Trifești	2	4	15	14	11	9	12	8	15	10
54. Tupilați	4	15	14	11	9	12	8	15	10	2
55. Urecheni	15	14	11	9	12	8	15	10	2	4
56. Vinători-Neamț	16	13	12	8	11	9	14	11	5	1
57. Zănești	11	9	14	11	5	1	16	13	12	8

Q3

Când UE investește în zonele rurale din România, în opinia dumneavoastră, cine ar trebui să decidă cum sunt cheltuiți banii din investiții? (%)

	Q3R1 UE	Q3R2 Guvernul țării	Q3R3 Guvernul regional	Q3R4 Zona locală care beneficiază de investiție	Q3R5 Nu știu					
1. Agapia	5	4	10	80	1					
2. Alexandru cel Bun	2	1	10	75	2					
3. Bahna	10	5	5	77	3					
4. Bicăz-Chei	6	1	1	82	10					
5. Bălățești	2	5	5	86	2					
6. Bicazu Ardelean	1	1	3	92	3					
7. Bîra	1	4	6	84	5					
8. Bîrgăuani	5	2	12	80	1					
9. Bodești	2	10	5	77	6					
10. Borca	3	5	4	81	7					
11. Borlești	4	6	4	84	2					
12. Brusturi	2	3	7	83	5					
13. Cracaoani	1	1	1	91	6					
14. Ceahlău	10	3	10	76	1					
15. Cordon	2	2	13	79	4					
16. Costișa	3	6	9	77	5					
17. Dămuc	5	2	2	90	1					
18. Dobreni	2	2	3	92	1					
19. Dochia	1	1	2	94	2					
20. Doljești	2	3	10	80	5					
21. Dragomir	3	1	11	81	4					
22. Dulcești	2	4	15	76	3					
23. Dumbrava Roșie	15	2	5	75	3					
24. Farcașa	12	4	6	73	5					

25. Gherăiești	14	1	2	82	1					
26. Gîrcina	9	2	2	84	3					
27. Girov	8	2	1	87	2					
28. Grințieș	11	2	2	81	4					
29. Grumăzeș	7	1	2	89	1					
30. Hangu	7	2	2	85	4					
31. Horia	4	2	1	84	9					
32. Moldoven	1	4	1	91	3					
33. Negrești	12	1	1	82	4					
34. Onicenii	10	3	7	79	5					
35. Păstrăveni	11	4	2	74	11					
36. Petricani	5	2	3	81	9					
37. Pingărați	12	5	3	75	5					
38. Pipirig	8	1	3	82	6					
39. Podoleni	11	2	2	77	8					
40. Poiana Teiului	5	1	10	81	3					
41. Răucești	9	0	6	78	8					
42. Români	10	1	5	82	2					
43. Ruginoasa	6	2	1	84	7					
44. Săbăoani	10	2	1	85	2					
45. Săvinești	6	1	4	86	3					
46. Secuieni	12	2	2	76	8					
47. Ștefan cel Mare	8	8	6	75	3					
48. Tămășeni	2	2	13	79	4					
49. Tarcău	3	6	9	77	5					
50. Tașca	5	2	2	90	1					
51. Tazlău	2	2	3	92	1					
52. Timișești	1	1	2	94	2					
53. Trifești	2	3	10	80	5					
54. Tupilați	3	1	11	81	4					
55. Urecheni	2	4	15	76	3					
56. Vinători- Neamț	15	2	5	75	3					
57. Zănești	12	4	6	73	5					
Q6 După încheierea tuturor restricțiilor actuale privind COVID-19, cât de probabil veți desfășura următoarele activități comparativ cu perioada de dinainte de pandemie? (%)										
	Q6R1 Iau în considerare mutarea într-o zonă mai puțin/mai rurală					Q6R2 Vizitarea zonelor rurale cu scop de relaxare				
	Q6R11 Mai probabil	Q6R12 Neutru	Q6R13 Mai puțin probabil	Q6R14 Nu se aplică	Q6R15 Nu știu	Q6R21 Mai probabil	Q6R22 Neutru	Q6R23 Mai puțin probabil	Q6R24 Nu se aplică	Q6R25 Nu știu
1. Agapia	1	14	82	1	2	85	1	1	6	7
2. Alexandruce Bun	3	9	84	2	2	88	0	2	2	8
3. Bahna	2	8	87	2	1	87	3	0	7	3
4. Bicăz-Chei	4	11	81	2	2	86	0	2	8	4
5. Bălțătești	1	7	89	1	2	92	2	2	2	2
6. Bicazu Ardelean	4	7	85	2	2	90	0	1	7	2
7. Bîra	9	4	84	2	1	84	0	0	6	10
8. Bîrgăuani	3	1	91	4	1	91	2	2	5	0
9. Bodești	4	12	82	1	1	90	0	2	3	5
10. Borca	5	10	79	3	7	93	1	0	1	5
11. Borlești	11	11	74	4	2	85	2	2	6	5
12. Brusturi	9	5	81	2	3	88	3	0	6	3
13. Craciovani	5	12	75	5	3	92	0	0	3	5
14. Ceahlău	6	8	82	1	3	94	0	0	0	6
15. Cordun	8	11	77	2	2	85	0	0	10	5
16. Costișa	3	5	81	1	10	87	1	2	8	2
17. Dămuc	8	9	78	0	6	89	1	1	8	1
18. Dobreni	2	10	82	1	5	90	0	0	3	7
19. Dochia	7	6	84	2	1	91	0	0	4	5
20. Doljești	2	10	85	2	1	84	8	0	6	2
21. Dragomire	3	6	86	1	4	88	0	0	10	2
22. Dulcești	8	12	76	2	2	92	0	0	8	0
23. Dumbrava Roșie	3	8	75	8	6	90	0	0	9	1
24. Farcașa	4	2	79	2	13	87	0	0	13	0
25. Gherăiești	5	3	77	6	9	85	4	0	6	5
26. Gîrcina	1	5	90	2	2	87	0	0	7	6
27. Girov	1	2	92	2	3	92	0	0	8	0

28. Grințieș	2	1	94	1	2	83	2	0	14	1
29. Grumăzeș	5	2	80	3	10	92	0	0	6	2
30. Hangu	4	3	81	1	11	90	0	0	5	5
31. Horia	3	2	76	4	15	88	1	1	5	5
32. Moldoven	3	15	75	2	5	84	2	1	11	2
33. Negrești	5	12	73	4	6	88	2	2	5	3
34. Onicenii	2	2	75	1	10	84	0	0	10	6
35. Păstrăveni	3	10	77	5	5	90	0	0	8	2
36. Petricani	10	6	82	1	1	85	0	0	10	5
37. Pingărați	2	2	86	5	5	92	0	0	6	4
38. Pipirig	3	1	92	1	3	80	0	5	5	10
39. Podoleni	5	1	84	4	6	85	0	6	4	5
40. Poiana Teiului	1	5	80	2	12	82	0	1	10	7
41. Răucești	6	2	77	10	5	87	0	6	4	3
42. Români	7	3	81	5	4	92	0	1	4	3
43. Ruginoasa	2	4	84	6	4	90	0	0	4	6
44. Săbăoani	5	2	83	3	7	85	0	1	8	6
45. Săvinești	6	1	91	1	1	92	0	2	4	2
46. Secuieni	1	10	76	3	10	95	0	2	1	2
47. Ștefan cel Mare	4	2	79	2	13	87	0	1	8	4
48. Tămășeni	5	3	77	6	9	89	0	0	10	1
49. Tarcău	1	5	90	2	2	92	1	1	1	5
50. Tașca	1	2	92	2	3	94	0	1	3	2
51. Tazlău	2	1	94	1	2	85	1	1	3	10
52. Timișești	5	2	80	3	10	90	2	0	6	2
53. Trifești	4	3	81	1	11	87	1	0	7	5
54. Tupilați	3	2	76	4	15	86	2	0	10	2
55. Urecheni	3	15	75	2	5	84	2	2	7	5
56. Vinători- Neamț	5	12	73	4	6	92	1	0	6	1
57. Zănești	1	5	80	4	10	90	2	0	3	5
Q7 Care dintre următoarele, dacă există, constituie o problemă în zona dumneavoastră locală/în zonele rurale din România? (%)										
	Q7R1 Creșterea temperaturilor sau condițiile meteo extreme					Q7R2 Distrugerea habitatelor naturale sau pierderea animalelor sau speciilor de plante				
	Q7R11 O problemă imediată și urgentă	Q7R12 Mai degrabă, o problemă pentru viitor	Q7R13 Nu neapărat o problemă	Q7R14 Nu reprezintă deloc o problemă	Q7R15 Nu știu	Q7R21 O problemă imediată și urgentă	Q7R22 Mai degrabă, o problemă pentru viitor	Q7R23 Nu neapărat o problemă	Q7R24 Nu reprezintă deloc o problemă	Q7R25 Nu știu
1. Agapia	2	2	5	85	6	2	13	79	4	2
2. Alexandru l Bun	3	0	3	88	6	6	9	77	5	3
3. Bahna	0	0	5	92	3	2	2	90	1	5
4. Bicăz-Che	0	0	6	94	0	2	3	92	1	2
5. Băltătești	0	0	5	85	10	1	2	94	2	1
6. Bicazu Ardelean	1	2	2	87	8	3	10	80	5	2
7. Bîra	1	1	1	89	8	1	11	81	4	3
8. Bîrgăuani	0	0	7	90	3	4	15	76	3	2
9. Bodești	0	0	5	91	4	2	5	75	3	15
10. Borca	8	0	2	84	6	4	6	73	5	12
11. Borlești	0	0	2	88	10	1	2	82	1	14
12. Brusturi	0	0	0	92	8	2	2	84	3	9
13. Cracșani	0	0	1	90	9	2	1	87	2	8
14. Ceahlău	0	0	0	87	13	2	2	81	4	11
15. Cordun	4	0	5	85	6	1	2	89	1	7
16. Costișa	0	0	6	87	7	2	2	85	4	7
17. Dămuc	0	0	0	92	8	2	1	84	9	4
18. Dobreni	2	0	1	83	14	4	1	91	3	1
19. Dochia	0	0	2	92	6	1	1	82	4	12
20. Doljești	0	0	5	90	5	3	7	79	5	10
21. Dragomire	1	1	5	88	5	4	2	74	11	11
22. Dulcești	2	1	2	84	11	2	3	81	9	5
23. Dumbrava Roșie	2	2	3	88	5	5	3	75	5	12
24. Farcașa	0	0	6	84	10	1	3	82	6	8
25. Gherăiești	0	0	2	90	8	2	2	77	8	11
26. Gîrcina	0	0	5	85	10	1	10	81	3	5
27. Girov	0	0	4	92	6	0	6	78	8	9
28. Grințieș	0	5	10	80	5	1	5	82	2	10
29. Grumăzeș	0	6	5	85	4	2	1	84	7	6
30. Hangu	0	1	7	82	10	2	1	85	2	10

31. Horia	0	6	3	87	4	1	4	86	3	6
32. Moldoven	0	1	3	92	4	2	2	76	8	12
33. Negrești	0	0	6	90	4	8	6	75	3	8
34. Oniceni	0	1	6	85	8	2	13	79	4	2
35. Păstrăveni	0	2	2	92	4	6	9	77	5	3
36. Petricani	0	2	2	95	1	2	2	90	1	5
37. Pingărați	0	1	4	87	8	2	3	92	1	2
38. Pipirig	0	0	1	89	10	1	2	94	2	1
39. Podoleni	1	1	5	92	1	3	10	80	5	2
40. Poiana Teiului	0	1	2	94	3	1	11	81	4	3
41. Răucești	1	1	10	85	3	4	15	76	3	2
42. Români	2	0	2	90	6	2	5	75	3	15
43. Ruginoasa	1	0	5	87	7	4	6	73	5	12
44. Săbăoani	2	0	2	86	10	4	10	80	1	5
45. Săvinești	2	2	5	84	7	1	10	75	2	2
46. Secuieni	1	0	1	92	6	5	5	77	3	10
47. Ștefan cel Mare	2	0	5	90	3	1	1	82	10	6
48. Tămășeni	1	1	7	85	6	5	5	86	2	2
49. Tarcău	0	2	8	88	2	1	3	92	3	1
50. Tașca	3	0	3	87	7	4	6	84	5	1
51. Tazlău	0	2	4	86	8	2	12	80	1	5
52. Timișești	2	2	2	92	2	10	5	77	6	2
53. Trifești	0	1	2	90	7	5	4	81	7	3
54. Tupilați	0	0	10	84	6	6	4	84	2	4
55. Urecheni	2	2	0	91	5	3	7	83	5	2
56. Vinători- Neamț	0	2	5	90	3	1	1	91	6	1
57. Zănești	1	0	5	93	1	3	10	76	1	10
Q8 Aveți cunoștință despre acțiuni ale UE care urmăresc abordarea acestor probleme de mediu din zonele rurale din Jud. Neamț? (%)										
	Q8R1 Da, și cunosc detaliile	Q8R2 Da, dar nu cunosc detaliile	Q8R3 Nu, nu am informații despre astfel de acțiuni	Q8R4 Nu știu						
1. Agapia	2	2	85	11						
2. Alexandru cel Bun	5	1	84	10						
3. Bahna	2	1	87	10						
4. Bicăz-Che	4	4	90	2						
5. Bălătești	6	2	88	4						
6. Bicazu Ardelean	2	5	82	11						
7. Bîra	1	12	79	8						
8. Bîrgăuani	8	5	77	10						
9. Bodești	2	7	82	9						
10. Borca	3	10	85	2						
11. Borlești	4	2	92	2						
12. Brusturi	5	11	77	7						
13. Cracaoani	1	2	95	2						
14. Ceahlău	2	4	82	12						
15. Cordun	1	12	81	7						
16. Costișa	5	1	84	10						
17. Dămuc	2	5	82	11						
18. Dobreni	3	5	86	6						
19. Dochia	1	5	87	7						
20. Doljești	5	8	77	10						
21. Dragomire	4	7	79	10						
22. Dulcești	6	8	82	4						
23. Dumbrava Roșie	2	10	81	7						
24. Farcașa	3	3	90	4						
25. Gherăiești	1	11	76	12						
26. Gîrcina	8	12	74	6						
27. Girov	9	12	77	2						
28. Grințieș	10	1	88	1						
29. Grumăzeș	8	5	82	5						
30. Hangu	2	5	91	2						
31. Horia	20	10	66	4						
32. Moldoven	2	12	81	6						
33. Negrești	4	12	77	7						
34. Oniceni	3	12	81	4						

35. Păstrăveni	5	15	75	5						
36. Petricani	2	12	72	14						
37. Pingărați	6	15	77	2						
38. Pipirig	7	12	73	8						
39. Podoleni	2	12	74	12						
40. Poiana Teiului	4	15	78	3						
41. Răucești	1	17	77	5						
42. Români	3	12	82	3						
43. Ruginoasa	6	5	84	5						
44. Săbăoani	2	3	87	9						
45. Săvinești	1	8	90	1						
46. Secuieni	8	3	81	8						
47. Ștefan cel Mare	2	5	86	7						
48. Tămășeni	6	2	84	8						
49. Tarcău	8	3	82	7						
50. Tașca	1	6	90	3						
51. Tazlău	2	6	89	3						
52. Timișești	3	5	88	4						
53. Trifești	5	4	86	5						
54. Tupilați	2	12	76	10						
55. Urecheni	1	17	75	7						
56. Vinători- Neamț	3	6	89	2						
57. Zănești	4	12	80	4						
Q9 În ce măsură sunteți de acord că puteți influența deciziile care afectează zona rurală din Jud. Neamț (%)										
	Q9R1 Total de accord	Q9R2 Tind să fiu de acord de acord	Q9R3 Tind să nu fiu de acord	Q9R5 Nu știu						
1. Agapia	1	12	81	7						
2. Alexandru cel Bun	5	1	84	10						
3. Bahna	2	5	82	11						
4. Bicăz-Che	3	5	86	6						
5. Bălătești	1	5	87	7						
6. Bicazu Ardelean	5	8	77	10						
7. Bîra	4	7	79	10						
8. Birgăuani	6	8	82	4						
9. Bodești	2	10	81	7						
10. Borca	3	3	90	4						
11. Borlești	1	11	76	12						
12. Brusturi	8	12	74	6						
13. Cracaoani	9	12	77	2						
14. Ceahlău	10	1	88	1						
15. Cordun	8	5	82	5						
16. Costișa	2	5	91	2						
17. Dămuc	20	10	66	4						
18. Dobreni	2	12	81	6						
19. Dochia	4	12	77	7						
20. Doljești	3	12	81	4						
21. Dragomire	5	15	75	5						
22. Dulcești	2	12	72	14						
23. Dumbrava Roșie	6	15	77	2						
24. Farcașa	7	12	73	8						
25. Gherăiești	2	12	74	12						
26. Gîrcina	4	15	78	3						
27. Girov	1	17	77	5						
28. Grintieș	3	12	82	3						
29. Grumăzeș	6	5	84	5						
30. Hangu	2	3	87	9						
31. Horia	1	8	90	1						
32. Moldoven	8	3	81	8						
33. Negrești	2	5	86	7						
34. Oniceni	6	2	84	8						
35. Păstrăveni	8	3	82	7						
36. Petricani	1	6	90	3						
37. Pingărați	2	6	89	3						
38. Pipirig	3	5	88	4						
39. Podoleni	5	4	86	5						

40. Poiana Teiului	2	12	76	10						
41. Răucești	1	17	75	7						
42. Români	3	6	89	2						
43. Ruginoasa	4	12	80	4						
44. Săbăoani	2	2	85	11						
45. Săvinești	5	1	84	10						
46. Secuieni	2	1	87	10						
47. Ștefan cel Mare	4	4	90	2						
48. Tămășeni	6	2	88	4						
49. Tarcău	2	5	82	11						
50. Tașca	1	12	79	8						
51. Tazlău	8	5	77	10						
52. Timișești	2	7	82	9						
53. Trifești	3	10	85	2						
54. Tupilați	4	2	92	2						
55. Urecheni	5	11	77	7						
56. Vinători- Neamț	1	2	95	2						
57. Zănești	2	4	82	12						

Sursa: elaborat de autor

Anexa 46. Localitățile din Județul Neamț

Nume	Tip de localitate	Proiecte	Localități rurale cu zone marginalizate (% populație romă în zonele marginalizate) (Fig.)	Populație (număr)
1. Adjudeni	Sat			
2. Agapia	Sat*			
3. Agârcia	Sat			
4. Almaș	Sat			
5. Ardeluța	Sat			
6. Arămești	Sat			
7. Arămioara	Sat			
8. Averești	Sat			
9. Bahna	Sat*		Sub 20	
10. Bahnisoara			Sub 20	397
11. Bahna Mare	Sat			
12. Baratca	Sat			
13. Barticești	Sat			
14. Bașta	Sat			
15. Bețești	Sat			
16. Bicaz	Oraș			
17. Bicaz-Chei	Sat*			
18. Bicazu Ardelean	Sat*			
19. BIRA	*		Sub 20	875
20. Bisericani	Sat			
21. Bistrița	Sat			
22. Boboiești	Sat			
23. Bodești	Sat*			
24. Bodeștii de Jos	Sat			
25. Boghicea	Sat*		sub 20	
26. Bogzești	Sat			
27. Boiștea	Sat			
28. Borca	Sat*		peste 20	1988
29. Bordea	Sat			
30. Borlești	Sat*			
31. Borniș	Sat			
32. Borșeni	Sat		Peste 20	372
33. Botești	Sat*			
34. Bozieni	Sat*		Sub 20	757
35. Bozienii de Sus	Sat			
36. Boțești	Sat			
37. Bradu	Sat			
38. Brateș	Sat			
39. Breaza	Sat			
40. Brițcani	Sat			
41. Broșteni	Sat			
42. Brusturi	Sat*			
43. Brășăuți	Sat			
44. Bucium	Sat		Sub 20	685
45. Budești	Sat		Sub 20	1017
46. Buhalnița	Sat			
47. Buhonca	Sat			
48. Bungbi	Sat			
49. Buruienești	Sat		Sub 20	3848
50. Butnărești	Sat			
51. Bușmei	Sat			
52. Bâra	Sat*			
53. Bârgăuani	Sat*			
54. Bârjoveni	Sat			
55. Bârnadu	Sat			
56. Bâhnișoara	Sat			
57. Bălușești	Sat		Sub 20	1964
58. Bălănești	Sat			
59. Băltătești	Sat*			
60. Băneasa	Sat	Strategia 2035, Acțiunea 3-Înființarea, modernizarea și dotarea centrelor de permanență medicală, inclusiv dotarea cu substații de ambulanță/SMURD și echipamente de telemedicină Măsură- Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general		
61. Bărcănești	Sat			

62.	Bătrânești	Sat		Sub 20	194
63.	CANDEȘTI			Sub 20	
64.	Cazaci	Sat			
65.	Ceahlău	Sat*			
66.	Certieni	Sat			
67.	Chicerea	Sat			
68.	Chilia	Sat			
69.	Chilii	Sat		Sub 20	1.154
70.	Chirițeni	Sat			
71.	Ciornei	Sat			
72.	Ciurea	Sat			
73.	Climești	Sat			
74.	Cordun	Sat*			
75.	Corhana	Sat			
76.	Corni	Sat			
77.	Costișa	Sat*			
78.	Cotu Vameș	Sat			
79.	Cracăul Negru	Sat			
80.	Crăcăoani	Sat*		Peste 20	2023
81.	Crăiești	Sat			
82.	Cuci	Sat			
83.	Cuejdiu	Sat			
84.	Curechiștea	Sat			
85.	Cut	Sat			
86.	Cândești	Sat*		Sub 20	1284
87.	Cârlig	Sat			
88.	Cârligi	Sat			
89.	Căciulești	Sat			
90.	Călugăreni	Sat			
91.	Căușeni	Sat		Sub 20	198
92.	Cășăria	Sat			
93.	David	Sat		Sub 20	89
94.	Davideni	Sat			
95.	Deleni	Sat			
96.	Dobreni	Sat*			
97.	Dochia	Sat*		Sub 20	2.042
98.	Doina	Sat			
99.	Dolhești	Sat			
100.	Doljești	Sat*		Sub 20	
101.	Dornești	Sat			
102.	Dragomirești	Sat*			
103.	Dragova	Sat			
104.	Dreptu	Sat			
105.	Drăgănești	Sat*			
106.	Dulcești	Sat*		Sub 20	
107.	Dumbrava	Sat			
108.	Dumbrava Roșie	Sat			
109.	Dumbrava Deal	Sat			
110.	Dușești	Sat			
111.	Dârloaia	Sat			
112.	Dămuc	Sat*			
113.	Dănești	Sat			
114.	Farcașa	Sat*			
115.	Filioara	Sat			
116.	Frumosu	Sat			
117.	Frunzeni	Sat			
118.	Făurei	Sat*		Sub 20	
119.	Galu	Sat			
120.	Ghelăiești	Sat			
121.	Gherman	Sat			
122.	Gherăești	Sat*			
123.	Gherăeștii Noi	Sat			
124.	Ghidion	Sat		Sub 20	358
125.	Ghigoiești	Sat			
126.	Ghindăoani	Sat*		Sub 20	1.849
127.	Girov	Sat*		Sub 20	183
128.	Giulești	Sat			
129.	Giurgeni	Sat		Sub 20	647
130.	Gorun	Sat		Sub 20	355
131.	Gosmani	Sat			
132.	Grințieș	Sat*			

133.	Grozăvești	Sat		
134.	Grosi	Sat		
135.	Grumăzești	Sat*		
136.	Gura Văii	Sat		
137.	Gădiniți	Sat*		
138.	Gărcina	Sat*		
139.	Hamzoaia	Sat		
140.	Hangu	Sat*		
141.	Hanul Ancuței	Sat		
142.	Hlăpești	Sat		
143.	Hociungii	Sat		
144.	Hoisești	Sat		
145.	Holm	Sat		
146.	Homiceni	Sat		
147.	Horia	Sat*		
148.	Huisurez	Sat		
149.	Hârtop	Sat		
150.	Hârtești	Sat	Sub 20	248
151.	Icușești	Sat*	Sub 20	
152.	Ingărești	Sat		
153.	Ion Creangă	Sat*		
154.	Itrinești	Sat	Sub 20	295
155.	Iușă	Sat		
156.	Ivaneș	Sat		
157.	Izvoare	Sat	Peste 20	1414
158.	Izvoru	Sat		
159.	Izvoru Alb	Sat		
160.	Leghin	Sat	Sub 20	675
161.	Liliac	Sat		
162.	Linsești	Sat		
163.	Luminiș	Sat		
164.	Lunca	Sat		
165.	Lunca Moldovei	Sat		
166.	Luța	Sat		
167.	Magazia	Sat		
168.	Mastacăn	Sat		
169.	Mesteacăn	Sat	Sub 20	371
170.	Micșunești	Sat		
171.	Miron Costin	Sat		
172.	Mitocu Bălan	Sat		
173.	Moldoveni	Sat*		
174.	Moreni	Sat	Peste 20	300
175.	Muncelu	Sat		
176.	Muncelu de Jos	Sat	Sub 20	434
177.	Munteni	Sat	Peste 20	371
178.	Mănăstirea Neamț	Sat		
179.	Mădeii Mănoaia	Sat		
180.	Mărgineni	Sat*	Sub 201798	
181.	Mărmureni	Sat		
182.	Neagra	Sat		
183.	Nechit	Sat		
184.	Negrești	Sat*		
185.	Negrești	Sat		
186.	Negritești	Sat		
187.	Negulești	Sat		
188.	Nemțișor	Sat		
189.	Netezi	Sat		
190.	Nisiporești	Sat		
191.	Nistria	Sat	Sub 20	317
192.	Oașu	Sat		
193.	Oglinzi	Sat*	Sub 20	3903
194.	Oniceni	Sat*	Sub 20	
195.	Ortăști	Sat		
196.	Oșlobeni	Sat		
197.	PANCESTI	*	Sub 20	634
198.	Patricheni	Sat	Sub 20	138
199.	Petricani	Sat*	Sub 20	
200.	Petru Vodă	Sat		
201.	Piatra Neamț	Municipiu**	Proiect Modernizarea, reabilitarea, extinderea și restructurarea Spitalului Județean de Urgență Piatra Neamț	

		Măsură - Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general Acțiunea 6-Reabilitarea, modernizarea și dotarea spitalelor publice din mediul urban, inclusiv a unităților de primire a urgențelor, cu precădere a celor din orașele cu mai puțin de 50.000 de locuitori Acțiunea 12-Înființarea de centre de resurse pentru educație și dezvoltare		
202.	Piatra Șoimului	Sat*	Sub 20	
203.	Pietrosu	Sat	Sub 20	302
204.	Pildești	Sat		
205.	Pipirig	Sat*	Sub 20	
206.	Plugari	Sat		
207.	Pluton	Sat		
208.	Plăieșu	Sat		
209.	Podoleni	Sat		
210.	Poiana	Sat	Sub 20	161
211.	Poiana Crăcăoani	Sat		
212.	Poiana Humei	Sat		
213.	Poiana Largului	Sat		
214.	Poiana Teiului	Sat*		
215.	Poienari	Sat*	Sub 20	899
216.	Poieni	Sat	Sub 20	1231
217.	Poienile Oancei	Sat		
218.	Poloboc	Sat		
219.	Popești	Sat	Sub 20	183
220.	Potoci	Sat		
221.	Preluca	Sat		
222.	Preutești	Sat		
223.	Prăjești	Sat		
224.	Pustieta	Sat		
225.	Pâncești	Sat		
226.	Pângărați	Sat*		
227.	Pângărăcior	Sat		
228.	Pârâul Cârjei	Sat		
229.	Pârâul Fagului	Sat		
230.	Pârâul mare	Sat		
231.	Pârâul Pânței	Sat		
232.	Pășaligeni	Sat		
233.	Pădureni	Sat	Sub 20	200
234.	Păstrăveni	Sat*	Sub 20	1566
235.	Recea	Sat		
236.	Rediu	Sat*	Sub 20	875
237.	Rocna	Sat	Sub 20	392
238.	Roman	Municipiu		
		Măsură- Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general Acțiunea 1-Reabilitarea, modernizarea și dotarea spitalelor publice din mediul urban, inclusiv a unităților de primire a urgențelor, cu precădere a celor din orașele cu mai puțin de 50.000 de locuitori Acțiunea 6-Construcția, reabilitarea, modernizarea și echiparea creșelor, cu precădere în orașele cu mai puțin de 50.000 de locuitori care nu dispun de astfel de unități:		
239.	Români	Sat*		
240.	Rotunda	Sat		
241.	Roznov	Sat		
242.	Roșeni	Sat		
243.	Roșiori	Sat		
244.	Ruginești	Sat		
245.	Ruginoasa	Sat		
246.	Ruseni	Sat		
247.	Râșca	Sat		
248.	Rădeni	Sat	Sub 20	1566
249.	Răucești	Sat*	Sub 20	3903
250.	Războieni	Sat*	Peste 20	
251.	Războienii de Jos	Sat		
252.	Sabasa	Sat	Peste 20	1988
253.	Sagna	Sat*	Sub 20	2.742
254.	Schitu Tarcău	Sat		
255.	Scăricica	Sat		

256. Secu	Sat			
257. Secuieni	Sat			
258. Secuienii Noi	Sat			
259. Siliștea	Sat			
260. Simionești	Sat			
261. Slobozia	Sat			
262. Socea	Sat			
263. Soci	Sat			
264. Solca	Sat		Sub 20	865
265. Spliești	Sat			
266. Spiridonești	Sat			
267. Stejaru	Sat			
268. Straja	Sat			
269. Stânca	Sat		Sub 20	1526
270. Stănița	Sat*		Sub 20	
271. Săbăoani	Sat			
272. Săcăleni	Sat			
273. Săcălușești	Sat			
274. Sărata	Sat			
275. Săvești	Sat			
276. Săvinești	Sat*			
277. Săvinești	Sat			
278. Tabăra	Sat		Sub 20	131
279. Talpa	Sat			
280. Talpalai			Sub 20	137
281. Tarcău	Sat*			
282. Tardenii Mici			Sub 20	125
283. Tazlău	Sat			
284. Tașca	Sat			
285. Telec	Sat			
286. Tețcani	Sat			
287. Ticoș	Sat			
288. Ticoș-Floarea	Sat			
289. Timișești	Sat*			
290. Todireni	Sat		Sub 20	352
291. TOLICI			Sub 20	1616
292. Topolicești	Sat			
293. Topolița	Sat			
294. Totoiești	Sat			
295. Traian	Sat			
296. Trei Fântâni	Sat			
297. Trifești	Sat			
298. Tupilați	Sat*			
299. Turturești	Sat			
300. Tutcanii din Vale			Sub 20	276
301. Târgu Neamț	Sat			
302. Târpești	Sat			
303. Târzia	Sat			
304. Tălpălăi	Sat			
305. Tămășeni	Sat			
306. Uncești	Sat			
307. Ungheni	Sat	Măsură- Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general Acțiunea 3- Înființarea, modernizarea și dotarea centrelor de permanență medicală, inclusiv dotarea cu substații de ambulanță/SMURD și echipamente de telemedicină, cu precădere în orașele care nu dispun de spitale		
308. Unghi	Sat			
309. Urecheni	Sat		Sub 20	2.550
310. Vad	Sat			
311. Vaduri	Sat			
312. Valea Albă	Sat			
313. Valea Arini	Sat			
314. Valea Enei	Sat			
315. Valea Mare	Sat			
316. Valea Seacă	Sat			
317. Valea Ursului	Sat*		Sub 20	946
318. Veja	Sat		Sub 20	273
319. Verșești	Sat			
320. Viișoara	Sat*			

321. Vlădiceni	Sat			
322. Vlădnicele	Sat			
323. Vulpășești	Sat			
324. Vânători-Neamț	Sat*		Peste 20	4.575
325. Vădurele	Sat			
326. Văleni	Sat			
327. Văratec	Sat			
328. Zvorănești	Sat			
329. Zănești	Sat*			
330. Șoimărești	Sat			
331. Șovoiaia	Sat			
332. Ștefan cel Mare	Sat*			
333. Țibucani	Sat*			
334. Țibucanii de Jos	Sat			
335. Țolici	Sat			
336. Țuțcanii din Deal	Sat			
337. Țuțcanii din Vale	Sat			
338. Țârdanii Mici	Sat			

Sursa: [154, p.122], [239], [304]

Anexa 47. Sate din Raionul Strășeni, Republica Moldova participante la sondaj

Strășeni	82 675
Or.Strășeni	18 376
1. Or.Bucovăț	1 601
2. Căpriană	2 312
3. Chirianca	957
4. Codreanca	2 236
5. Cojușna	6 247
6. Dolna	1 035
7. Gălești	2 675
8. Ghelăuza	1 244
9. Greblești	672
10. Lozova	6 196
11. Micăuți	2 857
12. Micleușeni	2 343
13. Negrești	1 306
14. Onești	834
15. Pânășești	3 000
16. Rădeni	3 203
17. Recea	2 325
18. Românești	1 248
19. Roșcani	1 635
20. Scoreni	3 647
21. Sireți	5 833
22. Tătărești	1 432
23. Țigănești	1 148
24. Voinova	1 384
25. Vorniceni	4 064
26. Zubrești	2 865

Sursa: [198]

Anexa 48.Indicatori agri-mediu. Județul NEAMȚ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Suprafața totală a fondului funciar, ha															
Total Jud. Neamț				589614	589614	589614	589614	589614							
Incl. sectorul privat				319003	327382	337207	331648	334244							
1. Suprafața agricolă, ha															
Total Jud. Neamț				281520	280971	280153	280849	281649							
Incl. sectorul privat				258262	256367	258572	259687	260591							
Incl. după modul de folosință:															
Arabilă				169223	168375	168807	169255	168906							
Pășuni				58848	57576	56043	56936	58145							
Fânețe				41032	42658	42928	42340	42283							
Vii și pepiniere viticole				570	541	530	536	548							
Livezi și pepiniere pomicele				1847	1821	1845	1782	1767							
Suprafața cultivată cu principalele culturi, ha															
Total Jud. Neamț, incl:							147849	147705	150093	153836	150821	155494			
Cereale pentru boabe, total, incl:							91143	96590	91825	91598	87064	89442			
Exploatații agricole individuale							50908	51531	54233	55257	51260	52600			
Grâu – total, incl:							22330	19990	21553	22565	19491	21454			
Exploatații agricole individuale							5726	5326	6576	6736	6950	6994			
Secară – total, incl:							510	553	574	482	477	494			
Exploatații agricole individuale							480	486	484	427	427	428			
Orz și orzoaică – total, incl:							5289	5052	5677	6623	6639	5636			
Exploatații agricole individuale							3095	3160	3415	3625	3629	3596			
Ovăz – total, incl:							6142	5198	6080	6008	6313	5789			
Exploatații agricole individuale							5465	5494	5454	5455	5555	5540			
Porumb boabe – total, incl:							55603	53702	56368	54267	52242	54215			
Exploatații agricole individuale							35743	35657	37798	38487	34107	35445			
Leguminoase pentru boabe – total, incl:							406	317	338	529	1114	1195			
Exploatații agricole individuale							244	277	269	273	278	384			
Mazăre boabe – total, incl:							159	44	67	256	807	869			
Exploatații agricole individuale							25	29	24	36	102	102			
Fasole boabe – total, incl:							246	273	271	273	298	303			
Exploatații agricole individuale							219	248	245	237	276	276			
Floarea soarelui – total, incl:							10860	11727	11441	13492	14078	13145			
Exploatații agricole individuale							3703	4193	4493	5534	4457	4731			
Rapiță – total, incl:							6417	8311	4759	6578	8781	9870			
Exploatații agricole individuale							637	725	747	847	1441	1454			
Soia boabe – total, incl:							1155	3026	4805	4974	3872	3792			
Exploatații agricole individuale							17	46	48	340	562	570			
Sfeclă de zahăr – total, incl:							3295	3549	3099	3407	3186	3189			
Exploatații agricole individuale							122	236	218	275	326	315			
Cartofi – total, incl:							7592	7623	7505	7118	6732	6628			
Exploatații agricole individuale							7210	7163	7087	6722	6286	6362			
Legume – total, incl:							4627	4462	4437	4105	3980	4009			
Exploatații agricole individuale							4540	4368	4374	4019	3938	3978			
Tomate – total, incl:							808	761	759	708	695	697			
Exploatații agricole individuale							803	757	752	704	693	694			
Ceapă uscată – total, incl:							784	599	697	675	673	674			
Exploatații agricole individuale							776	592	691	671	670	672			
Varză albă – total, incl:							1082	1098	1089	859	855	859			
Exploatații agricole individuale							1073	1092	1083	856	851	855			
Furaje verzi în teren arabil – total							22733	22718	22659	22756	23021	25179			
Exploatații agricole individuale							19825	20382	19811	19720	19820	21889			
Teren arabil în repaus – total, incl:							649	224	32	31	31	32			
Exploatații agricole individuale							602	202	-	-	-	1			
Vii pe rod – total, incl:							608	589	590	587	583	555			
Exploatații agricole individuale							604	584	586	585	583	555			
Vii altoite pe rod – total, incl:							1	2	2	2	1	1			
Exploatații agricole individuale							1	1	1	1	1	1			
Vii hibride pe rod – total, incl:							607	587	588	585	582	554			
Exploatații agricole individuale							603	583	585	585	582	554			
Număr de pomi fructiferi:															
Pruni							278908	282471	234933	281198	279855	280157			
Meri							742678	751559	752072	756644	753284	748982			
Cireși și vișini							147999	139665	140356	137773	137207	137898			
Efective de animale, capete:															
Bovine – total							71664	72331	73084	71660	71901	70234			
Porcine – total							112007	115216	113695	109896	111739	115186			
Ovine – total							175640	186680	199204	195825	187715	190266			
Caprine – total							31319	33145	34474	34547	35022	35774			
Cabaline – total							15228	14305	14404	14028	13626	13485			
Păsări – total							1472056	1383564	-	-	1661952	1429860			
Albine, familii total							18928	17704	17819	18177	18598	21339			
Parc de tractoare și mașini agricole -total:															
Tractoare agricole fizice							2631	2674	2707	2712	2789	2701			
Pluguri pentru tractoare							2255	2342	2363	2370	2549	2538			
Cultivatoare cu tracțiune mecanică							343	386	393	397	349	344			
Semănători cu tracțiune mecanică							1469	1496	1560	1574	1495	1091			
Mașini stropit/prăfuit cu tracțiune mecanică							36	49	45	45	57	21			
Combine autopropulsate recoltat cereale							422	458	480	468	481	464			
Combine și mașini recoltat cartofi							92	96	84	84	80	78			
Combine autopropulsate recoltat furaje							15	14	14	14	25	26			
Prese de balotat paie și fân							208	230	293	294	239	250			
Vindrover autopropulsate recoltat furaje							19	23	23	23	23	19			
Producția ramurii agricole, mii lei															
Total Jud. Neamț, incl:							1779220	1651806	1512963	1536473	1749524	1776672			

Vegetală							1167254	1044550	872285	916090	1072773	1155354			
Animală							597347	589107	621834	603141	651158	600216			
Servicii agricole							14619	18149	18844	17242	25593	21102			
Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații și suprafața agricolă irigată, ha															
Total țară	3155883	3157041	3157041	3153644	3148882	3148882	3149111	3149111	3149111	3149111	3149111	3149111	3152446	3165966	
Jud. Neamț	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	10548	
Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de desecare:							11256	11256	11256	11256	11256	11256	11256		
suprafață agricolă							10350	10344	10344	10344	10344	10344	10344		
suprafață arabilă							9350	9344	9344	9344	9344	9344	9344		
pășuni naturale							835	835	835	835	835	835	835		
fânețe naturale							165	165	165	165	165	165	165		
Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului:							37508	37508	37508	37508	37508	37508	37508		
suprafață agricolă							36513	36513	36513	36513	36513	36513	36513		
suprafață arabilă							22853	22853	22853	22853	22853	22853	22853		
pășuni naturale							10235	10235	10235	10235	10235	10235	10235		
fânețe naturale							2475	2475	2475	2475	2475	2475	2475		
vii și pepiniere viticole							124	124	124	124	124	124	124		
livezi și pepiniere pomicele							826	826	826	826	826	826	826		
Lucrări de drenaj – total, incl:							2685	2685	2685	2685	2685	2685	2685		
suprafață agricolă, incl:							2685	2685	2685	2685	2685	2685	2685		
suprafață arabilă							2134	2134	2134	2134	2134	2134	2134		
Indicii producției ramurii agricole, %															
Total Jud. Neamț, incl:							121,3	101,9	92,9	102,4	113,8	99,3			
Vegetală							134,3	103,6	84,5	105,4	120,8	104,1			
Animală							102,1	98,2	107,3	98,4	102,3	92			
Servicii agricole							-	-	-	-	-	-			
2. Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, mii ha															
Total Jud. Neamț				262,733	261,936	263,396	262,403	260,950	261,8	262	262,2	262,4			
Incl. sectorul privat				45,363	55,008	62,639	56,045	57,690							
Suprafața terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale							0,216	0,311	0,270	0,285	0,353	0,393			

Sursa: [303]

Anexa 49. Indicatori domeniului de activitate economică. Județul NEAMȚ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/ 2013	2020	2021
Întreprinderi active															
Nr, incl. pe domenii:							8181	8427	8491	8657	8847	9024	110,30%		
Agricultură, silvicultură și pescuit							401	431	444	440	429	439	109,48%		
Industria extractivă							23	24	24	27	27	26	113,04%		
Industria prelucrătoare							1215	1238	1237	1253	1254	1255	103,29%		
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat							9	10	13	12	12	9	100%		
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare							57	56	56	55	57	54	-5,26%		
Construcții							757	783	810	813	821	851	112,42%		
Comerț*							3026	3078	3004	3012	3064	3076	101,65%		
Transport și depozitare							541	576	610	628	678	719	132,90%		
Hoteluri și restaurante, total, incl.:							532	544	555	549	549	541	101,69%		
Structuri de cazare, nr, total							213	225	234	235	367	318	149,30%		
Hoteluri							17	17	18	17	18	17	100%		
Moteluri							6	6	5	6	6	6	100%		
Cabane turistice							7	8	8	7	6	7	100%		
Campinguri							2	1	2	2	3	-	-		
Vile turistice							7	7	7	7	7	7	100%		
Tabere de elevi și preșcolari							2	2	2	2	2	2	100%		
Pensiuni turistice (urbane)							33	34	33	30	31	33	100%		
Pensiuni agroturistice (rurale)							119	124	133	139	162	161	135,29%		
Capacitatea de cazare, pat, total, incl.:							177265	1797278	1844602	2041316	2024792	1997642	112,69%		
Hoteluri							61873	606692	655560	669859	644361	597497	-3,43%		
Moteluri							73610	62415	63965	100192	104889	97983	133,11%		
Cabane turistice							92989	98198	58392	82650	95703	78860	-15,19%		
Campinguri							2760	4320	1860	4620	5352	-	-		
Vile turistice							45457	42643	41737	47013	47057	53111	116,84%		
Tabere de elevi și preșcolari							11432	106140	115480	121650	124100	96072	-15,96%		
Pensiuni turistice (urbane)							16516	168066	161155	166169	141951	153744	-6,91%		
Pensiuni agroturistice (rurale)							55490	576502	626517	736207	769007	776373	139,91%		
Turiști cazați în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, total/români, incl.:							160707/149196	176226/163441	182384/169993	224105/209885	238783/223176	246887/232505	153,62%/155,84%		
Hoteluri							74134	76713	78388	97411	102838	98035	132,24%		
Moteluri							9590	8368	8553	11592	13849	16183	168,75%		
Cabane turistice							5255	7217	2198	11293	12677	12420	236,35%		
Campinguri							127	133	12	156	235	-	-		
Vile turistice							3397	4629	5023	5385	5739	7848	231,03%		
Tabere de elevi și preșcolari							4299	4214	4863	5096	5636	5739	133,50%		
Pensiuni turistice (urbane)							10619	12432	15892	17716	17305	18514	174,35%		
Pensiuni agroturistice (rurale)							46894/45688	53528/52087	58867/57453	64020/61830	73479/70198	73840/70844	157,46%/155,06%		
Înnoptările în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, total/români, incl.:							294862/27438	333365/306352	331502/305735	428658/402635	434076/407984	453441/429672	153,78%/156,59%		
Hoteluri							15912	177664	175537	215777	218922	214580	134,85%		
Moteluri							12542	11208	10768	14611	18741	21360	180,31%		
Cabane turistice							6262	10845	3639	14784	15258	16080	256,79%		
Campinguri							127	133	12	186	235	-	-		
Vile turistice							6783	8817	8747	9460	11880	13877	204,59%		
Tabere de elevi și preșcolari							10521	10449	11607	14299	14783	15719	149,41%		
Pensiuni turistice (urbane)							19304	20551	25578	29738	25462	25462	131,90%		
Pensiuni agroturistice (rurale)							72030/69965	81572/79151	83862/81646	111985/108065	118593/113524	122223/117718	169,68%/168,25%		
Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune							16,6	18,5	18	21,0	21,4	22,7	+6,1pp		
Capacitatea de cazare turistică, pe localități, în anul 2018, incl.:	Total, incl.:		Hoteluri		Moteluri		Pensiuni turistice		Agropensiuni		Vile turistice				
Județul NEAMȚ	7117		1828		281		584		2744		161				
Rural, total, incl.:	4 786		334		179				2378		145				
58. Agapia	338								299		31				
59. Alexandru cel Bun	631		96						535						
60. Bahna															
61. Bicăz-Chei	74								42						

62. Bălătești	342	314			28								
63. Bicazu Ardelean	53				36								
64. Bîra													
65. Bîrgăuani													
66. Bodești	7				7								
67. Borca	46				46								
68. Borlești	8				8								
69. Brusturi													
70. Cracaoani	8				8								
71. Ceahlău	1574	424			590	114							
72. Cordun													
73. Costișa	19				19								
74. Dămuc													
75. Dobreni	18				18								
76. Dochia													
77. Doljești	8				8								
78. Dragomirești													
79. Dulcești	102		102										
80. Dumbrava Roșie	182		34		108								
81. Farcașa	98				98								
82. Gherăiești													
83. Gîrcina	73				73								
84. Girov	34				34								
85. Grințieș	28				28								
86. Grumăzești													
87. Hangu	120				114								
88. Horia	29		29										
89. Moldoveni													
90. Negrești	57				57								
91. Oniceni													
92. Păstrăveni													
93. Petricani	6				6								
94. Pîngărați	62				62								
95. Pipirig	63				63								
96. Podoleni													
97. Poiana Teiului	114				114								
98. Răucești	221				40								
99. Români													
100. Ruginoasa													
101. Săbăoani	14		14										
102. Săvinești	14				14								
103. Secuieni	34				34								
104. Ștefan cel Mare													
105. Tămășeni													
106. Tarcău	126				110								
107. Tașca	12				12								
108. Tazlău													
109. Timișești													
110. Trifești	30				30								
111. Tupilați	84				84								
112. Urecheni													
113. Vinători-Neamț	157				76								
114. Zănești													
Informații și comunicații					170	177	191	202	198	210	123,53%		
Intermedieri financiare și asigurări					88	83	85	93	92	98	111,36%		
Tranzacții imobiliare					150	158	169	170	182	182	121,33%		
Activități profesionale, științifice și tehnice					649	674	708	733	746	774	119,26%		
Activități de servicii administrative activități de servicii suport					200	213	191	195	204	220	110,00%		
Învățământ					49	47	48	69	56	63	128,57%		
Sănătate și asistență socială					109	122	126	159	189	218	200,00%		
Activități de spectacole, culturale și recreative					63	70	80	103	121	112	177,78%		
Alte activități de servicii					142	143	140	154	168	177	124,65%		

Sursa: [235], [303]

Activități profesionale, științifice și tehnice	1717	780	1810	831							
Activități de servicii administrative activități de servicii suport	2741	922	2859	948							
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	3880	2199	3961	2251							
Învățământ	8090	5557	7825	5257							
Sănătate și asistență socială	6875	5585	7190	5763							
Activități de spectacole, culturale și recreative	952	547	917	501							
Alte activități de servicii	694	381	755	478							
Șomeri înregistrați, pers.											
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Beneficiari de indemnizație – cu experiență				3565	2747	2294	2005	1646	1464		
Beneficiari de indemnizație - fără experiență				1535	1181	943	597	386	326		
Neindemnizați				7351	8186	8334	8569	7007	6477		
Rata șomajului - total				6,2	6,1	6,1	6,1	5	4,6		

* cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor

Sursa: elaborat în baza [303]

Anexa 51. Distribuția apei potabile, rețeaua de canalizare, gaze naturale și energie termică, județul NEAMȚ

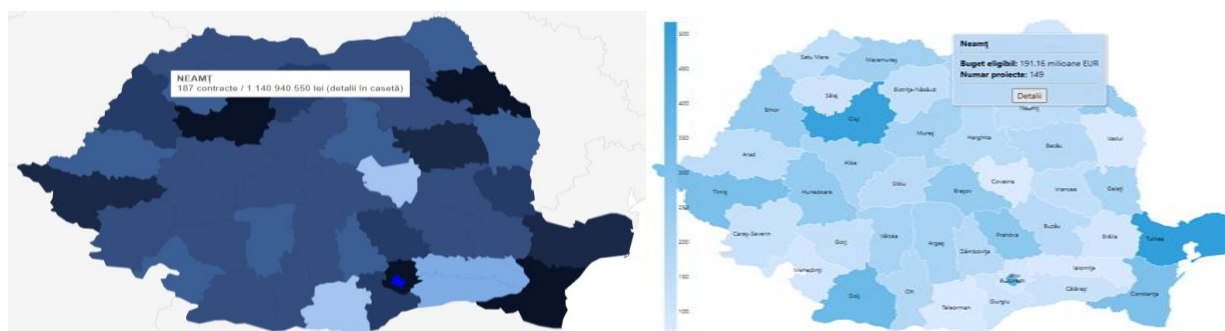
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Apa															
Localități cu rețea de distribuție a apei, nr, total, incl. rural							52/47	52/47	53/48	53/48	54/49	55/50			
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție, km, total, incl. rural							1312,2/ 853,4	1374,7/ 870,9	1415,1/ 906,4	1455,2/ 945,8	1512,8/ 966,0	1580/ 1033,2			
Canalizarea															
Localități cu canalizare publică, nr, total, incl. rural							19/14	19/14	21/16	22/17	23/18	25/20			
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, km, total, incl. rural							378,2/-	378,2/-	429,9/-	456,5/-	479,9/-	508,1/-			
Gaze naturale															
Localități în care se distribuie gaze naturale nr, total, incl. rural							18/14	18/14	16/12	16/12	16/12	18/13			
Lungimea simplă a rețelei de distribuție, km, total, incl. rural							479,8/-	510/-	552,7/-	575,1/-	592,8/-	661/-			
2018															
	Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile, km, total					Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, km					Lungimea simplă a conductelor de distribuție gaze naturale, km				
Județul NEAMȚ	1580					508,1					661				
Rural, total, incl:	1033,2					122,2					304,7				
1. Agapia	39,2					5,8					-				
2. Alexandru cel Bun	63,9					1,3					-				
3. Bahna	12,4					-					-				
4. Bălățești	17,5					1,8					-				
5. Bicazu Ardelean	24,2					1,5					-				
6. Bîra	12,5					-					-				
7. Birgăuani	23,2					-					-				
8. Bodești	20,3					-					-				
9. Borca	57,9					-					-				
10. Borlești	16,3					-					-				
11. Brusturi	12,3					8,5					-				
12. Ceahlău	8,9					1,5					-				
13. Cordun	7,5					-					56,5				
14. Dămuc	13					-					-				
15. Dobreni	6					-					-				
16. Dochia	12,7					1,5					-				
17. Doljești	49					28,6					-				
18. Dragomirești	4,2					3,8					-				
19. Dulcești	-					-					18,8				
20. Dumbrava Roșie	27,4					-					40,1				
21. Farcașa	12,3					8,4					-				
22. Gherăiești	8,2					6,9					-				
23. Gîrcina	8,6					-					-				
24. Girov	64,1					-					-				
25. Grințieș	14					3,7					-				
26. Grumăzești	44					-					-				
27. Hangu	48,5					17,4					-				
28. Horia	8,6					8,8					46,5				
29. Moldoveni	1,5					-					-				
30. Oniceni	-					-					-				
31. Păstrăveni	10,9					-					-				
32. Petricani	7,7					-					-				
33. Pingărați	29,5					4					3,4				
34. Pipirig	18,1					0,8					-				
35. Podoleni	4,8					-					9,4				
36. Poiana Teiului	35,4					-					-				
37. Răucești	18,1					-					-				
38. Români	6,9					-					-				
39. Ruginoasa	16,4					-					-				
40. Săbăoani	26,3					2,5					53,1				
41. Săvinești	12,3					8					26				
42. Secuieni	8,2					7					-				
43. Ștefan cel Mare	43,6					-					-				

44. Tămășeni	14,1	-	-
45. Tarcău	4,3	-	-
46. Tașca	23,1	0,4	14,9
47. Tazlău	10,5	-	4,6
48. Timișești	12,4	-	-
49. Tupilați	-	-	0,3
50. Urecheni	16,2	-	-
51. Vinători-Neamț	25,6	-	-
52. Zănești	40,8	-	-
Energie termică			
Localități în care se distribuie energie termică, nr, total, incl. rural, gcal		3/2	3/2
1. Alexandru cel Bun	2693	2134	1970
2. Tașca	864	849	898

* Date despre lungimea rețelei de canalizare și gaze naturale în zona rurală lipsesc

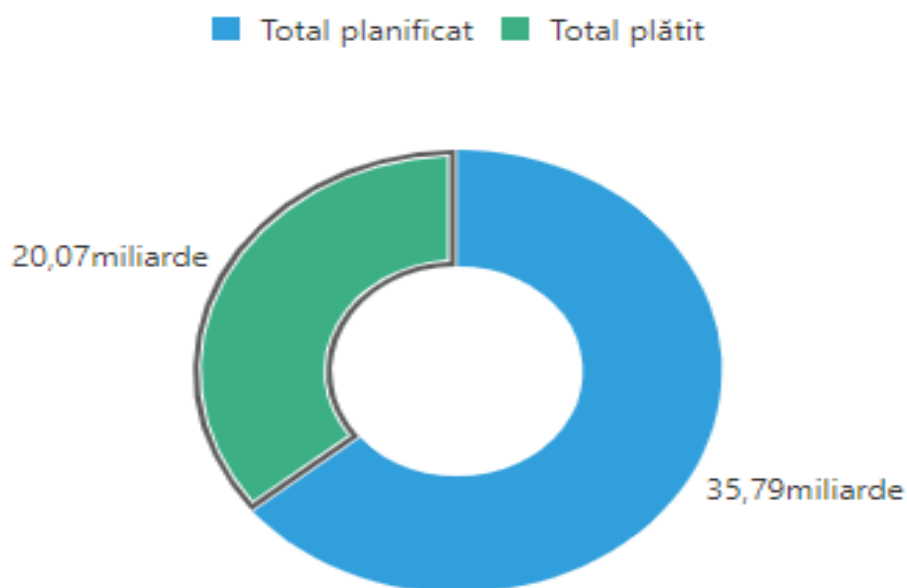
Sursa: Calculat de autor în baza datelor [235], [303]

Anexa 52a.Harta proiectelor implementate cu finanțare din fonduri europene până la data de 30 septembrie 2021 la nivel de județ, mil EUR



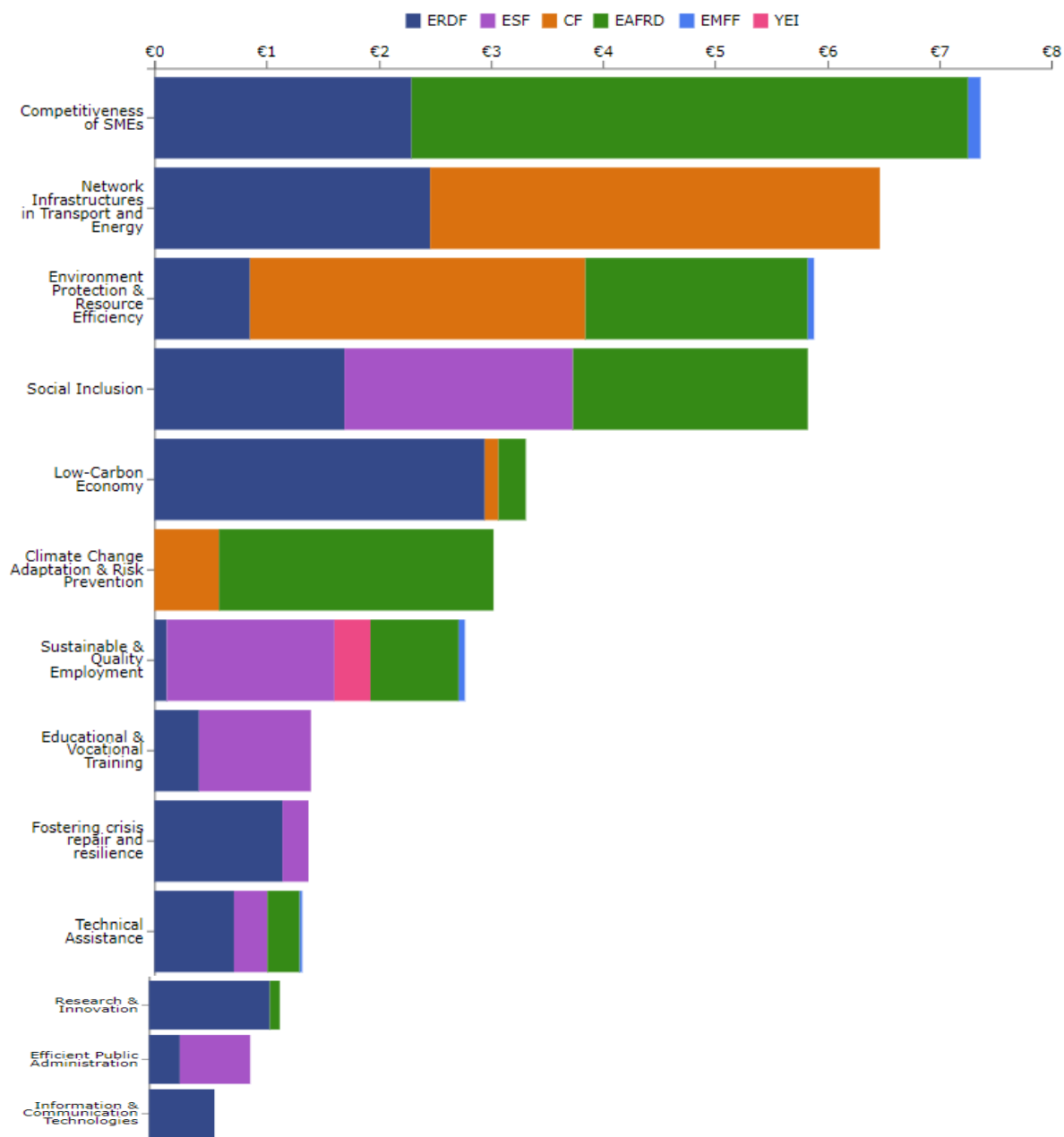
Sursa: [226], [302]

Anexa 52b.Fonduri europene primite de România de la CE (EUR)



Sursa: [226], [302]

Anexa 53. Bugetul total pe teme, România, actualizat la 5.03.2022, miliarde de euro



Sursa: preluat din [226]

Anexa 54a. Proiecte cu implementare în mai multe județe/regiuni, MySMIS 2014, mil EUR



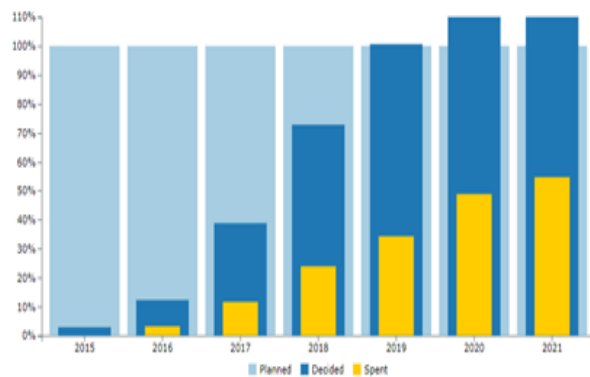
Sursa: [226]

Anexa 54b. Lista operațiuni, MySMIS2014

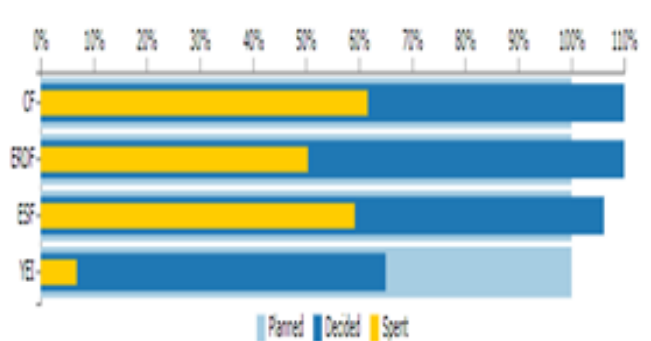
Program Operațional	Nume Apel	Chid Apel	Cod Apel	Numar Schile	Numar Proiecte Depuse	Numar Proiecte Contractate	Data Validare Apel	Data Deschidere Apel	Data Inchidere Apel
POR	P.O.R./8/8.1/8.3/8/2 ITI DD	Q	POR/999/8/3/Cresterea gradului de acoperire cu servicii sociale	7	0	0	18-12-2021	20-12-2021	20-03-2022
POR	POR/2019/9/9.1/1/BL AXA PRIORITARA 9. PRIORITATEA DE INVESTITII 9.1 - DLRC (CLLD)	Q	POR/723/9/1	23	1	0	22-10-2019	23-10-2019	31-03-2022
POR	POR/2019/9/9.1/1/7REGIUNI, AXA PRIORITARA 9. PRIORITATEA DE INVESTITII 9.1 - DLRC (CLLD)	Q	POR/722/9/1	75	139	48	22-10-2019	23-10-2019	31-03-2022
POR	POR/8/8.1/8/3/7 regiuni	Q	POR/1004/8/1/Operațiunea 8.1.8: Centre comunitare integrate	0	0	0	04-03-2022	10-03-2022	10-05-2022
POR	AT APC - APEL 2 - Asigurarea sprijinului financiar necesar AM POR/MDLPA/OI Turism pentru realizarea activitatilor specifice atribuite in implementarea POR 2014-2020, respectiv inchiderea POR 2007-2013	Q	POR/996/12/1/Implementarea eficienta a Programului Operațional Regional	3	1	1	13-12-2021	13-12-2021	29-12-2023
POR	POR 2016/6/6.1/1/apel istoric 7 regiuni	Q	POR/218/6/1/Cresterea gradului de accesibilitate a zonelor rurale si urbane situate in proximitatea rețelei TEN-T prin modernizarea drumurilor județene	15	29	17	08-09-2017	11-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/7/7.1/1/apel istoric	Q	POR/229/7/1/Cresterea numărului mediu de salariati in stațiunile turistice	9	22	13	12-09-2017	14-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/5/5.2/1/apel istoric BI	Q	POR/234/5/2	8	0	0	11-09-2017	13-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/3/3.1/A/1/apel istoric/7REGIUNI	Q	POR/223/3/1/Cresterea eficienței energetice in clădirile rezidențiale, clădirile publice si sistemele de iluminat public, indeosebi a celor care inregistrează consumuri energetice mari	21	59	37	11-09-2017	13-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/5/5.1/1 apel istoric 7 regiuni	Q	POR/167/5/1/Impulsionarea dezvoltării locale prin conservarea, protejarea si valorificarea patrimoniului cultural si a identității culturale	55	184	146	31-07-2017	01-08-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/5/5.2/1/apel istoric 7 regiuni	Q	POR/230/5/2	9	36	21	11-09-2017	13-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/3/3.1/A/1/apel istoric/BI	Q	POR/234/3/1/Cresterea eficienței energetice in clădirile rezidențiale, clădirile publice si sistemele de iluminat public, indeosebi a celor care inregistrează consumuri energetice mari	5	43	43	11-09-2017	13-09-2017	31-12-2023
POR	POR/2016/5/5.1/1 apel istoric BI	Q	POR/251/5/1/Impulsionarea dezvoltării locale prin conservarea, protejarea si valorificarea patrimoniului cultural si a identității culturale	16	2	2	19-09-2017	20-09-2017	31-12-2023

Sursa: [242]

Anexa 55. Progresul de implementare, costul total la 03.03.2022, pentru România (a), % din Planificat, perioada de acoperire ERDF, CF, YEI, ESF, 31.12.2021 (b)



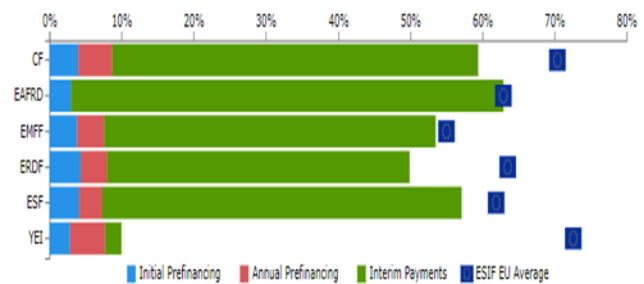
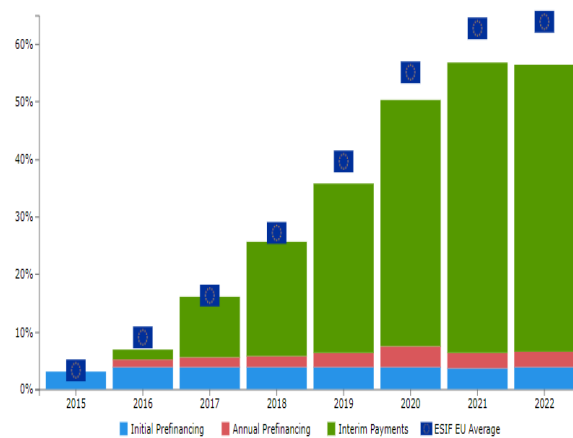
a



b

Sursa: [226]

Anexa 56. Total plăți UE toate fondurile ESI - serii de timp cumulate până la sfârșitul fiecărui an (a) și în funcție de fond (b) cu actualizare zilnică. România



Sursa: [226]

Anexa 57. Lista beneficiarilor și operațiunilor pentru proiectele contractate pe Programe Operaționale, Județul Neamț

PO	Nume Beneficiar	Obiectiv Tematic	Camp Interventie	Categorie Interventie	Rezumat Operatiune	Data Decl Incepere Operatiune	Data Decl Final Operatiune	Data Decl Efectiva Final Op	Fond EU	Moneda	Cheltuieli Tot Elig	Cofinantare UE	Cofinantare RO	Valoare Totala Fara TVA	TVA Valoare Totala
POIM	Inspectoratul General pentru Situatii de Urgenta	Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor	COD CAMP:087 CAMP:Masuri de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și gestionarea riscurilor legate de clima (precum eroziunile, incendiile, inundațiile, furtunile și seceta), inclusiv acțiunile de sporire a gradului de constientizare, sistemele și infrastructurile de protecție civila și de gestionare a dezastrelor	COD CAT.:IV CATEGORIE:Dezvoltarea potențialului uman	Dezvoltarea capabilităților de salvare a vieții populației și creșterea gradului de protecție, prin eficientizarea capacității de răspuns în caz de dezastre. Proiectul „ERSL II” urmărește diminuarea nevoilor de dotare, identificate ale serviciilor profesioniste pentru situații de urgență și își propune acoperirea unei părți cât mai mari a deficitului de echipamente și mijloace tehnice. Prin creșterea nivelului de dotare prin achiziția de echipamente și mijloace tehnice, IGSU vizează să aducă îmbunătățiri capacității de răspuns în cazul producerii unor situații de urgență (Anexa nr. 9, paragraful (2)).				Fondul de Coeziune	RON	110365920,95	93811032,8075	0	91971600,79	18394320,16
POPAM	GRUPUL DE ACTIUNE LOCALA « NICOLAE ROZNOVANU » Zănești,Neamț,Nord-Est,România Ștefan cel Mare,Neamț,Nord-Est,România Tazlău,Neamț,Nord-Est,România Săvinești,Neamț,Nord-Est,România Războieni,Neamț,Nord-Est,România Ruginoasa,Neamț,Nord-Est,România Mărgineni,Neamț,Nord-Est,România Dragomirești,Neamț,Nord-Est,România Costișa,Neamț,Nord-Est,România Bărgăuani,Neamț,Nord-Est,România Borlești,Neamț,Nord-Est,România	Nu se aplică (doar asistența tehnică)	INFINTAREA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT DE TIP FLAG SI ELABORAREA Strategiei de Dezvoltare Locala a zonei pescaresti Neamt		Obiectivul general al proiectului (finanțat prin sprijinul pregătitor) este reprezentat de elaborarea strategiei de dezvoltare locală a zonei pescărești Neamț. Implementarea strategiei de dezvoltare locală (ulterior implementării prezentului proiect) își propune ca obiectiv general dezvoltarea economică durabilă a zonei pescărești acoperită de Grupul de acțiune Locală, prin promovarea creșterii economice, a incluziunii sociale și a creării de locuri de muncă și furnizarea de sprijin pentru creșterea șanselor de angajare și a mobilității forței de muncă în cadrul comunității.				Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime	RON	111000	83250	27750	94200	16800

Sursa: [242]

Anexa 58. Bugetele proiectelor operaționale implementate la nivel național și Județul Neamț la 30.06.2021

	Număr Proiecte	Buget (mil EUR)
Bugete proiecte implementate la nivel jud. Neamț	149	191,16
Bugete proiecte operaționale implementate la nivel național, incl:		
POAD Programul Operațional AJUTORAREA PERSOANELOR DEFAVORIZATE	9	284,82
POAT Programul Operațional ASISTENȚĂ TEHNICĂ	114	352,63
POC Programul Operațional COMPETITIVITATE	80	580,75
POCA Programul Operațional CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	262	614,17
POCU Programul Operațional CAPITAL UMAN	848	3455,16
POIM Programul Operațional INFRASTRUCTURA MARE	104	8311,58
POPAM Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime	10	9,60
POR Programul Operațional DEZVOLTARE REGIONALĂ	75	1282,91

Sursa: [302]

Anexa 59. Situația centralizatoare a contractelor semnate Județul Neamț la 30.06.2021

Program	Nr. contracte de finanțare	Valoare UE (LEI)	Valoare totală (LEI)
POIM	4	34 425 546	42 393 464
POR	118	580 252 576	788 835 850
POCU	37	119 442 360	139 200 864
POC	2	12 788 209	19 507 400
POCA	5	9 166 549	10 845 250
POAT	1	2 097 178	2 476 153
TOTAL	167	758 172 418	1 003 258 981

* Anumite contracte se implementează în mai multe județe sau la nivel național și nu se pot include

Sursa: [302]

Anexa 60. Situația centralizatoare a contractelor aflate în derulare Județul Neamț la 30.06.2021

Program	Nr. contracte de finanțare	Valoare UE (LEI)	Valoare totală (LEI)
POIM	4	34 425 546	42 393 464
POR	78	541 562 711	715 596 225
POCU	23	79 504 411	91 710 067
POC	2	12 788 209	19 507 400
POCA	2	6 015 861	7 077 483
POAT	0	0	0
TOTAL	109	674 296 738	876 284 639

Sursa: [302]

Anexa 61. Situația centralizatoare a contractelor finalizate Județul Neamț la 30.06.2021

Program	Nr. contracte de finanțare	Valoare UE (LEI)	Valoare totală (LEI)
POIM	0	0	0
POR	40	38 689 865	73 239 625
POCU	14	39 937 949	47 490 797
POC	0	0	0
POCA	3	3 150 688	3 767 767
POAT	1	2 097 178	2 476 153
TOTAL	58	83 875 680	126 974 343

Sursa: [302]

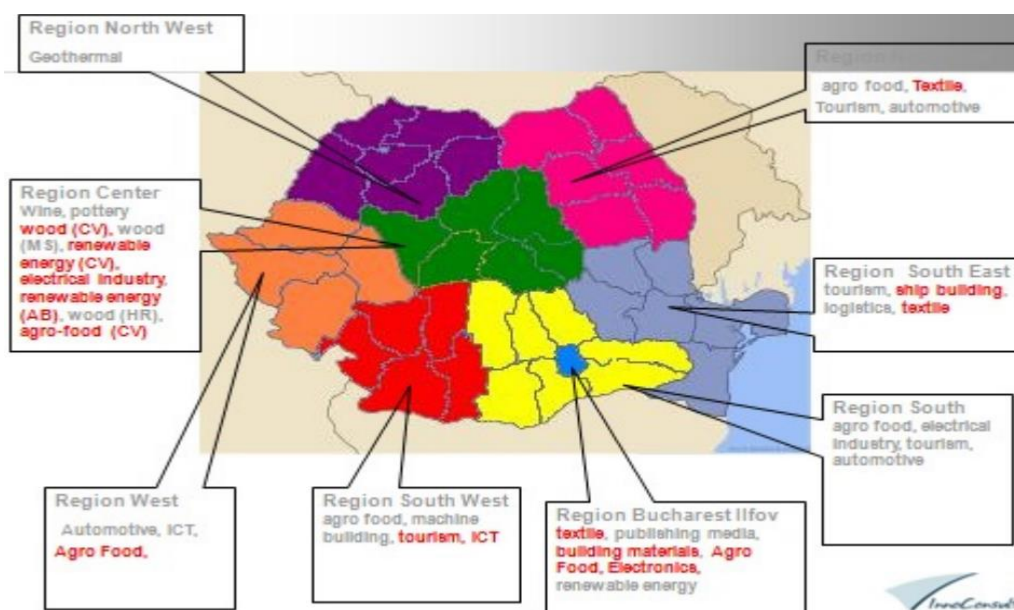
Anexa 62. Forme asociative de absorbție a fondurilor europene. Județul Neamț

Parcuri industriale							
Denumire parc/ Localizare/ An fondare	Situația actuală a parcului/ Societatea Administrator	Suprafața (ha)/Grad de ocupare (ha)	Profil activitate agenți economici	Număr total personal	Activități ce dezvoltate / Număr operatori economici	Constituit pe infrastructură	
Ceahlău / Piatra-Neamț Neamț/ 2004	S.C.,Mecanica Ceahlău” S.A./ Operațional	10,43/0,69	Producție	12	clustere,incu batoare de afaceri/ 5		
Clustere (Anexa 63 harta) Sursa de finanțare:Programul de competitivitate pentru întreprinderi și IMM-uri COSME							
Clusterul Textil ASTRICO Nord-Est/Piatra Neamț/ 2010	Asociația ASTRICO Cuprinde 29 de companii din industria textilă Parteneriat: • ADR NE, PiatraNeamț; • Universitatea Tehnică «Gheorghe Asachi» Iași; • INCDTP, București; • Inno Consult SRL București.	producere anuală- peste 20 mii tone de fire în diferite sortimente și compoziții și circa 1 mil.un. de articole tricotate realizate pe mașini de tricotat rectilini și circulare, utilizând și alte echipamente pentru asamblare, călcare și finisare.	Textiles and fashion; Export: UE,SUA, Asia	În unitățile de producție și marketing ale asociației lucrează peste 2.200 de salariați	Cifra de afaceri cumulată în 2020- peste 600 mil.lei (sau 126 mil euro); 2019- peste 820 mil.lei (sau 170 mil. euro).	Materia primă utilizată se compune în principal din sortimentele: fire tip lână și tip bumbac în diferite compoziții (100% acril, amestec lână/acril, amestec bumbac/acril, etc.), cu grosimi între Nm 40/1 și Nm 3.	
	Obiectivul general până în 2027:	Creșterea cifrei de afaceri cumulate cu cel puțin 10%	Creșterea exportului cumulat cu minim 10%	Creșterea volumului investițiilor cu 15%	Creșterea volumului relațiilor comerciale între membri cu 10%		
	Proiecte derulate	Îmbunătățiri privind calificarea și ocuparea în domeniul textil cu sprijinul actorilor relevanți din sector CostUmE - Clothing Technician profile Update via Education Textile Clusters for Industrial Modernization - TEX4IM Practică și vei fi competent! DEZVOLTAREA INOVATIVĂ A CLUSTERULUI TEXTIL ASTRICO NORD-EST			Valoarea totală 948.596,67 lei, din care finanțarea nerambursabilă din Fondul Social European și din bugetul de stat - 929.625,04 lei. finanțat în cadrul programului Erasmus +, KA3 - Support for Policy Reforms finanțat în cadrul programului COSME, European Strategic Cluster Partnership for smart specialisation investments finanțat în cadrul Programului Operațional Capital Uman, Axa prioritară 6 Valoarea totală a proiectului este 426.500 lei din care valoarea nerambursabilă de la bugetul de stat reprezintă 350.000 lei. finanțat de către UEFISCDI (https://uefiscdi.gov.ro/) prin PROGRAMUL NAȚIONAL DE CERCETARE, DEZVOLTARE, INOVARE, 2014-2020 PNIII, Programul 2 Creșterea competitivității economiei românești prin CDI, Sub-programul 2.1 Competitivitate prin cercetare, dezvoltare și inovare - Organizare și dezvoltare cluster – "Cluster inovativ		
		POSDRU "PROACTIV 2013 – Soluții viabile pentru integrarea pe piața muncii a somerilor"	co-finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională, Axa prioritară 1 "Un sistem de producție inovativ și ecoeficient", Domeniul Major de Intervenție 1.3 "Dezvoltarea unui antreprenoriat sustenabil", Operațiunea 1.3.3 "Sprijin pentru integrarea întreprinderilor în lanțurile de furnizori sau clustere".				
		Dezvoltarea resurselor umane în mediul rural	POSDRU 2007-2013, axa prioritară 5, „Promovarea măsurilor active de ocupare”, Domeniul major de intervenție: 5.2 „Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă”.				
	Asociația CLUSTER PRODUS ÎN NEAMȚ /ALEXANDRU CEL PIATRA NEAMȚ	Are 21 membri, din care 8 din zona rurală: 1- din comuna Ștefan cel Mare 1- din comuna Topolița 1- din comuna Petricani 1- din comuna Borlești 1- comuna Secuieni 2- comuna Vânători Neamț 1- comuna Agapia Cu acoperire a zonelor rurale din județ: 1-Asociația meșterilor populari din ținutul Neamț (industrii creative) 1- Asociația „Ținutul Zimbrului” (ecoturism) Date economice consolidate nu sunt disponibile			Specializarea clusterului în sectoarele: • Agricultură bio (în contextul general “Europa verde”, definit la nivel european și în asociere cu programul “Pactul verde european” pentru regiuni și orașe) • Sectoare creative și culturale (bazate pe coeziune și cooperare) • Inovarea socială (Dezvoltarea conceptului “Empowering citizens” – inițiativă cetățenească) • Logistică și transport.		
Asociații rural	Tasca	17 asociații	Bistrita	4			
	Agapia	8	Dulcești	4			
	Tarcau	7	Razboieni	3			
	Hangu	6	Secuieni	3			
	Gircina	6	Icusești	3			

	Farcasa	6	Ghindaoani	3
	Bodesti	6	Botesti	2
	Tazlau	5	Ruginoasa	2
	Damuc	5	Costisa	2
	Grumazesti	5	Margineni	2
	Neamt Piatra	5	Cut	1
	Sabaoani	5		

Sursa: Elaborat de autor în baza [196], [199], [253], [268], [277], [295], [298], [309]

Anexa 63. Harta clusterelor din România



Sursa: [200]

Anexa 64. Alocări pentru 9 Axe Prioritare în cadrul POIM

Axa Prioritară*		Suma alocată, mld.Euro	2020						Valoarea rambursată de CE, mld.Euro (rată de absorbție; % din col. 2)
			Suma alocată 2020, mld.Euro	Rata de contractare, %	Valoarea eligibilă totală, mld.Euro	Număr contracte finanțate	Număr proiecte depuse/ finalizate	Valoarea cheltuielilor certificate și declarate la CE (% din alocarea axei), mld.Euro	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
1	Îmbunătățirea mobilității prin dezvoltarea rețelei TEN-T și a metroului	3,404.255.320	4,0	203,55	8,15	43	67	2,09 (52,34)	1,57 (46,34 FC)
2	Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient	1,602.734.954	1,29	145,39	1,88	78	159	0,75662 (58,32)	0,5767 (52,30 FEDR)
3	Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor	2,892.443.785 (2,54)	2,99	182,31	5,45	111	124/ 13	0,72757 (24,32)	0,58077 (22,84 FC)
4	Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizare calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric	0,325.531.915 (0,252 74)	0,29734	72	214,09	84	179/3	0,05847 (19,67)	0,046,89 (18,55 (FEDR)
5	Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor	0,478.723.404 (0,48829)	0,574	293,74	1,68	13	18 /4	0,20959 (36,49)	0,17282 (35,39 FC)
6	Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon	0,197.329.787 (0,10549)	0,12410	40,28	0,04998	26	160/ 13	0,01042 (8,40)	8,55 (8,11 FEDR)
7	Creșterea eficienței energetice la nivelul sistemului centralizat de termoficare în orașele selectate	0,249.478.723				6	12/1		
		0,12861	0,15130 FEDR	78,68	0,11905			0,04434 (29,30)	0,03518 (27,36)
			0,27155 FC	230,82	0,11764			0	
8	Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale	0,068.026.596 (0,16394)	0,19287	40,39	0,07789	2	251/ Suplimentar 243- gaze 31.12.2020-31.12.2023	0,01592 (8,25)	0,01407 (8,58 FEDR)
9	Protejarea sănătății populației în contextul pandemiei cauzate de virusul SARS-CoV-2	0,245	0,28823 FEDR-less	84,80	0,24441	81	819/	0,00806 (4,28)	0,00725 (4,54)
		0,105	0,13125 FEDR-mor	109,58	0,14382	28	/1	0,982,26 (0,75)	0,884,03 (0,84)

*cu acoperire a zonelor rurale

Sursa: [259], [272]

Anexa 65. Alocări pentru 9 Axe Prioritare în cadrul POR

Axa prioritară		Suma alocată, mil euro
1	Promovarea transferului tehnologic	206,51
2	Îmbunătățirea competitivității IMM	877.11
3	Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon	2374.57
4	Sprijinirea dezvoltării urbane durabile	1386.86
5	Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural	466.50
6	Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională	1068.37
7	Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului	118.90
8	Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	763.45
9	Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban	101.41
10	Îmbunătățirea infrastructurii educaționale	352.19
11	Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară	312.89
12	Asistență tehnică	221.28

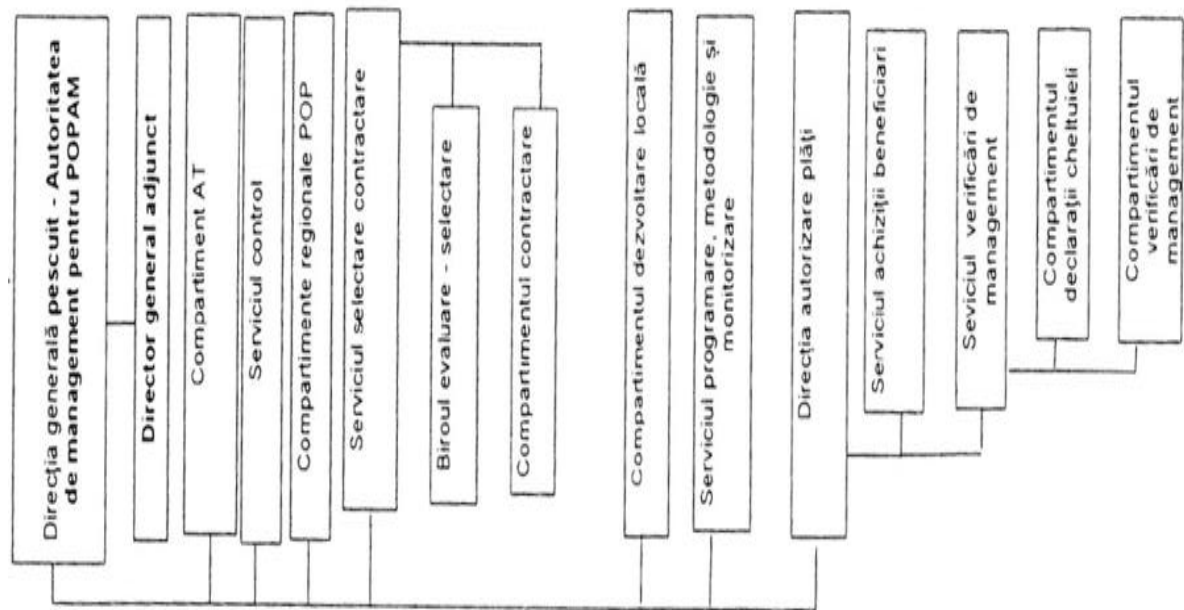
Sursa: [311], [338]

Anexa 66. Alocări POCU pentru Județul Neamț

Axa Prioritară		Suma alocată, Euro	
		Jud. Neamț	Total
1	Inițiativa locuri de muncă pentru tineri	0	230.693.510
2	Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEETs	*	408.572.233 + 18.701.987 București -Ilfov
3	Locuri de muncă pentru toți	*	1.270.959.911+ 24.853.622 București-Ilfov
4	Incluziunea socială și combaterea sărăciei	*	1.047.023.965+ 63.168.893 București -Ilfov
5	Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC)	*	206.392.106+ 5.586.112 București-Ilfov
6	Educație și competențe	*	1.393.631.965+ 85.004.079 București-Ilfov
7	Asistența Tehnica	*	286.276.051+ 18.590.933 București-Ilfov

Sursa: [270], [313]

Anexa 67. Organigrama Autorității de management pentru Programul POPAM



Sursa: [297]

Anexa 68. Modelul Top-down a dezvoltării rurale

	Top down (or exogenous) development	Bottom up (or endogenous) development	Networked (or neo-endogenous) development
Key principle	Economies of scale & concentration	Harnessing local (natural, human & cultural) resources for sustainable development	Identifying and exploiting the place-based potential of localities; Socio-spatial justice
Dynamic forces	Urban growth poles	Local initiative & enterprise	Local-global networks and urban-rural flows; External interconnections through multi-scalar and multi-sectoral governance
Functions of rural areas	Production of food & primary products for expanding urban economies	Diverse service economies	A mosaic of consumerist and (re-)emerging productivist functions
Major rural development problems	Low productivity & peripherality	Limited capacity of areas/groups to participate in economic activity	Unequal relations between localities and external forces and institutions; Climate change and economic crises.
Focus of rural development	Agricultural modernisation; encourage labour & capital mobility	Capacity-building (skills, institutions, infrastructure); overcoming exclusion	Building local capacity to mobilise internal resources and respond to external pressures and opportunities
Focus of rural development research	Agricultural economics; Keynesian economic models and positivism	Rural sociology and rural geography; interpretive approaches and case study research	Action and activist research <i>with</i> communities; Inter/transdisciplinary
Sources of knowledge	Scientific research and external experts	Local community	Place based 'vernacular expertise'

Sursa: [98, p.31]

Certificate de implementare a rezultatelor cercetării



PRIMĂRIA COMUNEI TUPILAȚI

JUDEȚUL NEAMȚ

loc. Tupilați, str. Centru, nr.108, cod 617480

tel/fax: 0233782001, 0233782003

e-mail: tupilatiprimaria@yahoo.com

Nr. 1545 din 12 aprilie 2022

CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării științifice din cadrul tezei elaborate de Mazăre Silvia,
în vederea obținerii titlului de doctor în științe economice,
cu tema "*Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România*",
specialitatea 521.03. Economie și management în domeniul de activitate

Rezultatele științifice și practice, care au fost obținute în cercelările efectuate de către doamna Mazăre Silvia în cadrul tezei de doctor în științe economice, cu tema "Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România", sunt actuale și viabile pentru administrațiile publice locale.

Prin prezentul certificat de implementare, se confirmă faptul că Primăria comunei Tupilați, Județul Neamț, în activitatea sa, a analizat și a preluat spre implementare următoarele recomandări ale autorului tezei:

1. fundamentarea teoretică și sinteza studiilor empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin din fonduri europene asupra dezvoltării rurale;
2. analiza metodelor folosite în evaluarea dezvoltării rurale românești pentru diferite nivele NUTS („Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică” a fost creat de Oficiul de Statistică al Uniunii Europene (Eurostat) pentru aplicarea unor standarde statistice comune la nivelul UE).
3. argumentarea unei abordări strategice în managementul investițiilor din fonduri europene pentru dezvoltarea spațiului rural prin introducerea noțiunii de expertiză vernaculară.

PRIMAR,
Pétru GHERGHEU





ROMANIA
JUDETUL NEAMT
COMUNA BOGHICEA
CUI 17877362
NR.1887/11.04.2022

CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării științifice din cadrul tezei elaborate de Mazăre Silvia,
în vederea obținerii titlului de doctor în științe economice,
cu tema "*Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România*",
specialitatea 521.03. Economie și management în domeniul de activitate

Prin prezentul certificat confirmăm faptul că rezultatele științifice și practice, care au fost obținute în cercetările efectuate de către doamna Mazăre Silvia în cadrul tezei de doctor în științe economice, cu tema "*Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România*", reprezintă un efort esențial pentru evaluarea impactului proiectelor finanțate din fonduri europene în agricultura din România.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constau în:

- realizarea și aplicarea metodologiei Eurobarometru privind identificarea problemelor în implementarea programelor de dezvoltare rurală și a factorilor de impact în baza măsurării percepției pentru cazul Jud. Neamț;
- argumentarea unei abordări strategice în managementul investițiilor din fonduri europene pentru dezvoltarea spațiului rural prin introducerea noțiunii de expertiză vernaculară;
- ajustarea modelului de evidență și evaluare a impactului fondurilor europene asupra dezvoltării social-economice a zonelor rurale, bazat pe metoda matricei contabile sociale.

Considerăm că rezultatele cercetării reprezintă un interes deosebit pentru practica managerială a specialiștilor în domeniile rurale și fondurilor europene.

PRIMAR
CARMEL MINAI
ED

JUDEȚUL NEAMȚ COMUNA DOLEJICȘTI
SC AGRIMIC SRL
CUI 24802885
NR. INREG. 11 / 11.04.2022

CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării științifice din cadrul tezei elaborate de Mazăre Silvia,
în vederea obținerii titlului de doctor în științe economice,
cu tema "*Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România*",
specialitatea 521.03. Economie și management în domeniul de activitate

Prin prezentul certificat confirmăm faptul că rezultatele științifice și practice, care au fost obținute în cercetările efectuate de către doamna Mazăre Silvia în cadrul tezei de doctor în științe economice, cu tema "*Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România*", reprezintă un efort esențial pentru evaluarea impactului proiectelor finanțate din fonduri europene în agricultura din România.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constau în fundamentarea teoretică și sinteza studiilor empirice a impactului diferitelor dimensiuni ale programelor de sprijin din fonduri europene asupra dezvoltării rurale.

Deoarece societatea noastră este activă în domeniul agriculturii și accesează subvenții din fonduri europene, considerăm că rezultatele cercetării reprezintă un interes deosebit pentru practica managerială a specialiștilor în domeniul agriculturii și pentru utilizarea fondurilor europene.

Administrator: MIHALUTE CLAUDIU



JUDEȚUL NEAMȚ

ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE TAURINE MOLDOVA

TUPLAȚI, JUDEȚUL NEAMȚ

NR. INREG. 3/ 07.04.2022



CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării științifice din cadrul tezei elaborate de Mazăre Silvia,
în vederea obținerii titlului de doctor în științe economice,
cu tema *“Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în România”*,
specialitatea 521.03. Economie și management în domeniul de activitate

Asociația crescătorilor de taurine Moldova a analizat rezultatele științifice și practice, care au
fost obținute în cercetările efectuate de către doamna Mazăre Silvia în cadrul tezei de doctor în
științe economice, cu tema *“Impactul fondurilor europene asupra dezvoltării rurale în
România”*, și considerăm că acestea vor fi utile pentru practica managerială a specialiștilor în
agricultură, care va prelua spre implementare următoarele rezultate:

- analiza metodologiilor folosite în evaluarea dezvoltării rurale românești pentru diferite
nivele NUTS („Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică” a fost creat de Oficiul de
Statistică al Uniunii Europene (Eurostat) pentru aplicarea unor standarde statistice
comune la nivelul UE).

Putem afirma că rezultatele cercetării reprezintă un efort esențial pentru evaluarea impactului
proiectelor finanțate din fonduri europene în agricultura din România, sunt de real ajutor
pentru fermieri și asociațiile de fermieri.

Președinte ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE TAURINE MOLDOVA

TUPLAȚI, JUDEȚUL NEAMȚ- Muraru Costică



DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Mazăre Silvia, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.



MAZĂRE SILVIA

Data: 20.01.2023

CURRICULUM VITAE



INFORMAȚII PERSONALE		MAZĂRE SILVIA																							
		Strada Principală, nr. 2, sat Gâdinți, comuna Gâdinți, Județul Neamț, cod poștal 617396, țara România																							
		0744954888																							
		sylviamazare@gmail.com																							
		Data nașterii 25 noiembrie 1981																							
EXPERIENȚA PROFESIONALĂ																									
octombrie 2006 – prezent		Consilier superior, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Centrul local Roman, Judetul Neamț, Bulevardul Republicii nr.34																							
aprilie - octombrie 2006		Contabil, S.C. Doru Construct S.R.L. Roman, Județul Neamț																							
octombrie 2002 - iunie 2003		Crainic TV, Televiziunea locală CNS Roman, Județul Neamț																							
EDUCAȚIE ȘI FORMARE																									
2006 – până 2008		Manager – management public european, Universitatea de medicină și farmacie Gr. T. Popa Iași, specializare „Management public european”																							
2000 – până 2006		Economist, Universitatea Al. I. Cuza, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor Iași , Finanțe- Asigurări, Diploma de licență																							
11.06-13.06.2020		Participare la Simpozionul Internațional Sănătate prin educație, Asociația pentru promovarea învățământului european, Bacău																							
06.07.2020		Formator – curs formator promovat, diploma de formator																							
26.02-29.02.2021		Participare la International Scientific and Practical Conference Global and Regional Aspects of Sustainable Development, Copenhagen, Denmark																							
21.10-22.10.2021		Participare la International Scientific and Practical Conference International Scientific Discussion Problems. Tasks and Prospects, Brighton, Great Britain																							
20.01.2022		Participare la webinarul SCIM: Programul de dezvoltare SCIM/ Obiective SCIM, București																							
4.04.2022-19.04.2022		Activitate didactica – asistent universitar . Analiza financiara in afaceri/ Asigurari si reasigurari in afaceri. Universitatea De Studii Politice și Economice Europene „CONSTANTIN STERE”, Chișinău																							
COMPETENTE PERSONALE																									
Limba(i) maternă(e)		româna																							
Alte limbi străine cunoscute		<table><tr><td rowspan="2">Limba</td><td colspan="2">INTELEGERE</td><td colspan="2">VORBIRE</td><td>SCRIERE</td></tr><tr><td>Ascultare</td><td>Citire</td><td>Participare la conversație</td><td>Discurs oral</td><td></td></tr><tr><td>Engleza</td><td>C1</td><td>C1</td><td>C1</td><td>C1</td><td>C1</td></tr><tr><td>Franceza</td><td>C2</td><td>C2</td><td>C2</td><td>C2</td><td>C2</td></tr></table>	Limba	INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE	Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral		Engleza	C1	C1	C1	C1	C1	Franceza	C2	C2	C2	C2	C2
Limba	INTELEGERE			VORBIRE		SCRIERE																			
	Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral																					
Engleza	C1	C1	C1	C1	C1																				
Franceza	C2	C2	C2	C2	C2																				
Competențe organizaționale/ manageriale		Foarte bun organizator datorita responsabilității si corectitudinii necesare activității prezente; punctualitate, capacitatea de a lua decizii în condiții de stres și de a respecta termene limită; capacitate de analiză sarcini și spargere în responsabilități; spirit analitic; lucru în echipă; spirit de evaluare și îmbunătățire; capacitate de autoperfecționare-autodidact.																							
Competențe dobândite la locul de muncă		Bun organizator; responsabilitate, corectitudine, imparțialitate; capacitate de adaptare sporită, seriozitate, comunicare; capacitate de asimilare de noi informații si abilități.																							